

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

**דוח ביניים ליום
30 בספטמבר 2016**

תוכן העניינים

עמוד	תמצית דוחות כספיים ביניים ליום 30 בספטמבר 2016
1-1	דוח הדירקטוריון על מצב ענייני החברה ליום 30 בספטמבר 2016 :
2-1	דוח סקירה
	תמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים ליום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקרים):
2-3	תמצית דוחות על המצב הכספי ביניים מאוחדים
2-5	תמצית דוחות על הרווח וההפסד הכולל ביניים מאוחדים
2-7	תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים
2-12	תמצית דוחות על תזרימי מזומנים ביניים מאוחדים
2-15	באורים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים מאוחדים
2-83	נספחים לתמצית דוחות ביניים מאוחדים:
	נספח א' - פירוט נכסים עבור חוזים תלויי תשואה והשקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה
3-1	נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים המיוחסים לחברה עצמה
4-1	דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

דוח הדירקטוריון

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

דוח הדירקטוריון

לתשעת החודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016

דוח הדירקטוריון לתשעת החודשים שהסתיימו ב- 30 בספטמבר 2016 ("תקופת הדוח"), מבטא את השינויים העיקריים במצב עסקי הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ ("הראל השקעות" או "החברה") בתקופה זו, והוא נערך בהתחשב בכך שבידי הקורא גם הדוח התקופתי המלא של החברה לשנת 2015, אשר פורסם ביום 23 במרס 2016 ("הדוח התקופתי").

דוח הדירקטוריון כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "צפויה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים.

1 תיאור החברה

1.1 כללי

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ הינה חברה ציבורית, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב, החל משנת 1982. החברה יחד עם החברות הבנות שלה (להלן: "הקבוצה") פעילה, בעיקר, בתחומים הבאים:

א. בתחומי הביטוח השונים פועלת החברה באמצעות החברות הבנות: הראל חברה לביטוח בע"מ (בשליטה מלאה) ("הראל ביטוח"); בססח - החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ (מוחזקת בשיעור 50%) ("בססח"); אי.אס.אי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ (בשליטה מלאה) ("EMI"); Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I (בשליטה בשיעור של 94%) ("Interasco"), הפועלת ביוון בתחום הביטוח הכללי; ו- Turk Nippon (בשליטה בשיעור של 100%) הפועלת בטורקיה.

ביום 1 בינואר 2016 מוזגה פעילותה הביטוחית של דקלה חברה לביטוח בע"מ ("דקלה"), לתוך הראל ביטוח. באותו מועד חדלה דקלה מלהיות מבטח, והחל מאותו מועד דקלה הינה בעלת רישיון סוכנות ביטוח (להרחבה ראה באור 9(13) בדוחות הכספיים).

ב. בתחום החיסכון ארוך הטווח פועלת החברה באמצעות חברות בנות, שהינן חברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, כדלקמן:

חברות מנהלות של קופות גמל: הראל גמל והשתלמות בע"מ (בשליטה מלאה) ("הראל גמל"); וקרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (בשליטה מלאה) ("קחצ"ק").

חברות מנהלות של קרנות פנסיה: הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ (בשליטה מלאה) ("הראל פנסיה") ולעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ (בשליטה בשיעור 79%), המנהלת קרן פנסיה ותיקה ("לעתיד").

ביום 1 באוקטובר 2016 מוזגה הראל גמל לתוך הראל פנסיה ושמה של הראל פנסיה שונה להראל פנסיה וגמל בע"מ (להרחבה ראה באור 9(12) בדוחות הכספיים).

ג. בתחום השירותים הפיננסיים ושוק ההון - באמצעות החברה הבת הראל פיננסיים בע"מ ("הראל פיננסיים") (בשליטה מלאה של החברה) והחברות הבנות שלה: הראל-פיא קרנות נאמנות בע"מ ("הראל-פיא"), הראל פיננסיים ניהול השקעות בע"מ ("הראל פיננסיים השקעות"), הראל מוצרים פיננסיים בע"מ ("הראל מוצרים פיננסיים") (שהינה חברה שעיסוקה בתחום המוצרים הפיננסיים, כגון: תעודות סל, אופציות כיסוי ועוד). הצעת המוצרים לציבור מתבצעת באמצעות החברה הבת, הראל סל בע"מ ("הראל סל") שהינה תאגיד מדווח לפי חוק ניירות ערך ואשר עיסוקה בהנפקת מוצרי מדדים (אופציות כיסוי ותעודות סל) ובאמצעות החברה הבת הראל סל מטבעות בע"מ ("הראל מטבעות"), שהינה תאגיד מדווח ועיסוקה בהנפקת תעודות פיקדון על מטבעות שונים.

פעילותה של החברה עצמה הינה בניהול, פיקוח ובקרה על החברות הבנות, תכנון שוטף של פעולות הקבוצה ויזום מהלכים והשקעות הן במישרין והן באמצעות חברות הקבוצה.

1.2 בעלי המניות בחברה

נכון למועד פרסום הדוח, משפחת המבורגר (יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור) מחזיקה - בעיקר באמצעות ג.י.י. ייעוץ כלכלי וניהול בע"מ, שהינה חברת החזקה בשליטתם המלאה, בכ- 49.98% מזכויות ההצבעה בחברה ובכ- 49.58% מהון המניות המונפק של החברה.

2 מצב כספי ותוצאות הפעולות, הון עצמי ותזרים המזומנים

2.1 שינויים מהותיים בעסקי החברה בתקופת הדוח

- 2.1.1 הודעת ויתור של בעלי השליטה
לעניין הודעת ויתור של בעלי השליטה על תנאי העסקתם מיום 22 בספטמבר 2016 - ראה באור 9(26) בדוחות הכספיים.
- 2.1.2 התקשרות בפוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה
לעניין התקשרות בפוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה - ראה באור 9(15) בדוחות הכספיים.
- 2.1.3 החלטה על חלוקת דיבידנד
לעניין חלוקת דיבידנד בחודש אוגוסט 2016 ובחודש מרס 2016 - ראה באור 9(17) בדוחות הכספיים.
- 2.1.4 עיצום כספי
לעניין הטלת עיצום כספי על הראל ביטוח בעקבות בדיקה שערך אגף שוק ההון בנושא שליחת דוחות תקופתיים - ראה באור 7(א).
- 2.1.5 הצעת רכש חליפין - הראל הנפקות
לעניין תוצאות הצעת רכש חליפין של הראל ביטוח מימון והנפקות - ראה באור 9(3) בדוחות הכספיים.
- 2.1.6 סיום כהונה ומינויים של נושאי משרה בחברה
לעניין סיום כהונה ומינויים של נושאי משרה - ראה סעיף 4.1 להלן ובאור 9(20) בדוחות הכספיים.
- 2.1.7 התקשרות בעסקה עם Noble Energy Mediterranean Ltd.
לעניין התקשרות בעסקה עם Noble Energy Mediterranean Ltd. - ראה באור 9(1) בדוחות הכספיים.
- 2.1.8 אשרור דירוג מעלות - הראל הנפקות
לעניין אשרור דירוג מעלות לסדרות אגרות חוב יב' ו-יג' של הראל הנפקות ראה באור 6(ג) בדוחות הכספיים.

- 2.1.9 מענק בגין שנת 2015
- לעניין אישור הדירקטוריון מיום 22 ביוני 2016, לאופן חישוב המענקים לנושאי משרה בכירים בחברה ולבעלי השליטה בחברה, בהתאם למדיניות התגמול - ראה באורים 9(4) ו-9(5) בדוחות הכספיים.
- 2.1.10 הסכם שיתוף פעולה עם בנק לאומי לישראל בע"מ
- לעניין השלמת הסכם שיתוף פעולה עם בנק לאומי לישראל בע"מ - העמדת הלוואות לדיור - ראה באור 9(9) בדוחות הכספיים.
- 2.1.11 הנפקת הון משני מורכב - הראל הנפקות
- לעניין הנפקת הון משני מורכב (אגרות חוב סדרות יב' - יג') באמצעות הראל הנפקות - ראה באור 9(8) בדוחות הכספיים.
- 2.1.12 אסיפה כללית
- לעניין אסיפה כללית של החברה שהתקיימה ביום 12 באפריל 2016 ראה באור 9(7) בדוחות הכספיים.
- 2.1.13 דירוג מעלות - הראל הנפקות
- לעניין דירוג מעלות של שתי סדרות אגרות חוב של הראל הנפקות ראה באור 6(ג) בדוחות הכספיים.
- 2.1.14 שינוי מבני
- לעניין אישור שינוי מבני - מיזוג חברות מנהלות והעברת ניהול קופות גמל - ראה באור 9(12) בדוחות הכספיים.
- 2.1.15 אישור נוסח הצו המוסכם לפי סעיף 350' לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988
- לעניין אישור בית הדין להגבלים עסקיים את נוסח הצו המוסכם לפי סעיף 350' לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 ראה באור 9(31) בדוחות הכספיים.
- 2.1.16 עדכון מדיניות התגמול - הראל ביטוח וחברות הבנות שהינן גופים מוסדיים
- לעניין מדיניות התגמול המעודכנת בהראל ביטוח ובחברות הבנות שהינן גופים מוסדיים ראה באור 9(23) בדוחות הכספיים.
- 2.1.17 חילופי נושאי משרה בכירה בחברות בנות
- לעניין חילופי נושאי משרה בכירה בחברות בנות - ראה באור 9(28) בדוחות הכספיים.
- 2.1.18 התקשרות בעסקה שאינה חריגה
- לעניין התקשרות בעסקה שאינה עסקה חריגה - ראה באור 9(1) בדוחות הכספיים.

2.2 שינויים מהותיים בעסקי החברה לאחר תקופת הדוח

- 2.2.1 עדכון מדיניות תגמול ועדכון תנאי העסקה של מנכ"ל החברה
- לעניין עדכון מדיניות התגמול של החברה ועדכון תנאי העסקתו של מנכ"ל החברה, מר רונן אגסי, אשר אושרו באסיפה הכללית של החברה ביום 31 באוקטובר 2016 - ראה באורים 9(22) ו-9(25) בדוחות הכספיים.

2.3 התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של הקבוצה

תוצאות הפעילות של הקבוצה מושפעות באופן מהותי מהתנאים המושגות בשוק ההון ומהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם. להלן התייחסות לגורמים המרכזיים בסביבה המקרו-כלכלית, אשר משפיעים על פעילות הקבוצה:

2.3.1 כללי

הנתונים שהתקבלו במהלך הרבעון השלישי של 2016 מצביעים על המשך צמיחה מתונה וחיובית של הכלכלה העולמית. מדדי הפעילות העולמיים הצביעו על האצה קלה בפעילות של מגזרי התעשייה והשירותים במהלך הרבעון השלישי. בנוסף, במהלך הרבעון התפוגגו חלק מהחששות שעלו בעקבות תוצאות משאל העם בבריטניה בסוף הרבעון הקודם.

ארה"ב: האינדיקטורים הראשוניים לרבעון השלישי היו ברובם חיוביים ומצביעים על האצה בצמיחה בהשוואה למחצית הראשונה. הצריכה הפרטית נותרה הגורם העיקרי לצמיחה, כאשר שיעור האבטלה נותר ברמתו הנמוכה. החולשה שנרשמה בנתוני היצוא והתעשייה פחתה במהלך הרבעון.

אירופה: החששות בשווקים לאחר משאל העם בבריטניה פחתו במהלך הרבעון והאינדיקטורים הראשוניים לרבעון השלישי היו טובים יותר מהערכות המוקדמות. הפיחות החד בפאונד בעקבות המשאל נותר והבנק המרכזי הפחית את הריבית והרחיב את תוכנית הרכישות שלו. בגוש האירו האינדיקטורים היו מעורבים והמשיכו להצביע על צמיחה חיובית ומתונה, בדומה לרבעון הקודם.

יפן: האינדיקטורים הכלכליים המשיכו לאכזב והאינפלציה המשיכה לרדת. בעקבות זאת הבנק המרכזי שינה את מדיניותו להרחבה כמותית איכותית בשילוב יעד עקום תשואה.

סין: האינדיקטורים לרבעון השלישי המשיכו להצביע על צמיחה חיובית, כאשר צעדי הממשל השפיעו לחיוב על הנתונים ועל סנטימנט החברות.

ישראל: לאחר ההאצה בצמיחה ברבעון השני, הצמיחה ברבעון השלישי הייתה חיובית אך ממונתת יותר ועמדה על 3.2% בשיעור שנתי. התעסוקה נותרה בשיא והאבטלה בשפל כאשר ירידה ל-4.7% ברבעון השלישי. במהלך הרבעון השלישי נרשמה עלייה חדה מאוד בהשקעות בנכסים קבועים. יחד עם זאת, נתוני יצוא הסחורות והשירותים היו חלשים והאינדיקטורים לצריכה הפרטית הצביעו על קצב גידול מתון יותר בהשוואה למחצית הראשונה של השנה.

2.3.2 התפתחויות במשק הישראלי

הקבוצה פועלת במשק הישראלי, אשר מצבו הכלכלי, הביטחוני והפוליטי משליך על היקף פעילותה בתחומים שונים. שינויים במצב הכלכלי במשק הישראלי עשויים לגרום לשינוי בהיקף הפרמיות וההכנסות האחרות ולשינוי בעלויות התפעול של חברות הקבוצה. לשינוי ברמת התעסוקה במשק הישראלי עשויה להיות השלכה על היקף הפעילות בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח.

2.3.3 שוק המניות

מדד ת"א 100 עלה ב- 4.2% במהלך הרבעון השלישי של 2016, אך מתחילת השנה ירד ב- 4%. במהלך הרבעון השלישי מדד MSCI העולמי ברוטו עלה ב- 5% (במונחים דולריים) ומדד MSCI של השווקים המתעוררים עלה ב- 9%. מחזור המסחר היומי הממוצע במניות והמיררים עמד על כ- 1.1 מיליארדי ש"ח במהלך הרבעון השלישי, ירידה של כ-25% לעומת המחזור הממוצע במהלך 2015.

2.3.4 שוק איגרות החוב

מדד האג"ח הכללי ירד ב- 0.1% במהלך הרבעון השלישי של 2016, אך מתחילת השנה עלה המדד ב- 2.6%. במהלך הרבעון השלישי מדד האג"ח הממשלתיות ירד ב- 0.5% לעומת עלייה של 0.6% באג"ח קונצרני. מתחילת השנה עלו מדדי האג"ח הממשלתי והקונצרני ב- 2.2% ו- 3.3%, בהתאמה. מחזור המסחר היומי הממוצע באג"ח עמד על כ- 3.4 מיליארדי ש"ח במהלך הרבעון השלישי, ירידה של כ- 18% לעומת המחזור הממוצע ב-2015.

- 2.3.5 קרנות נאמנות
- במהלך הרבעון השלישי של 2016 קרנות הנאמנות רשמו גיוסים נטו של כ-550 מיליוני ש"ח, לראשונה מאז הרבעון השלישי של 2014 נרשם גיוס חיובי נטו. יחד עם זאת מתחילת השנה עדיין נרשמו פדיונות של כ-15.6 מיליארדי ש"ח, כמחצית מכך בקרנות הכספיות. בלטו לחיוב במהלך הרבעון קרנות המתמחות במניות ובאיגרות חוב.
- 2.3.6 מוצרי מדדים
- על פי איגוד תעודות הסל, סך הנכסים המנוהלים בתחום עמדו בסוף הרבעון השלישי של 2016 על 96.4 מיליארדי ש"ח, ירידה של כ-7% בהשוואה לסוף שנת 2015. בלטו לשלילה מתחילת השנה תעודות הסל על מניות בחו"ל שרשמו פדיונות של כ-4.3 מיליארדי ש"ח.
- 2.3.7 שוק המט"ח
- במהלך הרבעון השלישי של 2016 השקל התחזק מול סל המטבעות הנומינלי של בנק ישראל ב-2.5%. השקל התחזק ב-2.3% מול הדולר (לרמה של 3.758 שקל לדולר), ב-1.9% מול האירו (לרמה של 4.203 שקל לאירו) וב-5.8% מול הפאונד (לרמה של 4.8717 שקל לפאונד).
- 2.3.8 אינפלציה
- על פי המדד האחרון הידוע, בסוף הרבעון השלישי של 2016 האינפלציה הסתכמה במהלך 12 המדדים האחרונים (עד אוגוסט) בירידה של 0.7%, לאחר שעלתה ב-0.4% במהלך הרבעון השלישי. סעיף הדיור היה הגורם העיקרי שתורם לעלייה במדד במהלך הרבעון השלישי (מדד ידוע).
- 2.3.9 ריבית בנק ישראל
- ריבית בנק ישראל נותרה 0.1% ללא שינוי גם במהלך הרבעון השלישי של שנת 2016. בנק ישראל הותיר את הריבית ללא שינוי מאז שהוריד אותה בסוף פברואר 2015. יתרות המט"ח של בנק ישראל עלו לכ-98.4 מיליארד דולר בסוף הרבעון השלישי שבמהלכו בנק ישראל רכש כ-1.2 מיליארד דולר.

2.4 חקיקה והסדרה בתחומי פעילות הקבוצה

להלן יתוארו שינויים מהותיים בחקיקה והסדרה בקשר עם תחומי הפעילות של הקבוצה, מאז הדוח התקופתי:

- 2.4.1 כללי
- 2.4.1.1 הוראות דין
- 2.4.1.1.1 ביום 21 בנובמבר 2016 אישרה הכנסת בקריאה שניה ושלישית הצעת חוק חוזה הביטוח (תיקון מס' 8), התשע"ז-2016 במסגרתה מוצע להעלות את שיעור הריבית המיוחדת שבסמכות בית המשפט לפסוק במקרה בו לא שולמו על-ידי מבטח תגמולי הביטוח שאינם שנויים במחלוקת בתום לב במועדים הקבועים בחוק, מפי שלושה לפי עשרים מהריבית הקבועה בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961, וכן להרחיב את סוגי הביטוחים בהם חייב בית המשפט לפסוק ריבית מיוחדת, כך שיכללו גם ביטוח מפני מחלות ואשפוז, וביטוח לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970.
- 2.4.1.1.2 ביום 31 באוקטובר 2016 פורסמה הצעת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנים 2017 ו-2018), התשע"ז-2016, פרק ג': פיצויי פיטורין, הקובעת את ההוראות הבאות: (1) תשלום למרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה יבוא במקום פיצויי פיטורין, אלא אם כן נקבע אחרת בחוזה העבודה או בהסכם/הסדר קיבוצי. הכספים יהיו שייכים לעובד ואינם ניתנים להחזרה, העברה או שעבוד. (2) מעסיק לא יוכל לבצע משיכה של

כספים שהפקיד בקופת גמל אישית לפיצויים או במרכיב הפיצויים בקופת גמל לקצבה, אלא אם התקיימו נסיבות המצדיקות שלילת זכותו של העובד לפיצויי פיטורים והוא מסר לקופת הגמל הודעה על כך בתוך 3 חודשים ממועד סיום יחסי העבודה עם העובד. מעסיק יוכל למשוך סכומים שהופקדו עד יום 1 בינואר 2017 רק אם מסר הודעה במועדים שנקבעו. (3) נקבעה תקרת מתן הטבת מס בשל הפקדת מעסיק לפיצויי פיטורים עד שלוש פעמים השכר הממוצע במשק.

ביום 21 באוגוסט 2016 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2016 במסגרתו נקבע כי תוקם "רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון", אשר תהיה עצמאית בהפעלת סמכויותיה לשם מילוי תפקידיה. שר האוצר ימנה, באישור הממשלה, לתקופת כהונה אחת בת חמש שנים ממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, אשר ישמש כמנהלה של הרשות ויוקנו לו חלק מן הסמכויות המוקנות כיום לשר האוצר. בנוסף, לגבי חלק מהחלטות הממונה תבוטל זכות הערעור לבית המשפט המחוזי הקיימת כיום ובמקומה תוקנה סמכות להגשת עתירה מנהלית לבית המשפט לעניינים מנהלים בגין חלק מהחלטותיו של הממונה. תיקון החוק נכנס לתוקף ביום 1 בנובמבר 2016.

2.4.1.1.3

ביום 17 ביולי 2016 פורסם תזכיר חוק בנק ישראל (תיקון)(הוועדה ליציבות פיננסית), התשע"ו-2016, אשר במסגרתו מוצע להקים ועדה ליציבות פיננסית שבראשה יעמוד נגיד בנק ישראל, ואשר מטרותיה יהיו לתאם בין רשויות הפיקוח הפיננסיות – הפיקוח על הבנקים, אגף הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, הפיקוח על נותני שירותים פיננסיים חוץ מוסדיים במשרד האוצר, הפיקוח על מערכות תשלומים וניירות ערך, וכן בינן לבין בנק ישראל ומשרד האוצר ולהביא לשיתוף פעולה ביניהן לשם תמיכה ביציבותה של המערכת הפיננסית ובפעילותה הסדירה. תזכיר החוק מפרט את תפקידיה של הוועדה, והרכבה, ומציע לקבוע מנגנון קבלת החלטות.

2.4.1.1.4

ביום 12 באפריל 2016 פורסם חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016, במסגרתו נקבע, כי התקשרות של גוף פיננסי (גוף מוסדי, מנהל קרן השקעות משותפות בנאמנות, חברה שייעודה הנפקת מוצרי מדדים, מנהל תיקים, תאגיד בנקאי או גוף אחר המספק שירותים פיננסיים שקבע שר האוצר) או של תאגיד שליטה של גוף פיננסי ("תאגיד פיננסי") עם נושא משרה בכירה או עובד, באשר לתנאי כהונתו או העסקתו, הכוללים מתן תגמול שההוצאה החזויה בשלו צפויה לעלות על 2.5 מיליון ש"ח בשנה, טעונה אישורם של ועדת התגמול, הדירקטוריון (ברוב של הדירקטורים החיצוניים או הבלתי תלויים, ככל שקיימת חובה למנות כאלו) והאסיפה הכללית (בתנאים הקבועים בחוק החברות לעניין אישור מדיניות תגמול נושאי משרה), וכי התקשרות כאמור תאושר רק אם היחס שבין ההוצאה החזויה בשל התגמול, לבין ההוצאה בשל התגמול הנמוך ביותר ששילם התאגיד הפיננסי לעובד התאגיד, לרבות עובד קבלן שהגוף הפיננסי הינו המעסיק בפועל שלו, בשנה שקדמה למועד ההתקשרות, קטן מ-35. כמו כן, תוקנה פקודת מס הכנסה ונקבע בה, כי ככל ששולם על-ידי תאגיד פיננסי, לנושא משרה בכירה או לעובד, שכר שעלותו עולה על 2.5 מיליון ש"ח, לא תותר בניכוי, לצורך חישוב הכנסתו החייבת של התאגיד הפיננסי, עלות שכר בסכום השווה לפעמיים ההפרש בין עלות השכר של העובד לבין 2.5 מיליון ש"ח. הוראות החוק חלות על התקשרויות שיאושרו החל ממועד פרסום החוק, ולגבי התקשרות שאושרה לפני יום הפרסום, יחולו הוראות החוק בתום תקופה של שישה חודשים ממועד פרסום החוק.

2.4.1.1.5

איגוד הבנקים ואיגוד חברות הביטוח הגישו לבית המשפט הגבוה לצדק עתירות כנגד החוק. ביום 11 ביולי 2016 ניתן על-ידי בג"ץ צו ביניים לפיו עובדים ונושאי משרה בכירים בתאגידים בנקאיים שיודיעו על התפטרות מעבודתם בתוך 45 יום ממועד ההכרעה בעתירה או ממועד ביטול צו הביניים לא יאבדו את זכאותם הנוכחית לקבלת מלוא הזכויות שהיו מגיעות להם בגין סיום יחסי עובד-מעביד או סיום כהונתם, אילו הסתיימו במועד הגשת הבקשה. ביום 27

ביולי 2016 ניתן על-ידי בג"ץ צו על תנאי המורה למשיבים לנמק מדוע לא תבטלנה הוראת החוק הקובעת כי תאגיד פיננסי לא יהא רשאי לאשר תגמול לעובד אלא אם היחס בינו לבין התגמול הנמוך ביותר בתאגיד לא עולה על 1:35 והוראת החוק המטילה נטל מס מיוחד על תאגידים פיננסיים.

ביום 29 בספטמבר 2016 ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון, אשר דחה את הסעדים המבוקשים הנוגעים לאישור התקשרות של תאגיד פיננסי עם עובד בכיר ולתיקון פקודת מס הכנסה, ודחה את הבקשה להאריך את תקופת ההתארגנות הקבועה בחוק, ביחס לחוזים קיימים. יחד עם זאת, בית המשפט העליון אימץ פרשנות מרחיבה באשר לזכויות שיש להחריג מגדרי החוק, בכל הנוגע להיקף התפרשותו על זכויות תלויות ותק בעבודה, וקבע כי אין להחיל את החוק על זכויות שנרכשו בתמורה לעבודה שביצע העובד לפני תום תקופת ההתארגנות (12 לאוקטובר 2016) ואשר עוגנו בחוזים לפני כניסתו של החוק לתוקף. כמו כן, נקבע כי תוקפו של צו הביניים יוארך עד ליום 1 לינואר 2017, וכי הוא יחול גם על העובדים הבכירים בחברות הביטוח.

2.4.1.1.6 ביום 3 באפריל 2016 פורסמו התיקונים הבאים לתקנות החברות:

(א) תקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה)(תיקון), התשע"ו-2016, לפיהן, קיום קשרים עסקיים או מקצועיים שהחלו לאחר מועד המיני של דירקטור חיצוני, לא יהיו זיקה אם הם נחשבים זניחים בעיני הדירקטור החיצוני והחברה, וועדת ביקורת אישרה עובדה זו, וכן אם הדירקטור החיצוני נתן הצהרה מתאימה; (ב) תקנות החברות (הודעה ומודעה על אסיפה כללית ואסיפת סוג בחברה ציבורית והוספת נושא לסדר היום)(תיקון), התשע"ו-2016, לפיהן חברה שפרסמה מודעה על זימון אסיפה כללית באתר האינטרנט שלה תהיה פטורה מפרסום מודעה בשני עיתונים יומיים; (ג) תקנות החברות (הקלות בעסקאות עם בעלי עניין)(תיקון), התשע"ו-29016, לפיהן בהתקיים תנאים מסוימים, חידוש או הארכה של התקשרות עם מנכ"ל ושינוי לא מהותי בתנאי כהונתו והעסקתו של נושא משרה לא יהיו טעונות אישור של האסיפה הכללית; (ד) תקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני)(תיקון), התשע"ו-2016 הקובעות הפחתת דרישות ההצמדה בחישובי גמול לדירקטורים חיצוניים והפחתת חלק מסכומי הגמול. כמו כן, פורסם צו החברות (שינוי התוספת הראשונה א' לחוק), התשע"ו-2016, לפיו ניתן יהיה לתת מענק לנושא משרה בסך שלוש משכורות חודשיות על-פי קריטריונים שאינם ניתנים למדידה.

2.4.1.1.7 ביום 24 בפברואר 2016 פורסמו תקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (הודעת מבטח בדבר מתן יחס שונה לאדם או בדבר סירוב לבטחו), התשע"ו-2016, במסגרתן נקבע, בין היתר, נוסח ההודעה שישלח מבטח לאדם עם מוגבלות אשר סירב לבטחו או החליט ליתן לו יחס שונה בדבר אפשרויותיו להגיש תלונה לממונה ולוועדת תלונות או להגיש תביעה לבית המשפט. תחילתן של התקנות ביום 23 במאי 2016.

2.4.1.1.8 ביום 25 בינואר 2016 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(הגבלות על מינוי וכהונה של בעלי תפקיד מרכזי בגוף מוסדי), התשע"ו-2016, במסגרתה מוצע לקבוע, כי בעל שליטה בגוף מוסדי או קרובו, קרוב של דירקטור בגוף מוסדי וכן מי שהורשע בעבירה מהמנויות בתזכיר, או שנפתחו נגדו הליכים בגין עבירה כאמור, לא ישמש כנושא משרה (למעט דירקטור) בגוף מוסדי או כבעל תפקיד אחר מהסוג שעליו הורה הממונה שלפעילותו עשויה להיות השפעה משמעותית על פרופיל הסיכון של הגוף המוסדי או כספי החוסכים באמצעותו) בגוף המוסדי, עוד מוצע לקבוע במסגרת הטיוטה כי אדם ימלא תפקיד מתפקידיו של בעל תפקיד מרכזי בגוף המוסדי רק אם מונה לתפקיד כדן, וכי לא יפגע אדם בשיקול הדעת העצמאי של בעל תפקיד מרכזי.

2.4.1.1.9 ביום 4 בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 216), התשע"ו - 2016, אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך

בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25% - לפרטים נוספים ראה באור 5. בדוח הכספי.

2.4.1.1.10 ביום 18 במרס 2010 נחקק בקונגרס האמריקאי חוק ה- (FATCA Foreign Account Tax Compliance Act), שמטרתו מניעת התחמקות מתשלום מס על ידי אמריקאים, המנהלים חשבונות פיננסיים מחוץ לארצות הברית, והגברת האכיפה והציות לדיני המס בארצות הברית. בחודש יוני 2014 חתמה ישראל על הסכם בינלאומי עם ארצות הברית, בנוגע ליישום חוק ה-FATCA והתחייבה ליישם את הוראות החוק בגופים הפיננסיים של מדינת ישראל. ב-4 באוגוסט 2016 אושרו תקנות מס הכנסה (יישום הסכם פטקא), התשע"ו-2016 (להלן: "התקנות") ועם פרסום התקנות קיבל ההסכם בין ישראל לארה"ב מעמד רשמי בדין הישראלי. התקנות חלות על חשבונות מסוגים מסוימים ובהתאם להן, בין היתר, חברת ביטוח מחויבת לערוך זיהוי של בעלי החשבונות שבתחולה, לאסוף מידע שמתקבל אודותיהם ולנטר אינדיקציות המעידות על זיקה של בעלי החשבונות לארצות הברית ועל היותם נישומים. מידע אודות בעלי החשבונות, כאמור, מדווח לרשות המסים בישראל אחת לשנה וזו אחראית על העברת הדיווח לגורמים הרלבנטיים בארצות הברית. אי-ציות לתקנות עלול לגרום הכרזה על הגוף הפיננסי כגוף שאינו מצטיי וכן לגרור הטלת סנקציות משמעותיות.

2.4.1.2 חוזרים

2.4.1.2.1 ביום 31 באוקטובר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו ממשק אינטרנטי לאיתור מוצרי ביטוח שיאפשר למבוטחים לאתר מידע לגבי התיק הביטוחי שלהם אצל כל חברות הביטוח. בחוזר נקבעו דרישות מחברות הביטוח להעברת נתונים לממונה על שוק ההון לצורך הפעלת הממשק. הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 במרס 2017.

2.4.1.2.2 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו ניהול סיכונים סייבר בגופים מוסדיים (המחליף את החוזר הקיים - הוראה לניהול סיכונים אבטחת המידע של הגופים המוסדיים). בהתאם לחוזר ניהול סיכונים הסייבר יכלול פעולות של מניעה, נטרול, חקירה והתמודדות עם איומי ואירועי סייבר. במסגרת החוזר נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין חובת מינוי ועדת היגוי לניהול סיכונים סייבר ותפקידיה; הרחבת תפקידי הדירקטוריון; תפקידי מנכ"ל הגוף המוסדי; חובת מינוי מנהל הגנת סייבר; קביעת תכנית עבודה ותוכנה; הרחבת ההוראות לעניין ניהול הסיכון; אבטחת מערכות; תקשורת ותפעול; שימוש בשרותי מחשוב ענן; אבטחת ערוצי קשר מבוססי אינטרנט עם לקוחות ואבטחת ערוצי קשר עם גורמים חיצוניים. הוראות החוזר יחולו מיום 2 באפריל 2017.

2.4.1.2.3 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו חתימה ממוחשבת המרחיב את אפשרויות החתימה הממוחשבת של לקוחות גופים מוסדיים על מסמכים במסגרת התקשרות לעניין מוצרים פנסיוניים ומוצרי ביטוח בכפוף להוראות בדבר זיהוי הלקוח. תחילתו של החוזר ביום פרסומו ועל גוף מוסדי לקבל מסמך אשר נחתם באישור ממוחשב, החל מיום 1 בינואר 2017.

2.4.1.2.4 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שקובע הוראות לפעילות משקיעים מוסדיים, הנמנים על אותה קבוצת משקיעים, באמצעות חשבון מרכז שבאמצעותו מפוצלות פעולות בניירות ערך עבור מספר חשבונות בניירות ערך סחירים ובנכסים נגזרים וכן, לקבוע הוראות לפיצול עסקאות בנכסים לא סחירים בין מספר גופים מוסדיים. תחילתן של הוראות החוזר ביום 30 באוקטובר 2016.

2.4.1.2.5 ביום 3 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון, אשר מחליף חוזר קיים באותו נושא, ובמסגרתו נקבע כי בעל רישיון וגוף מוסדי הפועלים באמצעות חשבונות נאמנות יפעילו, כל אחד מהם, מנגנוני פיקוח ובקרה על מנת לבדוק את העברות הכספיים וכי בעל רישיון לא יהיה רשאי להפקיד את הכספים שהועברו אליו בחשבונו. כמו כן, נקבע כי החל מיום 1 בינואר 2017 תבוטל האפשרות להעביר הפקדות עבור גוף מוסדי מחשבון נאמנות לחשבון של חברת ביטוח השולטת בגוף המוסדי, או הנשלטת על

ידי אותו בעל שליטה השולט בגוף המוסדי. הוראות החוזר יחולו על התקשרויות שיהיו בתוקף החל מיום 1 בנובמבר 2016.

2.4.1.2.6 ביום 5 ביולי 2016 פרסם הממונה חוזר המתקן את החוזר הקיים בנושא בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות הציבור במסגרתו התווסף לחוזר נספח ב' שכולל הוראות פרטניות לעניין יישוב תביעות, כגון הודעות בעת בירור תביעה, המידע שעל בסיסו תיושב תביעה, הודעה על דחיית תביעה ודחייה בטענת אי גילוי, אופן בירור תביעה בעזרת דוחות חקירה, יישוב תביעות סיעוד לרבות לעניין הגדרת מקרה הביטוח ועוד. הוראות נספח ב' יחולו החל מיום 1 בספטמבר 2016.

2.4.1.2.7 ביום 9 ביוני 2016 פרסם הממונה חוזר שמתקן את החוזר שעניינו צירוף לביטוח, ובו נקבעו הוראות לעניין השוואה וביטול של פוליסה במקרה שבהליך התאמת הביטוח, שאינו ביטוח קבוצתי, נמצא כי למועמד לביטוח קיימת פוליסה בביטוח רלוונטי (הוראות אלו מבטלות את ההוראות הקבועות בחוזר "החלפת פוליסת ביטוח חיים ובריאות"). כמו כן, תוקנו ההוראות לעניין מסירת מידע והמסמכים למבוטח, ונוספו חובות תיעוד מידע. הוראות החוזר יחולו מיום 1 בספטמבר 2016 (את ההוראות הנוגעות להשוואה וביטול, מבטח רשאי להחיל מיום פרסום החוזר).

2.4.1.2.8 ביום 31 במאי 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו ניהול השקעות באמצעות סלי השקעה (אשר מתקן את החוזר הקיים בנושא) וקובע את הכללים לניהול סלי השקעה סחירים ושאינם סחירים על-ידי מספר משקיעים מוסדיים הנמנים על אותה קבוצת משקיעים; מתקן את ההוראות לעניין התנאים הכלליים לניהול סלי השקעה ולעניין סלים לא סחירים, וקובע הוראות מעבר אשר באי קיומם, יפורק הסל. הוראות החוזר חלות מיום הפרסום.

2.4.1.2.9 ביום 23 במאי 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו אחזור מידע אישי, במסגרתו נקבע כי על חברת ביטוח לאפשר למבוטח קיום חשבון פרטי שיהיה נגיש באמצעות כלים טכנולוגיים שיאפשר אחזור מידע של המבוטח ובכלל זה פרטי המבוטח, נתונים אודות פוליסות שברשותו או שהיו ברשותו ותביעות הביטוח שהגיש בשלוש השנים האחרונות. בנוסף, נקבע כי חברת ביטוח תציע למבוטח למשלוח מסמכים והודעות, הנדרשים על פי דין, בכלים טכנולוגיים, ותאפשר למבוטח למסור לה מסמכים באותו אופן. תחילת החוזר ביום 30 למרס 2017.

2.4.1.2.10 ביום 21 באפריל 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו הנחיה לביצוע IQIS לשנת 2015, המתבסס על התקנות הסופיות באירופה ועל ההנחיות הסופיות של EIOPA. עיקרי ההנחיה, ביחס להנחיה לביצוע IQIS4, נוגעים לייצוב עקומי ריבית חסרת סיכון, הרכב הון מוכר, דרישת הון פחותה להשקעה בתשתיות (הון וחוב), התאמת דרישת הון בגין חברות מנהלות, עדכון נוסחת חישוב דרישת הון בגין סיכון פרמיות ורזרבות בביטוח כללי, וכן עדכון ההנחיות בנוגע לדוח מיוחד של רואה חשבון מבקר, שיתמקד באומדן מיטבי ובמרווח הסיכון. הוראות החוזר חלות החל מיום פרסומן.

2.4.1.2.11 ביום 17 בפברואר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים (אשר מתקן חוזר קודם בנושא). בחוזר נקבעו הוראות לעניין מתן הלוואות על-ידי הגוף המוסדי כגון אנליזה בעת מתן הלוואה, הלוואות לדיור, בחינת הצורך בקבלת בטוחה, מתן הלוואות לעמיתים וכן הוראות לעניין הגדלת מגבלת ההשקעה בשותפויות ובתאגידי נדל"ן ל-6%, והחרגת הלוואות בערבות מדינה ממגבלת 3% החלה על היקף השקעות שלא עומדות בתנאים המנויים בחוזר למתן הלוואות, השאלת ניירות ערך והשקעה בנכסי חוב לא סחירים. תחילתו של החוזר ביום הפרסום.

ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה תיקון לחוזר זה. החוזר מרחיב את אפשרויות ההשקעה של הגופים המוסדיים, וקובע תנאים למתן הלוואה לדיור וכן הוראת שעה למשך שנתיים ביחס למתן הלוואה שהיא בגדר ליווי פיננסי לצורך מימון פרויקט בנייה, אשר

הוחרגו מהמגבלות המפורטות בחוזר לעניין מתן הלוואות, השאלת נייר ערך והשקעה בנכס חוב לא סחיר בכפוף להתקיימותם של התנאים המנויים בחוזר. הוראות החוזר חלות החל ממועד פרסומו.

2.4.1.3	טיוטות חוזרים
2.4.1.3.1	ביום 31 באוקטובר 2016 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה ליווי פיננסי, אשר מטרתה לקבוע כללים שיחולו על גוף מוסדי כאשר הוא מממן פרויקט בנייה בשיטת ליווי פיננסי. במסגרת הטיוטה נקבע כי על הגוף המוסדי להנפיק פנקס שוברי תשלום להוציא לרוכש הדירה ערבות בגין הסכום ששולם באמצעות שובר התשלום, או לוודא את הוצאתה או מתן בטוחה אחרת וכן נקבעו הפרטים שיכללו בהסכם הליווי.
2.4.1.3.2	ביום 31 באוקטובר 2016 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה מעורבות מוכרנים בהליך שיווק ומכירה של מוצר ביטוח, אשר מטרתה הסדרת הפעלתם של מוכרנים, שאינם בעלי רישיון, בידי סוכני ביטוח לשם שיווק ומכירה של מוצרי ביטוח. במסגרת הטיוטה נקבעו הפעולות שסוכן ביטוח רשאי לבצע באמצעות מוכרנים לגבי מוצר ביטוח שאינו מוצר פנסיוני כגון איתור לקוחות המעוניינים לקבל פרטים על הצטרפות לביטוח ומתן מידע ראשוני על מוצר ביטוח (שלאחריו ימסור סוכן הביטוח מידע מלא אודות המוצר) בהתאם לתסריט שיחה שהוכתב על ידי סוכן ביטוח, קבלת פרטים טכניים לאחר ביצוע התאמה ומכירה על-ידי הסוכן והעברת הצעה ללקוח, החתמתו וקליטת הפוליסה החתומה, וכן הוראות לעניין אופן פעולת המוכרנים, ובכלל זה כי היחס בין לבין סוכני הביטוח לא יפחת מ-1 ל-5, וכי פעולתם תפוקה, תתועד ותבוקר על-ידי בעל הרישיון. עוד נקבע, כי חברת ביטוח לא תקבל בקשת צירוף שהיתה כרוכה בה פעילות מוכרנים כאמור ללא קבלת כל שיחות המכירה.
2.4.1.3.3	ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה הוראות להתנהלות מבטח במהלך חיי הפוליסה, המרכזת הוראות לאופן התנהלות המבטח בממשקים שבינו לבין המבוטח, לרבות ניסוח פוליסות, עריכת חיתום ויישוב תביעות. במסגרת הטיוטה מוצע לקבוע הוראות נוספות לעניין צירוף לביטוח; ניסוח תכניות ביטוח, תשלום למבוטחים ויישוב תביעות.
2.4.1.3.4	ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה טיוטת חוזר שניה שעניינה "מעורבות גוף שאינו בעל רישיון בשיווק ומכירה של מוצר ביטוח שאינו ביטוח קבוצתי", אשר מציעה לתקן את החוזר הקיים בנושא, ולקבוע בין היתר, כי מוצר ביטוח ארוך טווח יוגדר כך שתקופת הביטוח בו לא תעלה על שנתיים, ולקבוע הקלות לעניין מעורבות סוכני נסיעות בשיווק פוליסות נסיעות לחו"ל שאינן כוללות החרגות רפואיות ושתקופת הביטוח בהן אינה עולה על 30 יום. ביום 31 באוקטובר 2016 פרסם המפקח תיקון לחוזר זה, אשר דוחה את מועד התחילה של החוזר בכל הנוגע לשיווק פוליסות נסיעות לחו"ל באמצעות סוכני נסיעות בלבד, ליום 31 במרס 2017.
2.4.1.3.5	ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה טיוטת תיקון לחוזר בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות ציבור, המציעה לקבוע כי חובה על גוף מוסדי שמצא אגב מענה לפניה של לקוח כי היה ליקוי בהתנהלות, לערוך בדיקה האם מדובר בליקוי מערכתי – וככל שמדובר בכזה, לפעול לאיתור מקרים דומים, לתיקונם בזמן סביר ולהפקת לקחים, וכן לתעד ולשמור מידע על הבדיקה, הפקת הלקחים ותיקון הליקוי, ולדווח אחת לשנה למפקח על ליקויים מערכתיים שאותרו.
2.4.1.3.6	ביום 31 במאי 2016 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה ביטול פוליסת ביטוח במסגרתה מוצע לקבוע את האמצעים בהם מבוטח יהיה רשאי לבקש לבטל פוליסת ביטוח (דואר אלקטרוני, חשבון אישי מקוון, שיחת טלפון למוקד שירות, פקס ודרכים נוספות שיבחר המבטח) והוראות נוספות הנוגעות להליך הביטול.

2.4.1.4	הנחיות והבהרות
2.4.1.4.1	ביום 1 בספטמבר 2016 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו עידוד השקעות בתשתית טכנולוגית, לפיו בכוונת אגף שוק ההון לקבוע בהוראות ליישום הנדבך הראשון בדירקטיבה Solvency II, הוראת שעה, שלפיה לחברת ביטוח שתציג למפקח תכנית שייעודה פיתוח התשתית הטכנולוגית, בהתאם להוראות במכתב, יינתנו הקלות לעניין בחישוב יחס כושר פירעון.
2.4.1.4.2	ביום 10 באוגוסט 2016 פרסם הממונה מכתב למנהלי חברות הביטוח שעניינו חלוקת דיבידנד על ידי חברת ביטוח המעדין את המכתב מיום 29 בדצמבר 2011 בנושא זה, וקובע את התנאים בהתקיימם חברת ביטוח תהיה רשאית לחלק דיבידנד. לפרטים נוספים ראה באור 8(15) בדוחות הכספיים.
2.4.1.4.3	ביום 16 ביוני 2016 הודיע בנק ישראל כי שינה את מדיניותו בקשר להחזקת בעלי שליטה בגופים המנהלים כספי אחרים (קופות גמל, מבטח, קרנות נאמנות וחברות המנפיקות תעודות סל) במניות הבנקים, כך שיתאפשר לבעלי השליטה בגופים אלו להחזיק מעל 5% מאמצעי השליטה בתאגיד בנקאי ועד 7.5%, בכפוף לקבלת היתר מנגיד בנק ישראל.
2.4.1.4.4	ביום 16 במרס 2016 פרסם הממונה טיוטה שנייה של עמדת ממונה שעניינה הבהרה בעניין בדיקה מחודשת של זכאות. במסגרת הטיוטה מוצע לקבוע, כי יהיה על חברת הביטוח ליזום, לפני תום תקופת תשלום תגמולי ביטוח שאושרה, הקצרה מתקופת הזכאות המרבית, בדיקה מחודשת של זכאות שמסגרתה תברר האם התובע עודנו זכאי לתגמולי ביטוח, ותהיה רשאית להפסיק את תגמולי הביטוח לאחר שנקטה באמצעים סבירים לצורך בירור הזכאות או במקרה שבו הודיע המבוטח כי הגדרת מקרה הביטוח לא מתקיימת עוד בו וכי בדיקה מחודשת של זכאות תיעשה בהתאם לקריטריונים ברורים שתקבע חברת הביטוח בהתחשב, בין השאר, במצבו הרפואי של התובע ובגילו.
2.4.1.4.5	ביום 18 בינואר 2015 פרסם הממונה עמדת ממונה שעניינה תשלום גוף מוסדי לבעל רישיון, לפיה נמצא בבחינה שנערכה כי גופים מוסדיים נוהגים לשלם לבעלי רישיון דמי עמילות שנגזרים מדמי ניהול שמשלם העמית או המבוטח. בהתאם לעמדת הממונה, תשלום דמי עמילות באופן האמור, אשר מעודד בעלי רישיון להציע ללקוחות מוצרים בדמי ניהול גבוהים יותר, הוא פסול. ביום 30 במרס 2015 פרסם הממונה הבהרה לעמדה, לפיה תשלום דמי עמילות באופן שיוצר העדפה מובנית של האינטרס האישי של בעל הרישיון על-פני האינטרס של הלקוח לשלם דמי ניהול נמוכים, מהווה הפרה של החובות המוטלות על החברה המנהלת בכל הקשור למתן שירותים לעמיתים ולשאר תפקידי הגוף המוסדי, וכי על הגופים המוסדיים וסוכני הביטוח לפעול באופן מידי לשם תיקון החוזים שמסדירים את תשלום דמי העמילות באופן שעולה בקנה אחד עם ההוראות וכי לא ניתן לחתום על הסכמים חדשים באופן שמנוגד להוראות. יחד עם זאת, ציין הממונה, כי אין בעמדה כדי למנוע מחברה לקבוע דמי ניהול דיפרנציאליים עד לתקרה הקבועה בדיון וכי אין בכוונתה להפעיל את סמכויות האכיפה כלפי הגופים המוסדיים וסוכני הביטוח ביחס ללקוחות קיימים וביחס ללקוחות שצורפו בתקופה הסמוכה לאחר פרסום העמדה. ביום 24 ביוני 2015 הוגשה על-ידי התאחדות חברות לביטוח חיים בע"מ, לבית המשפט המחוזי בתל אביב, המרצת פתיחה, במסגרתה מתבקש בית המשפט להצהיר ולקבוע, כי תגמול הנגזר מדמי ניהול כשלעצמו אינו אסור על-פי דין וכן כי אין ולא היה בעצם התקשרותם של הגופים המוסדיים בהסכמים הכוללים תגמול הנגזר מדמי ניהול משום הפרה של חובה כלשהי על-ידי הגופים המוסדיים. בית המשפט המחוזי דחה את המרצת הפתיחה וההתאחדות הגישה ערעור על החלטה זו לבית המשפט העליון. דיון בערעור נקבע ליום 9 בינואר 2017.

2.4.2 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

2.4.2.1 הוראות דין

2.4.2.1.1 ביום 9 באוגוסט 2016 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(העברת כספים בין קופות גמל)(תיקון), התשע"ו-2016, במסגרתה מוצע לאפשר למי שמקבל קצבת זקנה לנייד את הכספים שבקופת הגמל ולהעביר כספים מקופת גמל להשקעה לקופת גמל לקצבה, בתנאי שהעמית הגיע לגיל הפרישה המוקדמת.

2.4.2.1.2 ביום 4 באוגוסט 2016 פורסמה טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(זקיפת תשואת אגרות חוב בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ו-2016, במסגרתה מוצע לקבוע הוראות לחישוב תשואה על נכסי הקרן ולשינוי הקצאת אגרות החוב המיועדות בחלוקה לקבוצות - מקבלי קצבה, עמיתים בני חמישים ומעלה ויתר העמיתים. הממונה יהיה רשאי להגדיל את שיעור זקיפת התשואה בשל אגרות חוב מיועדות למקבלי קצבה בקרן (עד 85% מסך נכסי מקבלי הקצבה) אם מצא כי שיעור זקיפת אגרות החוב לעמיתים בגיל 50 ומעלה ולעמיתים אחרים עולה על רבע אחוז בהשוואה לקרן אחרת וכי פער כאמור עלול להפר את האיזון הדמוגרפי שבין עמיתים בקרן, וכן כי עד יום 31 בדצמבר 2023 זקיפת תשואה לעמיתים בגיל 50 ומעלה תבוצע באופן זהה זקיפת התשואה לעמיתים בני פחות מ-50.

2.4.2.1.3 ביום 3 באוגוסט 2016 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(כיסויים ביטוחיים בקופות גמל)(תיקון מס' ___), התשע"ה-2015, המציעה לקבוע כי מגבלת 35% מסך כל ההפקדות למרכיב התגמולים, החלה כיום על עלות הכיסויים הביטוחיים, לא תחול על כיסוי ביטוחי לאריכות ימים, וכן לבטל החל מיום 1 בינואר 2017 את האפשרות הקיימת כיום בתקנות להמשך קיומם של הסכמים קיימים למתן כיסויים ביטוחיים נוספים על אלו הניתנים במסגרת תקנון קרן פנסיה שנחתמו לפני יום 1 בדצמבר 2012.

2.4.2.1.4 ביום 2 באוגוסט 2016 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(דמי עמילות מרביים בביטוח מבנה אגב הלוואה לדירור), התשע"ו-2016, המציעה לקבוע כי המגבלה לפיה דמי העמילות לא יעלו 20% מדמי הביטוח, החלה על דמי העמילות לביטוח מבנה הנרכש אגב הלוואה לדירור, תחול גם על דמי העמילות בגין ביטוח החיים הנרכש אגב הלוואה לדירור, וכי בנוסף לכך, ניתן יהיה לשלם בשנת הביטוח הראשונה, גם עמלת היקף עבור שיווק ביטוח חיים אגב משכנתא בכללים הקבועים בטיטה.

2.4.2.1.5 ביום 13 ביולי 2016 פורסמה טיוטת תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל)(תיקון), התשע"ו-2016, המציעה לבטל את התנאי הקבוע בתקנות לפיו הפקדת תשלום של מעביד לקופת גמל שמעבר לשיעור של 5% תהיה לחשבון אחר אצל אותו מבטח, וכן לקבוע כי הפקדה למרכיב הפיצויים לקופת גמל משלמת לקצבה תתאפשר מבלי שתהיה הפקדה מקבילה למרכיב התגמולים באותו חשבון בקופה בהתאם לתנאים שנקבעו בטיטה.

2.4.2.1.6 ביום 29 ביוני 2016 פורסמה הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 17) (איסור זיקה בין עמלת הפצה לדמי ניהול), התשע"ו-2016, במסגרתה מוצע לקבוע איסור על חישוב עמלת הפצה בזיקה לשיעור דמי הניהול הנגבים מהעמית, ואת העונש בגין הפרת האיסור כאמור.

2.4.2.1.7 ביום 28 ביוני 2016 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תשלומים לקופת גמל)(תיקון מס' 2), התשע"ו-2016, במסגרתן נדחו מועדי התחילה של ההוראות לעניין פרטים שעל מעביד למסור לחברה מנהלת בעת הפקדת והפסקת התשלומים, הודעת קופת גמל לעובד על הפסקה בתשלום, היזון חוזר ראשוני, היזון חוזר מסכם, היזון חוזר מסכם

חודשי והיזון חוזר מסכם שנתי, בקשה להשבת תשלום שהופקד ביתר, ובעניין מבנה דיווח אחיד, כך שלגבי מעביד המעסיק פחות מחמישים עובדים, מועד התחילה יהיה ביום 1 בפברואר 2018, ולגבי מעביד המעסיק לפחות חמישים עובדים אך לא יותר ממאה עובדים, מועד התחילה יהיה ביום 1 בפברואר 2017.

2.4.2.1.8 ביום 16 ביוני 2016 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תיקון מס' 16), התשע"ו-2016 במסגרתו נקבע כי אם נקבעה בדין או בהסכם התניה שלפיה שיעור ההפקדה למרכיב תשלומי המעסיק (למעט למרכיב הפיצויים) בקופת גמל מסוג מסוים עומד על שיעור מסוים משכרו של העובד וכולל את תשלום המעסיק לביטוח אובדן כושר עבודה, בשיעור הדרוש להבטחת 75% משכרו של העובד או בשיעור של 2.5% משכרו של העובד, לפי הנמוך, ושיעור ההפקדה לפי הדין או ההסכם לסוג אחר של קופת גמל עומד על שיעור נמוך יותר, לא יראו בהתניה כאמור כהתניה של מעסיק לגבי שיעור ההפקדה בעד העובד, בהפקדה לסוג מסוים של קופת גמל ובלבד שהעובד יהיה זכאי לשיעור הפקדה למרכיב תשלומי המעסיק שלא יפחת מ-6.25% החל מיולי 2016 ו-6.5% החל מינואר 2017. תחילתו של החוק ביום 5 בפברואר 2016.

2.4.2.1.9 ביום 7 ביוני 2016 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תיקון מס' 15) התשע"ו-2016, במסגרתו נקבעה האפשרות לחברות מנהלות של קופות גמל להקים קופת גמל להשקעה - מוצר חסכון המיועד לתשלום סכום הון לעמית עצמאי או למוטבי. התשלום שעמית יהיה רשאי להפקיד בקופות גמל להשקעה לא יעלה על 70,000 ש"ח. כמו כן, במסגרת התיקון בוצעו תיקונים עקיפים בפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961, בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005 ובחוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, התשע"ד-2014.

2.4.2.1.10 ביום 30 במאי 2016 פרסם הממונה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תשלומים לקופת גמל)(תיקון), התשע"ו-2016, במסגרתה מוצע לקבוע כי הריבית שישלם מעביד בשל איחור בהפקדת תשלומים בעד עובד לקופת גמל תהיה בשיעור הריבית בשל איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית.

2.4.2.1.11 ביום 26 במאי 2016 פורסם צו הרחבה להגדלת ההפרשות לביטוח פנסיוני במשק 2016, הקובע כי הגדלת תשלומי עובדים ומעסיקים ברכיב התגמולים בכלל המשק ייעשה בשתי פעימות: (א) החל מיום 1 ביולי 2016 - תשלומי מעסיק 6.25% ותשלומי עובד 5.75%; (ב) החל מיום 1 בינואר 2017 - תשלומי מעסיק 6.5% ותשלומי עובד 6%. כמו כן, נקבע כי בסיס השכר ממנו יש להעביר תשלומים עבור עובדים קיימים וחדשים יהיה בהתאם לאמור בהסכם העבודה החל על הצדדים ובלבד שלא יפחת מהמתחייב לפי צו ההרחבה לפנסיה חובה. בהסדרים פנסיוניים בביטוחי מנהלים/קופות גמל, שיעור התשלומים יכלול את תשלום המעסיק עבור רכישת כיסוי למקרה של אובדן כושר עבודה להבטחת 75% משכר העובד, ובלבד ששיעור הפרשות המעסיק לחלק התגמולים לבדו לא יפחת מ-5%. תחילתו של הצו ביום 1 ביולי 2016.

2.4.2.1.12 ביום 24 במאי 2016 פורסמה טיוטת תיקון תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה, מכירה ואחזקה של ניירות ערך), התשס"ט-2009, במסגרתה מוצע לקבוע, כי הליך תחרותי לרכישת ומכירת ניירות ערך יתקיים בין שמונה משתתפים לפחות, בנפרד לכל אפיק השקעה וכי משקיע מוסדי לא יהיה רשאי למכור או לרכוש ניירות ערך או מטבע חוץ, באמצעות צד קשור. כמו כן, מוצע לקבוע כי החזקה, לרבות סליקה של נייר ערך, תיעשה לפי הליך תחרותי שיתקיים לפחות אחת לשלוש שנים, בין חמישה משתתפים לפחות, וכללים למתן פטור מהליך כאמור.

2.4.2.1.13 ביום 26 בינואר 2016 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (משיכת כספים מקופת גמל) (סכומים קטנים), התשע"ו-2016, אשר קובעות את התנאים בהתקיימם

יוכל עמית, אשר באחד מחשבוניתיו שהם קרן ותיקה, קופת גמל לתגמולים, קופת גמל לחיסכון וקופת גמל אישית לפיצויים, שאינן קופות ביטוח, קיימים כספים, למשוך אותם בסכום חד פעמי, וכן חובת חברה מנהלת של אותה קופת גמל לשלוח לעמית הודעה בדבר זכותו למשיכת הכספים בנוסח ובמועד שיקבע הממונה.

ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו משיכת כספים מחשבונות קטנים בקופות גמל, במסגרתו נקבעו הוראות למשלוח הודעות לעמיתים על זכאותם למשיכת כספים מחשבונם ועל משמעות הותרת הכספים האמורים בקופת הגמל לעניין תשלום דמי ניהול; הדרכים בהן תתאפשר משיכת כספים מחשבונות קטנים; חובת פרסום באתר האינטרנט של החברה המנהלת, ואופן הדיווח לממונה אודות חשבונות קטנים. תחילתו של החוזר ביום 31 בדצמבר 2016.

2.4.2.2 חוזרים

2.4.2.2.1 ביום 3 בנובמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד, אשר קובע הוראות לעניין קופות גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד, בה ניתן יהיה להפקיד את סכום החיסכון, אשר יעביר המוסד לביטוח לאומי בעקבות התיקון לפרק ד' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה – 1995, אשר בוצע במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית לשנות התקציב 2015-2016. במסגרת החוזר נקבעו הוראות לעניין מסלולי ההשקעה בקופת הגמל, הודעות ודיווחים לעמיתים, אפשרויות לניוד כספי קופת הגמל והוראות לעניין משיכת הכספים הצבורים בקופה. יחד עם החוזר פורסם נוסח תקנון תקני לקופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד. תחילתו של החוזר מיום פרסומו.

2.4.2.2.2 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה תיקון לחוזר שעניינו מסמך הנמקה, בו נקבעו הליכי הנמקה מצומצמים במקרה של הפקדות לקופת גמל להשקעה.

ביום 31 באוקטובר 2016 נדחה מועד תחילתו של תיקון לחוזר מסמך הנמקה משנת 2015 ליום 1 ביולי 2017 (במקום 1 בינואר 2017), למעט ההוראות לעניין קופות גמל להשקעה, אשר מועד תחילתן נשאר ביום 1 בינואר 2017.

2.4.2.2.3 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו תכניות ביטוח חיים בדמי ביטוח קבועים, בו נקבעו עקרונות למתן החזר למבוטח של דמי ביטוח ששילם מבוטח בגין סיכון עתידי, בדרך של קביעת תקופת ביטוח נוספת, במקרה של ביטול או הפחתת סכום הביטוח בכיסוי במקרה מוות בדמי ביטוח קבועים, בתכניות העולות על חמש שנים בדמי ביטוח קבועים. הוראות החוזר יחולו לגבי שיווק פוליסות החל מיום 1 בינואר 2017.

2.4.2.2.4 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו הוראות לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, בו נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה ממנו ניתן לסטות רק באישור הממונה, וכן הוראות נוספות שתהיה רשאית חברה מנהלת לקבוע בתקנונה. על חברה מנהלת להגיש תקנון לאישור הממונה עד ליום 1 בספטמבר 2017 ולעדכן את תקנונה בהתאם להוראות החוזר עד ליום 1 בינואר 2018. תחילתו של החוזר ביום פרסומו.

2.4.2.2.5 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה תיקון לחוזר שעניינו הצטרפות לקרן פנסיה או לקופת גמל. בחוזר מוסדר הליך העברת הכספים של עמית אגב הצטרפותו לקרן פנסיה מקרן פנסיה אחרת שבה הוא מוגדר "עמית לא מפקיד" במסגרת איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה. כן נקבעו במסגרת החוזר הוראות ומועדים לצירוף עמיתים חדשים לקרן פנסיה ולקופת גמל לרבות לקרן ברירת מחדל וכן נקבע כי על חברה מנהלת לאפשר הצטרפות מקוונת באמצעות אתר האינטרנט שלה תחילתו של החוזר ביום 1 יוני 2017.

2.4.2.2.6 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו קווים מנחים לתכנית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה. בחוזר, נקבע כי תכנית אובדן כושר עבודה תורכב מתכנית בסיסית –

לגביה נקבעו בחוזר הוראות בנוגע למקרה ביטוח, תקופת הביטוח, תקופת המתנה, היקף הכיסוי, תקופת ההמתנה, תגמולי הביטוח ועוד. לתכנית הבסיסית ניתן לצרף נספחים שירחיבו את הכיסוי הבסיסי, בהתאם לתנאים ולהוראות הקבועים בחוזר. בנוסף, נקבע כי רק תכנית שתעמוד בהוראות החוזר תוגדר כביטוח מפני אובדן כושר עבודה המוכר גם כביטוח מועדף על פי פקודת מס הכנסה. הוראות החוזר יחלו ביום 1 במאי 2017, ותקופת הביטוח בפוליסות לביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתיות שתשוקנה מיום פרסום חוזר זה ועד למועד תחילתו, תהיה עד שנה, ובתקופה זו אף לא תשוקנה תכניות לביטוח אובדן כושר עבודה שהגדרת מקרה הביטוח בה הוא מסוג "כל עיסוק", למעט הגדרת מקרה ביטוח במצב של היעדר תעסוקה.

2.4.2.2.7 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני, אשר מחליף חוזרים קודמים באותו נושא, ובמסגרתו נוספו הוראות לעניין ממשק דמי סליקה, שקובע את פרטי המידע שעל סוכן הביטוח או הגוף הקשור בו להעביר לגוף מוסדי בגין שירותי תפעול הניתנים למעסיק. תחילתן של הוראות החוזר ביום 1 בינואר 2017.

2.4.2.2.8 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר המחליף את החוזר הקיים בנושא שיווק פוליסות ביטוח חיים הכוללות מקדמי קצבה המגלמים הבטחת תוחלת חיים, במסגרתו נקבעה חובת גילוי שיעורי הפרמיה המרביים שניתן לגבות עבור נספח כיסוי ביטוחי לאריכות ימים, לרבות גילוי שיעורי הפרמיה בפועל וסכומם במועד הפקת דף פרטי הביטוח ותיקון לחישוב הפרמיה בכיסוי ביטוחי לאריכות ימים. תחילתו של החוזר ביום פרסומו.

2.4.2.2.9 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו כללים לתפעול מוצר פנסיוני, הקובע הוראות לעניין דיווח סוכן ביטוח פנסיוני לגוף המוסדי, באמצעות ממשק דמי סליקה בדבר הצורך להפחית את דמי הניהול לעמית עקב קבלת דמי סליקה על-ידי הסוכן, לעניין אופן ביצוע ההפחתה והצגת המידע לעמית, ולעניין הפחתת עמלת ההפצה לסוכן. הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 בינואר 2017.

2.4.2.2.10 ביום 31 באוגוסט 2016 פרסם הממונה תיקון לחוזר שעניינו מסלולי השקעה בקופות גמל בו נקבע כי ההוראות אשר יחולו על מסלולי ההשקעה בקופות גמל להשקעה תהינה ההוראות הקבועות בחוזר לעניין ניהול מסלולי השקעה בקרנות השתלמות ובפוליסות שאינן קופות ביטוח. תחילתן של הוראות החוזר ביום פרסומו.

2.4.2.2.11 ביום 19 ביולי 2016 פרסם הממונה חוזר המתקן את החוזר הקיים בנושא העברת כספים בין קופות גמל וקובע ביטול חובת קופה מקבלת להודיע לקופה מעבירה על קבלת בקשה להעברת כספים; חובת העברת בקשה להעברת כספים על ידי הקופה המקבלת לגוף המנהל של הקופה המעבירה; הודעת גוף מנהל של הקופה המעבירה כי אין באפשרותו לבצע את העברת הכספים בתוך 3 ימי עסקים ואפשרות למשלוח הודעות לעמית בדואר אלקטרוני. תחילתן של הוראות החוזר ביום 1 בינואר 2017.

2.4.2.2.12 ביום 19 ביולי 2016 פרסם הממונה חוזר המתקן את החוזר הקיים בנושא תשלומים לקופת גמל ובו נקבע כי מועד קבלת ההודעה מהחברה המנהלת למעסיק בדבר אי עמידתו בהוראות התקנות, יהיה יום העסקים הראשון לחודש העוקב לחודש שבו הועבר הדיווח או הופקדו התשלומים, ואם המעסיק לא מסר דיווח כנדרש - בתוך 30 ימי עסקים ממועד קבלת ההודעה, תשלח ההודעה נוספת. כמו כן, נקבע, אמצעי התשלום אליו תיעשה השבה בעת השבת תשלום שהופקד ביתר והמועד בו היא תיעשה. הוראות החוזר חלות החל מיום פרסום החוזר.

2.4.2.2.13 ביום 30 ביוני 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו איחוד חשבונות קיימים בקרנות חדשות - מחשבונות לא פעילים לחשבונות פעילים. בחוזר נקבעו הוראות להעברת הכספים במסגרת איחוד חשבונות קיימים בקרן פנסיה וכן הוראות לעניין ההודעות שישלחו לעמיתים לגבי

העברת פרטיהם לצורך העברת הכספים לחשבונם בקרן פנסיה ולענין העברת מידע לממונה וקבלת מידע מהממונה, חובת תיעוד והקמת כספת ייעודית להעברת המידע. תחילת החוזר ביום פרסומו.

2.4.2.2.14 ביום 22 ביוני 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו "דיווח למפקח על תעריפים בתכניות לביטוח חיים-תיקון", בו נקבע שעל חברת ביטוח להגיש למפקח אחת לרבעון קלנדרי, דיווח על דמי הביטוח שנקבעו בפועל בכיסויי ביטוח חיים שהופקו במהלך אותו רבעון, עבור כל סוג תכנית ביטוח חיים ששווק על ידה ברבעון החולף. כמו כן, נקבעו המשתנים אליהם יתייחס הדיווח הרבעוני לממונה. תחילתו של התיקון ביום פרסומו.

2.4.2.2.15 ביום 13 במרס 2016 פורסם חוזר הממונה הקובע הוראות לעניין בחירת קופת ברירת מחדל ואת התנאים הנדרשים מחברה מנהלת של קופת גמל המצרפת עמיתים בהתאם להוראות סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. במסגרת החוזר נקבע כי צירוף לקופת גמל ייעשה על ידי בחירה אקטיבית של העובד את קופת הגמל או באמצעות המעסיק לקופת גמל שנבחרה על ידו בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל וככל שלא נבחרה על ידי העובד קופת גמל ולא נבחרה על ידי המעסיק קופת גמל בהתאם לסעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל, יצרף המעסיק את העובד לקופת הגמל שתבחר על ידי הממונה. עוד קובע החוזר כי דמי הניהול שיוצעו על ידי קרנות הפנסיה הנבחרות יהיו בתוקף למשך 10 שנים ממועד ההצטרפות לקרן. קרנות הפנסיה ייבחרו על ידי הממונה אחת לשלוש שנים החל מיום 1 בספטמבר 2016. בנוסף, נקבע כי בחירת קופת ברירת מחדל על ידי מעסיק או ארגון עובדים תיעשה לפי הליך תחרותי בהתאם לקריטריונים שנקבעו על ידה. הסדרי ברירת מחדל קיימים יישארו בתוקף עד מרס 2019 לכל המאוחר.

בעקבות פרסום החוזר, הוגשה ביום 21 באפריל 2016 עתירה לבג"צ מטעם התאחדות חברות הביטוח למתן צו על תנאי וצו ביניים. הטענות שנטענו מטעם התאחדות חברות הביטוח לא התקבלו במסגרת פסק הדין שניתן בעתירה אולם נקבע בהתאם להסכמת הממונה בנושא כי קרנות הפנסיה שיבחרו על ידי הממונה בהליך התחרותי הראשון, ייבחרו אחת לשנתיים במקום אחת לשלוש שנים כפי שנקבע בתחילה. בעקבות פסק הדין כאמור פרסם הממונה תיקון לחוזר וכן את ההנחיות החדשות לעניין הליך קביעת קרנות ברירת המחדל.

ביום 1 באוגוסט 2016 פרסם הממונה כי הקרנות שנבחרו הינן קרן הפנסיה של מיטב דש גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.01% מהצבירה ו- 1.31% מההפקדות וקרן הפנסיה של הלמן אלדובי קופות גמל ופנסיה בע"מ אשר תגבה דמי ניהול בשיעור של 0.001% מהצבירה ו- 1.49% מההפקדות. בהתאם להוראות החוזר, קרנות הפנסיה החלו לשמש כקרנות ברירת מחדל נבחרות ביום 1 בנובמבר 2016.

ליישום החוזר עלולות להיות השלכות מהותיות על פעילות החברה ויישומם עלול להשפיע על דמי הניהול הנגבים מעמיתים באופן שיפגע ברווחיות החברה, להשפיע על נתח השוק של החברה בענף ועל אופן הפצת מוצרי החברה. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך את ההשפעה הכוללת של יישום חוזר זה.

2.4.2.2.16 ביום 6 בינואר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו דוח שנתי ודוח רבעוני לעמיתים ולמבוטחים בגוף מוסדי, אשר מתקן ומבטל את החוזר הקיים בנושא. תחילתו של החוזר בדוח השנתי לעמית בגין שנת 2015.

2.4.2.2.17 ביום 5 בינואר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו תנאים לשליטה בחברה מנהלת של קרן פנסיה נוספת או בחברה מנהלת של קופת גמל נוספת. במסגרת החוזר נקבע כי בעל היתר שליטה בחברה מנהלת של קרן פנסיה, יהיה רשאי לקבל היתר שליטה נוסף בחברה מנהלת של קרן פנסיה אחרת ובעל היתר שליטה בחברה מנהלת שאינה חברה מנהלת של קרן פנסיה, או בחברה מנהלת של קרן פנסיה שמנהלת גם קופת גמל שאינה קרן פנסיה, יהיה רשאי לקבל

היתר שליטה נוסף בחברה מנהלת אחרת, זאת, לתקופה קצובה, בכפוף לכך שבתוך שנה ממועד הרכישה יועברו הנכסים המנוהלים על ידי החברה הקיימת ועל ידי החברה הנוספת לניהולה של אחת מהן, ורישיונה של החברה האחרת יבוטל. כמו כן, נקבעו בחוזר תנאים אשר בהתקיים אחד מהם ניתן יהיה לקבל היתר שליטה בחברה הקיימת ובחברה הנוספת, ללא צורך בהעברת הנכסים המנוהלים. הוראות החוזר חלות החל מיום הפרסום.

2.4.2.3 טיטות חוזרים

2.4.2.3.1 ביום 28 ביולי 2016 פרסם הממונה טיטות חוזר שעניינה "ייפוי כוח לבעל רישיון" אשר מציעה להחליף את החוזר הנוכחי, במסגרתה מוצע לקבוע כי סוכן ביטוח הפונה בשם לקוח באמצעות הרשאה שניתנה לו לפני יום 1 במאי 2013, לא יצטרך להחתימו על ייפוי כוח בהתאם לחוזר, וכן לקבוע אפשרויות נוספות לחתימת עמית על ייפוי כוח חד פעמי לקבלת מידע ואימותו. כמו כן, מוצע לקבוע, כי גוף מוסדי יוכל להתנות ביצוע עסקה באמצעות בעל רישיון מתוקף ייפוי כוח, בקיומו של הסכם בינו לבין בעל הרישיון.

2.4.2.3.2 ביום 20 באפריל 2016 פרסם הממונה טיטות חוזר שעניינה הוראות לתשלום קצבה מקופת גמל לחיסכון. במסגרת הטיטות, מוצע לקבוע תנאים לקבלת קצבת זקנה מקופת גמל לחיסכון - הגעת העמית לגיל פרישה מוקדמת, רכישת כיסוי ביטוחי לאריכות ימים באמצעות החברה המנהלת ואת מועד תחילת תשלומי קצבת זקנה ממבטח. כמו כן, מוצע לקבוע תנאים לשיווק כיסוי ביטוחי לאריכות ימים על ידי חברה מנהלת, והוראות לעניין תשלום למוטבים של עמית בקופת גמל לחיסכון.

2.4.2.4 הנחיות והבהרות

ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה טיטות הבהרה בנושא העלאת דמי ניהול, המבהירה, כי גוף מוסדי אשר לא שלח הודעה לעמיתים בדבר כוונתו לגבות דמי ניהול לפי סכום, יהיה רשאי לגבות דמי ניהול לפי סכום רק לאחר ששלח הודעה תקינה ומלאה על כל פרטיה ובהתאם ללוח הזמנים הקבוע בחוזר. כמו כן, חברה מנהלת רשאית לשלוח הודעה בדואר אלקטרוני לעמית שהסכים לקבל דוח שנתי מקוצר בדואר אלקטרוני.

2.4.3 תחום ביטוח בריאות

2.4.3.1 הוראות דין

2.4.3.1.1 ביום 27 ביולי 2016 פורסמה טיטות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(ביטוח בריאות קבוצתי)(תיקון), התשע"ו-2016 במסגרתה מוצע לאפשר למי שאינו רשאי לשמש כבעל פוליסה על פי נוסחן הנוכחי של התקנות, להתקשר כבעל פוליסה בחוזה לביטוח בריאות קבוצתי לגבי קבוצת מבוטחים, אף אם יש לו טובת הנאה מהיותו בעל פוליסה, בהתקיים התנאים המפורטים בטיטות, וכן מוצע לקבוע הוראות לעניין ביטוח קבוצתי לחברי קופות חולים.

2.4.3.1.2 ביום 27 ביולי 2016 פורסם חוק ביטוח תאונות אישיות לתלמידים (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2016, אשר מסמיך את שר החינוך לקבוע, באישור ועדת החינוך, התרבות והספורט של הכנסת, את התשלום שייגבה מההורים בעד ביטוח תאונות אישיות ברשויות מקומיות שונות. כמו כן, נקבע מנגנון לעריכת מכרז משותף לכלל הרשויות המקומיות, לשם התקשרות בחוזה ביטוח תאונות אישיות לכלל התלמידים, שבו יקבעו מראש דמי ביטוח אחידים.

2.4.3.1.3 ביום 15 במרס 2016 פורסם תזכיר חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון מס' __), התשע"ו-2016, במסגרתו מוצע לתקן את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 ולבטל ההוראה לפיה תכנית לשירותי בריאות נוספים המוצעות על ידי קופות החולים לא תכלול תרופות מצילות חיים או מאריכות חיים, וכן לאפשר לכלול בתכניות כאמור הוראה הפוטרת או

מעניקה הנחה מתשלום עבור כיסוי לתרופות מצילות או מאריכות חיים, משיקולים הקשורים למצבו הכלכלי של העמית.

2.4.3.1.4 ביום 31 בדצמבר 2015, פורסמו ברשומות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופות חולים), התשע"ו-2015, הקובעות תנאים אחידים לפוליסת ביטוח סיעודי קבוצתית לחברי קופות חולים, וכן הוראות לעניין הצטרפות לביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים.

ביום 24 בינואר 2016 פורסם חוזר ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופות חולים, בו נקבעו עקרונות לעריכת ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופות חולים, שעיקריהם: חברת ביטוח תישא בסיכון הביטוחי הגלום בתכנית בשיעור שלא יפחת מ- 20%, כי היא תיבחר בהליך תחרותי לתקופה שלא תעלה על 8 שנים, כי יחולו על ניהולה של הקרן הוראות הקבועות בחוק לעניין התחייבויות תלויות תשואה, וכן הוראות לעניין הכנסות והוצאות שיוקפו לקרן, הגבלות לעניין התקשרות חברת ביטוח ביותר מהסכום אחד לעריכת ביטוח קבוצתי לחברי קופת חולים, הודעות למבוטחים הזכאים להצטרף לפוליסה לביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים בעקבות סיומה של פוליסה לביטוח סיעודי קבוצתי; והוראות לעניין מבוטחים העוברים בין קופות החולים. הוראות החוזר יחולו לגבי תכניות לביטוח קבוצתי לחברי קופות חולים שיונהגו או יחודשו החל מיום 1 ביולי 2016.

באותו היום פורסמו ברשומות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(ביטוח בריאות קבוצתי) (תיקון), התשע"ו-2015, אשר במסגרתן בוטלה ההוראה בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(ביטוח בריאות קבוצתי), תשס"ט-2009 אודות הסכומים שרשאי מבטח להחזיר לקופת חולים שהינה בעלת פוליסה בביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים. תחילתו של התיקון ביום 1 ביולי 2016.

ביום 14 ביוני 2016 פרסם הממונה טיוטת חוזר המתקנת את חוזר ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופות חולים, במסגרתה נדחה מועד התחילה של ההוראות לעניין מסירת מידע למבוטח בביטוח סיעודי לחברי קופת חולים שהיה מבטח בביטוח סיעודי לחברי קופות חולים ערב המעבר לקופת חולים אחרת, ולעניין מסירת דוח שנתי לממונה אודות מבוטחים שהצטרפו ועזבו את התכנית עקב מעבר בין קופות חולים, ליום 1 בינואר 2017, ואת מועד התחילה של ההוראה לפיה חברת ביטוח תישא בסיכון הביטוחי הגלום בתכנית בשיעור שלא יפחת מ- 20%, ליום 1 בינואר 2019.

2.4.3.2 טיוטות חוזרים

2.4.3.2.1 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה טיוטת חוזר שעניינה הוראות לניסוח תכנית ביטוח נסיעות לחו"ל ואופן שיווקה, במסגרתה, מוצע לקבוע כי יש להתאים את גבולות האחריות בתכנית הביטוח לעלות הצפויה למבוטח, בין היתר בהתאם ליעד הנסיעה וכי תכנית הביטוח תורכב מרובד בסיס הכולל סוגי כיסויים מוגדרים ומהרחבות שניתן להציע למבוטח. כן מוצע לקבוע הוראות בדבר הצעת רכישת הרחבה להחמרה של מצב רפואי קודם, הארכת תכנית הביטוח, אי הכללת תנאים שניתן היה לברר מול המבוטח בהליך המכירה, וחובת גוף מוסדי לתעד את הפעולות מול המועמד לביטוח והמבוטח.

2.4.3.3 הנחיות והבהרות

ביום 14 באפריל 2016 פרסם הממונה הכרעה עקרונית שעניינה אופן שיווק פוליסות תאונות אישיות, אשר קובעת הוראות לטיפול בפוליסות תאונות אישיות אשר שוקו מבלי שהובהרה למבוטחים מהות העסקה ועניינים מהותיים נוספים לעסקת הביטוח - דהיינו ב"אופן מטעה" כהגדרת הממונה. על חברת הביטוח לבדוק אם שוקו על ידה פוליסות תאונות אישיות באופן מטעה, לפנות טלפונית למבוטחים שבעת צירופם תואר בפניהם תיאור מטעה ולקבל את הסכמתם להמשך ביטוחם בפוליסה. ככל שמבוטח יודיע, כי אינו מסכים לביטוח יהיה על חברת הביטוח לבטל את הביטוח ולהשיב לו את דמי הביטוח ששילם ממועד צירופו לביטוח.

2.4.4 תחום ביטוח כללי

2.4.4.1 הוראות דין

ביום 9 ביוני 2016 פורסמו תקנות הביטוח הלאומי (היוון)(תיקון), התשע"ו-2016 ("התיקון"), בהמשך לפרסום המלצות הועדה הבין משרדית בראשות ד"ר אליהו וינוגרד בעניין טבלאות תוחלת החיים ושיעור הריבית המשמשת להיוון גמלאות בגין פגיעה בעבודה במסגרתן נקבע, בין היתר, כי שיעור הריבית יעמוד על 2% במקום השיעור הנוכחי העומד על 3% - לפרטים נוספים ראה באור 9(34) בדוחות הכספיים.

ביום 13 בספטמבר 2016 פורסמו תקנות הביטוח הלאומי (היוון)(תיקון)(תיקון), התשע"ו-2016 במסגרתן נדחה מועד תחילתו של התיקון, כך שיהיה בתום שנה ושלושה חודשים מיום הפרסום.

2.4.4.2 חוזרים

2.4.4.2.1 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו השבת כספים מקרנית לציבור המבוטחים שהינם סכום הכסף העודף שקיים בקרנית לציבור המבוטחים בביטוח רכב מנועי. ההוראות מתייחסות לשיעור דמי ההשבה, תשלום קרנית לחברת הביטוח, ניכוי דמי ההשבה בעת ביטול הפוליסה, סכום דמי הביטוח שיצוינו בתעודת הביטוח ודיווחים לקרנית.

2.4.4.2.2 ביום 29 בספטמבר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד בענף ביטוח רכב חובה, המעדכן את דמי הביטוח והמשתנים והמקדמים לחישוב דמי הביטוח לכלי רכב פרטיים בביטוח השיווי (הפול) לגבי פוליסות בענף ביטוח רכב חובה שתקופת הביטוח בהן מתחילה ביום 1 בינואר 2017 ואילך.

2.4.4.2.3 ביום 7 בינואר 2016 פרסם הממונה חוזר שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד בענף ביטוח רכב חובה" הקובע כי ההוראות לפיהן דמי הביטוח נטו עבור כלי רכב שאינו אופנוע לא יעלו על 90% מדמי הביטוח נטו עבור ביטוח זהה בביטוח השיווי, לא יחולו על ביטוח רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון בענף רכב חובה. תחילת החוזר בין יום 1 במרס 2016 ליום 31 בדצמבר 2016. כמו כן שונו במסגרת החוזר ההוראות והמועדים לעניין הגשתם והנהגתם של דמי ביטוח בביטוח רכב חובה בהתאם לעדכון סעיף 40 לחוק הפיקוח, והורחבה האפשרות לעדכן את דמי הביטוח בדיעבד, בכפוף להודעה מראש לממונה. הוראות החוזר יחולו על פוליסות בענף ביטוח רכב חובה שתקופת הביטוח בהן מתחילה ב-1 במרס 2016 ואילך. החל מיום 1 בינואר 2017 לא יתאפשר לחברת ביטוח להשתמש בנוסחאות תעריף שונות לצי רכב ולקולקטיבים, וכן תבוטל ההוראה לעניין שינוי דמי ביטוח בענף רכב חובה בביטוח לתקופה הקצרה משנה בצי רכב או בקולקטיב.

בחודש אוגוסט, בעקבות עתירת חברות הביטוח לבית המשפט העליון, התפרסמו תיקונים נוספים לחוזר זה, המבטלים את הקביעה שתעריפי חברות הביטוח לא יעלו על 90% מתעריף הפול נטו, לגבי פוליסות ביטוח שתקופת הביטוח בהן מתחילה ביום 2 באוגוסט 2016 ואילך, ומעדכנים את דמי הביטוח השיווי לאופנועים בעלי מערכות בטיחות ואופנועים עם שלושה גלגלים, לגבי פוליסות ביטוח שתקופת הביטוח בהן מתחילה ביום 1 בנובמבר 2016 ואילך.

באותו מועד פורסם חוזר שעניינו משתנים בענף ביטוח רכב חובה, אשר מוסיף משתנים וקטגוריות בהן ניתן להשתמש לצורך קביעת דמי ביטוח, והוראותיו יחולו על דמי ביטוח בפוליסות שיכנסו לתוקף החל מיום 1 באוקטובר 2016.

2.4.5 תחום השירותים הפיננסיים ופעילות בשוק ההון

2.4.5.1 הוראות דין

2.4.5.1.1 בהמשך לתיקון מס' 23 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, אשר מתיר להציע לציבור בישראל קרנות חוץ. ביום 5 במאי 2016 פורסמו ברשומות תקנות השקעות משותפות בנאמנות (הצעת יחידות של קרנות חוץ), התשע"ו - 2016 וכן תיקונים בתקנות נוספות בנושאים רלוונטיים - אגרות, עמלת הפצה וסיווג הקרנות לצורך פרסום, אשר נועדו להסדיר את התנאים להצעת קרנות החוץ. התקנות ייכנסו לתוקף ביום 5 בנובמבר 2016, בד בבד עם הוראות תיקון מס' 23.

ביום 9 במאי 2016 הגישו איגוד תעודות הסל ואיגוד מנהלי קרנות הנאמנות, עתירה לבג"ץ נגד שר האוצר, רשות ניירות ערך, ועדת הכספים של הכנסת ואיגוד הבנקים הזרים, נגד התקנות בטענה כי התקנות יוצרות תחרות בלתי הוגנת בין העותרים למנהלי קרנות הנאמנות הזרים. טרם ניתנה החלטה סופית של ביהמ"ש בעתירה. בשלב זה לא ניתן להעריך את ההשפעה על הדוחות הכספיים של הראל פיננסיים.

2.4.5.1.2 ביום 10 באוקטובר 2016 פורסם תזכיר חוק לתיקון חוק השקעות משותפות בנאמנות בקשר עם קרנות סל (שפורסם בזמנו כתיקון מס' 21 לחוק). על פי התיקון המוצע, תעודות הסל יהפכו לקרנות נאמנות מחקות סגורות (נסחרות) ויחולו עליהן הוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות, בשינויים המתחייבים וכן הסדרים ייחודיים שייקבעו בתקנות או בהוראות של רשות ניירות ערך, לגבי קרנות סל. תחילתו של החוק תהיה ביום כניסתו לתוקף של התקנות שיותקנו מכוח החוק, או ביום 1 באוקטובר 2017, לפי המאוחר.

2.5 תמצית נתונים מהדוחות הכספיים המאוחדים של הראל השקעות

2.5.1 תמצית נתונים מהדוחות התוצאתיים המאוחדים של הראל השקעות (באלפי ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	2016	שינוי ב- %	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	2015	2016
2015	2015	2016		2015	2016	
מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח						
4,242,656	992,564	1,048,320	(3)	3,186,140	3,085,570	פרמיות שהורווחו ברוטו
857,019	113,086	249,173	8	591,275	639,852	הכנסות מדמי ניהול
176,679	(226,366)	62,148	-	20,376	(111,464)	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
44,167	8,713	9,656	(64)	33,696	12,033	רווח מניהול קופות גמל
69,251	14,780	15,164	(25)	52,856	39,560	רווח מניהול קרנות פנסיה
290,097	(202,873)	86,968	-	106,928	(59,871)	סך הכל רווח (הפסד) ממגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
297,815	(106,439)	89,057	-	117,144	(20,324)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל ממגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
מגזר ביטוח כללי						
3,071,824	769,840	741,592	(4)	2,289,348	2,193,297	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,767,625	443,629	474,819	5	1,314,673	1,382,991	פרמיות שהורווחו בשייר
216,948	(23,121)	54,684	(62)	133,179	50,177	סך הכל רווח (הפסד) ממגזר ביטוח כללי
123,508	(39,536)	38,339	(37)	55,824	35,056	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל ממגזר ביטוח כללי
מגזר ביטוח בריאות						
3,964,225	1,029,837	1,084,889	5	2,955,915	3,103,972	פרמיות שהורווחו ברוטו
3,757,672	978,031	1,055,222	7	2,799,442	2,984,144	פרמיות שהורווחו בשייר
33,721	(29,611)	36,740	-	(3,846)	125,191	סך הכל רווח (הפסד) ממגזר ביטוח בריאות
2,136	(37,261)	32,778	-	(37,520)	127,820	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל ממגזר ביטוח בריאות
מגזר חברות ביטוח בחו"ל						
257,921	64,971	81,334	9	193,487	211,028	פרמיות שהורווחו ברוטו
162,614	41,676	57,609	16	121,665	140,536	פרמיות שהורווחו בשייר
10,958	(121)	5,797	(27)	12,410	9,106	סך הכל רווח (הפסד) ממגזר חברות ביטוח בחו"ל
(7,482)	(4,303)	2,082	-	(5,754)	7,033	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל ממגזר חברות ביטוח בחו"ל
מגזר שוק ההון ושירותים פיננסיים						
300,392	70,711	61,805	(15)	230,449	196,254	הכנסות משוק ההון ושירותים פיננסיים
292,521	78,116	44,531	(17)	194,496	161,741	סך ההוצאות משוק ההון ושירותים פיננסיים
7,860	(7,406)	17,274	(4)	35,943	34,513	סך הכל רווח (הפסד) ממגזר שוק ההון ושירותים פיננסיים
7,759	(7,405)	17,282	(3)	35,887	34,651	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל ממגזר שוק ההון ושירותים פיננסיים
פריטים שלא נכללו במגזרי הפעילות						
172,385	(30,135)	55,752	6	108,565	114,944	רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון
138,959	37,048	48,595	32	103,404	136,880	הכנסות מעמלות
159,466	43,458	59,099	39	122,691	170,028	הוצאות הנהלה וכלליות שלא נזקפו לדוחות מגזרי פעילות
94,623	34,357	37,038	15	77,062	88,359	הוצאות מימון
683,262	(322,604)	235,623	(37)	321,360	201,401	רווח (הפסד) לפני מס
455,746	(196,921)	163,328	(28)	222,289	159,774	רווח (הפסד) נקי לתקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	שינוי ב- %	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	2015	2016
2015	2015	2016	2015	2016	
(74,610)	66,738	(243)	-	(72,133)	45,561
381,136	(130,183)	163,085	37	150,156	205,335
455,586	(196,801)	163,596	(28)	222,281	159,527
160	(120)	(268)	-	8	247
8%	(11%)	13%	37	4%	6%

תמצית נתונים מהמאזנים המאוחדים של הראל השקעות (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר	שינוי ב- %	ליום 30 בספטמבר	2015	2016
2015		2015	2016	
91,485	3.8	90,643	94,051	סך המאזן
40,036	9.1	38,869	42,398	נכסים עבור חוזים תלויי תשואה
21,302	5.8	20,915	22,121	השקעות פיננסיות אחרות
1,532	(5.1)	1,572	1,491	נכסים בלתי מוחשיים
4,929	(8.4)	5,264	4,822	נכסי ביטוח משנה
				התחייבויות ביטוחיות (עתודות ביטוח ותביעות תלויות) בביטוח חיים
35,594	10.0	34,535	37,997	בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
11,388	4.0	11,236	11,686	בגין חוזי ביטוח שאינם תלויי תשואה
9,325	(2.9)	9,758	9,479	בביטוח כללי
7,797	9.6	7,590	8,322	בביטוח בריאות (תלוי תשואה ושאינו תלוי תשואה)
266	44.2	256	370	בחברות ביטוח בחו"ל (תלוי תשואה ושאינו תלוי תשואה)
(5)	(19.1)	(5)	(4)	התאמות וקיצוצים בין מגזרים
64,365	7.1	63,370	67,850	סה"כ התחייבויות ביטוחיות
4,907	4.2	4,745	4,944	הון עצמי המתייחס למחזיקי ההון של החברה

נכסים המנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה (במיליוני ש"ח):

ליום 31 בדצמבר	שינוי ב- %	ליום 30 בספטמבר	2015	2016
2015		2015	2016	
40,036	9.1	38,869	42,398	עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
66,721	14.6	63,879	73,230	עבור עמיתי קופות גמל וקרנות פנסיה*
24,665	(29.6)	27,482	19,335	עבור לקוחות קרנות נאמנות*
8,740	(4.9)	8,939	8,499	עבור תיקי לקוחות *
14,116	(6.5)	14,157	13,239	תעודות סל
154,278	2.2	153,326	156,701	סה"כ נכסים מנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה

* סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל, בקרנות הפנסיה, בקרנות הנאמנות ובניהול התיקים, אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

2.6 נתונים נוספים אודות תוצאות הפעילות

הסך הכולל של הפרמיה המורווחת מעסקי הביטוח בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 8,590 מיליוני ש"ח, בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

הסך הכולל של הפרמיה המורווחת מעסקי הביטוח ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם לסך של כ- 2,955 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 2,853 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הכולל, המורכב מרווח לאחר מס בתקופת הדוח בתוספת השינוי נטו בקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה ושינויים אחרים בהון העצמי, הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 205 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 150 מיליוני ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 37%. הגידול ברווח הכולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) התשואות בשוק ההון בתקופת הדוח שהיו גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד ועליה בדמי ניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח בסך של כ- 77 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 29 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

(ב) עדכון תביעה חריגה בענפי חבויות ואחרים בתקופה המקבילה אשתקד בסך כולל, ברוטו, של כ- 293 מיליוני ש"ח לפני מס אשר מתוכו השייר העצמי של החברה הנו כ- 57 מיליוני ש"ח. מרבית סכום השייר, נכלל כהוצאה בתקופה המקבילה אשתקד.

(ג) גידול ברווח במגזר ביטוח בריאות, הנובע בעיקרו משיפור בתוצאות החיתומיות בתקופת הדוח.

השפעות אלו קוזזו בחלקן בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) השפעת פרסום המלצות הועדה הבין משרדית בראשות ד"ר אליהו וינוגרד בעניין טבלאות תוחלת החיים ושיעור הריבית המשמשת להיוון גמלאות בגין פגיעת עבודה על פי תקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח - 1978 ("ועדת וינוגרד") כך ששיעור הריבית יעמוד על 2% במקום השיעור הנוכחי העומד על 3% אשר בעקבותיו עדכנה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 175 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 112 מיליוני ש"ח לאחר מס על מנת לשקף אומדן עדכני של ההחזרים הצפויים שיהיה על החברה לשלם בגין תביעות בביטוחי חובה וחבויות (לרבות מל"ל) (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

(ב) הירידה המתמשכת בריבית חסרת הסיכון והירידה בתשואות הגלומות בנכסים העומדים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח, אשר כתוצאה מכך עדכנו חברות הביטוח בקבוצה את שיעורי הריבית להיוון המשמשים בחישוב חלק מההתחייבויות הביטוחיות. בהתאם, גדלו ההתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח בסך של כ- 149 מיליוני ש"ח לפני מס ובסך של כ- 96 מיליוני ש"ח לאחר מס לעומת השפעה שולית בתקופה המקבילה אשתקד.

(ג) שינוי מדיניות חשבונאית בתקופה המקבילה אשתקד, בנושא מדידת נדל"ן לשימוש עצמי, ממדידה על בסיס עלות מופחתת למדידה על בסיס שווי הוגן. השינוי במדיניות כאמור הגדיל את הרווח הכולל לפני מס בתקופה המקבילה אשתקד בסך של כ- 72 מיליוני ש"ח ולאחר מס בסך של כ- 47 מיליוני ש"ח. הרווח כאמור לא יוחס למגזרי הפעילות של החברה.

הרווח הכולל לאחר מס הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 163 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל בסך של כ- 130 מיליוני ש"ח, ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) התשואות בשוק ההון ברבעון השלישי של שנת 2016 שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד ומגביית דמי ניהול משתנים ברבעון השלישי של שנת 2016 בסך של כ- 52 מיליוני ש"ח לעומת החזר דמי ניהול משתנים בסך של כ- 77 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

(ב) ירידה בהיקף נכסי קרנות הנאמנות המנוהלים על ידי הראל פיא שנבעה מירידות השערים בשוק ההון ומהיקפי הפדיונות הגבוהים בענף קרנות הנאמנות, אשר בעקבותיה כללה החברה ברבעון המקביל אשתקד, ירידת ערך בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח לפני מס וכ- 16 מיליוני ש"ח לאחר מס בגין הפחתת שווי פעילות קרנות הנאמנות.

(ג) השקעות אלו קוזזו משינוי מדיניות חשבונאית ברבעון המקביל אשתקד, בנושא מדידת נדל"ן לשימוש עצמי, ממדידה על בסיס עלות מופחתת למדידה על בסיס שווי הוגן. השינוי במדיניות כאמור הגדיל את הרווח הכולל לפני מס ברבעון המקביל אשתקד בסך של כ- 72 מיליוני ש"ח ולאחר מס בסך של כ- 47 מיליוני ש"ח. הרווח כאמור לא יוחס למגזרי הפעילות של החברה.

הרווח הנקי בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 160 מיליוני ש"ח, לעומת רווח בסך של כ- 222 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם לסך של כ- 163 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד בסך של כ- 197 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 201 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 321 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם לסך של כ- 236 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד לפני מס בסך של כ- 323 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

בתקופת הדוח הסתכמו ההכנסות מהשקעות נטו וההכנסות ממימון לסך של כ- 2,037 מיליוני ש"ח, לעומת הכנסות כאמור בסך של כ- 1,040 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נובע בעיקר מהתשואות בשוק ההון בתקופת הדוח שהיו גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד.

ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכמו ההכנסות מהשקעות נטו וההכנסות ממימון לסך של כ- 1,244 מיליוני ש"ח, לעומת הפסדים מהשקעות כאמור בסך של כ- 835 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסדים לרווחים מהשקעות כאמור נובע בעיקר מהתשואות בשוק ההון ברבעון השלישי של שנת 2016 שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד.

הוצאות המימון של החברה, שלא יוחסו למגזרי הפעילות, הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 88 מיליוני ש"ח, לעומת הוצאות מימון בסך של כ- 77 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאות המימון נובע בעיקר מהנפקת הון משני מורכב (סדרות יב-יג') באמצעות הראל מימון והנפקות (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

ההון העצמי של החברה ליום 30 בספטמבר 2016, המתייחס לבעלי המניות של החברה, מסתכם לסך של כ- 4,944 מיליוני ש"ח, לעומת הון עצמי של כ- 4,745 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2015 ולעומת הון עצמי בסך של כ- 4,907 ליום 31 בדצמבר 2015. השינוי בהון העצמי נובע מ: (א) רווח כולל המיוחס לבעלי המניות של החברה בסך של כ- 205 מיליוני ש"ח; (ב) חלוקת דיבידנד בסך של כ- 171 מיליוני ש"ח; (ג) סכומים לא מהותיים בגין קרן תרגום של פעילויות חוץ, קרן הון בגין הנפקת אופציות לעובדים והחזקת מניות החברה בידי חברה בת שמנהלת תעודות סל.

לפרטים אודות דרישות ההון הרגולטורי מחברות הביטוח בקבוצה ומחברות המנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, בהתאם לתקנות וחוזרי הפיקוח ראה באור 8 בדוחות הכספיים.

לעניין תרגיל ה-IQIS5 ראה סעיף 5 להלן ובאור 8 בדוחות הכספיים.

2.7 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

ההפסד הכולל לפני מס בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 20 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל בסך של כ- 117 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מרווח להפסד כולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) הירידה המתמשכת בריבית חסרת הסיכון והירידה בתשואות הגלומות בנכסים העומדים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח, אשר כתוצאה מכך עדכנו חברות הביטוח בקבוצה את שיעורי הריבית להיוון המשמשים בחישוב חלק מההתחייבויות הביטוחיות. בהתאם, גדלו ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 149 מיליוני ש"ח לפני מס לעומת השפעה שולית בתקופה המקבילה אשתקד.

(ב) קיטון ברווח הכולל לפני מס מפעילות קרנות הפנסיה וקופות הגמל מסך של כ- 86 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד לסך של כ- 52 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח, שנובע בעיקר מהפרשה חד פעמית להשבת דמי ניהול לעמיתים במסגרת פרויקט הטיוב, מעליה בשיעור ההוצאות ומשחיקה בשיעור דמי הניהול.

(ג) השפעות אלו קוזזו בחלקן בשל התשואות בשוק ההון בתקופת הדוח שהיו גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד ועליה בסך דמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח בסך של כ- 77 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 29 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם לסך של כ- 89 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ- 106 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר בשל התשואות בשוק ההון ברבעון השלישי של שנת 2016 שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד ומגביית דמי ניהול משתנים ברבעון השלישי של שנת 2016 בסך של כ- 52 מיליוני ש"ח לעומת החזר דמי ניהול משתנים בסך של כ- 77 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

ההפסד לפני מס במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 60 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 107 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 בסך של כ- 87 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד לפני מס בסך של כ- 203 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

ביטוח חיים

2.7.1 הפרמיות שהורווחו בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ- 3,086 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 3,186 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 3% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נובע בעיקר מהפקדה חד פעמית בתקופה המקבילה אשתקד בסכום של כ- 230 מיליוני ש"ח בגין הסדר פרישה מוקדמת של מעסיק גדול בביטוח חיים. הפרמיות שהורווחו בתקופת הדוח היוו כ- 36% מכלל הפרמיות שהורווחו בקבוצה בתקופת הדוח.

הפרמיות שהורווחו ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכמו לסך של כ- 1,048 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 993 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 6% ביחס לרבעון המקביל אשתקד.

ההפסד הכולל לפני מס בביטוח חיים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 72 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 31 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מרווח להפסד כולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) הירידה המתמשכת בריבית חסרת הסיכון והירידה בתשואות הגלומות בנכסים העומדים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח, אשר כתוצאה מכך עדכנו חברות הביטוח בקבוצה את שיעורי הריבית להיוון המשמשים בחישוב חלק מההתחייבויות הביטוחיות. בהתאם, גדלו

ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 149 מיליוני ש"ח לפני מס לעומת השפעה שולית בתקופה המקבילה אשתקד.

(ב) השפעות אלו קוזזו בחלקן מהתשואות בשוק ההון בתקופת הדוח שהיו גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד ועליה בסך דמי הניהול המשתנים שנגבו בתקופת הדוח בסך של כ- 77 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 29 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הכולל בביטוח חיים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 66 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל בסך של כ- 130 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהשפעת התשואות בשוק ההון ברבעון השלישי של שנת 2016 שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד ומגביית דמי ניהול משתנים ברבעון השלישי של שנת 2016 בסך של כ- 52 מיליוני ש"ח לעומת החזר דמי ניהול משתנים בסך של כ- 77 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

ההפסד לפני מס בביטוח חיים הסתכם בתקופת הדוח בכ- 111 מיליוני ש"ח לעומת רווח לפני מס של כ- 20 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח חיים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 62 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד לפני מס בסך של כ- 226 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווחים מהשקעות, העומדים כנגד התחייבויות ביטוחיות בביטוח חיים, הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 1,513 מיליוני ש"ח, לעומת רווחים מהשקעות בסך של כ- 619 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בתקופת הדוח המרווח הפיננסי שהושג היה גבוה מהמרווח הפיננסי בתקופה המקבילה אשתקד לאור התשואות בשוק ההון שהיו גבוהות מאלו שבתקופה המקבילה אשתקד.

הרווחיות בביטוח חיים נגזרת, בעיקרה, מרווחי ההשקעה, המשפיעים על ההכנסות מדמי הניהול של נכסי ההתחייבויות תלויות התשואה ועל המרווח הפיננסי מהשקעות כספי התחייבויות שאינן תלויות תשואה. דמי הניהול והמרווח הפיננסי מחושבים בערכים ריאליים.

הרווחים מהשקעות, העומדים כנגד התחייבויות ביטוחיות בביטוח חיים, הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 994 מיליוני ש"ח, לעומת הפסדים מהשקעות בסך של כ- 782 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. ברבעון השלישי המרווח הפיננסי שהושג היה גבוה מהמרווח הפיננסי ברבעון המקביל אשתקד לאור התשואות בשוק ההון שהיו גבוהות מאלו שברבעון המקביל אשתקד.

הרווחיות בביטוח חיים נגזרת, בעיקרה, מרווחי ההשקעה, המשפיעים על ההכנסות מדמי הניהול של נכסי ההתחייבויות תלויות התשואה ועל המרווח הפיננסי מהשקעות כספי התחייבויות שאינן תלויות תשואה. דמי הניהול והמרווח הפיננסי מחושבים בערכים ריאליים.

בתקופת הדוח הסתכמו הפדיונות לסך של כ- 824 מיליוני ש"ח, והיוו כ- 2.6% מהעתודה הממוצעת בביטוח חיים, לעומת פדיונות בסך של כ- 689 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, שהיוו כ- 2.3% מהעתודה הממוצעת אשתקד.

ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכמו הפדיונות לסך של כ- 309 מיליוני ש"ח, והיוו כ- 3% מהעתודה הממוצעת בביטוח חיים, לעומת פדיונות בסך של כ- 201 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, שהיוו כ- 2.1% מהעתודה הממוצעת אשתקד.

סך עתודות ביטוח החיים ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכמו לכ- 50 מיליארדי ש"ח.

פוליסות תלויות תשואה:

פוליסות שהוצאו בשנים 2003 - 1991

7-9.2015 (באחוזים)	7-9.2016 (באחוזים)	1-9.2015 (באחוזים)	1-9.2016 (באחוזים)	
(2.88)	2.02	1.34	3.25	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
(2.59)	1.61	0.79	2.40	תשואה ריאלית לאחר תשלום דמי ניהול
(2.59)	2.43	1.14	3.25	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(2.29)	2.02	0.59	2.40	תשואה נומינלית לאחר תשלום דמי ניהול

להלן שיעורי התשואה בפוליסות תלויות תשואה - מסלול כללי:

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004

7-9.2015 (באחוזים)	7-9.2016 (באחוזים)	1-9.2015 (באחוזים)	1-9.2016 (באחוזים)	
(2.97)	1.99	0.85	3.10	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
(3.24)	1.72	0.01	2.28	תשואה ריאלית לאחר תשלום דמי ניהול
(2.68)	2.41	0.65	3.10	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(2.95)	2.13	(0.19)	2.28	תשואה נומינלית לאחר תשלום דמי ניהול

אומדן סכום רווחי ההשקעות ודמי הניהול, הנכללים בדוחות רווח והפסד המאוחדים, אשר נזקפו לזכות או לחובת המבוטחים בפוליסות תלויות תשואה והמחושבים בהתאם להנחיות שקבע המפקח, על בסיס התשואה והיתרות הרבעוניות של עתודות הביטוח הממוצעות, הוא (במיליוני ש"ח):

7-9.2015	7-9.2016	1-9.2015	1-9.2016	
(832)	691	12	826	רווחים (הפסדים) לאחר דמי ניהול
(8)	126	232	290	סך דמי ניהול

קרנות פנסיה

2.7.2 היקף הנכסים המנוהלים על ידי קרנות הפנסיה ליום 30 בספטמבר 2016 הסתכם לכ- 42.2 מיליארדי ש"ח, לעומת כ- 35 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2015, גידול בשיעור של כ- 20% ולעומת היקף נכסים בסך של כ- 37.1 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015, גידול בשיעור של כ- 14%. הגידול בנכסים ביחס לשנה קודמת נובע בעיקר מגידול בסכומי ההפרשה של עמיתים ומתשואה שהושגה בתקופת הדוח.

דמי הגמולים שנגבו על-ידי קרנות הפנסיה של הקבוצה בתקופת הדוח הסתכמו לכ- 4,592 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 3,992 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 15%.

דמי הגמולים שנגבו על-ידי קרנות הפנסיה של הקבוצה ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכמו לסך של כ- 1,581 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 1,434 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 10%.

סך הנכסים של קרנות הפנסיה ודמי הגמולים המופקדים בהן אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

סך ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 206 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 197 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 5%.

סך ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לכ- 71 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 68 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 4%.

סך ההוצאות בגין ניהול קרנות הפנסיה הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 169 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 145 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהוצאות בתקופת הדוח ביחס לתקופה המקבילה אשתקד נובע בעיקרו מגידול בעמלות המשולמות לסוכנים כתוצאה מגידול בפעילות וכן מעדכון תנאי ההתקשרות לגבי שירותי תפעול שמעניקה הראל ביטוח להראל פנסיה (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

סך ההוצאות בגין ניהול קרנות הפנסיה הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 לכ- 56 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 53 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

סך הרווח הכולל לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם בתקופת הדוח לכ- 39 מיליוני ש"ח, לעומת רווח בסך של כ- 53 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 26%. הקיטון ברווח בתקופת הדוח ביחס לתקופה המקבילה אשתקד נובע בעיקרו מעדכון תנאי ההתקשרות לגבי שירותי תפעול שמעניקה הראל ביטוח להראל פנסיה.

סך הרווח הכולל לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 14 מיליוני ש"ח, בדומה לרבעון המקביל אשתקד.

סך הרווח לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם בתקופת הדוח לכ- 40 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 53 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הרווח לפני מס מניהול קרנות פנסיה ומתפעול קרן פנסיה ותיקה, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לכ- 15 מיליוני ש"ח, בדומה לרבעון המקביל אשתקד.

בתקופת הדוח נרשמו תשואות חיוביות במרבית אפיקי ההשקעה בשוק ההון. שיעורי התשואות הנומינליות שהשיגה קרן הפנסיה החדשה "הראל פנסיה" בתקופת הדוח הינן כדלקמן:

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016

שם הקרן	תשואת השקעות (באחוזים)
הראל פנסיה	3.21

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016

שם הקרן	תשואת השקעות (באחוזים)
הראל פנסיה	2.70

קופות גמל

2.7.3 נכון למועד הדוח, בקבוצה קיימות 9 קופות גמל (קופות גמל, קרנות השתלמות, קופות מרכזיות ואישיות לפיצויים, קופת גמל לדמי מחלה וקופה לפנסיה תקציבית). בחלק מקופות הגמל מספר מסלולי השקעה, לבחירת העמית, סך הכל מפעילה הקבוצה במסגרת קופות הגמל כאמור 37 מסלולים.

היקף הנכסים המנוהלים בקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, ליום 30 בספטמבר 2016, הסתכם לכ- 31 מיליארדי ש"ח, לעומת סך של כ- 28.9 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2015 ולעומת סך של כ- 29.6

מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015. עיקר הגידול נובע מצבירה חיובית ומתשואה שהושגה בתקופת הדוח.

הנכסים ודמי הגמולים של קופות הגמל אינם נכללים בדוחות המאוחדים של החברה.

ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 143 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 162 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 12%. הקיטון בדמי הניהול נובע מהפרשה חד פעמית להשבת דמי ניהול לעמיתים במסגרת פרויקט הטיוב וכן לאור שחיקה בשיעור דמי הניהול.

ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 לכ- 53 מיליוני ש"ח, בדומה להכנסות מדמי ניהול ברבעון המקביל אשתקד.

ההוצאות בקופות הגמל בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ- 132 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 129 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בקופות הגמל הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 43 מיליוני ש"ח, לעומת כ- 45 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

סך הרווח הכולל לפני מס של החברות המנהלות קופות גמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, הסתכם בתקופת הדוח לכ- 13 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 33 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ברווח ביחס לתקופה המקבילה אשתקד נובע בעיקר מהפרשה חד פעמית להשבת דמי ניהול לעמיתים במסגרת פרויקט הטיוב וכן לאור שחיקה בשיעור דמי הניהול.

סך הרווח הכולל לפני מס של החברות המנהלות קופות גמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לכ- 9 מיליוני ש"ח, בדומה לרבעון המקביל אשתקד.

סך הרווח לפני מס של פעילות קופות הגמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, הסתכם בתקופת הדוח לכ- 12 מיליוני ש"ח לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 34 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סך הרווח לפני מס של פעילות קופות הגמל, הנכלל בדוח הרווח והפסד המאוחד במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לכ- 10 מיליוני ש"ח לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הצבירה נטו (ללא רווחי השקעות) בקופות הגמל בתקופת הדוח הייתה חיובית והסתכמה לכ- 804 מיליוני ש"ח, לעומת צבירה שלילית של כ- 219 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר השינוי נובע מהפקדות שוטפות בגין תיקון 190 לפקודת מס הכנסה.

2.8 ביטוח בריאות

הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר ביטוח בריאות הסתכם בתקופת הדוח לכ- 3,104 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 2,956 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 5%. הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר ביטוח בריאות מהווה בתקופת הדוח כ- 36% מכלל הפרמיות שהורווחו בקבוצה.

הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר ביטוח בריאות הסתכם ברבעון השלישי לשנת 2016 לכ- 1,085 מיליוני ש"ח, לעומת פרמיות בסך של כ- 1,030 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 5%.

הרווח הכולל לפני מס במגזר ביטוח בריאות הסתכם בתקופת הדוח לכ- 128 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ- 38 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) התשואות בשוק ההון בתקופת הדוח שהיו גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד.

(ב) שיפור בתוצאות החיתומיות בתקופת הדוח.

הרווח הכולל לפני מס במגזר ביטוח בריאות הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לכ- 33 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ- 37 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהתשואות בשוק ההון ברבעון השלישי של שנת 2016 שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס במגזר ביטוח בריאות בתקופת הדוח הסתכם לכ- 125 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד לפני מס בסך כ- 4 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס במגזר ביטוח בריאות ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם לכ- 37 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד לפני מס בסך כ- 30 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

סך התשלומים והשינוי בהתחייבויות ברוטו בגין חוזי ביטוח במגזר ביטוח בריאות בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 2,391 מיליוני ש"ח בדומה לתקופה המקבילה אשתקד. השינוי בהתחייבויות הביטוחיות כולל את רווחי ההשקעה שנוקפו לתכנית לביטוח סיעודי קבוצתי שבה מרבית הסיכון הביטוחי מוטל על התכנית עצמה, בסך של כ- 83.1 מיליוני ש"ח בתקופת הדוח לעומת סך של כ- 17.7 מיליוני ש"ח שנוקפו בתקופה המקבילה אשתקד.

2.9 ביטוח כללי

הרכב הפרמיות ברוטו והרווח בפעילות הביטוח הכללי לתקופת הדוח, לפני מסים, על פי ענפי הביטוח הכלולים בביטוח הכללי, הינו כדלקמן (באלפי ש"ח):

פרמיות ברוטו						
שנת 2015	שינוי ב-%	7-9.2015	7-9.2016	שינוי ב-%	1-9.2015	1-9.2016
484,763	10.5	94,799	104,743	(6.5)	405,283	378,845
798,997	9.3	151,259	165,343	(12.4)	670,076	587,161
872,789	5.2	219,241	230,534	18.4	634,649	751,698
826,913	(5.6)	139,565	131,681	2.4	571,461	585,057
(29,067)	(54.6)	(8,980)	(4,073)	(37.6)	(23,421)	(14,606)
2,954,395	5.4	595,884	628,228	1.3	2,258,048	2,288,155
סה"כ						

* בניכוי סילוקים

רווח כולל לפני מסים						
שנת 2015	שינוי ב-%	7-9.2015	7-9.2016	שינוי ב-%	1-9.2015	1-9.2016
87,706	-	(21,725)	1,834	-	43,068	(27,161)
(12,241)	-	(8,463)	1,613	-	(4,100)	7,918
59,409	48.6	14,108	20,965	20.5	43,770	52,757
(64,834)	(94.8)	(24,292)	(1,253)	(31.5)	(63,296)	(43,383)
53,468	-	836	15,180	23.5	36,382	44,925
123,508	-	(39,536)	38,339	(37.2)	55,824	35,056
סה"כ						

הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ- 2,288 מיליוני ש"ח בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

הפרמיות ברוטו ברבעון השלישי לשנת 2016 הסתכמו לסך של כ- 628 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 596 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 5%.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 1,509 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 1,354 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 11%.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי לשנת 2016 לסך של כ- 372 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 315 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 18%.

הגידול בפרמיות בשייר בתקופת הדוח וברבעון השלישי נובע מאי חידוש העסקה עם NICO, לשנת 2016, אשר במסגרתה השתתפה NICO בכ - 10% מכלל השייר של החברה בענפי ביטוח כללי (לפרטים נוספים ראה סעיף 3.5.4.3.1 בדוח התקופתי לשנת 2015), וכן מירידה בחלק מבטחי משנה בפרמיה בענף אחריות מקצועית.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 35 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 56 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ברווח הכולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

(א) השפעת פרסום המלצות הועדה הבין משרדית בראשות ד"ר אליהו וינוגרד בעניין טבלאות תוחלת החיים ושיעור הריבית המשמשת להיוון גמלאות בגין פגיעה בעבודה על פי תקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח - 1978 ("ועדת וינוגרד") כך ששיעור הריבית יעמוד על 2% במקום השיעור הנוכחי העומד על 3%, אשר בעקבותיו הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 175

מיליוני ש"ח לפני מס על מנת לשקף אומדן עדכני של ההחזרים הצפויים שיהיה על החברה לשלם בגין תביעות בביטוחי חובה וחבויות (לרבות מל"ל), (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).

השפעות אלו קוזזו בחלקן מהסיבות הבאות:

(א) השפעת שוק ההון שהתשואות בו בתקופת הדוח היו גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד.

(ב) עדכון תביעה חריגה בענפי חבויות ואחרים בתקופה המקבילה אשתקד בסך כולל, ברוטו, של כ- 293 מיליוני ש"ח לפני מס אשר מתוכו השייר העצמי של החברה הנו כ- 57 מיליוני ש"ח. מרבית סכום השייר נכלל כהוצאה בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח כללי ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם לסך של כ- 38 מיליוני ש"ח לעומת הפסד כולל בסך של כ- 40 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהתשואות בשוק ההון ברבעון השלישי של שנת 2016 שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם לסך של כ- 50 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך של כ- 133 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח כללי ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם לסך של כ- 55 מיליוני ש"ח לעומת הפסד בסך של כ- 23 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.9.1 רכב רכוש

בביטוח רכב רכוש הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ- 587 מיליוני ש"ח לעומת פרמיות ברוטו בסך של כ- 670 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 12%. הקיטון בפרמיות נובע, בעיקרו, מאי זכייתה של הראל ביטוח במכרז לביטוח רכב עובדי מדינה לשנת 2016. לתוצאות המכרז כאמור לא הייתה השפעה מהותית על הרווח או ההון של החברה בתקופת הדוח.

בביטוח רכב רכוש הסתכמו הפרמיות ברוטו ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 165 מיליוני ש"ח לעומת פרמיות ברוטו בסך של כ- 151 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 9%.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 572 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 594 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 4%.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 161 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 134 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 20%.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח רכב רכוש הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 8 מיליוני ש"ח לעומת הפסד כולל בסך של כ- 4 מיליוני ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהתפתחות חיובית בתביעות.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח רכב רכוש הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 2 מיליוני ש"ח לעומת הפסד כולל בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח, ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהתפתחות חיובית בתביעות.

הרווח לפני מס בביטוח רכב רכוש הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 9 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח, בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח רכב רכוש הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 3 מיליוני ש"ח לעומת הפסד לפני מס בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח, ברבעון המקביל אשתקד.

ביום 11 באוקטובר 2015 נמסר להראל ביטוח על אי זכייתה במכרז שפרסם החשב הכללי במשרד האוצר לעניין ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2016. לתוצאות המכרז כאמור לא

הייתה השפעה מהותית על הרווח או ההון של החברה בתקופת הדוח.

ביום 18 בספטמבר 2016 נמסר להראל ביטוח על זכייתה במכרז שפרסם החשב הכללי במשרד האוצר בכ-7% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2017. לזכייה במכרז כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של הראל ביטוח.

2.9.2 רכב חובה

בביטוח רכב חובה הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ- 379 מיליוני ש"ח לעומת פרמיות ברוטו בסך של כ- 405 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 7%.

בביטוח רכב חובה הסתכמו הפרמיות ברוטו ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 105 מיליוני ש"ח לעומת פרמיות ברוטו בסך של כ- 95 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 10%. לגבי ביטוח חובה לכלי רכב שבבעלות עובדי המדינה - ראה סעיף 2.9.1 לעיל.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 377 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 363 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 4%.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 103 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 84 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 23%. הגידול בפרמיות בשייר ברבעון השלישי של שנת 2016 נובע מאי חידוש העסקה עם NICO, לשנת 2016, אשר במסגרתה השתתפה NICO בכ- 10% מכלל השייר של החברה בענפי ביטוח כללי (לפרטים נוספים ראה סעיף 3.5.4.3.1 בדוח התקופתי לשנת 2015).

ההפסד הכולל לפני מס בביטוח רכב חובה הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 27 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 43 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מרווח להפסד כולל נובע בעיקר מהשפעת המלצות ועדת וינוגרד אשר בעקבותיהן הגדילה החברה את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 106 מיליוני ש"ח על מנת לשקף אומדן עדכני של ההחזרים הצפויים שיהיה על החברה לשלם בגין תביעות בביטוחי חובה (לרבות מל"ל) (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים). השפעה זו קווצה בחלקה מהתפתחות חיובית באומדן התביעות התלויות בגין שנים קודמות.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח רכב חובה הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 2 מיליוני ש"ח לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהשפעת שוק ההון שהתשואות בו ברבעון השלישי של שנת 2016 היו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד.

ההפסד לפני מס בביטוח רכב חובה הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 21 מיליוני ש"ח לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 74 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח רכב חובה הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 9 מיליוני ש"ח לעומת הפסד לפני מס בסך של כ- 17 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

מאחר שבעל רכב חייב לבטח את רכבו בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, בעלי רכב (בדרך כלל אופנועים) שנדחו על-ידי חברות הביטוח רשאים לרכוש ביטוח באמצעות ה"פול" (המאגר הישראלי לביטוח רכב). ה"פול" פועל כחברת ביטוח לכל דבר. תעריפיו, אשר נקבעים על-ידי המפקח, גבוהים מתעריפי חברות הביטוח הפועלות בשוק והם מהווים רף עליון לתעריפי חברות הביטוח (למעט לגבי אופנועים), תעריף ביטוח החובה המקסימאלי שחברת ביטוח רשאית לגבות ממבוטח אינו יכול לעלות על 90% מתעריף נטו של ה"פול" לאותו מבוטח. כל חברות הביטוח הפועלות בתחום ביטוח רכב חובה שותפות ב"פול", וכל אחת נושאת בהפסדי ה"פול", על-פי חלקה היחסי בשוק ביטוח רכב חובה בשנה שחלפה.

במכתב מאת מנכ"ל ה"פול", נקבע חלקה הזמני של הראל ביטוח בדמי הביטוח נטו לשנת 2016, בשיעור של 10.3% (מול 10.5% שהיה חלקה של החברה לשנת 2015).

ביום 11 באוקטובר 2015 נמסר להראל ביטוח על אי זכייתה במכרז שפרסם החשב הכללי במשרד האוצר לעניין ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2016. לתוצאות המכרז כאמור לא הייתה השפעה מהותית על הרווח או ההון של החברה בתקופת הדוח.

ביום 18 בספטמבר 2016 נמסר להראל ביטוח על זכייתה במכרז שפרסם החשב הכללי במשרד האוצר בכ-7% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2017. לזכייה במכרז כאמור לא צפויה להיות השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של הראל ביטוח.

2.9.3 ענפי חבויות ואחרים

בביטוח חבויות ואחרים הסתכמו הפרמיות ברוטו בתקופת הדוח לסך של כ- 585 מיליוני ש"ח, לעומת פרמיות ברוטו בסך של כ- 571 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בביטוח חבויות ואחרים הסתכמו הפרמיות ברוטו ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 132 מיליוני ש"ח, לעומת פרמיות ברוטו בסך של כ- 140 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לסך של כ- 382 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 263 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 45%. הגידול בפרמיות בשייר בתקופת הדוח נובע בעיקרו מירידה בחלק מבטחי משנה בפרמיה בענף אחריות מקצועית.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 52 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 55 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 6%.

ההפסד הכולל לפני מס בביטוח חבויות ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 43 מיליוני ש"ח לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ- 63 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד הכולל נובע בעיקר מהסיבות הבאות:

- (א) התשואות בשוק ההון שהיו בתקופת הדוח גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד.
 - (ב) עדכון תביעה חריגה בענפי חבויות ואחרים בתקופה המקבילה אשתקד בסך כולל, ברוטו, של כ- 293 מיליוני ש"ח לפני מס אשר מתוכו השייר העצמי של החברה הנו כ- 57 מיליוני ש"ח. מרבית סכום השייר, נכלל כהוצאה בתקופה המקבילה אשתקד.
 - (ג) השפעות אלו קוּזְזו בחלקן מהשפעת המלצות ועדת וינוגרד בתקופת הדוח אשר בעקבותיהן הגדילה החברה את ההתחייבויות הביטוחיות בסך של כ- 69 מיליוני ש"ח לפני מס על מנת לשקף אומדן עדכני של ההחזרים הצפויים שיהיה על החברה לשלם בגין תביעות בביטוחי חבויות (לרבות מל"ל) (לפרטים נוספים ראה באור 9 בדוחות הכספיים).
- ההפסד הכולל לפני מס בביטוח חבויות ואחרים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 1 מיליוני ש"ח לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ- 24 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הקיטון בהפסד הכולל נובע בעיקר מהתשואות בשוק ההון ברבעון השלישי של שנת 2016 שהיו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד.
- ההפסד לפני מס בביטוח חבויות אחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 37 מיליוני ש"ח לעומת הפסד לפני מס בסך של כ- 36 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
- הרווח לפני מס בביטוח חבויות אחרים הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 6 מיליוני ש"ח לעומת הפסד לפני מס בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.9.4 ענפי רכוש ואחרים

בביטוח רכוש ואחרים הסתכמו הפרמיות בתקופת הדוח לסך של כ- 752 מיליוני ש"ח לעומת פרמיות בסך של כ- 635 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 18%.

בביטוח רכוש ואחרים הסתכמו הפרמיות ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 231 מיליוני ש"ח לעומת פרמיות בסך של כ- 219 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 5%.

הפרמיות בשייר הסתכמו בתקופת הדוח לכ- 194 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 158 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 22%.

הפרמיות בשייר הסתכמו ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 60 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ- 51 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 17%.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח רכוש ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 53 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 44 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח רכוש ואחרים הסתכם ברבעון השלישי לשנת 2016 לסך של כ- 21 מיליוני ש"ח, לעומת רווח כולל בסך של כ- 14 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח רכוש ואחרים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 53 מיליוני ש"ח, לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח רכוש ואחרים הסתכם ברבעון השלישי לשנת 2016 לסך של כ- 22 מיליוני ש"ח לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 15 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.9.5 ענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא

בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכמו הפרמיות שהורווחו בשייר בתקופת הדוח לסך של כ- 18 מיליוני ש"ח לעומת פרמיות שהורווחו בשייר בסך של כ- 30 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכמו הפרמיות שהורווחו בשייר ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 5 מיליוני ש"ח לעומת פרמיות שהורווחו בשייר בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

בענף ביטוח זה לא קיימים ל- EMI הסכמי ביטוח משנה.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 45 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 36 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע מהשפעת שוק ההון, שהתשואות בו בתקופת הדוח היו גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הכולל לפני מס בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 15 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל לפני מס בסך של כ- 1 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. הגידול ברווח נובע מהשפעת שוק ההון, שהתשואות בו ברבעון השלישי של שנת 2016 היו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 45 מיליוני ש"ח לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס בביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 15 מיליוני ש"ח לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.10 חברות ביטוח בחו"ל

החברה הינה בעלת השליטה (שליטה בשיעור של 94%) ב- Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I ("Interasco"), חברת ביטוח הפועלת ביוון שעיסוקה בתחום הביטוח הכללי והבריאות ובעלת השליטה המלאה ב- Turk Nippon הפועלת בטורקיה.

הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר חברות ביטוח בחו"ל הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 211 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 193 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ- 9%. הגידול בפרמיות שהורווחו נובע בעיקרו בשל עליה בתעריפים בענף רכב חובה בטורקיה.

סך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר חברות ביטוח בחו"ל מהווה בתקופת הדוח כ- 2% מכלל הפרמיות שהורווחו בקבוצה.

הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר חברות ביטוח בחו"ל הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 81 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 65 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד, גידול בשיעור של כ- 25%. הגידול בפרמיות שהורווחו נובע בעיקרו בשל עליה בתעריפים בענף רכב חובה בטורקיה. הסך הכולל של הפרמיות שהורווחו במגזר חברות ביטוח בחו"ל מהווה ברבעון השלישי לשנת 2016 כ- 3% מכלל הפרמיות שהורווחו בקבוצה.

הרווח הכולל לפני מס במגזר חברות ביטוח בחו"ל הסתכם בתקופת הדוח לכ- 7 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ- 6 מיליוני ש"ח לתקופה המקבילה אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע מהשפעת שוק ההון שהתשואות בו בתקופת הדוח היו גבוהות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד וכן מהאטת השחיקה בשער החליפין של הלירה הטורקית ביחס לשקל.

הרווח הכולל לפני מס במגזר חברות ביטוח בחו"ל הסתכם ברבעון השלישי של שנת 2016 לסך של כ- 2 מיליוני ש"ח, לעומת הפסד כולל לפני מס בסך של כ- 4 ברבעון המקביל אשתקד. המעבר מהפסד לרווח כולל נובע בעיקר מהשפעת שוק ההון שהתשואות בו ברבעון השלישי של שנת 2016 היו גבוהות מהתשואות ברבעון המקביל אשתקד וכן מהאטת השחיקה בשער החליפין של הלירה הטורקית ביחס לשקל.

הרווח לפני מס במגזר חברות ביטוח בחו"ל בתקופת הדוח הסתכם לכ- 9 מיליוני ש"ח לעומת רווח לפני מס בסך של כ- 12 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח לפני מס במגזר חברות ביטוח בחו"ל ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם לסך של כ- 6 מיליוני ש"ח לעומת הפסד לפני מס מזערי בסך של כ- 0.1 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.11 תחום שוק ההון והשירותים הפיננסיים

ההכנסות במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים בתקופת הדוח הסתכמו לסך של כ- 196 מיליוני ש"ח, לעומת הכנסות בסך של כ- 230 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של כ- 15% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהכנסות בתקופת הדוח לעומת התקופה המקבילה אשתקד נובע בעיקרו מהקיטון בנכסים המנוהלים בקרנות הנאמנות וניהול התיקים.

היקף הנכסים המנוהלים במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים הסתכם, ליום 30 בספטמבר 2016, לסך של כ- 41.1 מיליארדי ש"ח, לעומת סך של כ- 50.6 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2015 וסך של כ- 47.5 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

בסכומים האמורים נכללים נכסי קרנות נאמנות בסך של כ- 19.3 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2016, לעומת סך של כ- 27.5 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2015 וסך של כ- 24.7 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015, וכן נכסי תעודות סל והפיקדון, שהסתכמו ליום 30 בספטמבר 2016 לסך של כ- 13.2 מיליארדי ש"ח לעומת נכסי תעודות סל והפיקדון בסך של כ- 14.2 מיליארדי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2015, וסך של כ- 14.1 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015. הנכסים המנוהלים, למעט הנכסים בחברת תעודות הסל והפיקדון, אינם כלולים במאזנים המאוחדים של החברה.

הרווח הכולל לפני מס והרווח לפני מס במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 35 מיליוני ש"ח לעומת רווח לפני מס ורווח כולל לפני מס בסך של כ- 36 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח בתקופת הדוח כולל ירידת ערך בגין שווי פעילות קרנות הנאמנות בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח לפני מס, וזאת לעומת ירידת ערך בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח לפני מס בתקופה המקבילה אשתקד. בנטרול ירידת הערך כאמור, הסתכם הרווח לפני מס במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים בתקופת הדוח לסך של כ- 60 מיליוני ש"ח לפני מס לעומת סך של כ- 58 מיליוני ש"ח לפני מס בתקופה המקבילה אשתקד.

לעניין בחינת ערך הנכס הבלתי מוחשי הרשום בספרי החברה בגין פעילות קרנות הנאמנות וירידת הערך שנרשמה בתקופת הדוח, ראה באור 9 לדוחות הכספיים.

הרווח הכולל לפני מס והרווח לפני מס במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים הסתכם ברבעון השלישי לסך של כ- 17 מיליוני ש"ח לעומת הפסד לפני מס והפסד כולל לפני מס בסך של כ- 7 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד. ההפסד ברבעון המקביל אשתקד כולל ירידת ערך בגין פעילות קרנות הנאמנות בסך של כ- 22 מיליוני ש"ח. בנטרול ירידת הערך כאמור, הסתכם הרווח לפני מס במגזר שוק ההון והשירותים הפיננסיים ברבעון המקביל אשתקד לסך של כ- 15 מיליוני ש"ח לפני מס, בדומה לרווח ברבעון הנוכחי.

2.12 מסים על ההכנסה

סכום המסים על ההכנסה בתקופת הדוח הסתכם להוצאות בסך של כ- 42 מיליוני ש"ח לעומת הוצאות בגין מסים על הכנסה בסך של כ- 99 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

סכום המסים על ההכנסה ברבעון השלישי של שנת 2016 הסתכם להוצאות בסך של כ- 72 מיליוני ש"ח לעומת הטבת מס בסך של כ- 126 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

ביום 4 בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 216), התשע"ו-2016, אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25%. שינוי במס החברות, כאמור לעיל, הקטין בתקופת הדוח את הוצאות המס של הקבוצה בסך של כ- 32 מיליוני ש"ח והגדיל את הרווח הכולל וההון העצמי של הקבוצה בהתאם.

2.13 נזילות ומקורות מימון

2.13.1 תזרים מזומנים

סך תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכם בתקופת הדוח לסך של כ- 1,987 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות השקעה הסתכמו לסך של כ- 36 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון ותנודות בשער החליפין הסתכמו לסך של כ- 1,230 מיליוני ש"ח. התוצאה של כל הפעילות הנ"ל מתבטאת בגידול ביתרות המזומנים בסך של כ- 793 מיליוני ש"ח.

2.13.2 מימון הפעילות

ככלל, החברה והחברות הבנות שלה מממנות את פעילותן השוטפת ממקורותיהן העצמאיים. לאור דרישות ההון החלות על החברות הבנות של החברה שהינן מבטח, ובהתאם לתקנות ההון, ההון הרגולטורי הנדרש ממבטח יכול להיות מורכב מהון ראשוני, הון ראשוני מורכב, הון משני מורכב והון שלישוני מורכב.

לעניין הנפקת סדרות אגרות חוב (סדרות יב' - יג') של הראל הנפקות - ראה באור 9(8) בדוחות הכספיים.

3 חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם

בתקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בחשיפה לסיכונים שוק של החברה ובדרכי ניהולם לעומת הדוח התקופתי.

4 היבטי ממשל תאגידי

4.1 נושאי משרה

4.1.1 סיום כהונה ומינויים של נושאי משרה

4.1.1.1 ביום 17 ביולי 2016 הודיע מר אמיר הסל, המכהן כמנהל השקעות ראשי של החברה וכן כמנהל חטיבת ההשקעות של הראל ביטוח על סיום כהונתו בחברה. מר הסל צפוי לסיים את כהונתו בסוף חודש נובמבר 2016.

4.1.1.2 ביום 19 ביולי 2016 החברה הודיעה על מינויו של מר סמי בבקוב כמנהל השקעות ראשי של החברה ומנהל חטיבת ההשקעות של הראל ביטוח. מר בבקוב צפוי להתחיל את תפקידו ביום 1 בדצמבר 2016.

4.1.1.3 ביום 22 בנובמבר 2016 הודיעה החברה על מינויו של מר טל קדם למנכ"ל הראל פיננסיים. המינוי ייכנס לתוקף ביום 1 במרץ 2017.

4.2 פרטים בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים

במסגרת תקנות החברות (הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים), תשי"ע - 2010 נקבעו כללים מחייבים בדבר הליך אישורם של דוחות כספיים בחברה ציבורית. בתקנות נקבע, כי טרם הבאת הדוחות הכספיים לאישור דירקטוריון החברה, הדוחות ידונו ויאשרו על ידי הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים ("הוועדה"). תפקידה של הוועדה הינו לדון בדוחות הכספיים ולגבש המלצה לדירקטוריון בנושאים שנקבעו בתקנות.

חברי הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים הינם: דוד גרנות, יו"ר הוועדה (דח"צ); פרופ' ישראל גלעד (דח"צ); חוה פרידמן-שפירא (דח"צית) ודורון כהן. לפרטים אודות חברי הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים ראה תקנה 26 בפרק 5 לדוח התקופתי - "פרטים נוספים על החברה".

הוועדה הינה ועדה ייעודית שמונתה לצורך אישור הדוחות הכספיים. ועדת הביקורת אינה משמשת כוועדה לאישור הדוחות הכספיים.

הליך אישור הדוחות הכספיים:

לצורך אישור הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2016 הוועדה התכנסה ביום 23 בנובמבר 2016. בנוסף, לישיבת הוועדה, כמו גם לישיבת הדירקטוריון בהן נדונים ומאושרים הדוחות הכספיים, מוזמנים ומשתתפים רואי החשבון המבקרים של החברה, אשר מציגים את הממצאים העיקריים, ככל שהיו, אשר עלו מתהליך הביקורת או הסקירה. בישיבה משתתפים סמנכ"ל הכספים של החברה, רוי"ח רונן אגסי והיועצת המשפטית של החברה עו"ד נטלי משען-זכאי. בישיבת הוועדה, שהתקיימה ביום 23 בנובמבר 2016, השתתף רוי"ח אברהם פרוכטמן והוזמנה אליה גם מבקרת הפנים.

בפני הוועדה מובאת סקירה מפורטת של הסוגיות המהותיות בדיווח הכספי, לרבות עסקאות מהותיות שאינן במהלך העסקים הרגיל, אם וככל שהיו, את ההערכות המהותיות והאומדנים הקריטיים שיושמו בדוחות הכספיים, את סבירות הנתונים, את המדיניות החשבונאית שיושמה ושינויים שחלו בה, את יישום עיקרון הגילוי הנאות בדוחות הכספיים ובמידע הנלווה. כמו כן, בפני הוועדה מובאת סקירה לגבי נושאים שעלו, ככל שעלו, במסגרת הליך ביצוע בקורות וניהול סיכונים, היעילות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי שלהן בחברות הבנות של החברה, שהינן גופים מוסדיים.

בפני הוועדה נסקר המידע הנלווה לנתונים הנכללים בדוחות הכספיים, לרבות מידע הנוגע למצב הכספי והתפעולי של החברה. בנוסף, הוועדה בוחנת היבטים שונים של בקרה וניהול סיכונים, הן כאלה המשתקפים בדוחות הכספיים והן כאלה המשפיעים על מהימנותם של הדוחות הכספיים. בנוסף, הוועדה עשויה לדרוש, כי יסקרו בפניה נושאים נוספים, לפי שיקול דעת חברי הוועדה.

הוועדה מקבלת גם עדכון לגבי תוצאות תהליך ה-SOX שבוצע בחברה ובחברות הבנות של החברה שהינן גופים מוסדיים ובוחנת את אפקטיביות הבקרה הפנימית. לצורך גיבוש המלצותיה לדירקטוריון, טיטת הדוחות הכספיים נמסרת לחברי הוועדה מספר ימים לפני מועד הישיבה שנועדה לשם דיון בהם. ישיבת הוועדה מתקיימת קודם לישיבת הדירקטוריון, אשר דן ומאשר את הדוחות הכספיים. המלצותיה של הוועדה מועברות לדירקטוריון מיד לאחר סיום ישיבת הוועדה.

בישיבת הוועדה, מיום 23 בנובמבר 2016, חברי הוועדה קיימו דיון מפורט בדבר האומדנים וההערכות של החברה, אשר עמדו בבסיס הדוחות הכספיים, תוך בחינת שיקול דעת ההנהלה שהופעל בסוגיות שונות. חברי הוועדה קיבלו גם עדכון לגבי תהליך הבקרה הפנימית, בחנו את הסוגיות המהותיות בדוחות הכספיים, את שלמות ונאותות הדיווח הכספי, את המדיניות החשבונאית ואת נתוני הדוחות הכספיים.

במהלך ישיבת דירקטוריון החברה לאישור הדוחות הכספיים נסקרות המלצות הוועדה כאמור, ככל שהיו, בקשר עם אישור הדוחות הכספיים, התוצאות הכספיות של החברה ומוצגים השינויים שחלו במהלך התקופה המדווחת. במסגרת הדיון בדירקטוריון החברה מועלות שאלות על-ידי חברי הדירקטוריון בדבר סוגיות שעלו במהלך הביקורת והאם הדוחות הכספיים מייצגים נאמנה את מצבה הכספי של החברה. השאלות והסוגיות הנדונות נענות על-ידי ההנהלה. לאחר הדיון מעלה יו"ר הדירקטוריון להצבעה את אישור הדוחות הכספיים.

בישיבת דירקטוריון שהתקיימה ביום 28 בנובמבר 2016 עודכן הדירקטוריון לגבי המלצות הוועדה, נסקרו על-ידי מנכ"ל החברה (המכהן גם כסמנכ"ל הכספים) עיקרי הדוחות הכספיים המצרפיים ובחלוקה לתחומי הפעילות השונים ונידונו הסוגיות המהותיות הרלוונטיות.

5 גילוי בקשר עם תרגיל IQIS5

על פי תרגיל IQIS5 שביצעו חברות הביטוח בקבוצה, בהתאם למשטר כושר הפרעון החדש Solvency II, שבכוונת האוצר ליישם, ובהתחשב בהוראות המעבר, להראל ביטוח, לבססח ול-EMI קיימים עודפי הון משמעותיים.

עודף ההון של הראל ביטוח ליום 31 בדצמבר 2015, על בסיס מאוחד, ובהתחשב בהוראות המעבר, הנו בדומה לתוצאות ההגשה הקודמת ומסתכם לסך העולה על מיליארד ש"ח. יודגש כי למודל במתכונתו הנוכחית רגישות גבוהה מאוד לשינויים במשתני שוק ואחרים ולפיכך דרישות ההון ועודפי ההון המשתקפים ממנו עשויים להיות שונים במועד היישום בפועל.

תרגיל IQIS5 משקף להראל ביטוח, יחס כושר פרעון ליום 31 בדצמבר 2015, בשיעור של כ-122% כשהוא מחושב כולל הוראות מעבר ויחס כושר פרעון בשיעור של כ-113% כשהוא מחושב ללא הוראות מעבר.

הדירקטוריון מביע תודתו לעובדי הקבוצה וסוכניה עבור הישגי הקבוצה

רונן אגסי
מנכ"ל

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

28 בנובמבר 2016

**הראל השקעות בביטוח
ושירותים פיננסיים בע"מ**

תמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים

ליום 30 בספטמבר 2016

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ וחברות בנות שלה (להלן: "הקבוצה"), הכולל את תמצית הדוח על המצב הכספי ביניים המאוחד ליום 30 בספטמבר 2016 ואת הדוחות התמציתיים ביניים המאוחדים על רווח והפסד, הרווח הכולל, שינויים בהון ותזרימי המזומנים לתקופות של תשעה ושלש חודשים שהסתיימו באותו תאריך. הדירקטוריון והנהלה אחראים לעריכת ולחצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34 "דיווח כספי לתקופות ביניים", וכן הם אחראים לעריכת מידע כספי לתקופות ביניים אלו לפי פרק ד' של תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלה חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח ובכפוף לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתבסס על סקירתנו.

לא סקרנו את המידע הכספי התמציתי לתקופות הביניים של חברות שאוחדו אשר נכסיהן הכוללים באיחוד מהווים כ-15.34% מכלל הנכסים המאוחדים ליום 30 בספטמבר 2016, והכנסותיהן הכוללות באיחוד מהוות כ-2.85% וכ-1.03% מכלל ההכנסות המאוחדות לתקופות של תשעה ושלש חודשים שהסתיימו באותו תאריך, בהתאמה. כמו כן, לא סקרנו את המידע הכספי לתקופות הביניים התמציתיים של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני אשר ההשקעה בהן הינה כ-114,881 אלפי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2016 וחלקה של הקבוצה ברווחיהן הינו כ-9,000 אלפי ש"ח וכ-4,353 אלפי ש"ח לתקופות של תשעה ושלש חודשים שהסתיימו באותו תאריך, בהתאמה. המידע הכספי לתקופות הביניים התמציתיים של אותן חברות נסקר על ידי רואי חשבון אחרים שדוחות הסקירה שלהם הומצאו לנו ומסקנתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות הסקירה של רואי החשבון האחרים.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IAS 34.

בנוסף לאמור בפסקה הקודמת, בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ממלא, מכל הבחינות המהותיות, אחר הוראות הגילוי לפי פרק ד' של תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלה חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח ובכפוף לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

מבלי לסייג את מסקנתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 7א' לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין

רואי חשבון

28 בנובמבר 2016

31 בדצמבר	30 בספטמבר	
2015	2015	2016
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,531,775	1,571,785	1,491,099
14,426	10,699	15,258
2,004,227	1,964,935	2,140,774
1,140,078	1,118,390	1,199,372
1,424,871	1,534,486	1,274,240
1,368,958	1,373,276	1,378,345
1,555,403	1,536,066	1,573,352
4,928,714	5,264,221	4,821,800
86,125	296,711	44,485
1,086,301	828,833	1,325,588
1,167,521	1,144,760	1,254,394
37,167,751	36,320,271	38,927,387
7,110,998	10,401,104	7,043,943
7,507,496	7,581,301	7,364,928
10,790,084	10,514,193	11,521,286
818,192	736,179	768,706
2,186,658	2,083,290	2,466,022
21,302,430	20,914,963	22,120,942
7,362,060	4,114,342	6,412,879
966,875	804,385	1,423,617
1,266,638	1,444,124	1,603,333
91,485,151	90,643,351	94,050,808
40,036,286	38,868,626	42,397,701

נכסים

נכסים בלתי מוחשיים

נכסי מיסים נדחים

הוצאות רכישה נדחות

רכוש קבוע

השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה

נדל"ן להשקעה אחר

נכסי ביטוח משנה

נכסי מסים שוטפים

חייבים ויתרות חובה

פרמיה לגבייה

השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

השקעות פיננסיות עבור מחזיקים בתעודות סל

השקעות פיננסיות אחרות

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות

מזומנים ושווי מזומנים המשועבדים עבור מחזיקים בתעודות סל

מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה

מזומנים ושווי מזומנים אחרים

סך כל הנכסים**סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה**

תמצית דוחות על המצב הכספי ביניים מאוחדים ליום (המשך)

31 בדצמבר	30 בספטמבר	
2015	2016	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		הון והתחייבויות
		הון
341,832	335,098	הון מניות ופרמיה על מניות
(161,077)	(159,762)	מניות באוצר
364,340	376,465	קרנות הון
4,361,663	4,192,893	עודפים
4,906,758	4,744,694	סך כל ההון המיוחס לבעלים של החברה
5,702	5,504	זכויות שאינן מקנות שליטה
4,912,460	4,750,198	סך כל ההון
		התחייבויות
25,034,210	25,166,404	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
39,331,335	38,203,997	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
788,433	835,161	התחייבויות מסים נדחים
270,877	275,407	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
42,991	35,273	התחייבויות מיסים שוטפים
2,723,052	2,645,224	זכאים ויתרות זכות
14,097,353	14,142,288	התחייבויות בגין תעודות סל ואופציות כיסוי
4,284,440	4,589,399	התחייבויות פיננסיות
86,572,691	85,893,153	סך כל ההתחייבויות
91,485,151	90,643,351	סך כל ההון וההתחייבויות

רונן אגסי
מנהל הכספים

רונן אגסי
מנהל כללי

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 28 בנובמבר 2016

תמצית דוחות על הרווח וההפסד ביניים מאוחדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
2015	2015	2016	2015	2016	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
11,530,684	2,853,206	2,954,930	8,617,626	8,590,200	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,738,653	434,149	345,247	1,302,007	1,094,296	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
9,792,031	2,419,057	2,609,683	7,315,619	7,495,904	פרמיות שהורווחו בשייר
2,042,523	(835,285)	1,244,045	1,040,480	2,036,552	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
1,097,167	171,269	294,471	775,635	781,778	הכנסות מדמי ניהול
366,303	89,596	67,921	279,529	222,503	הכנסות מעמלות
13,298,024	1,844,637	4,216,120	9,411,263	10,536,737	סך כל ההכנסות
10,772,379	1,602,463	3,375,196	7,691,065	8,767,391	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
1,304,861	307,104	256,559	1,007,907	974,251	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
9,467,518	1,295,359	3,118,637	6,683,158	7,793,140	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
2,020,774	514,300	540,207	1,522,386	1,606,998	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
1,155,097	307,994	305,318	872,031	897,950	הוצאות הנהלה וכלליות
120,598	35,661	11,985	61,844	59,732	הוצאות אחרות
109,337	56,012	34,297	99,192	87,598	הוצאות מימון, נטו
12,873,324	2,209,326	4,010,444	9,238,611	10,445,418	סך כל ההוצאות
258,562	42,085	29,947	148,708	110,082	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
683,262	(322,604)	235,623	321,360	201,401	רווח (הפסד) לפני מיסים על הכנסה
227,516	(125,683)	72,295	99,071	41,627	מיסים על הכנסה (הטבת מס)
455,746	(196,921)	163,328	222,289	159,774	רווח (הפסד) לתקופה
455,586	(196,801)	163,596	222,281	159,527	מיוחס ל:
160	(120)	(268)	8	247	בעלים של החברה
455,746	(196,921)	163,328	222,289	159,774	זכויות שאינן מקנות שליטה
2.16	(0.93)	0.78	1.06	0.76	רווח (הפסד) בסיוע למניה (בש"ח)
2.15	(0.93)	0.78	1.05	0.76	רווח (הפסד) מדולל למניה (בש"ח)

תמצית דוחות על הרווח (ההפסד) הכולל ביניים מאוחדים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
	2015	2016	2015	2016	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
455,746	(196,921)	163,328	222,289	159,774	רווח (הפסד) לתקופה
					פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(47,894)	(81,793)	28,664	(77,379)	124,889	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(229,454)	(48,664)	(29,545)	(198,342)	(109,830)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
50,897	36,553	18,202	42,663	65,513	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(62,535)	33,704	(22,982)	(35,983)	(35,889)	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
98,862	24,200	(151)	90,046	(12,651)	הטבת מס (מסים על הכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(190,124)	(36,000)	(5,812)	(178,995)	32,032	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
170,132	169,852	593	169,852	13,151	קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
9,413	(8,836)	7,510	(2,348)	979	מדידה מחדש של תוכנית הטבה מוגדרת
(64,031)	(58,278)	(2,534)	(60,642)	(601)	מסים על הכנסה בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
115,514	102,738	5,569	106,862	13,529	רווח כולל אחר לתקופה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
(74,610)	66,738	(243)	(72,133)	45,561	סך רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה
381,136	(130,183)	163,085	150,156	205,335	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה
					מיוחס ל:
381,155	(129,908)	163,369	150,373	205,007	בעלים של החברה
(19)	(275)	(284)	(217)	328	זכויות שאינן מקנות שליטה
381,136	(130,183)	163,085	150,156	205,335	סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה

תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)										
341,832	295,955	(44,472)	13,032	(161,077)	(48,908)	4,361,663	4,906,758	5,702	4,912,460	יתרה ליום 1 בינואר 2016 סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה
-	-	-	-	-	-	159,527	159,527	247	159,774	רווח לתקופה
-	58,213	(26,262)	-	-	-	12,518	45,480	81	45,561	סך רווח (הפסד) כולל אחר
-	58,213	(26,262)	-	-	-	12,518	205,007	328	205,335	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון
-	-	-	-	-	-	(171,086)	(171,086)	-	(171,086)	דיבידנד ששולם
-	-	-	84	-	-	-	84	-	84	תשלום מבוסס מניות
-	-	-	-	(4,582)	-	-	(4,582)	-	(4,582)	רכישת מניות באוצר
1,433	-	-	-	6,385	-	-	7,818	-	7,818	הנפקה מחדש של מניות באוצר
3,309	-	-	(3,309)	-	-	-	-	-	-	מימוש אופציות
346,574	354,168	(70,734)	9,807	(159,274)	(48,908)	4,351,115	4,943,999	6,030	4,950,029	יתרה ליום 30 בספטמבר 2016

הבאורים המצורפים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים (המשך)

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)										
346,802	342,840	(53,607)	9,807	(161,141)	(48,908)	160,807	4,246,576	4,843,176	6,314	4,849,490
יתרה ליום 1 ביולי 2016										
-	-	-	-	-	-	-	163,596	163,596	(268)	163,328
סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
-	11,328	(17,127)	-	-	-	444	5,128	(227)	(16)	(243)
רווח (הפסד) לתקופה										
-	11,328	(17,127)	-	-	-	444	168,724	163,369	(284)	163,085
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
-	-	-	-	-	-	-	(64,185)	(64,185)	-	(64,185)
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון										
-	-	-	-	(1,366)	-	-	-	(1,366)	-	(1,366)
דיבידנד ששולם										
(228)	-	-	-	3,233	-	-	-	3,005	-	3,005
רכישת מניות באוצר										
346,574	354,168	(70,734)	9,807	(159,274)	(48,908)	161,251	4,351,115	4,943,999	6,030	4,950,029
הנפקה מחדש של מניות באוצר										
יתרה ליום 30 בספטמבר 2016										

הבאורים המצורפים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים (המשך)

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)										
338,849	437,951	3,475	20,040	(173,231)	(48,908)	39,313	4,100,371	4,717,860	5,721	4,723,581
יתרה ליום 1 בינואר 2015										
-	-	-	-	-	-	-	222,281	222,281	8	222,289
סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
-	(149,781)	(28,989)	-	-	-	108,439	(1,577)	(71,908)	(225)	(72,133)
רווח לתקופה										
-	(149,781)	(28,989)	-	-	-	108,439	220,704	150,373	(217)	150,156
סך רווח (הפסד) כולל אחר										
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
-	-	-	-	-	-	-	(128,182)	(128,182)	-	(128,182)
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון										
-	-	-	-	-	-	-	-	(20)	-	(20)
דיבידנד ששולם										
109	-	-	-	-	-	-	-	109	-	109
תשלום מבוסס מניות										
-	-	-	-	(7,317)	-	-	-	(7,317)	-	(7,317)
הנפקת מניות										
(8,915)	-	-	-	20,786	-	-	-	11,871	-	11,871
רכישת מניות באוצר										
5,055	-	-	(5,055)	-	-	-	-	-	-	-
הנפקה מחדש של מניות באוצר										
335,098	288,170	(25,514)	14,965	(159,762)	(48,908)	147,752	4,192,893	4,744,694	5,504	4,750,198
מיומש אופציות										
יתרה ליום 30 בספטמבר 2015										

הבאורים המצורפים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)										
335,866	347,296	(48,795)	15,861	(161,615)	(48,908)	39,313	4,395,395	4,874,413	5,779	4,880,192
יתרה ליום 1 ביולי 2015										
-	-	-	-	-	-	-	(196,801)	(196,801)	(120)	(196,921)
סך הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
-	(59,126)	23,281	-	-	-	108,439	(5,701)	66,893	(155)	66,738
הפסד לתקופה										
-	(59,126)	23,281	-	-	-	108,439	(202,502)	(129,908)	(275)	(130,183)
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה										
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון										
-	-	-	87	-	-	-	-	87	-	87
-	-	-	-	(1,930)	-	-	-	(1,930)	-	(1,930)
(1,751)	-	-	-	3,783	-	-	-	2,032	-	2,032
983	-	-	(983)	-	-	-	-	-	-	-
תשלום מבוסס מניות										
רכישת מניות באוצר										
הנפקה מחדש של מניות באוצר										
מימוש אופציות										
335,098	288,170	(25,514)	14,965	(159,762)	(48,908)	147,752	4,192,893	4,744,694	5,504	4,750,198
יתרה ליום 30 בספטמבר 2015										

תמצית דוחות ביניים על השינויים בהון מאוחדים (המשך)

מיוחס לבעלים של החברה										
הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל	זכויות שאינן שליטה	סך כל ההון
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)										
338,849	437,951	3,475	20,040	(173,231)	(48,908)	39,313	4,100,371	4,717,860	5,721	4,723,581
יתרה ליום 1 בינואר 2015										
סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה										
-	-	-	-	-	-	-	455,586	455,586	160	455,746
רווח לשנה										
-	(141,996)	(47,947)	-	-	-	109,420	6,092	(74,431)	(179)	(74,610)
סך רווח (הפסד) כולל אחר										
-	(141,996)	(47,947)	-	-	-	109,420	461,678	381,155	(19)	381,136
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה										
השפעה מצטברת ליום 31 בדצמבר, 2015 של ביטול רישום הצבירה ויישום לראשונה של הנוהג המיטבי בביטוח כללי (ראה באור 2ה בדוחות השנתיים)										
-	-	-	-	-	-	-	34,697	34,697	-	34,697
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון										
-	-	-	-	-	-	-	(235,083)	(235,083)	-	(235,083)
דיבידנד ששולם										
-	-	-	68	-	-	-	-	68	-	68
תשלום מבוסס מניות										
109	-	-	-	-	-	-	-	109	-	109
הנפקת מניות										
-	-	-	-	(9,520)	-	-	-	(9,520)	-	(9,520)
רכישת מניות באוצר										
(4,202)	-	-	-	21,674	-	-	-	17,472	-	17,472
הנפקה מחדש של מניות באוצר										
7,076	-	-	(7,076)	-	-	-	-	-	-	-
מימוש אופציות										
341,832	295,955	(44,472)	13,032	(161,077)	(48,908)	148,733	4,361,663	4,906,758	5,702	4,912,460
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015										

הבאורים המצורפים לתמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי מזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		נספח	
2015	2015	2016	2015	2016		
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
1,202,522	1,175,609	123,703	1,003,871	2,016,524	א	תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מיסים על הכנסה
(169,071)	(157,883)	(36,592)	(226,031)	(29,563)		מס הכנסה ששולם
1,033,451	1,017,726	87,111	777,840	1,986,961		מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת
(196,162)	(17,924)	(3,282)	(155,946)	(20,056)		תזרימי מזומנים מפעילות השקעה השקעה בחברות מוחזקות תמורה מממוש השקעה בחברה מוחזקת המטופלת לפי שיטת השווי המאזני
161,055	1,014	395	38,140	231,515		השקעה ברכוש קבוע
(173,988)	(29,668)	(21,984)	(129,307)	(100,544)		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
(156,465)	(38,660)	(30,526)	(112,631)	(93,063)		דיבידנד שהתקבל מחברה מוחזקת
162,935	33,399	4,862	51,675	17,086		תמורה מממוש רכוש קבוע
216	-	461	-	1,099		מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה
(202,409)	(51,839)	(50,074)	(308,069)	36,037		תזרימי מזומנים מפעילות מימון תמורה בגין הנפקת כתבי התחייבות רכישת מניות באוצר, נטו תשלום לרכישת תעודות סל ואופציות כיסוי, נטו אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים, נטו קבלת הלוואות מבעלי עניין פרעון הלוואות מתאגידים בנקאיים ואחרים
294,453	295,553	-	294,453	207,413		דיבידנד לבעלי החברה
8,061	102	1,639	4,663	3,236		מזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון השפעת התנודות בשער החליפין על יתרות המזומנים ושווי מזומנים עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים
(1,274,738)	(594,272)	(138,331)	(828,340)	(962,640)		יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
60,656	(380,079)	(90,199)	(118,202)	(221,557)		יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
10,384	(12,500)	-	10,384	-		יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
(105,697)	-	-	(50,961)	(52,367)		יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
(235,083)	-	(64,185)	(128,182)	(171,086)		יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
(1,241,964)	(691,196)	(291,076)	(816,185)	(1,197,001)		יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
45,899	3,839	(19,375)	(3,613)	(32,560)		יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
(365,023)	278,530	(273,414)	(350,027)	793,437		יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
2,598,536	1,969,979	3,300,364	2,598,536	2,233,513	ב	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
2,233,513	2,248,509	3,026,950	2,248,509	3,026,950	ג	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה

תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי מזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר
2015	2016	2015	2016	2016
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
455,746	(196,921)	163,328	222,289	159,774
(258,562)	(42,085)	(29,947)	(148,708)	(110,082)
(190,570)	1,041,196	(684,815)	369,627	(679,813)
(2,367)	(77,379)	41,023	(43,530)	27,689
7,940	(37,499)	(12,438)	(13,529)	28,759
(45,232)	13,225	(10,064)	(23,318)	(23,028)
(98,056)	283,974	(131,935)	(9,863)	(161,473)
(102,093)	(613,583)	726,017	(444,933)	428,635
(18,893)	(14,107)	(1,343)	(27,795)	15,046
(32,238)	(11,622) *	(5,976)	(17,793) *	4,023
63,786	15,468	17,068	45,024	53,158
213,624	58,301	37,200	129,851	133,335
24,690	(133,755)	(170,951)	153,811	593,551
3,615,971	(183,685)	1,653,372	2,488,633	2,903,962
532,698	202,401	61,042	218,578	102,200
(197,433)	(39,014)	(25,803)	(158,188)	(137,811)
68	87	-	(20)	84
227,516	(125,683)	72,295	99,071	41,627
(18,883)	(5,116)	(7,978)	(14,299)	(24,433)
(3,785,048)	(810,021)	(1,026,519)	(3,108,764)	(1,269,644)
(32,008)	(8,368)	(7,893)	(27,073)	(23,124)
2,143	* 2,099	-	* 2,099	1,152
(68,574)	341,646	(379,232)	339,711	(746,942)
24,720	(23,139)	59,710	45,512	(91,673)
(115,319)	63,167	328,978	64,636	(159,811)
4,130,146	487,689	(293,085)	840,040	67,055
(2,935,973)	1,022,610	25,351	311,745	949,181
(213,872)	(41,892)	(274,600)	(301,038)	(75,368)
18,595	7,615	898	12,095	10,495
746,776	1,372,530	(39,625)	781,582	1,856,750
1,202,522	1,175,609	123,703	1,003,871	2,016,524

נספח א' - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה (1), (2), (3)

רווח (הפסד) לתקופה

פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות עבור חווי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

השקעות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון בגין התחייבויות פיננסיות שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה עבור חווי תלויי תשואה

שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה אחר

פחת והפחתות

רכוש קבוע

נכסים בלתי מוחשיים

שינוי בהתחייבויות בגין חווי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

שינוי בהתחייבויות בגין חווי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

שינוי בנכסי ביטוח משנה

שינוי בהוצאות רכישה נדחות

הוצאות (הכנסות) שכר בגין תשלום מבוסס מניות

הוצאות (הכנסות) מיסים על הכנסה

שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:

השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חווי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

רכישת נדל"ן להשקעה

רכישות, נטו של השקעות פיננסיות

השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר

רכישת נדל"ן להשקעה

תמורה ממכירת נדל"ן להשקעה

מכירות (רכישות), נטו של השקעות פיננסיות

פרמיות לגבייה

חייבים ויתרות חובה

השקעות פיננסיות עבור מחזיקים בתעודות סל, נטו מזומנים ושווי מזומנים משועבדים עבור מחזיקים בתעודות סל

זכאים ויתרות זכות

התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה

מסיון מחדש.

(1) תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת כוללים רכישות ומכירות נטו של השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה, הנובעים מהפעילות בגין חווי ביטוח וחוזי השקעה.

(2) במסגרת הפעילות השוטפת הוצגה ריבית שהתקבלה בסכום של 964 מיליוני ש"ח (לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 סכום של 986 מיליוני ש"ח ולשנת 2015 סכום של 1,428 מיליוני ש"ח) וריבית ששולמה בסכום של 60 מיליוני ש"ח (לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 סכום של 72 מיליוני ש"ח ולשנת 2015 סכום של 102 מיליוני ש"ח).

(3) במסגרת הפעילות השוטפת הוצג דיבידנד שהתקבל מהשקעות פיננסיות אחרות בסכום של 150 מיליוני ש"ח (לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 סכום של 191 מיליוני ש"ח ולשנת 2015 סכום של 267 מיליוני ש"ח).

תמצית דוחות ביניים מאוחדים על תזרימי מזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
2015	2015	2016	2015	2016	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,153,223	770,245	1,541,499	1,153,223	966,875	נספח ב - מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
1,445,313	1,199,734	1,758,865	1,445,313	1,266,638	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
2,598,536	1,969,979	3,300,364	2,598,536	2,233,513	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
					יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת התקופה
966,875	804,385	1,423,617	804,385	1,423,617	נספח ג - מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה
1,266,638	1,444,124	1,603,333	1,444,124	1,603,333	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
2,233,513	2,248,509	3,026,950	2,248,509	3,026,950	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
					יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף התקופה

באור 1 - כללי**הישות המדווחת**

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה תושבת ישראל אשר התאגדה בישראל ומניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב. כתובתה הרשמית היא רחוב אבא הלל סילבר 3, רמת גן.

החברה הינה חברת החזקות שעיקר החזקותיה הינן בחברות המאוחדות שהן חברות ביטוח ופיננסיים. תמצית הדוחות הכספיים הביניים המאוחדים ליום 30 בספטמבר 2016 כוללת את אלה של החברה ושל החברות הבנות שלה (להלן: "הקבוצה"), וכן את זכויות החברה בחברות כלולות ובהסדרים משותפים.

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים משקפת בעיקרה את הנכסים, ההתחייבויות והפעולות של חברות הביטוח המאוחדות, ולפיכך נערכה במתכונת דומה.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים**א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים**

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים נערכה בהתאם ל- IAS 34, דיווח כספי לתקופות ביניים ובהתאם לדרישות הגילוי אשר נקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הפיקוח"), ואינה כוללת את כל המידע הנדרש בדוחות כספיים שנתיים מלאים. יש לקרוא אותה ביחד עם הדוחות הכספיים ליום ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 (להלן: "הדוחות השנתיים"). כמו כן, דוחות אלו נערכו בהתאם להוראות פרק ד' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ל-1970, עד כמה שתקנות אלו חלות על תאגיד המאחד חברות ביטוח.

תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים אושרה לפרסום על ידי דירקטוריון החברה ביום 28 בנובמבר 2016.

ב. שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעריכת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים בהתאם ל- IFRS ובהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו נדרשת הנהלת הקבוצה להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, אומדנים והנחות לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים (להלן: "אומדנים"), אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית, על ערכם של נכסים והתחייבויות ועל סכומי הכנסות והוצאות. מובהר בזאת כי התוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים על הערכות אקטואריות וכן על הערכות שווי חיצוניות.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הקבוצה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ההערכות ושיקול הדעת, בהם השתמשה ההנהלה לצורך יישום המדיניות החשבונאית בהכנת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים עקביים בעיקרם לאלה בהם השתמשה להכנת הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2015, ולמעט האמור להלן, לא חל שינוי בהנחות האקטואריות המשפיע באופן מהותי על העתודות. בקשר עם עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות לרבות המלצת ועדת וינוגרד, וכן עם בדיקת נאותות העתודות (LAT), ראה גם באור 9.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

למעט המפורט בסעיף א' להלן, המדיניות החשבונאית של הקבוצה בתמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים אלה, הינה המדיניות שיושמה בדוחות השנתיים.

א. יישום לראשונה של תיקונים לתקנים**תיקון ל- IAS 38 נכסים בלתי מוחשיים, הבהרה לשיטות הפחתה מקובלות (להלן - "התיקון לתקן")**

התיקון לתקן קובע חזקה הניתנת לסתירה לפיה שיטת הפחתה מבוססת הכנסות עבור נכסים בלתי מוחשיים אינה נאותה. מטרת התיקון הינה להגביל את השימוש בהפחתה מבוססת הכנסות ועל כן, חברות אשר ירצו להמשיך ולהפחית את הנכס הבלתי מוחשי בשיטת הפחתה כאמור, יצטרכו להראות כי קיים קשר אשר אינו נסיבתי בין הפקת ההכנסה לצריכת ההטבות הכלכליות.

הקבוצה מיישמת את התיקון לתקן באופן פרוספקטיבי החל מיום 1 בינואר 2016. לתיקון לתקן לא הייתה השפעה על הדוחות הכספיים של הקבוצה.

ב. תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו**תיקון ל-IFRS 4 חוזי ביטוח, יישום של IFRS 9, מכשירים פיננסיים יחד עם IFRS 4 (להלן - "התיקון")**

התיקון מציג שתי הקלות אופציונליות לגבי היישום הצפוי של IFRS 9 על ידי מבטחים:

- דחיית מועד התחילה של IFRS 9 עד ליום ה-1 בינואר 2021 (או למועד מוקדם יותר אם מועד התחילה של התקן החדש הצפוי להתפרסם בקשר לחוזי ביטוח יהיה מוקדם יותר) עבור חברות אשר פעילותן השלטת הינה הנפקת חוזי ביטוח שבתחולת IFRS 4 ואשר טרם אימצו גרסה מוקדמת יותר של IFRS 9. בתקופת הדחייה, החברה תמשיך ליישם את הוראות IAS 39, מכשירים פיננסיים הכרה ומדידה. כמו כן, חברה המיישמת את אופציית הדחיה תידרש לכלול בדוחותיה הכספיים גילויים שונים. גילויים אלו כוללים בין היתר גילוי לשווי הוגן ולשווי הוגן של קבוצות שונות של נכסים פיננסיים בהתאם לאופן הסיווג תחת IFRS 9 וכן גילוי בדבר חשיפה לסיכונים אשראי.
- התאמת התוצאות ביישום של IFRS 9 בגין נכסים פיננסיים אשר מתייחסים לחוזי ביטוח והנמדדים לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד בהתאם ל-IFRS 9.

יישום ההקלות שבתקון הינו למועד התחילה של IFRS 9 והוא וולונטרי עבור חברות העומדות בקריטריונים שהוגדרו בתיקון. הקבוצה בוחנת את השלכות התיקון על הדוחות הכספיים ובפרט את עמידתה בקריטריונים המאפשרים לדחות את מועד התחילה של IFRS 9.

ג. עונתיות**1. ביטוח חיים, בריאות ופיננסים**

ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים ובריאות אינן מתאפיינות בעונתיות. יחד עם זאת, עקב העובדה שההפרשות לביטוחי חיים נהנות מהטבות מס, חלק ניכר מהמכירות החדשות מתבצע בעיקר בסוף השנה. ההכנסות ממגזר השירותים הפיננסיים אינן מתאפיינות בעונתיות.

2. ביטוח כללי

מחזור ההכנסות מפרמיות ברוטו בביטוח כללי מתאפיין בעונתיות, הנובעת בעיקר מביטוח כלי רכב של קבוצות עובדים שונות וציי רכבים של עסקים, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בחודש ינואר וכן מפוליסות שונות של בתי עסק, אשר תאריכי חידושם הם בדרך כלל בינואר או באפריל. השפעתה של עונתיות זו על הרווח המדווח מנוטרלת באמצעות ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.

במרכיבי ההוצאות האחרים, כגון תביעות, ובמרכיבי ההכנסות האחרים, כגון הכנסות מהשקעות, לא קיימת עונתיות מובהקת, ולכן גם לא קיימת עונתיות מובהקת ברווח.

באור 4 - מגזרי פעילות

באור מגזרי פעילות כולל מספר מגזרים המהווים יחידות עסקיות אסטרטגיות של הקבוצה. יחידות עסקיות אלה כוללות מגוון מוצרים ומנוהלות בנפרד לצורך הקצאת משאבים והערכת ביצועים. המוצרים בבסיס כל מגזר דומים בעיקרם לעניין מהותם, אופן הפצתם, תמהיל הלקוחות, מהות הסביבה המפקחת וכן במאפיינים כלכליים ודמוגרפים ארוכי טווח הנגזרים מחשיפה בעלת מאפיינים דומים לסיכונים ביטוחיים. כמו כן, לתוצאות תיק ההשקעות המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות עשויה להיות השפעה ניכרת על הרווחיות.

ביצועי המגזר נמדדים בהתבסס על רווחי המגזר לפני מסים על ההכנסה. תוצאות עסקאות בינחברתיות מבוטלות במסגרת ההתאמות לצורך עריכת תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים. הקבוצה פועלת במגזרים הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחשכון לטווח ארוך

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפי ביטוחי החיים וכן את פעילות הקבוצה בניהול קרנות פנסיה וקופות גמל.

2. מגזר ביטוח בריאות

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפים מחלות ואשפוז, תאונות אישיות, סיעוד ושיניים. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי ביטוח אלה מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות, לרבות מצב סיעודי וטיפול שיניים. פוליסות ביטוחי בריאות מוצעות הן לפרטים והן לקולקטיבים.

3. מגזר ביטוח כללי

מגזר זה מורכב מחמישה תתי תחומים:

רכב רכוש: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות ביטוח בענף ביטוח רכב מנועי (להלן: "רכב רכוש"), המכסות נזקים הנגרמים לבעל רכב כתוצאה מתאונה ו/או גניבה ו/או את חבות בעל הרכב או הנהג לנזק רכוש שנגרם לצד שלישי בתאונה.

רכב חובה: כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח לפי דרישת פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970 (להלן: "רכב חובה"), המכסה נזקי גוף כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.

ענפי חבויות אחרים: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות המכסות את חבות המבוטח כלפי צד שלישי (למעט כיסוי חבויות בתחום רכב חובה כמתואר לעיל). במסגרת זו נכללים, בין היתר, ענפי הביטוח הבאים: ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח אחריות לדירקטורים ולנושאי משרה וביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים.

ענפי רכוש ואחרים: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בכל ענפי הרכוש למעט רכב רכוש (כגון: ערבויות, דירות וכדומה).

עסקי ביטוח משכנתאות: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית בענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא (כענף בודד - MONOLINE). ביטוח זה נועד לתת שיפוי בגין הנזק הנגרם כתוצאה מאי פירעון של הלואאות שניתנו כנגד שעבוד במשכון ראשון של נכס נדל"ן יחיד למגורים בלבד ולאחר מימוש הנכס המשמש כבטוחה להלוואות כאמור.

4. מגזר חברות ביטוח בחו"ל

מגזר חו"ל כולל את פעילות Interasco ו-Turk Nippon, חברות ביטוח בחו"ל שנמצאות בשליטת החברה.

5. מגזר שירותים פיננסיים

פעילות הקבוצה בשוק ההון והפיננסיים מתבצעת בהראל פיננסיים. הראל פיננסיים עוסקת, באמצעות חברות בשליטתה, בפעילויות הבאות:

- ניהול קרנות נאמנות.
- ניהול תיקי ניירות ערך עבור לקוחות פרטיים, תאגידים ולקוחות מוסדיים בשוקי ההון בארץ ובחו"ל.
- הנפקה לציבור של מוצרי מדדים (תעודות סל ופיקדון).

6. לא מיוחס למגזרי פעילות

פעילויות אשר לא יוחסו למגזרי פעילות כוללות בעיקר פעילויות של סוכנויות ביטוח וכן את פעילות ההון בחברות הביטוח המאוחדות.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דווח

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,085,570	3,103,972	2,193,297	211,028	-	-	(3,667)	8,590,200
97,337	119,828	810,306	70,492	-	-	(3,667)	1,094,296
2,988,233	2,984,144	1,382,991	140,536	-	-	-	7,495,904
1,515,145	195,970	129,546	10,513	67,867	114,944	2,567	2,036,552
639,852	2,232	-	-	127,384	24,632	(12,322)	781,778
12,770	42,108	134,532	17,436	1,003	136,880	(122,226)	222,503
5,156,000	3,224,454	1,647,069	168,485	196,254	276,456	(131,981)	10,536,737
4,287,712	2,390,569	1,955,992	133,779	-	-	(661)	8,767,391
69,950	82,270	777,454	45,238	-	-	(661)	974,251
4,217,762	2,308,299	1,178,538	88,541	-	-	-	7,793,140
615,135	608,827	440,169	60,152	-	4,941	(122,226)	1,606,998
380,419	194,581	26,024	10,015	129,205	170,028	(12,322)	897,950
25,774	-	-	671	31,506	1,781	-	59,732
4,336	4,151	(10,364)	-	1,030	88,359	86	87,598
5,243,426	3,115,858	1,634,367	159,379	161,741	265,109	(134,462)	10,445,418
27,555	16,595	37,475	-	-	28,457	-	110,082
(59,871)	125,191	50,177	9,106	34,513	39,804	2,481	201,401
39,547	2,629	(15,121)	(2,073)	138	33,693	-	58,813
(20,324)	127,820	35,056	7,033	34,651	73,497	2,481	260,214
11,686,440	4,083,844	9,479,298	369,520	-	-	(4,051)	25,615,051
37,997,371	4,237,926	-	-	-	-	-	42,235,297

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,048,320	1,084,889	741,592	81,334	-	-	(1,205)	2,954,930
26,287	29,667	266,773	23,725	-	-	(1,205)	345,247
1,022,033	1,055,222	474,819	57,609	-	-	-	2,609,683
995,366	110,350	55,439	5,947	21,325	55,752	(134)	1,244,045
249,173	798	-	-	40,144	8,789	(4,433)	294,471
5,012	9,942	42,031	5,882	336	48,595	(43,877)	67,921
2,271,584	1,176,312	572,289	69,438	61,805	113,136	(48,444)	4,216,120
1,867,316	893,433	553,061	60,455	-	-	931	3,375,196
23,218	27,949	182,723	21,738	-	-	931	256,559
1,844,098	865,484	370,338	38,717	-	-	-	3,118,637
202,830	204,082	154,671	21,265	-	1,235	(43,876)	540,207
126,609	69,906	9,127	3,325	41,685	59,099	(4,433)	305,318
8,907	-	-	334	2,288	456	-	11,985
2,379	2,571	(8,173)	-	558	37,038	(76)	34,297
2,184,823	1,142,043	525,963	63,641	44,531	97,828	(48,385)	4,010,444
207	2,471	8,358	-	-	18,911	-	29,947
86,968	36,740	54,684	5,797	17,274	34,219	(59)	235,623
2,089	(3,962)	(16,345)	(3,715)	8	24,367	-	2,442
89,057	32,778	38,339	2,082	17,282	58,586	(59)	238,065
11,686,440	4,083,844	9,479,298	369,520	-	-	(4,051)	25,615,051
37,997,371	4,237,926	-	-	-	-	-	42,235,297

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
3,186,140	2,955,915	2,289,348	193,487	-	-	(7,264)	8,617,626
106,301	156,473	974,675	71,822	-	-	(7,264)	1,302,007
3,079,839	2,799,442	1,314,673	121,665	-	-	-	7,315,619
619,911	108,768	131,644	11,562	55,771	108,565	4,259	1,040,480
591,275	6,968	-	-	173,531	4,174	(313)	775,635
18,500	45,963	166,655	17,395	1,147	103,404	(73,535)	279,529
4,309,525	2,961,141	1,612,972	150,622	230,449	216,143	(69,589)	9,411,263
3,371,216	2,362,583	1,865,380	91,823	-	-	63	7,691,065
66,477	120,817	795,577	24,973	-	-	63	1,007,907
3,304,739	2,241,766	1,069,803	66,850	-	-	-	6,683,158
545,535	546,393	437,248	61,290	-	5,455	(73,535)	1,522,386
360,144	191,195	27,011	9,693	161,610	122,691	(313)	872,031
27,933	(49)	-	379	31,244	2,337	-	61,844
8,432	5,327	6,015	-	1,642	77,062	714	99,192
4,246,783	2,984,632	1,540,077	138,212	194,496	207,545	(73,134)	9,238,611
44,186	19,645	60,284	-	(10)	24,603	-	148,708
106,928	(3,846)	133,179	12,410	35,943	33,201	3,545	321,360
10,216	(33,674)	(77,355)	(18,164)	(56)	17,496	-	(101,537)
117,144	(37,520)	55,824	(5,754)	35,887	50,697	3,545	219,823
11,235,859	3,921,204	9,758,055	256,294	-	-	(5,008)	25,166,404
34,535,210	3,668,787	-	-	-	-	-	38,203,997

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות (הכנסות) אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
992,564	1,029,837	769,840	64,971	-	-	(4,006)	2,853,206
36,843	51,806	326,211	23,295	-	-	(4,006)	434,149
955,721	978,031	443,629	41,676	-	-	-	2,419,057
(781,700)	(37,288)	(2,982)	(329)	15,262	(30,135)	1,887	(835,285)
113,086	2,613	-	-	55,093	543	(66)	171,269
12,012	11,982	50,229	5,683	356	37,048	(27,714)	89,596
299,119	955,338	490,876	47,030	70,711	7,456	(25,893)	1,844,637
209,049	767,413	591,671	33,044	-	-	1,286	1,602,463
14,692	41,460	239,872	9,794	-	-	1,286	307,104
194,357	725,953	351,799	23,250	-	-	-	1,295,359
178,115	191,991	150,171	20,633	-	1,104	(27,714)	514,300
130,674	68,581	10,174	3,143	52,030	43,458	(66)	307,994
9,280	(49)	-	125	25,662	643	-	35,661
5,600	3,276	12,471	-	424	34,357	(116)	56,012
518,026	989,752	524,615	47,151	78,116	79,562	(27,896)	2,209,326
16,034	4,803	10,618	-	(1)	10,631	-	42,085
(202,873)	(29,611)	(23,121)	(121)	(7,406)	(61,475)	2,003	(322,604)
96,434	(7,650)	(16,415)	(4,182)	1	32,628	-	100,816
(106,439)	(37,261)	(39,536)	(4,303)	(7,405)	(28,847)	2,003	(221,788)
11,235,859	3,921,204	9,758,055	256,294	-	-	(5,008)	25,166,404
34,535,210	3,668,787	-	-	-	-	-	38,203,997

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות (הכנסות) אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

הפסד לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל ההפסד הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	ביטוח בריאות	ביטוח כללי	חברות ביטוח בחו"ל	שירותים פיננסיים	לא מיוחס למגזרי פעילות	התאמות וקיזוזים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,242,656	3,964,225	3,071,824	257,921	-	-	(5,942)	11,530,684
138,536	206,553	1,304,199	95,307	-	-	(5,942)	1,738,653
4,104,120	3,757,672	1,767,625	162,614	-	-	-	9,792,031
1,416,232	186,320	170,705	15,567	74,413	172,385	6,901	2,042,523
857,019	9,926	-	-	224,484	6,126	(388)	1,097,167
35,238	62,556	224,698	23,604	1,495	138,959	(120,247)	366,303
6,412,609	4,016,474	2,163,028	201,785	300,392	317,470	(113,734)	13,298,024
5,011,456	3,211,015	2,421,780	130,969	-	-	(2,841)	10,772,379
71,647	174,898	1,025,470	35,687	-	-	(2,841)	1,304,861
4,939,809	3,036,117	1,396,310	95,282	-	-	-	9,467,518
725,981	726,565	599,236	82,306	-	6,933	(120,247)	2,020,774
483,480	252,045	36,671	12,659	211,164	159,466	(388)	1,155,097
37,135	-	-	580	79,356	3,527	-	120,598
4,204	4,580	3,967	-	2,001	94,623	(38)	109,337
6,190,609	4,019,307	2,036,184	190,827	292,521	264,549	(120,673)	12,873,324
68,097	36,554	90,104	-	(11)	63,818	-	258,562
290,097	33,721	216,948	10,958	7,860	116,739	6,939	683,262
7,718	(31,585)	(93,440)	(18,440)	(101)	26,407	-	(109,441)
297,815	2,136	123,508	(7,482)	7,759	143,146	6,939	573,821
11,387,906	4,060,026	9,325,361	265,681	-	-	(4,764)	25,034,210
35,594,131	3,737,204	-	-	-	-	-	39,331,335

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
378,845	587,161	751,698	585,057	(14,606)	2,288,155
2,178	15,208	557,927	203,498	-	778,811
376,667	571,953	193,771	381,559	(14,606)	1,509,344
59,036	89,761	22,492	(11,881)	(33,055)	126,353
317,631	482,192	171,279	393,440	18,449	1,382,991
48,276	10,713	4,520	52,245	13,792	129,546
1,494	9,731	91,828	31,479	-	134,532
367,401	502,636	267,627	477,164	32,241	1,647,069
366,503	394,317	386,924	824,376	(16,128)	1,955,992
22,803	23,079	327,196	404,376	-	777,454
343,700	371,238	59,728	420,000	(16,128)	1,178,538
58,743	118,638	150,891	111,897	-	440,169
5,855	7,889	5,537	3,514	3,229	26,024
(4,341)	(963)	(406)	(4,698)	44	(10,364)
403,957	496,802	215,750	530,713	(12,855)	1,634,367
15,624	3,467	1,463	16,908	13	37,475
(20,932)	9,301	53,340	(36,641)	45,109	50,177
(6,229)	(1,383)	(583)	(6,742)	(184)	(15,121)
(27,161)	7,918	52,757	(43,383)	44,925	35,056
2,368,548	578,604	847,967	5,252,050	432,129	9,479,298
2,064,517	538,857	199,813	2,318,146	432,129	5,553,462

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2016

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 30 בספטמבר 2016

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 82% מסך הפרמיות בענפים אלו.

** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 76% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
104,743	165,343	230,534	131,681	(4,073)	628,228
1,519	4,107	170,753	79,714	-	256,093
103,224	161,236	59,781	51,967	(4,073)	372,135
(6,883)	(4,439)	(984)	(81,328)	(9,050)	(102,684)
110,107	165,675	60,765	133,295	4,977	474,819
20,293	4,454	2,010	21,863	6,819	55,439
278	2,295	29,433	10,025	-	42,031
130,678	172,424	92,208	165,183	11,796	572,289
107,783	128,423	119,392	201,992	(4,529)	553,061
2,578	7,046	98,111	74,988	-	182,723
105,205	121,377	21,281	127,004	(4,529)	370,338
21,538	46,640	47,808	38,685	-	154,671
2,214	2,794	2,217	821	1,081	9,127
(3,425)	(758)	(324)	(3,704)	38	(8,173)
125,532	170,053	70,982	162,806	(3,410)	525,963
3,465	747	372	3,707	67	8,358
8,611	3,118	21,598	6,084	15,273	54,684
(6,777)	(1,505)	(633)	(7,337)	(93)	(16,345)
1,834	1,613	20,965	(1,253)	15,180	38,339
2,368,548	578,604	847,967	5,252,050	432,129	9,479,298
2,064,517	538,857	199,813	2,318,146	432,129	5,553,462

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על הכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2016

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 30 בספטמבר 2016

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.

** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 66% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות ואחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
405,283	670,076	634,649	571,461	(23,421)	2,258,048
42,510	76,434	476,237	308,604	-	903,785
362,773	593,642	158,412	262,857	(23,421)	1,354,263
62,264	83,306	(16,717)	(35,975)	(53,288)	39,590
300,509	510,336	175,129	298,832	29,867	1,314,673
53,057	11,003	4,467	47,566	15,551	131,644
8,930	23,809	88,724	45,192	-	166,655
362,496	545,148	268,320	391,590	45,418	1,612,972
291,713	476,941	308,852	790,833	(2,959)	1,865,380
41,630	62,299	237,276	454,372	-	795,577
250,083	414,642	71,576	336,461	(2,959)	1,069,803
56,528	124,360	147,708	108,652	-	437,248
6,279	8,890	4,717	3,914	3,211	27,011
2,738	568	230	2,454	25	6,015
315,628	548,460	224,231	451,481	277	1,540,077
27,166	5,632	2,287	24,349	850	60,284
74,034	2,320	46,376	(35,542)	45,991	133,179
(30,966)	(6,420)	(2,606)	(27,754)	(9,609)	(77,355)
43,068	(4,100)	43,770	(63,296)	36,382	55,824
2,495,529	640,863	881,356	5,239,411	500,896	9,758,055
2,121,021	554,666	169,802	1,989,656	500,896	5,336,041

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2015

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 30 בספטמבר 2015

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 81% מסך הפרמיות בענפים אלו.

** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 76% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות ואחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
94,799	151,259	219,241	139,565	(8,980)	595,884
10,633	17,140	168,151	84,572	-	280,496
84,166	134,119	51,090	54,993	(8,980)	315,388
(18,549)	(40,498)	(4,221)	(47,142)	(17,831)	(128,241)
102,715	174,617	55,311	102,135	8,851	443,629
(482)	(346)	174	(1,803)	(525)	(2,982)
3,127	6,740	27,356	13,006	-	50,229
105,360	181,011	82,841	113,338	8,326	490,876
109,140	154,934	99,827	227,904	(134)	591,671
12,622	17,151	78,289	131,810	-	239,872
96,518	137,783	21,538	96,094	(134)	351,799
22,865	47,278	44,825	35,203	-	150,171
2,278	3,293	1,907	1,502	1,194	10,174
5,653	1,186	467	5,142	23	12,471
127,314	189,540	68,737	137,941	1,083	524,615
4,766	884	491	3,694	783	10,618
(17,188)	(7,645)	14,595	(20,909)	8,026	(23,121)
(4,537)	(818)	(487)	(3,383)	(7,190)	(16,415)
(21,725)	(8,463)	14,108	(24,292)	836	(39,536)
2,495,529	640,863	881,356	5,239,411	500,896	9,758,055
2,121,021	554,666	169,802	1,989,656	500,896	5,336,041

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 30 בספטמבר 2015

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 30 בספטמבר 2015

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 82% מסך הפרמיות בענפים אלו.

** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 68% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות ואחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
484,763	798,997	872,789	826,913	(29,067)	2,954,395
51,066	92,205	665,012	391,241	-	1,199,524
433,697	706,792	207,777	435,672	(29,067)	1,754,871
26,660	14,631	(19,377)	32,847	(67,515)	(12,754)
407,037	692,161	227,154	402,825	38,448	1,767,625
67,699	12,827	5,753	63,227	21,199	170,705
12,081	31,757	120,526	60,334	-	224,698
486,817	736,745	353,433	526,386	59,647	2,163,028
359,802	643,298	413,927	1,012,124	(7,371)	2,421,780
48,865	81,441	324,952	570,212	-	1,025,470
310,937	561,857	88,975	441,912	(7,371)	1,396,310
80,617	175,297	198,625	144,697	-	599,236
8,455	12,003	6,500	5,452	4,261	36,671
1,792	339	152	1,674	10	3,967
401,801	749,496	294,252	593,735	(3,100)	2,036,184
40,228	7,623	3,418	37,571	1,264	90,104
125,244	(5,128)	62,599	(29,778)	64,011	216,948
(37,538)	(7,113)	(3,190)	(35,056)	(10,543)	(93,440)
87,706	(12,241)	59,409	(64,834)	53,468	123,508
2,347,384	548,286	840,528	5,107,403	481,760	9,325,361
1,988,263	475,164	187,223	2,128,547	481,760	5,260,957

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות (ההכנסות)

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2015

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2015

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 81% מסך הפרמיות בענפים אלו.

** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 79% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחשבון ארוך טווח

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)				לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)			
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	3,186,140	3,186,140	3,085,570	-	3,085,570	-
-	-	106,301	106,301	97,337	-	97,337	-
-	-	3,079,839	3,079,839	2,988,233	-	2,988,233	-
419	1,623	619,319	619,911	1,513,103	1,623	1,515,145	1,515,145
143,370	206,304	232,146	591,275	290,178	206,304	639,852	639,852
-	148	18,298	18,500	12,622	148	12,770	12,770
143,789	208,075	3,949,602	4,309,525	4,804,136	208,075	5,156,000	5,156,000
1,522	6,918	3,360,907	3,371,216	4,279,272	6,918	4,287,712	4,287,712
-	-	66,477	66,477	69,950	-	69,950	-
1,522	6,918	3,294,430	3,304,739	4,209,322	6,918	4,217,762	4,217,762
61,306	92,483	409,236	545,535	461,346	92,483	615,135	615,135
60,200	68,146	249,304	360,144	252,073	68,146	380,419	380,419
8,725	1,108	15,941	27,933	15,941	1,108	25,774	25,774
3	(140)	4,501	8,432	4,473	(140)	4,336	4,336
131,756	168,515	3,973,412	4,246,783	4,943,155	168,515	5,243,426	5,243,426
-	-	44,186	44,186	27,555	-	27,555	-
12,033	39,560	20,376	106,928	(111,464)	39,560	(59,871)	(59,871)
835	(576)	10,546	10,216	39,288	(576)	39,547	39,547
12,868	38,984	30,922	117,144	(72,176)	38,984	(20,324)	(20,324)

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה,

ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין

חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה

בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)				לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)			
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ	גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	992,564	992,564	1,048,320	-	1,048,320	1,048,320
-	-	36,843	36,843	26,287	-	26,287	26,287
-	-	955,721	955,721	1,022,033	-	1,022,033	1,022,033
379	494	(781,833)	(781,700)	994,493	995,366	223	995,366
52,619	70,762	(8,102)	113,086	125,792	249,173	53,146	249,173
-	(1)	11,810	12,012	5,013	5,012	-	5,012
52,998	71,255	177,596	299,119	2,147,331	2,271,584	53,369	2,271,584
473	2,316	205,170	209,049	1,864,527	1,867,316	515	1,867,316
-	-	14,692	14,692	23,218	23,218	-	23,218
473	2,316	190,478	194,357	1,841,309	1,844,098	515	1,844,098
20,352	29,680	130,461	178,115	152,798	202,830	19,617	202,830
19,435	23,588	91,999	130,674	83,586	126,609	21,204	126,609
3,083	511	5,313	9,280	5,313	8,907	3,328	8,907
(1)	(4)	1,745	5,600	2,384	2,379	(8)	2,379
43,342	56,091	419,996	518,026	2,085,390	2,184,823	44,656	2,184,823
-	-	16,034	16,034	207	207	-	207
9,656	15,164	(226,366)	(202,873)	62,148	86,968	8,713	86,968
(523)	(752)	96,424	96,434	3,364	2,089	(256)	2,089
9,133	14,412	(129,942)	(106,439)	65,512	89,057	8,457	89,057

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות (הוצאות) מדמי ניהול

הכנסות (הוצאות) מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה,

ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין

חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה

בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחשכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)			
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	-	4,242,656	4,242,656
-	-	138,536	138,536
-	-	4,104,120	4,104,120
118	186	1,415,928	1,416,232
215,426	263,445	378,148	857,019
-	286	34,952	35,238
215,544	263,917	5,933,148	6,412,609
1,960	11,860	4,997,636	5,011,456
-	-	71,647	71,647
1,960	11,860	4,925,989	4,939,809
76,731	106,673	542,577	725,981
79,213	73,582	330,685	483,480
13,369	2,511	21,255	37,135
104	40	4,060	4,204
171,377	194,666	5,824,566	6,190,609
-	-	68,097	68,097
44,167	69,251	176,679	290,097
(329)	(109)	8,156	7,718
43,838	69,142	184,835	297,815

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על הכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 1990 (1)	עד שנת 2003
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה		
			אלפי ש"ח			
3,107,209	151,633	690,715	1,481,246	19	690,555	93,041
(21,639)						
3,085,570						
1,405,763	-	-	1,405,763	-	-	-
317,011	-	-	129,450	(70,236)	160,728	97,069
4,010,587	151,359	355,324	1,638,678	111,559	1,275,908	477,759
268,685	-	-	268,301	384	-	-
1,061,467	47,757	239,073	510,514	14	233,277	30,832
(13,147)						
1,048,320						
539,445	-	-	539,445	-	-	-
156,578	-	-	45,131	8,782	80,660	22,005
1,765,524	44,800	147,216	738,604	(1,128)	683,208	152,824
99,003	-	-	98,694	309	-	-

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו
פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו
פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

(2) מרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחשכון ארוך טווח (המשך)

פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

פוליסות ללא מרכיב חשכון		פוליסות הכוללות מרכיב חשכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				
סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004			עד שנת 1990 (1)	
סה"כ	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	
אלפי ש"ח						
4,251,641	215,006	836,861	2,133,026	635	931,849	134,264
(8,985)						
4,242,656						
2,133,583	-	-	2,133,579	4	-	-
663,217	-	-	164,255	96,613	213,893	188,456
4,925,129	207,774	407,655	2,259,467	(46,740)	1,542,703	554,270
72,507	-	-	73,084	(577)	-	-

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)

פרמיות ברוטו
פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה

סך הכל

תקבולים בגין חוזי השקעה שנזקפו ישירות לעתודות ביטוח

מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה

(1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

(2) מרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההון של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנזקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ד. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח בריאות
פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
אלפי ש"ח				
3,111,722	346,402	1,496,815	871,470	397,035
2,390,569	188,794	980,962	938,742	282,071

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
אלפי ש"ח				
1,089,720	146,643	504,593	304,597	133,887
893,433	59,876	372,461	356,336	104,760

לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

סה"כ	בריאות אחר *		סיעודי	
	ז"ק **	ז"א **	קבוצתי	פרט
אלפי ש"ח				
3,973,536	431,221	1,876,593	1,149,277	516,445
3,211,015	271,580	1,280,001	1,209,858	449,576

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו

* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 1,188,339 אלפי ש"ח ו-439,608 אלפי ש"ח לתקופה של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016, בהתאמה (לתקופה של שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 בסך של 1,444,892 אלפי ש"ח) ופרמיות קבוצתיות בסך של 654,878 אלפי ש"ח ו-211,628 אלפי ש"ח לתקופה של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016, בהתאמה (לתקופה של שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 סך של 862,922 אלפי ש"ח).

** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

באור 5 - מסים על הכנסה**א. הסדרי מס ייחודים לענף הביטוח****הסכם עם שלטונות המס**

ביום 13 בינואר 2016 נחתמו ההסכמים הענפיים לשנים 2013-2015 בין התאחדות חברות הביטוח לבין רשות המיסים. ההסכמים הענפיים לשנים אלו הנם ללא שינוי ביחס להסכמים משנים קודמות, פרט לאמור להלן :

א. הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות בתחום ביטוח כללי ובתחום בריאות הכלולה במסגרת ההתחייבויות הביטוחיות תוכר מעתה על פני מספר שנים ולא במועד ביצועה.

ב. נקבעו שיעורי ייחוס הוצאות להכנסות מועדפות בשנים 2014 עד וכולל 2020 השונים משיעורי הייחוס הנוכחיים.

ג. הוצאות רכישה (DAC) - (א) הוצאות שהוצאו ברכישת חוזה ביטוח חיים וחוזה השקעה בביטוח חיים יותרו בניכוי ב- 10 חלקים שנתיים שווים, החל משנת המס בה הוצאו, בכפוף לביטולים ; (ב) הוצאות שהוצאו ברכישת חוזה פנסיה וגמל יותרו בניכוי ב- 10 חלקים שווים, החל משנת המס בה הוצאו, ללא תלות בביטולים. תחולת אופן הפחתה זה נקבע עבור שנות חיתום 2015 עד וכולל 2020.

לכל האמור, לא היתה ולא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הקבוצה.

הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לעקרונות ההסכם האמור.

ב. שיעורי המס החלים על הכנסות של חברות הקבוצה

ביום 4 בינואר 2016 אישרה מליאת הכנסת את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 216), התשע"ו- 2016, אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות, החל משנת 2016 ואילך בשיעור של 1.5% כך שיעמוד על 25%. שינוי במס החברות, כאמור לעיל, הקטין את הוצאות המס של הקבוצה בסך של כ- 32 מיליוני ש"ח והגדיל את הרווח הכולל וההון העצמי של הקבוצה בהתאם.

המסים השוטפים לתקופות המדווחות מחושבים בהתאם לשיעורי המס המוצגים בטבלה להלן.

שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם על חברות הבנות של החברה שהינם מוסדות כספיים הינם כדלקמן :

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס במוסדות כספיים
2015	26.5%	17.75%	37.58%
2016 ואילך	25%	17%	35.9%

באור 5 - מסים על הכנסה (המשך)

ג. פרה-רולינג שאושרו

(1) ביום 4 ביולי 2016 התקבל אישור רשות המסים, בתוקף למפרע מיום 31 בדצמבר 2015, לפיצול ומיזוג פעילות הביטוח של דקלה חברה לביטוח (להלן: "הפעילות המועברת") אל תוך הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה הקולטת"), ללא תמורה, בהתאם לסעיפים 105ט ו-103 לפקודת מס הכנסה, וכן אישור להעברת מניות דקלה חברה לביטוח בע"מ לידי הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ, ללא תמורה, בהתאם לסעיף 104ג לפקודה. במסגרת אישור רשות המסים, נקבעו הוראות בהתאם לסעיפים 103, 104 ו-105 לפקודת מס הכנסה בקשר עם אופן ביצוע שינוי המבנה.

(2) ביום 15 ביוני 2016 התקבל אישור רשות המסים, בתוקף למפרע מיום 31 בדצמבר 2015, להעברת מניות הראל עתידית קופות גמל בע"מ (להלן: "החברה המעבירה 1") ומיזוגה לתוך חברת הראל גמל והשתלמות בע"מ (להלן: "החברה הקולטת 1"), וכן להעברת מניות מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן: "החברה המעבירה 2") ומיזוגה לתוך חברת הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ (להלן: "החברה הקולטת 2"), ללא תמורה, תוך חיסולן של החברות המעבירות ללא פירוק ובהתאם להוראות סעיפים 104ב(ו) ו-103 לפקודת מס הכנסה, וכן אישור להעברת מניות לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ לידי הראל חברה לביטוח בע"מ, ללא תמורה, בהתאם לסעיף 104ג לפקודה. במסגרת אישור רשות המסים נקבעו הוראות בהתאם לסעיפים 103 ו-104 לפקודת מס הכנסה בקשר עם אופן ביצוע שינוי המבנה.

(3) בחודש אוגוסט 2015 הוגשה בקשה לרשות המיסים לקבלת אישור למיזוג קופות גמל וקרנות פנסיה שבבעלות הראל גמל והשתלמות בע"מ והראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ. אישור המיזוג נתבקש לאור סעיף 35 לחוק ההתייעלות הכלכלית, שקבע כי יצומצם מספר קופות הגמל שבניהול חברות מנהלות באופן שכל חברה מנהלת תנהל רק קופת גמל אחת מכל סוג, וכן על פי מדיניות הממונה על שוק ההון הביטוח והחיסכון שבמשרד האוצר. במסגרת הבקשה נתבקש אישור רשות המיסים לכך שמהלך המיזוג של קופות הגמל וקרנות הפנסיה, לא יהווה אירוע מס לפי פקודת מס הכנסה ו/או חוק מיסוי מקרקעין. האישור התקבל ביום 17 בנובמבר 2016.

ד. שומות מס במחלוקת

להראל ביטוח מחלוקת עם רשויות המס אשר מצויה בדיונים משפטיים מול מס הכנסה בנושא מגזר נדל"ן לשנים 2009-2014. נשוא המחלוקת הנו שבמסגרת דוחות המס של הראל ביטוח לשנים אלו, כללה הראל ביטוח הכנסות מסוימות במסגרת מגזר נדל"ן ולא שילמה בגין מס רווח.

באור 6 - מכשירים פיננסיים

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

1. להלן פירוט הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה, המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

31 בדצמבר	30 בספטמבר	
2015	2016	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,368,958	1,373,276	1,378,345
נדל"ן להשקעה		
השקעות פיננסיות		
נכסי חוב סחירים		
17,043,861	17,181,268	16,331,694
6,400,091	5,806,409	8,080,371
6,804,453	6,536,312	6,700,650
6,919,346	6,796,282	7,814,672
37,167,751	36,320,271	38,927,387
סך הכל השקעות פיננסיות		
מזומנים ושווי מזומנים		
966,875	804,385	1,423,617
532,702	370,694	668,352
40,036,286	38,868,626	42,397,701
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה**		
זכאים ויתרות זכות		
21,110	11,585	9,982
163,135	369,840	121,270
184,245	381,425	131,252
התחייבויות פיננסיות בגין חוזים תלויי תשואה		
*** התחייבויות פיננסיות		
(*) מתוכם נכסי חוב שנמדדים בעלות מתואמת		
548,126	489,311	633,745
586,900	524,046	674,785

** כולל נכסים בסך 3,605,203 אלפי ש"ח, 3,301,449 אלפי ש"ח ובסך 3,371,174 אלפי ש"ח לימים 30 בספטמבר 2016 ו-2015 וליום 31 בדצמבר 2015, בהתאמה, בגין התחייבות הנובעת מתיק סיעוד קבוצתי, בו מרבית סיכוני ההשקעה אינם מוטלים על המבטח.

*** בעיקר נגזרים וחוזים עתידיים.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח של הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
 רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
 רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

ליום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
12,640,991	3,690,703	-	16,331,694
-	7,109,356	337,270	7,446,626
5,203,189	24,084	1,473,377	6,700,650
4,733,939	184,016	2,896,717	7,814,672
22,578,119	11,008,159	4,707,364	38,293,642

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
*14,022,155	*3,155,003	4,110	17,181,268
-	5,050,900	266,198	5,317,098
5,070,730	14,757	1,450,825	6,536,312
4,138,313	93,826	2,564,143	6,796,282
23,231,198	8,314,486	4,285,276	35,830,960

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)

רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
13,764,696	3,279,165	-	17,043,861
-	5,487,299	364,666	5,851,965
5,202,323	13,076	1,589,054	6,804,453
4,202,508	118,353	2,598,485	6,919,346
23,169,527	8,897,893	4,552,205	36,619,625

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

* מוין מחדש.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
364,666	1,589,054	2,598,485	4,552,205
33,155	137,000	104,380	274,535
(18,406)	(47,448)	(94,400)	(160,254)
85,988	50,185	538,850	675,023
(42,257)	(213,763)	(218,605)	(474,625)
(73,848)	(41,651)	(31,993)	(147,492)
46,475	-	-	46,475
(58,503)	-	-	(58,503)
337,270	1,473,377	2,896,717	4,707,364
25,927	56,548	105,717	188,192

יתרה ליום 1 בינואר 2016

סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3**

העברות מתוך רמה 3***

יתרה ליום 30 בספטמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2016

** בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

*** בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
298,204	1,504,589	2,832,256	4,635,049
25,962	(3,776)	49,366	71,552
(7,440)	(22,244)	(28,655)	(58,339)
12,473	8,003	134,789	155,265
-	(1,713)	(83,865)	(85,578)
(606)	(11,482)	(7,174)	(19,262)
8,677	-	-	8,677
337,270	1,473,377	2,896,717	4,707,364
21,900	(3,776)	49,363	67,487

יתרה ליום 1 ביולי 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו ברווח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3**

יתרה ליום 30 בספטמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2016

** בגין ניירות ערך שסחירותם השתנתה.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2015

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
130,899	890,301	1,965,032	2,986,232
17,343	136,369	137,451	291,163
(6,791)	(55,566)	(95,438)	(157,795)
94,392	445,445	810,474	1,350,311
(5,412)	(27,688)	(155,616)	(188,716)
(28,390)	(15,569)	(5,470)	(49,429)
69,905	-	-	69,905
(1,638)	(14,757)	-	(16,395)
-	92,290	(92,290)	-
270,308	1,450,825	2,564,143	4,285,276
15,824	134,417	142,182	292,423

יתרה ליום 1 בינואר 2015

סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3**

העברות מתוך רמה 3***

מיון יתרות

יתרה ליום 30 בספטמבר 2015

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2015

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
192,999	1,257,632	2,245,756	3,696,387
10,267	107,234	83,127	200,628
(2,678)	(11,086)	(24,102)	(37,866)
24,964	117,119	309,397	451,480
(5,330)	(2,008)	(46,979)	(54,317)
(13,850)	(3,309)	(3,056)	(20,215)
63,936	-	-	63,936
-	(14,757)	-	(14,757)
270,308	1,450,825	2,564,143	4,285,276
9,709	106,654	83,117	199,480

יתרה ליום 1 ביולי 2015

סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד (*)

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3**

העברות מתוך רמה 3***

יתרה ליום 30 בספטמבר 2015

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2015

** בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

*** בגין ניירות ערך שסחירותם השתנתה.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

א. נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
130,899	890,301	1,965,032	2,986,232
25,946	227,563	90,022	343,531
(10,547)	(90,236)	(123,417)	(224,200)
190,495	540,857	987,751	1,719,103
(7,243)	(37,653)	(204,908)	(249,804)
(31,394)	(20,992)	(23,705)	(76,091)
69,905	-	-	69,905
(3,395)	(13,076)	-	(16,471)
-	92,290	(92,290)	-
364,666	1,589,054	2,598,485	4,552,205
20,909	221,474	93,859	336,242

יתרה ליום 1 בינואר 2015

סך הרווחים שהוכרו ברווח והפסד(*) :

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3**

העברות מתוך רמה 3***

מיון יתרות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים
נכון ליום 31 בדצמבר 2015

** בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה.

*** בעיקר בגין ניירות ערך שסחירותם השתנתה.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות

1. נכסי חוב שאינם סחירים והשקעות מוחזקות לפידיון - שווי הוגן לעומת הערך בספרים

31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)
שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן	שווי הוגן
2015	2015	2016	2015	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,898,915	5,939,301	6,418,062	4,579,010	4,654,500	4,842,902
5,903,981	5,551,885	6,443,538	5,298,631	4,995,200	5,780,039
989,116	950,875	964,484	912,132	864,167	898,033
311	326	312	311	326	312
12,792,323	12,442,387	13,826,396	10,790,084	10,514,193	11,521,286
320,839	335,111	301,680	307,199	320,078	290,044
320,839	335,111	301,680	307,199	320,078	290,044
13,113,162	12,777,498	14,128,076	11,097,283	10,834,271	11,811,330
			10,231	7,409	16,474

הלוואות וחייבים:

אגרות חוב מיועדות
נכסי חוב שאינם סחירים שאינם
ניתנים להמרה, למעט פיקדונות
בבנקים

פיקדונות בבנקים
נכסי חוב שאינם סחירים ניתנים
להמרה

סך כל נכסי חוב שאינם סחירים

השקעות המוחזקות לפידיון:

נכסי חוב סחירים שאינם ניתנים
להמרה

סך הכל השקעות מוחזקות לפידיון

סך הכל

ירידות ערך שזקפו לרווח והפסד
(במצטבר)

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

2. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה להלן מציגה ניתוח של המכשירים הפיננסיים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס עיתי, תוך שימוש בשיטת הערכה בהתאם לרמות השווי ההוגן בהיררכיה. להגדרת הרמות ראה באור 6א(2).

ליום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,440,552	1,634,332	-	7,074,884
-	-	312	312
696,943	-	71,763	768,706
1,036,083	112,584	1,317,355	2,466,022
7,173,578	1,746,916	1,389,430	10,309,924

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
*5,852,539	*1,408,684	-	7,261,223
-	-	326	326
656,269	-	79,910	736,179
782,914	55,219	1,245,157	2,083,290
7,291,722	1,463,903	1,325,393	10,081,018

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)			
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
5,721,209	1,479,088	-	7,200,297
-	-	311	311
741,186	-	77,006	818,192
895,120	62,600	1,228,938	2,186,658
7,357,515	1,541,688	1,306,255	10,205,458

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

סך הכל

* מוין מחדש.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

לתקופות של תשעה ושלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
311	77,006	1,228,938	1,306,255
1	917	20,942	21,860
-	(2,351)	13,606	11,255
-	(2,445)	(36,393)	(38,838)
-	-	186,260	186,260
-	(1,364)	(81,879)	(83,243)
-	-	(14,119)	(14,119)
312	71,763	1,317,355	1,389,430
1	917	20,898	21,816

יתרה ליום 1 בינואר 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 30 בספטמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים

פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2016

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
312	78,227	1,307,797	1,386,336
-	826	6,796	7,622
-	(3,955)	10,057	6,102
-	(2,363)	(12,792)	(15,155)
-	-	39,021	39,021
-	(972)	(30,403)	(31,375)
-	-	(3,121)	(3,121)
312	71,763	1,317,355	1,389,430
-	826	6,796	7,622

יתרה ליום 1 ביולי 2016

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 30 בספטמבר 2016

(*) מתוכם סך הרווחים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים

פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2016

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לתקופות של תשעה ושלשה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2015

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
776	115,954	1,066,339	1,183,069
(148)	17,314	46,137	63,303
-	(16,251)	(8,709)	(24,960)
-	(3,737)	(39,401)	(43,138)
-	-	383,558	383,558
(302)	(1,352)	(86,983)	(88,637)
-	-	(3,477)	(3,477)
-	(32,018)	(112,307)	(144,325)
326	79,910	1,245,157	1,325,393
(148)	3,037	12,701	15,590

יתרה ליום 1 בינואר 2015

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3**

יתרה ליום 30 בספטמבר 2015

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2015

** מיון יתרות בגין חברות מוחזקות.

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
326	80,352	1,141,143	1,221,821
-	(309)	(13,077)	(13,386)
-	389	38,998	39,387
-	(92)	(9,335)	(9,427)
-	-	128,542	128,542
-	(430)	(39,356)	(39,786)
-	-	(1,758)	(1,758)
326	79,910	1,245,157	1,325,393
-	(299)	(13,084)	(13,383)

יתרה ליום 1 ביולי 2015

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברווח והפסד (*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 30 בספטמבר 2015

(*) מתוכם סך ההפסדים לתקופה שטרם מומשו בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 30 בספטמבר 2015

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ב. השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

3. נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
נכסי חוב שאינם סחירים	מניות	אחרות	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
776	115,954	1,066,339	1,183,069
(142)	20,733	56,739	77,330
-	(18,253)	(21,188)	(39,441)
3	(7,165)	(55,068)	(62,230)
-	-	439,840	439,840
(326)	(2,245)	(130,447)	(133,018)
-	-	(14,970)	(14,970)
-	(32,018)	(112,307)	(144,325)
311	77,006	1,228,938	1,306,255
(148)	6,455	14,783	21,090

יתרה ליום 1 בינואר 2015

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו :

ברווח והפסד(*)

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3**

יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

(*) מתוכם סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שטרם מומשו
 בגין נכסים פיננסיים המוחזקים נכון ליום 31 בדצמבר 2015

** מיון יתרות בגין חברות מוחזקות.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות

1. שווי הוגן לעומת הערך בספרים - התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

31 בדצמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר	30 בספטמבר		
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
שווי הוגן	שווי הוגן	הערך בספרים	הערך בספרים		
2015	2015	2015	2015	2015	2016
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
491,962	523,573	439,232	481,415	516,242	422,026
93,609	94,380	90,589	93,966	94,614	90,653
11,484	11,395	10,697	11,484	11,395	10,697
-	401	-	-	401	-
2,903,004	2,898,781	3,089,185	2,633,965	2,676,371	2,818,616
3,500,059	3,528,530	3,629,703	3,220,830	3,299,023	3,341,992

הלוואות מתאגידים בנקאיים (1)
הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים (1)
הלוואות מבעלי עניין אשראי לזמן קצר מתאגידים בנקאיים ואחרים
כתבי התחייבויות נדחים
סך הכל התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

(1) מרבית ההלוואות הינן לתקופות קצרות או בריבית משתנה ועל כן שוויין ההוגן קרוב לשוויין בספרים.

2. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר		
2015	2015	2016	
2.90%	2.90%	2.62%	באחוזים
1.84%	2.10%	2.17%	הלוואות
			כתבי התחייבויות נדחים

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות (המשך)

3. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן. להגדרת הרמות ראה באור 6א(2).

ליום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	27,440	27,440
12,872	804,133	817,005
98,510	-	98,510
111,382	831,573	942,955

(1) הלוואות מתאגידים בנקאיים

(2) נגזרים

(3) מכירה בחסר

סך הכל התחייבויות פיננסיות

ליום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	51,239	51,239
138,664	1,087,149	1,225,813
13,324	-	13,324
151,988	1,138,388	1,290,376

(1) הלוואות מתאגידים בנקאיים

(2) נגזרים

(3) מכירה בחסר

סך הכל התחייבויות פיננסיות

ליום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)		
רמה 1	רמה 2	סה"כ
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
-	206,232	206,232
28,257	801,680	829,937
27,441	-	27,441
55,698	1,007,912	1,063,610

(1) הלוואות מתאגידים בנקאיים

(2) נגזרים

(3) מכירה בחסר

סך הכל התחייבויות פיננסיות

(1) להראל מוצרים פיננסיים פעילות ארביטרז' המבוצעת במסגרת נכסי תעודות הסל. פעילות זו כוללת רכישת חוזים חלף מכירה של נכסי בסיס וכן רכישה של נכסי בסיס ומכירת חוזים על אותם נכסים. מימון רכישת נכסי הבסיס נעשה באמצעות אשראי בנקאי. מדיניות הראל מוצרים פיננסיים בפעילות הארביטרז' האמורה הינה קיום גידור מלא לעסקאות באופן שאינו יוצר חשיפות לנכסי הבסיס. נכון ליום 30 בספטמבר 2016 לא קיימת התחייבות פיננסית בגין פעילות זו.

(2) מכשירים נגזרים המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות במסגרת מדיניות ניהול נכסים מול התחייבויות ("ALM") של הקבוצה. מתוך הנ"ל, סך של כ- 616 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2016, כ- 642 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2015 וסך של כ- 619 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015, נכללים במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה והיתרה נכללת במסגרת ההתחייבויות תלויות התשואה של הקבוצה. מרבית הסכום נובע מניהול חשיפה באמצעות נגזרים למטבע חוץ ולמדד. כנגד ההתחייבויות כאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בטחונות בהתאם לתנאים שנקבעו בחוזה. לגופים המוסדיים בקבוצה מסגרות אשראי מאושרות לצורך פעילותה בנגזרים. כמו כן, הפקידו הגופים המוסדיים בקבוצה סך של כ- 806 מיליוני ש"ח כבטוחות לכיסוי התחייבויותיה הנובעות מפעילות זו. בקשר עם יתר ההתחייבויות העמידה החברה ביטחונות בדמות שעבוד שוטף על פיקדונות.

(3) במסגרת עסקת OTC הנפיקה חברה בת, מספר עסקאות, לצד ג', תעודות התחייבות לא סחירות העוקבות במהופך אחר השינויים במניות מסוימות. מועד סיום העסקאות הינו כשנה מיום ביצוען.

באור 6 - מכשירים פיננסיים (המשך)**ג. התחייבויות פיננסיות (המשך)****4. פרטים נוספים****1. אמות מידה פיננסיות**

לפרטים בקשר לאמות מידה פיננסיות בגין הלוואות מהותיות מתאגידים בנקאיים ומתאגידים שאינם בנקאיים שנטלה החברה וחברות הבנות שלה, ראה באור 25 לדוחות השנתיים. לעניין פרעון מוקדם של הלוואה מבנק על ידי חברה בת של החברה ראה באור 9. ליום 30 בספטמבר 2016 החברה עומדת באמות המידה הפיננסיות שנקבעו.

2. דירוג מעלות

ביום 16 במרס 2016 מעלות קבעה דירוג 'ilAA-' להנפקת הון משני מורכב באמצעות 2 סדרות חדשות של אגרות חוב בסך כולל של עד 250 מיליוני ש"ח. אגרות החוב (סדרות יב'-יג') הונפקו על ידי הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ.

3. אשרור הדירוג מעלות

ביום 4 ביולי 2016 מעלות אישרה דירוג 'ilAA-' להרחבת אגרות החוב (סדרה יב') ואגרות החוב (סדרה יג') של הון משני מורכב, בסך כולל של עד 320 מיליוני ש"ח ערך נקוב אשר הונפקו על ידי הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ.

4. לעניין החלפת כתבי התחייבות סדרות ב'-ג' ראה באור 9.**ד. נתונים בדבר מדידות שווי הוגן ברמה 2 וברמה 3****שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים**

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסיים שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התחייבויות תלויות

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הקבוצה למבוטחיה וללקוחותיה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, עקב פערי מידע בין חברות הקבוצה לבין הצדדים האחרים לחוזה הביטוח ויתר מוצרי הקבוצה, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם מוצרי הקבוצה, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

פרשנות חדשה לאמור בפוליסות ביטוח ובמוצרים פנסיוניים ארוכי טווח עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של הקבוצה בגין התיק הקיים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. כמו כן קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של המפקח, בחוזרים שהינם בתוקף ובטיטות חוזרים שעדיין מתקיימים דיונים לגביהם, וכן ב"עמדות ממונה" ו"הכרעות עקרוניות" בנושאים שונים, שחלקם בעלי השלכות תפעוליות ומשפטיות נרחבות. חשיפה זו מוגברת בתחומי החסכון הפנסיוני והביטוח ארוך טווח, לרבות ביטוח בריאות. בתחומים אלו ההתקשרויות עם המבוטחים, העמיתים והלקוחות הינן לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. זכויות אלו מנוהלות באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומיכונית מוגברת בתחומים אלו.

במסגרת שינויים רגולטוריים אלו, בשנת 2011 פרסם המפקח חוזר שעניינו טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים. החוזר מפרט את מסגרת הפעולות שעל גוף מוסדי לבצע על מנת להבטיח שרישום זכויות עמיתים במערכות המידע יהיה מהימן, שלם, זמין וניתן לאחזור. במסגרת החוזר נקבעו שלבי ביצוע פרויקט הטיוב כדלקמן: (1) עריכת סקר פערים אודות המידע הקיים ברמת מוצרים, עמיתים ומעבידים - עד ליום 31 במרס 2013; (2) בניית מודל מיפוי ודירוג הפערים שנמצאו - עד ליום 31 במרס 2013; (3) הכנת תוכנית עבודה לטיפול בכל הכשלים שנמצאו - עד ליום 30 בספטמבר 2013. תוכנית העבודה תכלול התייחסות לסידור המידע הקיים ושמירתו - עד ליום 30 בספטמבר 2014. החברה פועלת בהתאם להוראות החוזר. בהתאם להוראות החוזר סיום פרויקט הטיוב נקבע ליום 30 ביוני 2016. החברה סיימה נכון למועד האמור את פעולות הטיוב במרבית הנושאים אשר נכללו במסגרת תכנית העבודה של הפרויקט. יחד עם זאת, נותרו מספר נושאים אשר בשל מורכבותם הטיפול בהם נמשך גם לאחר המועד הקבוע לסיום הפרויקט וצפוי להסתיים עד תום שנת 2016. החברה הודיעה למפקח על התמשכות הטיפול בנושאים האמורים ועל לוחות הזמנים הצפויים להשלמתם.

ביום 16 באוגוסט 2016 התקבלה אצל הראל ביטוח, הודעה מאת המפקח בדבר הטלת עיצום כספי בסך כולל של 1,225 אלפי ש"ח. העיצום הכספי הוטל בשל אי שליחת דוחות שנתיים, לאוכלוסייה מסוימת של לקוחות בעלי פוליסות ביטוח חיים משולבות חיסכון, שהגיעו לתום תקופת הביטוח. בהחלטה בדבר הטלת העיצומים הכספיים עשה המפקח שימוש בסמכות המוקנית לו על פי דין, והפחית את סכום העיצום בשיעור כולל של 30%, וזאת בין היתר לאחר שקבע, כי העובדות המהוות את ההפרה הן קלות ערך וכי הראל ביטוח נקטה פעולות למניעת ההפרה והקטנת הנזק.

בנוסף, קיימת חשיפה כללית, הנובעת מכך שכנגד הגופים המוסדיים בקבוצה מוגשות מעת לעת תלונות לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר ביחס לזכויות מבוטחים על פי פוליסות ביטוח ו/או הדין. תלונות אלו מטופלות באופן שוטף על ידי אגף תלונות הציבור בחברה. הכרעות הפיקוח בתלונות אלה, אם וככל שתינתן בהן הכרעה, עלולות להינתן אף כהכרעות רוחביות, החלות על קבוצות רחבות של מבוטחים. לעיתים, הגורמים המתלוננים אף מאיימים כי ינקטו בהליכים ביחס לתלונתם במסגרת תביעה ייצוגית. לעת הזו, לא ניתן להעריך אם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הממונה בענין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות כתוצאה מהליכים שכאלו וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה. בנוסף, במסגרת המדיניות שמיישם אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר בתקופה האחרונה, להעמקת הבקורות והביקורות בגופים מוסדיים, הפיקוח מקיים מעת לעת ביקורות מעמיקות לגבי פעילותם של הגופים המוסדיים בקבוצה, במגוון תחומי הפעילות. בעקבות ביקורות אלו עלול משרד האוצר להטיל קנסות ו/או עיצומים כספיים וכן עלול ליתן הוראות לביצוע שינויים ביחס לפעולות שונות שנעשו, וזאת הן כלפי העתיד והן כלפי העבר. במקרים של הוראות כאמור לגבי העבר, עלול הפיקוח לדרוש השבת כספים או שינוי בתנאים כלפי המבוטחים ו/או העמיתים באופן שעלול להטיל חביות כספיות על החברות הבנות של החברה ו/או להגדיל את החשיפה של החברות הבנות שהינן מבטח למגוון רחב יותר של אירועים ביטוחיים שיהיו מכוסים בשל ההנחיות כאמור בפוליסות שהונפקו.

במסגרת הביקורות שעורך הפיקוח התקיימו ומתקיימות בתקופת הדוח מספר ביקורות מעמיקות בתחומי הפנסיה, אקטואריה ביטוח חיים וסיעוד, איתור עמיתים ומוטבים, שירות לקוחות, ביטוח משנה, ביטוח סיעודי, ביטוח חיים, מערכות מידע ותביעות.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

במסגרת השקעות חברות הקבוצה בנכסי חוב, חתומות החברות המשקיעות על כתבי שיפוי, שאינם מוגבלים בסכום, אל מול הנאמנים לנכסי החוב. בכתבי שיפוי אלו, התחייבו חברות הקבוצה (כמו גם יתר המשקיעים באותם נכסי חוב) כלפי הנאמנים, לשפות את הנאמנים בגין כל הוצאה שתושט עליהם במסגרת הטיפול בהסדרי חוב, ככל שמטופלים על ידם וככל שהוצאה כאמור לא תשולם על ידי החברה שבבעלותה מצויים הנכסים. חברות הקבוצה מחזיקות במספר נכסי חוב המצויים בהליך הסדר, החשיפה בגין כתבי השיפוי שניתנו בגין נכסי חוב אלו, אינה מהותית.

בקשר עם מיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה להראל ביטוח, ובהתאם לבקשת קופת חולים כללית, אשר הנה הלקוח העיקרי של דקלה ואשר במסגרת ההתקשרות מולה, מעמידה דקלה שירותי תפעול וניהול של תוכנית השב"ן ושל התוכנית הסינונית לחברי הקופה, חתמה הראל ביטוח על כתב שיפוי, במסגרתו התחייבה לשפות את שירותי בריאות כללית בגין נזקים שיגרמו לכללית, אם וככל שייגרמו, כתוצאה מפיצול הפעילות, בתנאים המפורטים בכתב השיפוי. לעניין מיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה, ראה באור 9 להלן.

להלן פרטים על החשיפה בגין תובענות ייצוגיות ובקשות להכרה בתובענות כייצוגיות שהוגשו כנגד החברה ו/או החברות בקבוצה.

בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות להלן, אשר בהן, להערכת ההנהלה, המתבססת, בין היתר, על חוות דעת משפטיות שקיבלה, אין זה יותר סביר מאשר לא ("more likely than not"), כי טענות ההגנה של החברה (או חברה בת) תידחינה ואישור התובענה כייצוגית יתקבל, או שקיימים סיכויים של 50% ומעלה כי בסופו של ההליך תתקבלנה טענותיה של החברה (או חברה בת) שסביר כי הסדר פשרה מוצע, אשר אינו כולל התחייבות מהותית לתשלום כספי יתקבל, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן, ביחס לתביעה, כולה או חלקה, יותר סביר מאשר לא כי טענות ההגנה של החברה עלולות להדחות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי הנהלת החברה ו/או הנהלות חברות מאוחדות. להערכת הנהלת החברה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או חברות מאוחדות. ההפרשה הכוללת בדוח הכספי לכיסוי החשיפה הינה בסכום לא מהותי.

בבקשות לאישור תובענה כייצוגית בסעיפים 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54 ו-55 להלן, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי הבקשה לאישור התובענה כייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענות אלו.

1. בחודש ינואר 2008 הוגשה נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") תובענה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גבו "תשלום גורם תת שנתיות" (תשלום אותו רשאיות חברות הביטוח לגבות כאשר תעריך הביטוח נקבע בסכום שנתי, אולם התשלום בפועל מבוצע במספר תשלומים) שלא כדין. לטענת התובעים, הנזק שנגרם לתובעים מסתכם לסך של 1,683.54 ש"ח לכל שנת ביטוח. להערכת התובעים, סכום התביעה בגין כל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד כלל הנתבעות הינו כ- 2.3 מיליארדי ש"ח, מתוך זה סך של כ- 307 מיליוני ש"ח כנגד החברה הראל ביטוח. ביום 1 בפברואר 2010 אישר בית המשפט בקשה להסדר דיוני בין הצדדים, לפיה התובע ימחק מהבקשה והתובענה את הטענה כי הראל ביטוח גבתה שיעור תשלום גורם תת שנתיות העולה על השיעור המותר גם בגין פוליסות שהונפקו לפני 1992. בהתאם להוראת בית המשפט, התובע הגיש תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית מתוקנת. ביום 29 בדצמבר 2013 הגיש המפקח על הביטוח את עמדתו, התומכת בעמדת הנתבעות כי אין מניעה לגבות תת שנתיות על גורם הפוליסה, על רכיב החסכון בביטוח חיים המשולב בחסכון ועל פוליסות ריסק אחרות, לרבות סיעוד, אבדן כושר עבודה ונכות מתאונה. ביום 19 ביולי 2016 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בקשר עם גביית גורם תת שנתיות על רכיב הפרמיה המכונה גורם הפוליסה ועל רכיב החסכון בפוליסות ביטוח חיים משולבות בחסכון, וכן בקשר עם גביית גורם תת שנתיות בפוליסות בריאות, נכות, מחלות קשות, אובדן כושר עבודה וסיעוד.

2. בחודש אפריל 2008 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים, נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נוהגות לזכות מבוטחות נשים, בהגיען לגיל פרישה, בגין פוליסות ביטוח מנהלים ישנות שנמכרו עד שנת 2000, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בתוניהם זהים, וזאת בשל הנימוק, כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, הנתבעות גובות מהנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהן גובות מגברים על אף ששיעור התמותה של נשים, בתקופת כיסוי "הריסק", לכאורה, נמוך יותר. התובעות טוענות, כי התנהלות זו של הנתבעות יוצרת הפליה של מבוטחות שהינן נשים, בניגוד להוראות הדין. ביום 17 באוגוסט 2014 אישר בית הדין האזורי לעבודה בירושלים את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה לעניין התובענה הייצוגית כוללת נשים שיש להן או שהיה להן פוליסות ביטוח אצל ארבע המשיבות, ואשר בחישוב פרמיית הריסק שלהן לא נעשתה אבחנה בין תעריפי נשים לתעריפי גברים. בחודש דצמבר 2014 הנתבעות הגישו לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. במקביל, בית הדין האזורי לעבודה קיבל את בקשת הנתבעות לעכב את ההליך בפניו עד להחלטה בבקשת רשות ערעור. בחודש אפריל 2015 החליט בית הדין הארצי לעבודה ליתן לנתבעות רשות ערעור על ההחלטה. במסגרת הדיון שהתקיים בערעור הורה בית הדין על העברת החומר למפקח על הביטוח לצורך קבלת עמדתו.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

3. בחודש יולי 2008 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ותובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעת, כביכול, מלשלם ו/או לשפות את מבוטחיה בגין הנזק שנגרם לאמצעי המיגון שהותקן ברכב במקרה של אובדן גמור או אובדן גמור להלכה או גניבה, ומחתימה את המבוטחים, בניגוד, כביכול, להוראות המפקח על הביטוח, על כתב סילוק. לטענת התובע, בכך הראל ביטוח מתעשרת על חשבון המבוטח ומפרה חובה חקוקה. התובע מציין כי אין בידיו את הנתונים על מנת להעריך במדויק את גודל הקבוצה, אולם הוא מעריך את סכום התובענה עבור כלל חברי הקבוצה, לתקופה של 4.5 שנים בסך של כ- 37 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2016 הוגש לאישור בית המשפט הסכם פשרה בתובענה, במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תשלם, בגין העבר, לחברי הקבוצה הזכאים, כהגדרתם בהסכם הפשרה, סך השווה לחמישים אחוז (50%) מעלות אמצעי המיגון הרלבנטי (כהגדרתו בהסכם הפשרה) בניכוי פחת ובתוספת הפרשי ריבית והצמדה למדד המחירים לצרכן, מיום תשלום תגמולי הביטוח ועד למועד העברת התשלום. סכום זה ישולם לחברי הקבוצה הרלוונטיים, אשר יפנו להראל ביטוח בעקבות פנייה שתבצע לחברי הקבוצה המאושרת. ככל שיתברר כי הסכום הכולל לתשלום נמוך מהסכום המינימאלי שייקבע על ידי מומחה שימונה על-ידי בית המשפט, יוגדל הסכום שיקבל כל אחד מחברי הקבוצה שפנו להראל ביטוח, וכן יבוצע, במידת הצורך, מנגנון איתור מבוטחים נוסף. יתרתו של סכום הפיצוי המינימאלי, כאמור, אשר לא תשולם לחברי הקבוצה, תיתרם בהתאם להוראות הסכם הפשרה. בנוסף, הוסדר במסגרת הסכם הפשרה אופן ההתנהלות בעתיד ביחס לאמצעי המיגון במקרה של אובדן גמור, כהגדרתו בהסכם הפשרה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

4. בחודש אפריל 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בפתח תקווה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרה של הפסקת הביטוח במהלך חודש כלשהו, לאחר שפרמיית הביטוח בגין חודש זה נגבתה על ידי הנתבעות מראש, נמנעות כביכול הנתבעות מלהחזיר למבוטחים את החלק היחסי, העודף, של פרמיית הביטוח בגין אותו חודש או לחילופין הן מחזירות, כביכול, את פרמיית הביטוח בערכים נומינליים בלבד. הנזק הכולל לכלל חברי הקבוצה, הנתבע במצטבר מכל הנתבעות, מסתכם להערכת המבקשים בסכום של כ- 225 מיליוני ש"ח לתקופה של 10 שנים (התובעים לא ייחסו סכום ספציפי לכל אחת מהנתבעות בנפרד). סכום התביעה האישית של התובעים מהראל ביטוח הינו בסך של 80 ש"ח. בחודש דצמבר 2011 הורה בית המשפט על מחיקת טענות התובעים בכל הקשור לסעיף 28 א' לחוק חוזה הביטוח ובכל הקשור למבוטחים שהפוליסה שלהם פקעה חלקית או זמנית. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט עמדת המפקח על הביטוח, כי הוראות הפוליסה הן המחייבות לעניין אופן גביית הפרמיה לאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה וכי חוות הדעת האקטוארית שהוגשה לבית המשפט מטעם הנתבעות אינה מלאה לצורך ההוכחה כי הנתבעות תמחרו את הפרמיה באופן שמעיד שהן לקחו בחשבון את העובדה כי פרמיות הביטוח לא יוחזרו למבוטחים בגין התקופה שלאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה. ביום 23 ביוני 2015 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. נגד הראל ביטוח אישר בית המשפט את ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית, אך ורק בנושא צירוף הפרשי הצמדה וריבית בעת השבת דמי הביטוח שנגבו בחודשים שלאחר חודש ביטול חוזה הביטוח או שלאחר קרות מקרה הביטוח. בחודש ספטמבר 2016 הוגש לאישורו של בית המשפט הסכם פשרה, במסגרתו, הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תתרום 60% מסכום ההחזר הכולל שלה ביחס לעילה הראשונה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה לבחינת הסכם הפשרה, ו- 80% מסכום ההחזר הכולל שלה בגין העילה השנייה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה כאמור. כמו כן, נקבעו בהסכם הפשרה הוראות ביחס להתנהלות עתידית במקרים של ביטול פוליסות נשוא התביעה. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

5. בחודש מאי 2011 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 3 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גובות שלא כדין, כביכול, תשלום הקריו "גורם פוליסה" ו/או "דמי ניהול אחרים" בשיעור נכבד מן הפרמיה המשולמת ללא הסכמתם או ידיעתם וללא קיומו של תנאי המאפשר גבייה כאמור בהוראות הפוליסות. התובעים טוענים, כי בהתאם להוראות המפקח על הביטוח באגף שוק ההון, הביטוח והחיסכון ("המפקח") הותר לחברות לגבות "גורם פוליסה" בתנאים מסוימים, אך לטענתם בנוסף על אישור המפקח כאמור, על הנתבעות לעגן את גביית "גורם הפוליסה" בהסכמה חוזית מול המבוטח. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה נגד כלל הנתבעות מסתכם להערכת התובעים בסכום של 2,325 מיליוני ש"ח ונגד הראל ביטוח, בהתאם לחלקה בשוק בכ- 386 מיליוני ש"ח. ביום 10 ביוני 2015 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה מטעם הצדדים. בית המשפט מינה בודק להסדר הפשרה. על פי הסכם הפשרה המוצע, ישיבו הנתבעות לחברי הקבוצה סכום כולל של מאה מיליוני ש"ח, בגין גביית גורם פוליסה בעבר. חלקה של הראל ביטוח בסכום האמור שווה לארבעה-עשר מיליוני ש"ח. בנוסף, כל אחת מן הנתבעות תפחית את הגבייה העתידית מחברי קבוצה אלו, בגין גורם הפוליסה, בשיעור של 25% ביחס לסכום הגבייה בפועל. בנוסף, ככל שיאושר הסכם הפשרה, תידרש הראל ביטוח לשאת בגמול לתובע הייצוגי ובשכר טרחת בא כוחו, בסכום שייפסק על ידי בית המשפט. בעקבות הגשת חוות דעתו של הבודק, הבהיר בית המשפט לצדדים, ביום 18 באוקטובר 2015, במסגרת החלטה, אשר ניתנה במהלך דיון שהתנהל בפניו, את עמדתו הראשונית ביחס להסדר הפשרה, לפיה נטייתו הברורה הינה שלא לאשר את הסדר הפשרה בתנאיו הנוכחיים והציע לצדדים לשפר את תנאי הסדר הפשרה באופן משמעותי. בחודש פברואר 2016 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, לפיה הוא מצטרף לעיקריה ולמסקנותיה של חוות דעת הבודק ביחס להסדר הפשרה ומותיר לשיקול דעתו של בית המשפט את הקביעה מהו סכום הפיצוי הראוי בנסיבות אלו בהתאם לנתונים שבפניו.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

5. (המשך)

יחד עם זאת, מציין היועץ המשפטי לממשלה, כי קיים לשיטתו קושי עם הקביעה בהסכם הפשרה, לפיה הנתבעות ימשיכו לגבות את גורם הפוליסה בעתיד באופן שימנע מחברי הקבוצה מלתבוע בעניין זה בעתיד, נוכח העובדה שהמדובר, לשיטתו, בויתור על עילות תביעה עתידיות, אך בנסיבות העניין בבקשת האישור דנן, הוא מבקש להשאיר את שאלת המשך הגבייה של גורם הפוליסה בעתיד לשיקול דעתו של בית המשפט. בנוסף, הביע היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו לפיה כל ההפחתה בגביית גורם הפוליסה בעתיד צריכה להיות מופנית בשלמותה להגדלת רכיב החיסכון בפוליסה, וכן התייחס למספר נושאים נוספים בהסדר הפשרה ובהם, הודעה למבוטחים הזכאים לקבלת הפיצוי בגין העבר, אופן ביצוע תשלום הפיצוי ביחס לעבר לרבות תרומת הסכומים שלא יאותרו הזכאים לקבלתם ושכר הטרחה והגמול המוצע למבקשים ובאי כוחם. בהחלטתו מיום 21 בנובמבר 2016 דחה בית המשפט את הסדר הפשרה ואישר באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת פוליסת הביטוח בשל גביה ללא בסיס משפטי של עמלת "גורם הפוליסה" באופן שפגע בחיסכון שנצבר לטובת המבוטח החל משבע שנים קודם למועד הגשת התביעה. הסעדים שיתבעו במסגרת התובענה הייצוגית יהיו תיקון ההפרה על דרך של עדכון החיסכון הצבור לטובת המבוטח בסכום החיסכון הנוסף שהיה נצבר לטובתו אילו לא היה נגבה גורם הפוליסה או פיצוי המבוטח בסכום האמור, וכן הפסקת גביית גורם הפוליסה מעתה ואילך. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה מבוטחי הנתבעות בפוליסות ביטוח חיים משולבות חיסכון שנערכו בין השנים 1992-2003, אשר החיסכון שנצבר לטובתם נפגע בשל גביית גורם הפוליסה. בכוונת הראל ביטוח להגיש ערעור על החלטת בית המשפט לדחות את הסדר הפשרה ולאשר באופן חלקי את ניהול התביעה כתביעה ייצוגית.

6. בחודש יוני 2011 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 9 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם עקב עיקולים המוטלים לבקשת צד שלישי על תגמולי הביטוח, מעוכב תשלום תגמולי הביטוח למבוטחים, חברות הביטוח משלמות למבוטחים, כביכול, את תגמולי הביטוח, בערכים נומינליים ללא שיערוך כלשהו, או במקרים מסוימים בצירוף הפרשי הצמדה בלבד, ללא הרווחים אשר צמחו להן, כביכול, כתוצאה מעיכוב זה. הנזק המוערך הכולל לכלל חברי הקבוצה מכלל הנתבעות מסתכם, להערכת התובעים, בסכום של כ- 350 מיליוני ש"ח. הנזק המוערך הכולל נגד הראל ביטוח מסתכם, להערכת התובעים, בסכום של כ- 72 מיליוני ש"ח. ביום 8.12.2011 הודיעו התובעים כי הם זונחים את הטענה לפיה העיקולים הוטלו שלא כדין. ביום 12 בדצמבר 2012 אישר בית המשפט את התובענה כייצוגית. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. הצדדים מנהלים מגעים לפשרה. בחודש אוקטובר 2016 הוגש לאישור בית המשפט הסכם פשרה בתובענה. במסגרת הסכם הפשרה, הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תשלם, בגין העבר, פיצוי כספי בסכום כולל של כ- 2.6 מיליוני ש"ח לחברי קבוצה. סכום זה ישולם לחברי הקבוצה הרלוונטיים, אשר יפנו להראל ביטוח בעקבות פרסומים שתבצע לציבור המבוטחים בהתאם להוראות הסכם הפשרה. יתרתו של סכום הפיצוי הכולל, אשר לא תשולם לחברי הקבוצה, תיתרם בהתאם להוראות הסכם הפשרה. בנוסף, הוסדרו במסגרת הסכם הפשרה מנגנונים עתידיים לשערוך תגמולי ביטוח שהעברתם תעוכב עקב עיקולים. תוקפו של הסכם הפשרה מותנה באישור בית המשפט.

7. בחודש יולי 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד ארגון נכי צה"ל (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסה קבוצתית לביטוח חיים לחברי ארגון נכי צה"ל קיים, כביכול, כיסוי ביטוחי כאשר מקרה הביטוח מתרחש במהלך השנה שבין הגיע המבוטח לגיל 75 ועד הגיעו לגיל 76, בעוד שהראל ביטוח מעניקה כיסוי למקרי ביטוח שמתרחשים עד הגיע המבוטח לגיל 75 בלבד. הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה, מסתכם להערכת התובעת בסכום של כ- 46 מיליוני ש"ח. ביום 5 ביוני 2014 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שאושרה הינה כל המוטבים של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2006 ועד 2012, לאחר שמלאו להם 75 שנים ובטרם מלאו להם 76 שנים, אשר אירע להם מקרה ביטוח לאחר הגיעם לגיל 75 ובטרם מלאו להם 76 שנים ואשר לא קיבלו את תגמולי הביטוח מהראל ביטוח. ביום 6 ביולי 2014 הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על החלטה זו. בחודש נובמבר 2014 הורה בית המשפט העליון על עיכוב ההליכים בבית המשפט המחוזי בתל אביב עד למתן החלטה אחרת. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש דצמבר 2015 את בקשת הערעור. לפיכך, הופסק עיכובם של ההליכים בבית המשפט המחוזי. בהחלטתו מיום 20 במרס 2016 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על הרחבת הקבוצה כך שתכלול גם את מוטביהם של נכי צה"ל שנפטרו בין השנים 2013 עד 2016.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

8. בחודש דצמבר 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד 6 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במסגרת רפורמה שנעשתה בשנת 2007 בענף רישוי רכב על ידי משרד התחבורה, תוקנו תקנות התעבורה, תשכ"א - 1961, אשר במסגרתן שונה סיווגם של רכבי הפנאי-שטח והמיני-וואנים ("כלי הרכב") לכלי רכב פרטיים. לטענת התובעים, הנתבעות בחרו להמשיך ולהגדיר את כלי הרכב ככלי רכב מסחריים, כל זאת כביכול, בניגוד להוראות הדין. בנוסף נטען, כי ביחס לרכבים שייצרו לאחר כניסת הרפורמה לתוקף, כלומר שנת 2008 ומעלה שינו הנתבעות את התנהלותן וכלי רכב אלו מבוטחים על ידן ככלי רכב פרטיים, ובזאת, כביכול, הנתבעות יוצרות הפליה. לטענת התובעים, באמצעות סיווג כלי הרכב על ידי הנתבעות ככלי רכב מסחריים, וזאת על אף שכלי הרכב מסווגים על ידי משרד התחבורה כרכבים פרטיים (M-1), הנתבעות גובות, לכאורה, פרמיות ביטוח הגבוהות מפרמיות הביטוח המקבילות לכלי רכב פרטיים. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס להראל ביטוח, מסתכם להערכת התובעים בסכום של כ- 189 מיליוני ש"ח.
9. בחודש דצמבר 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי תל אביב תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל משלמת, כביכול, את גמלת הביטוח הסיעודי החודשית, למבוטחים בפוליסה הקבוצתית של הסתדרות המורים בישראל ("הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום. בנוסף נטען, כי הראל משלמת, כביכול, את גמלת הסיעוד ללא הצמדה למדד הבסיס המופיע בפוליסה אלא על פי מדד הבסיס שפורסם חודשיים מאוחר יותר, וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה. התובעת אינה מציינת בבקשה את סכום הנזק הכולל הנטען על ידה לגבי כלל חברי הקבוצה. הצדדים מנהלים הליך גישור.
10. בחודש מאי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה כי הראל נמנעת, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחיה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, החל ממועד קרות מקרה הביטוח ועד מועד תשלום תגמולי הביטוח, ולחילופין, החל מחלוף 30 יום מהגשת הדרישה לקבלת תגמולי ביטוח ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכומים שנעים בין כ- 168 מיליוני ש"ח לכ- 807 מיליוני ש"ח. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. ביום 30 באוגוסט 2015 קיבל בית המשפט המחוזי בתל-אביב באופן חלקי את בקשת האישור, באופן שניהולה של התביעה כתובענה ייצוגית אושר ביחס לטענה בדבר אי תשלום ריבית כנדרש בסעיף 28 (א) לחוק חוזה הביטוח ("החוק") והבקשה נדחתה ככל שהיא מתייחסת לטענה כי הראל ביטוח אינה מצמידה את תגמולי הביטוח בהתאם להוראות סעיף 28(א) לחוק. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה על פי כתב התביעה המתוקן, מסתכם להערכת התובעים בסכום של כ- 120 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2015 הוגשה בקשת רשות ערעור על ההחלטה לאשר את הבקשה כייצוגית. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש אוגוסט 2016 את בקשת הערעור.
11. בחודש יולי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעה, כביכול, מלפרסם באתר האינטרנט שלה מידע מלא בקשר לסכומי הביטוח שישולמו למבוטחים כפיצוי כאשר הניתוח מומן על ידי גורם אחר שאינו המבטח, וזאת כביכול בניגוד להוראות חוזר המפקח על הביטוח "פירוט תגמולי ביטוח בתוכניות לביטוח בריאות" ובמטרה, לכאורה, להפחית את סכומי תגמולי הביטוח המגיעים למבוטחים על פי הפוליסות. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכום של כ- 35 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר.
12. בחודש אוקטובר 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח נמנעה, כביכול, מלשלם למבוטחים שביצעו ניתוחים במימון מלא או חלקי של קופת החולים שלהם פיצוי בשיעור מחצית מהסכום שנחסך לה מעלות המלאה של הניתוח בשל השתתפות קופת החולים. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכום של כ- 14 מיליוני ש"ח. בחודש מרס 2016 הוגש הסכם פשרה לאישור בית המשפט. בחודש יוני 2016 הוגש הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט בהתאם להערות בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה ומותיר את ההכרעה לאישורו בידי בית המשפט. במסגרת עמדתו העיר היועץ המשפטי לממשלה מספר הערות בנוגע לנוסח ההסדר.
13. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת דקלה ביטוח. עניינה של התובענה בטענה, כי דקלה משלמת, כביכול, את תגמולי הביטוח למבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות קבוצתית "מושלם לעובד גמלאים" של גמלאי קופ"ח כללית ובני משפחותיהם ("הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום בניגוד להוראות הדין ("העילה הראשונה") וכן כי דקלה העלתה, כביכול, למבוטחים בפוליסה את דמי הביטוח, כביכול, ללא כל ביסוס ובניגוד כביכול להוראות הפוליסה והדין ("העילה השנייה"). הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם לסכום של כ- 21.5 מיליוני ש"ח (סך של כ- 19 מיליוני ש"ח ביחס לעילה הראשונה וסך של כ- 2.5 מיליוני ש"ח ביחס לעילה השנייה).

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

14. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה, בין היתר, בטענה, כי הראל ביטוח משלמת למבוטחים בפוליסת ביטוח אובדן כושר עבודה וסיעוד משתתפת ברווחים מסוג "חיונית" (להלן: "הפוליסה") סכום פיצוי חודשי (המורכב מ"פיצוי חודשי" ו- "יתרת הבונוס"), המחושב, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה וכן כי הראל ביטוח אינה משלמת, לכאורה, למבוטחים בפוליסה את הבונוס שהצטבר להם עד למועד תשלום הפיצוי החודשי הראשון על פי הפוליסה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם לסכום של כ- 381 מיליוני ש"ח.
15. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי- מרכז בלוד, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה, בטענה כי הראל ביטוח אינה מעניקה למבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות מסוג גילוי מחלות קשות (להלן: "הפוליסה") כיסוי ביטוחי במקרה של גילוי המחלה הספציפית בה חלתה התובעת, על אף שלטענתה פרשנות ראויה של הפוליסה היתה צריכה, כביכול, להוביל למסקנה, כי יש ליתן כיסוי ביטוחי במקרה כאמור (אף שהמחלה מוחרגת בהתאם לתנאי הפוליסה). בהתאם לתובענה, התובעת אינה מעריכה את הנזק הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג.
16. בחודש יוני 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת דקלה. עניינה של התובענה בטענה, כי בהתאם להוראות פוליסת הביטוח הסיעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית "סיעודי מושלם פלוס" (להלן: "הפוליסה") דקלה אינה משלמת למבוטחים, המצויים במצב סיעודי, תגמולי ביטוח בגין הימים בהם היו מאושפזים בבית חולים כללי או שיקומי וכי ימים אלו אינם נכללים במניין הימים לחישוב תקופת ההמתנה הקבועה בפוליסה, וזאת, כביכול, בניגוד להוראות המפקח על הביטוח ולהוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, מסתכם, להערכת התובעת, לסכום של כ- 35 מיליוני ש"ח. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת המפקח על הביטוח ביחס למחלוקות נשוא הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש ינואר 2016 הוגשה עמדת המפקח על הביטוח במסגרתה הובהר כי אין בהגדרת מקרה הביטוח בפוליסה משום הפרה של הוראות הפיקוח וכי הפוליסה מושא הבקשה אושרה באופן פרטני על ידי הפיקוח.
17. בחודש יוני 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות קובעות סכומי ביטוח בפוליסות לביטוח חיים הנדרשות לצורך הלוואת משכנתא, על בסיס נתונים שאינם מבוססים על מסלול המשכנתא והריבית כפי שנקבעו על ידי הבנק המלווה, ולתקופות ביטוח בהן לא מתבצע עדכון סכומי הביטוח בהתאם ליתרת סכום המשכנתא. כתוצאה מכך, הנתבעות גובות, לכאורה, דמי ביטוח הגבוהים מדמי הביטוח שהיו צריכים להיות מחושבים בהתאם ליתרת המשכנתא בבנקים המלווים ובכך הנתבעות, כביכול, מטעות את מבוטחיהן ופועלות בניגוד להוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג כנגד הראל ביטוח, מסתכם לסכום של כ- 88 מיליוני ש"ח וסכום של כ- 1,182 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת המפקח על הביטוח בשאלות העולות מבקשת האישור. המפקח על הביטוח העביר את שאלות בית המשפט להתייחסות המפקח על הבנקים. ביום 23 במרס 2016 הוגשה עמדת המפקח על הביטוח אשר ככלל תומכת בעמדת הנתבעות, וקובעת כי אין הסדרה רגולטורית המקימה חובה על חברות הביטוח לעדכן מיוזמתן, מעת לעת, את הסכום המבוטח בפוליסה וכי חברת הביטוח אינה רשאית לערוך שינויים בתנאי חוזה הביטוח ובכלל זה בסכום הביטוח, ללא קבלת הוראה מפורשת מצד המבוטח. הצדדים מנהלים הליך גישור.
18. בחודש יולי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ונגד ארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מעלות את דמי הניהול, המשולמים על ידי עמיתים בקרנות פנסיה מתוך החיסכון שהצטבר (יתרה צבורה), לשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, במועד בו העמיתים הופכים לפנסיונרים, מקבלים גמלת זקנה והם אינם יכולים עוד לנייד את החיסכון הפנסיוני שלהם. באופן כזה, הנתבעות, כביכול, מפעילות את זכותן החוזית, המוקנית להן על פי הוראות תקנון קרן הפנסיה, באופן פסול, חסר תום לב ובניגוד להוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשות התובעות לייצג, מסתכם, להערכת התובעות, לסכום של כ- 48 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות.
19. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח וסטנדרד ביטוחים בע"מ וכן נגד חברת ביטוח נוספת וסוכנות ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי במקרים בהם מחזיקי כרטיסי אשראי של ישראל כרטיס וקאל מתקשרים למוקד המכירות של חברות הביטוח הנתבעות, על מנת להפעיל פוליסה לביטוח נסיעות לחו"ל, אותה הם זכאים לקבל ללא עלות ("הפוליסה הבסיסית"), הנתבעות משווקות להן, כביכול, "הרחבות" או "תוספות" לפוליסה הבסיסית, כאשר למעשה, נמכרות להם, כביכול, פוליסות מדף מלאות המקנות כיסוי מן השקל הראשון וכוללות כיסויים חופפים לכיסויים הכלולים בפוליסה הבסיסית. זאת, בעלות מלאה וללא הפחתת שוויה של הפוליסה הבסיסית. בכך, לטענת התובעים, בין היתר, מטעות הנתבעות, לכאורה, את המבוטחים, מפרות את חובות הגילוי, פועלות בניגוד להוראות הדין ועושות עושר ולא במשפט. בהתאם לתובענה, הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג מסתכם, להערכת התובעים, לסכום כולל של כ- 270 מיליוני ש"ח. הצדדים מנהלים הליך גישור.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

20. בחודש דצמבר 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב (המחלקה לעניינים כלכליים) בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד הראל-פיא קרנות נאמנות בע"מ ("הראל פיא"), נגד 8 חברות ניהול קרנות נוספות ונגד 6 חברות נאמנות אשר שימשו כנאמנים לקרנות הנאמנות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי טרם כניסתו לתוקף של תיקון 14 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 ("חוק ההשקעות"), הנתבעות שהינן חברות מנהלות קרנות נאמנות, ביצעו עסקאות עבור מחזיקי יחידות השתתפות של קרנות הנאמנות ("המשקיעים"), כביכול, מבלי לנקוט במאמצים על מנת להזיל את עמלות הברוקראז', המשולמות על ידי המשקיעים וכי חברות הנאמנות הנתבעות, נמנעו, כביכול, מלמלא את תפקידן כנאמן בכך שלא פעלו לטובת המשקיעים בקרנות ולא פיקחו על הנעשה בקרנות הנאמנות. בכך, לטענתם של התובעים, הנתבעות הפרו, לכאורה, את חובת הנאמנות ו/או הזהירות כלפי ציבור המשקיעים, פעלו בניגוד להוראות חוק ההשקעות והוראות הדין, הפרו חובה חקוקה, עשו עושר ולא במשפט ופעלו תוך הטעייה וניצול כספי המשקיעים. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת המבקשים לסכום של כ- 45 מיליוני ש"ח כנגד הראל פיא ולסך כולל של כ- 220 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות.

21. בחודש מאי 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישור כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חמש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח בגין רכיב המע"מ החל על עלות התיקון במקרים שבהם הנזק לא תוקן בפועל. זאת, כביכול, בניגוד להוראות הדין ותוך עשיית עושר ולא במשפט. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג נגד הראל ביטוח מסתכם להערכת התובעים לסכום כולל של כ- 136 מיליוני ש"ח ולסך כולל של כ- 489.5 מיליוני ש"ח כנגד כלל הנתבעות.

22. בחודש יוני 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישור כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח וחברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, פרמיות ביטוח הכוללות "תוספת סיכון" הנובעת מאופי עבודתם של המבוטחים, גם בתקופות בהן המבוטחים אינם עובדים. זאת, כביכול, בין היתר, בניגוד להוראות הדין, תוך עשיית עושר ולא במשפט, הפרת חובה חקוקה, הפרת חוזה, אי גילוי נאות והטעייה. התובע אינו מעריך את הנזק הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

23. בחודש אוגוסט 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישור כייצוגית נגד החברה המאוחדת דקלה. עניינה של התובענה בטענה, כי בעת יישוב תביעות בביטוח סיעודי, מפצלת דקלה, כביכול, לצורך בחינת קיומו של מקרה הביטוח, את פעולות היומיום לחלקי גוף, תוך בחינה כמותית דווקנית של יכולת המבוטח לבצע כל אחת מן הפעולות. זאת, באופן המרוקן, כביכול, מתוכן את חוזרי המפקח על הביטוח, אשר על פיהם עליה לבצע, כביכול, בחינה מהותית של יכולת זו, ובניגוד לעמדת המפקח על הביטוח בנושא זה מחודש ינואר 2015. בכך מפרה דקלה, לטענת התובעת, את הוראות פוליסת הביטוח, מתארת תיאור מטעה את עסקת הביטוח, עושה עושר ולא במשפט ומפרה חובה חקוקה. נזקה האישי הנטען של התובעת מוערך בסך של כ- 59,000 ש"ח והנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, מסתכם, להערכת המבקשת, לסכום של כ- 75.6 מיליוני ש"ח.

24. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישור כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד החברה המאוחדת דקלה ונגד שלוש חברות ביטוח אחרות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אימצו, כביכול, עמדה פרשנית לפיה לצורך הכרה במבוטח במסגרת בירור תביעת סיעוד כמי שמתקיים לגביו מצב של "אי שליטה על סוגרים", על מצב זה להיות תוצאה של מחלה או ליקוי אורולוגיים או גסטרואנטרולוגיים בלבד. זאת, כביכול, בניגוד להוראות פוליסות הביטוח. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים אותו במאות מיליוני שקלים.

25. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישור כייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ונגד 4 חברות נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות הפרו, כביכול, את חובות הנאמנות שהן חבות כלפי העמיתים בקופות הגמל שבניהולן בכך שתיגמלו את סוכני הביטוח בעמלות בשיעור הנגזר מדמי הניהול, הנגבים על-ידיהן מן העמיתים ובכך תיגמלו את הסוכנים בסכום הגדל ככל שגדלים דמי הניהול ובטענה כי הנתבעות, עשו, כביכול, עושר ולא במשפט בכך שיצרו, כביכול, מנגנון שמטרתו להעלות את דמי הניהול לטובת הסוכנים והחברות המנהלות. התובעים מעריכים את הנזק לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסך של כ- 300 מיליוני ש"ח לשנה מאז שנת 2008 ובסך הכל כ- 2 מיליארד ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

26. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד החברה המאוחדת דקלה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, דמי ביטוח מלאים ממבוטחים שהינם חיילי מילואים, גם כאשר הם מצויים במהלך שירות מילואים, על אף שאינן מספקות להם, כביכול, כיסוי ביטוחי מלא בתקופה זו, אלא כיסוי ביטוחי חלקי וחסר, ששווי נמוך משמעותית מדמי הביטוח הנגבים מהם. בהתנהלות זו עושות הנתבעות, לטענת התובעים, עושר ולא במשפט, מפרות חובה חקוקה, ומפרות את חובת הגילוי היזום המוטלת עליהן. עוד טוענים התובעים, כי ההוראות המגבילות את הכיסוי הביטוחי בתקופת שירות המילואים מבלי להפחית את דמי הביטוח בתקופה זו מהוות משום תנאי מקפח בחוזה אחיד, וכי הן עומדות בניגוד לציפייה הסבירה של המבוטחים. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים אותו בעשרות מיליוני שקלים.

27. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח (להלן: "הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח מפצה מבוטחים, שעברו ניתוח בבית חולים ציבורי בסכום השווה ל- 25% בלבד משכר מנתח הסכם של הראל ביטוח בעוד שלפי הוראות הפוליסה, עליה לפצותם, לכאורה, בסכום השווה ל- 50% משכר מנתח הסכם בגין הניתוח הרלבנטי. בכך, מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה, פועלת ברשלנות, בחוסר תום לב והטעיה ומפרה את הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981. התובע מעריך את הנזק לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסך של כ- 13.1 מיליוני ש"ח.

28. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח (להלן: "הראל ביטוח") ונגד מדנס סוכנות לביטוח בע"מ (להלן: "מדנס") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות התקשרו בהסכם בלעדיות לטווח ארוך בקשר לפוליסות ביטוח אחריות מקצועית רפואית לפיו התחייבה הראל ביטוח לבטח אך ורק מבוטחים שיופנו על ידי מדנס ולהפנות למדנס כל סוכן ביטוח אחר, שיפנה אליה, לשם עריכת הביטוח דרכה, ומדנס התחייבה לערוך ביטוח אחריות מקצועית רפואית עבור לקוחותיה, אך ורק אצל הראל ביטוח. בכך, התקשרו הנתבעות, לטענת התובעים בהסדר כובל, הפרו חובה חקוקה, ניצלו את מעמדן המונופוליסטי לרעה באופן העלול להפחית או לפגוע בתחרות, הפרו את חוק ההגבלים העסקיים, עשו עושר ולא במשפט, נהגו ברשלנות והפרו את חובות האמון, הגילוי והזהירות המוטלות על סוכן ביטוח. התובעים מעריכים את גובה הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסכום של למעלה מ- 300 מיליוני ש"ח. בחודש נובמבר 2016 הודיע בית המשפט על כוונתו למנות בודק מטעם בית המשפט על מנת לבחון האם הרווחיות התפעולית של הנתבעות בתחום ביטוחי האחריות המקצועית לעוסקים במקצועות הרפואה והפרה-רפואה בשנים הרלבנטיות (2009-2015) היא רווחיות חריגה.

29. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת דקלה ביטוח ("דקלה") ונגד שירותי בריאות כללית ("כללית") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בפוליסת הביטוח הסייעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית "סייעודי מושלם פלוס" (להלן: "הפוליסה"). לטענת התובע, במקרים בהם קיים מעבר מתקופת זכאות אחת ("תקופת הזכאות הראשונה"), לתקופת זכאות אחרת, בה זכאי המבוטח לתגמולי ביטוח מופחתים ביחס לתקופת הזכאות הראשונה ("תקופת הזכאות השנייה"), וכאשר המעבר בין תקופות הזכאות נעשה לאחר ה-1 לחודש קלנדרי, משולמים לו תגמולי ביטוח על פי הסכום המופחת, עבור כל החודש בו נעשה המעבר כאמור. כך, שלטענת התובע נגרעים ממנו תגמולי ביטוח, בגובה ההפרש שבין תגמולי הביטוח בגין התקופה הראשונה לבין תגמולי הביטוח בגין התקופה השנייה כפול החלק היחסי של החודש בגינו הוא זכאי לתגמולי הביטוח בגין התקופה הראשונה. עוד טוען התובע כי לחברי הקבוצה ששרדו את מלוא תקופת הזכאות המצטברות לא שולמו כלל תגמולי ביטוח עבור החלק היחסי החסר מהחודש הקלנדרי הראשון לזכאותם וכי הם זכאים לקבלת תגמולי ביטוח בגין אותו חלק יחסי של החודש. בכך עושה דקלה, לטענת התובע, עושר ולא במשפט, מפרה את הוראות חוק חוזה הביטוח, התשמ"א - 1981, את הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 ואת הוראות פוליסת הביטוח. נזקו האישי הנטען של התובע מוערך בסך של 540 ש"ח והנזק הכולל המוערך הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 60 מיליוני ש"ח.

30. בחודש נובמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מפחיתות, כביכול, מסכומי הנזק הנתבעים על-ידי צד שלישי עקב רשלנותו של מבוטח, סכומים שונים באופן שרירותי. זאת, כביכול, בנימוק כללי של "רשלנות תורמת" של הצד השלישי ללא הנמקה, כנדרש בהוראות הדין. בכך, מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את הוראות הדין, לרבות חוזרי המפקח על הביטוח, מפרות חובה חקוקה, פועלות בחוסר תום לב, ועושות עושר ולא במשפט. התובעים מעריכים, כי גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג עולה על 3 מיליוני ש"ח ביחס לכל אחת מהנתבעות.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

31. בחודש דצמבר 2015 הוגשה נגד סטנדרד ביטוחים בע"מ ("סטנדרד"), לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית ("בקשת האישור") בד בבד עם הגשת בקשה לאישור הסדר פשרה. עניינה של התובענה בטענה, כי סטנדרד לא כללה את רכיב העמלות ו/או שכר לפי תפוקה הרשומים בתלושי השכר של עובדי מוקדי המכירות שלה, בשכר הקובע לצורך חישוב תשלומים בגין חופשה שנתית, דמי חגים, דמי מחלה, פנסיה ושעות נוספות, וכי אלו שולמו על בסיס שכר יסוד בלבד. לטענת התובע, התנהלות זו מהווה משום הפרה של זכויות מכח חוקי המגן. בד בבד עם הגשת בקשת האישור הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה בתובענה. התובע מעריך כי גובה הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג הינו כ- 2.65 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט עמדת היועץ המשפטי לממשלה ביחס להסדר הפשרה במסגרתה המליץ היועץ המשפטי לממשלה על מספר תיקונים להסכם הפשרה.

תובענות שהוגשו בתקופת הדוח

32. בחודש ינואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי בעוד שהראל ביטוח מבטיחה בהצעת ביטוח לרוכשי רכב מסוג פגיו וסיטרואן באמצעות לוביט סוכנות לביטוח (1997) בע"מ, כי בקרות נזק תאונתי, רכבם יתקן בחלפים מקוריים חדשים בלבד חלף החלקים שניזוקו, בפועל, בקרות מקרה ביטוח, הראל ביטוח מפעילה שמאי חוץ מבלי לחייב אותו ואת מוסך ההסדר לפעול על פי הוראות הפוליסה, כך שהשמאי קובע אילו תיקונים ייעשו בחלפים מקוריים ואילו תיקונים יבוצעו על דרך של תיקון חלקים שניזוקו. בכך מקטינה הראל, לטענת התובע, את ערך הנזק הגולמי, כך ששיעור הנזק, המחושב באחוזים משווי הרכב המבוטח נמוך משיעור הנזק האמיתי. בכך, מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א - 1981 ואת הוראות חוזה הביטוח, פועלת בחוסר תום לב ועושה עושר ולא במשפט. התובע מעריך כי גובה הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג עולה על 3 מיליוני ש"ח.

33. בחודש ינואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח מחייבת את מבוטחיה בביטוח שיניים לעבור צילומי רנטגן, אשר מטרתם לבדוק, כי הרופא המטפל ביצע את הטיפול נשוא תביעתו של המבוטח. זאת, כביכול, בניגוד להנחיות משרד הבריאות ותוך פגיעה באוטונומיה של הפרט. התובעת מעריכה, כי גובה הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג הינו כ-200 מיליוני ש"ח.

34. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ונגד ארבע חברות מנהלות אחרות של קרנות פנסיה (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מתחילות לגבות ממקבלי קצבאות נכות ושאיירים, בעת שהם מתחילים לקבל קצבאות ואינם יכולים עוד לנייד את כספיהם לקרן פנסיה אחרת, דמי ניהול בשיעור המקסימלי המותר על פי הדין, מבלי שניתנת להם הודעה מראש על כך. זאת, תוך הפרה, כביכול, של חובת הגילוי היזום המוטלת עליהן, של חובות חקוקות, ושל חובות הנאמנות השליחות והזהירות ותוך ניצול לרעה ושימוש בחוסר תום לב בזכות חוזית, עשיית עושר ולא במשפט והתנהלות קרטליסטית. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו באומדן ראשוני בכמיליארד ש"ח כנגד כלל הנתבעות.

35. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי עמדתה של הראל ביטוח הינה שפוליסת ביטוח מקיף לכלי רכב מסוג מונית אינה מכסה ירידת ערך, לרבות ירידת ערך הנגרמת כתוצאה ממקרה ביטוח, זאת, כביכול, בניגוד להוראות הפוליסה, וכי בכך מפרה הראל ביטוח את ההסכם בינה לבין מבוטחיה, עושה עושר ולא במשפט, ומפרה את החובות המוגברות החלות עליה כחברת ביטוח ובכלל זה מטעה את לקוחותיה. התובע מעריך את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-10 מיליוני ש"ח.

36. בחודש פברואר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ("הראל פנסיה"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה גובה, כביכול, מעמיתיה, המבצעים הפקדות חד פעמיות לקרן הפנסיה, כספים, בגין ביטוח לסיכונים נכות וביטוח למקרה מוות בגין תקופה שכבר חלפה ביום הגביה, וכאשר ידוע, כי הסיכון בגינו נגבו הכספים לא התממש ולא יכול עוד להתממש. בכך, מפרה הראל פנסיה, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה ביטוח, תשמ"א - 1981, הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) תשמ"א - 1981, את חובת הגילוי היזום ואת חוק החוזים (חלק כללי) התשל"ג - 1973, וכן עושה היא, לטענת התובע, עושר ולא במשפט, ומנצלת את חוסר ניסיונם של עמיתיה. נזקו האישי הנטען של התובע מוערך בסך של כ- 826 ש"ח והנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 5.58 מיליוני ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (המשך)

37. בחודש מרס 2016 הוגשה נגד סטנדרד ביטוחים בע"מ ("סטנדרד"), לבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית ("בקשת האישור"). עניינה של התובענה בטענה, כי סטנדרד לא העניקה לעובדיה, כביכול, את הזכויות הקבועות בצו ההרחבה בענף היבוא, היצוא והמסחר בסיטונות ("צו ההרחבה בענף היבוא"), אלא על פי צווי ההרחבה והדינים הכלליים החלים על כלל העובדים במשק, ובכלל זה הפקידה עבורם תשלומים לפנסיה על פי הוראות צו ההרחבה הכללי במשק בנושא פנסיה ("צו ההרחבה הכללי") ולא על פי צו ההרחבה בענף היבוא, לא שילמה להם הפרשי חופשה ותשלומי חגים וימי בחירה מכוח צו ההרחבה בענף היבוא, ולא הפקידה עבורם תשלומים לפנסיה בגין רכיב דמי חגים, חופשה ומחלה בהתאם לצו ההרחבה בענף היבוא. זאת, לטענת התובע, תוך הפרה של זכויות מכח חוקי המגן. הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ- 8 מיליוני ש"ח.

38. בחודש מרס 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח משלמת, כביכול, למוטבים של מבוטחים בביטוח חיים, כספים מכוח פוליסות ביטוח החיים, כשהם צמודים, החל מן המועד בו נודע לה על פטירתו של המבוטח, למדד המחירים לצרכן ולא למדד ההשקעות הרלבנטי למסלול ההשקעה שבחר המבוטח. בכך, טוענת התובעת, מפרה הראל ביטוח את ההסכם בינה לבין מבוטחיה, עושה עושר ולא במשפט, מפרה חובה חקוקה ומפרה את חובת הגילוי היוזם. נזקה האישי הנתען של התובעת מוערך בסך של 33,729 ש"ח. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג, אולם היא מעריכה אותו בעשרות מיליוני שקלים.

39. בחודש אפריל 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח דוחה תביעות לתשלום תגמולי ביטוח בגין נכות ממחלה ו/או מתאונה, בטענה כי תביעות אלו מתיישנות לאחר שלוש שנים מיום קרות מקרה הביטוח, וזאת בניגוד, כביכול, לחוק חוזה הביטוח התשמ"א - 1981 (תיקון 6), לפיו תקופת ההתיישנות לתשלום תגמולי ביטוח בגין עילת תביעה שהינה נכות ממחלה או מתאונה נמנית מהיום שקמה למבוטח זכות לתבוע תגמולי ביטוח לפי תנאי חוזה הביטוח. בכך, לטענת התובעת, מפרה הראל ביטוח חובה חקוקה, עושה עושר ולא במשפט, אינה נוהגת בתום לב בקיום חוזה ומטעה את ציבור מבוטחיה. התובעת מעריכה את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג ב- 416 מיליוני ש"ח.

40. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח מפרה את חובתה לשלם הפרשי הצמדה כדין בגין תגמולי ביטוח המשולמים על ידה בענף ביטוחי הבריאות, בגין התקופה שבין מועד קרות מקרה הביטוח לבין מועד תשלום תגמולי הביטוח. בכך, לטענת התובע, מפרה הראל ביטוח את הוראות הדין, מפרה חוזה, פועלת ברשלנות ועושה עושר ולא במשפט. התובע מעריך את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסכום של כ- 4 מיליוני ש"ח.

41. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות ממבוטחיהן בביטוחי נסיעות לחו"ל פרמיות ביטוח בגין יממות שלמות, על אף שבחלקים מאותן יממות לא קיים, לטענת התובעים, סיכון ביטוחי נוכח שהותן של המבוטח בישראל. הוראות אלו מהוות לטענת התובעים משום תניות מקפחות בחוזה אחיד ובהתנהלותן זו מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את הוראות חוק חוזה הביטוח ועושה עושר ולא במשפט. התובעים מעריכים את גובה הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בעשרות ואף מאות מיליוני ש"ח.

42. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח גובה, כביכול, בפוליסות ביטוח חיים דמי ביטוח שכוללים תוספת "תת שנתיות" מבלי שתוספת זו צוינה באופן מפורש בפוליסה. בכך מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה, את הנחיות המפקח על הביטוח, את הוראות חוק הסדרת הלוואות חוץ-בנקאיות, ואת חובת הגילוי וחובת ההגיונות. כן טוען התובע, כי בהתנהלותה זו הראל ביטוח נוהגת שלא בתום לב, מטעה את ציבור מבוטחיה ופוגעת באוטונומיה שלהם. התובע מעריך את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 294 מיליוני ש"ח.

43. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח") ונגד חברת ש.ח.ר נזקי צנרת בע"מ ("חברת ש.ח.ר") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי נגבים, כביכול, ממבוטחיה של הראל ביטוח בפוליסות ביטוח מבנה, בגין תיקון נזקי מים, מלוא דמי ההשתתפות העצמית, גם במקרים בהם עלות התיקון בפועל נמוכה מסכום ההשתתפות העצמית. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובע, את הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א - 1981, פועלות בחוסר תום לב בקיום חוזה, עושות עושר ולא במשפט ומפרות חובה חקוקה. התובע מעריך את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ- 8.57 מיליוני ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (המשך)

44. בחודש יוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"), נגד הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון באגף שוק ההון במשרד האוצר ("הממונה על שוק ההון") ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה, בטענה, כי פוליסות הביטוח הסייעודי הקבוצתיות, שמכרו הנתבעות, אשר כללו תנאי המאפשר להן לסיימן באופן חד צדדי, היו, כביכול, מוצר פגום, אשר הנתבעות ידעו או היה עליהן לדעת, כי הוא פגום, וכי עקב ביטולן של פוליסות אלו נותרו המבוטחים בהן ללא פוליסות לביטוח סיעודי. בכך טוענים המבקשים, הפרו הנתבעות, כביכול, חובות חקוקות, פעלו בחוסר תום לב, תוך הטעיית המבוטחים, הפרו את חובת הגילוי לצרכנים והפרו את חובת הזהירות. עוד טוענים המבקשים, כי הממונה על שוק ההון אפשר לנתבעות למכור פוליסות אלו ונמנע מלבטלן, וכי בכך פעל באופן רשלני ונמנע מביצוע תפקידו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל, אשר נגרם לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ-7 מיליארד ש"ח.

45. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ("הראל פנסיה"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל פנסיה גובה, כביכול, מעמיתיה, בנוסף לדמי הניהול, תשלום בגין רכיב הוצאות ניהול השקעות (רכיב הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הוראה חוזית המאפשרת לה לגבות. בכך, מפרה הראל פנסיה, לטענת התובע, את הוראות תקנון קרן הפנסיה ואת חובות האמון והגילוי המוגברות החלות עליה, פועלת בחוסר תום לב במשא ומתן ומוסרת תיאור מטעה ללקוחותיה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובע, לסכום של כ-132 מיליוני ש"ח.

46. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח") ונגד קרן הגמלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ ("קג"מ"), עמיתים - קרנות הפנסיה הוותיקות ("עמיתים") וישראל שחר סוכנות לביטוח (MIA) - סוכנות לביטוח פנסיוני (2010) בע"מ (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה, בטענה, כי נגבית, כביכול, מהמבוטחים בפוליסה לביטוח חיים קבוצתי לחברי ארגון מקבלי גימלה מקג"מ, פרמיה עודפת ביחס לפוליסת הביטוח, פרמיה ללא כיסוי ביטוחי ופרמיה יקרה בעשרות אחוזים ביחס לפוליסות ביטוח חיים אחרות. זאת, בעוד שבתקנון הקרן לא מוזכרת גביית פרמיות ביטוח לאלמן/נה והנתבעות נמנעות מלהציג את פוליסת הביטוח המקורית עליה חתמה המבקשת. בכך טוענת התובעת, הפרו, כביכול, הנתבעות חובה חקוקה, הפרו את חובת הגילוי המוגברת החלה עליהן, עשו עושר ולא במשפט והטעו את מבוטחייהן. התובעת מעריכה את הנזק הכולל, אשר נגרם לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בכ-33 מיליוני ש"ח.

47. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית משפט השלום בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי מבוטחיה של הראל ביטוח, אשר רכשו כיסוי ברות ביטוח נסיעות לחו"ל, המקנה להם את האפשרות לרכוש ביטוח נסיעות לחו"ל ללא צורך בהצהרת בריאות חדשה, נדרשים, כביכול, להצהיר אודות מצבם הרפואי בעת הפעלתה של פוליסת ביטוח הנסיעות לחו"ל. בכך, טוען התובע, הראל ביטוח מטעה את מבוטחיה, מנצלת את מצוקת הצרכן, מפרה את חובת הגילוי ואת חובתה לקיים חוזים בתום לב, עושה עושר ולא במשפט, מפרה את חוק חוזה הביטוח, תשמ"א - 1981, מפרה חובה חקוקה, פוגעת באוטונומיה של הרצון החופשי, ופועלת ברשלנות ובתרמית. התובע מעמיד את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג על כ-2.5 מיליוני ש"ח - גבול סמכותו של בית משפט השלום.

48. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח גובה, כביכול, מבעלי פוליסת החיסכון "הראל מגוון השקעות אישי" תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתנאי הפוליסה המתירה לה לגבות. בכך, מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה הפרה יסודית, מפרה את חובת הנאמנות החלה עליה ומטעה את מבוטחיה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-27.8 מיליוני ש"ח.

49. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח") ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, מן המבוטחים, פרמיות גבוהות בגין פוליסות ביטוח בריאות הכוללות כיסויים אשר למבוטחים אין, לכאורה, צורך בהם משום שהם מחזיקים בביטוח בריאות משלים של קופת החולים אליה הם משתייכים. בנוסף, טוענים התובעים, כי הנתבעות אינן מגלות למבוטחים, כי מדובר, כביכול, בכיסויים מיותרים, ו/או מתנות שירות בשירות שכן הן אינן מאפשרות למבוטחים לרכוש פוליסה מצומצמת הכוללת רק כיסויים שאינם כלולים בביטוחי הבריאות המשלימים של קופות החולים, ובכך יוצרות מצב של כפל ביטוחי. בכך, טוענים התובעים, הנתבעות מפרות את חובת תום הלב המוגברת החלה עליהן, מפרות חובה חקוקה, מפרות את הוראות הדין, מפרות הסכם, מטעות את מבוטחייהן ועושות עושר ולא במשפט. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג כנגד הראל ביטוח, מסתכם לסכום של כ-2.2 מיליארד ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות לסכום של כ-4.45 מיליארד ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)**א. התחייבויות תלויות (המשך)**

50. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח אינה מגלה, לכאורה, באתר האינטרנט שלה מידע מלא ומדויק אודות תקרות סכומי השיפוי המגיעים למבוטחים בריאות בגין הוצאות ניתוחים המכוסים בפוליסות ביטוח הבריאות המשווקות על ידה. זאת, טוענת התובעת, במטרה להפחית את סכומי השיפוי המגיעים למבוטחים. בכך, טוענת התובעת, הראל ביטוח מפרה חוזה, מפרה את הוראות המפקח על הביטוח, נמנעת מלתת גילוי נאות של סכומי השיפוי המגיעים למבוטחים ופועלת בתרמית. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג בלפחות 20 מיליוני ש"ח.

תובענות שהוגשו לאחר תקופת הדוח

51. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"). עניינה של התובענה בטענה, כי הראל ביטוח לא גילתה, כביכול, למבוטחיה, אשר רכשו פוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה מהי הפרמיה, שתיגבה מהם החל מגיל 65 וזאת עד לדיווח השנתי בגין שנת 2015 ועל אף, שלטענת התובעת, בגיל 65 מתייקרת הפרמיה בפוליסה זו במאות אחוזים. בכך, טוענת התובעת, הראל ביטוח מפרה חובה חקוקה, מפרה את חובת הגילוי, מפרה הסכם, פועלת בחוסר תום לב, עושה עושר ולא במשפט ופועלת ברשלנות. עוד טוענת התובעת, כי חיוב מבוטחים בתשלום פרמיות עתידיות על פי תעריפים שאינם ידועים להם הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג כנגד הראל ביטוח, אולם היא מעריכה אותו במיליוני שקלים.

52. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"), נגד חברת ביטוח נוספת ונגד חברת ש.ח.ר נזקי צנרת בע"מ ("חברת ש.ח.ר") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בקרות אירוע ביטוחי של נזקי נזילה, חברות הביטוח הנתבעות גובות, כביכול, ממבוטחיהן, שלא כדין, דמי השתתפות עצמית בשיעור הגבוה מהשיעור המקסימלי הקבוע בפוליסות הביטוח שלהן. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את הוראות פוליסות הביטוח, עושות עושר ולא במשפט, פועלות ברשלנות ומטעות את מבוטחיהן. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג ביחס להראל ביטוח בכ-39.8 מיליוני ש"ח.

53. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הנכדה קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ ("קחצ"ק"). עניינה של התובענה בטענה, כי קחצ"ק גובה, כביכול, מהעמיתים בקרן, הוצאות ניהול השקעות, אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון הקרן המתירה לה לגבות. בכך, פועלת קחצ"ק, לטענת התובע, בניגוד להוראות הדין ולחובת הנאמנות המיוחדת החלה עליה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-30.1 מיליוני ש"ח.

54. בחודש נובמבר 2016 הומצאה לחברה בקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח"), נגד כלל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "כלל ביטוח") ונגד עמותת גמלאי קרן פנסיה "נתיב" דרום ומרכז ("עמותת גמלאי נתיב"), אשר הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז במסגרת בקשה לאישור תובענה כייצוגית, המתנהלת החל מחודש מאי 2015 נגד כלל ביטוח ועמותת גמלאי נתיב. עניינה של התובענה בטענה, כי כלל ביטוח ביטלה באופן חד צדדי ולא כדין את פוליסת ביטוח החיים הקבוצתית לגמלאי עמותת קרן פנסיה "נתיב" דרום ומרכז, בטענה כי הפוליסה אינה רווחית. צירופה של הראל ביטוח לבקשת האישור מתבקש, לטענת התובע, נוכח תפקידה של הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ("הראל פנסיה"), ביחד עם עמותת גמלאי נתיב, לגבות מחברי העמותה את דמי הביטוח החודשיים ונוכח עמדתה של הראל פנסיה, כי לא ניתנו לה הרשאות חברי העמותה לגביית סכומים גבוהים יותר מקצבותיהם. התובע מעריך את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-90 מיליוני ש"ח.

55. בחודש נובמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ("הראל ביטוח") ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות (להלן: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בפוליסות ביטוח חיים אגב הלוואה לדיוור, בהן מסלול ההלוואה הינו כזה שבו קרן ההלוואה מוחזרת בסוף התקופה, הנתבעות אינן משלמות, כביכול, למבוטחים, בעת קרות מקרה ביטוח, את מלוא יתרת חוב ההלוואה לדיוור, אלא חלק ממנו בלבד. בכך מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את חובת הגילוי החלה עליהן, מטעות את מבוטחיהן, מפרות את חוק חוזה הביטוח, מפרות חובה חקוקה, פועלות ברשלנות, מפרות את הוראות פוליסת הביטוח ופועלות בחוסר תום לב. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג ביחס לכל אחת מהנתבעות בכ-15 מיליוני ש"ח ואת הנזק הכולל הנתבע במסגרת התובענה בסך של 75 מיליוני ש"ח.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)**א. התחייבויות תלויות (המשך)****טבלה מסכמת:**

להלן טבלה מסכמת של הסכומים הנתבעים במסגרת בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית ותביעות מהותיות אחרות נגד החברה ו/או חברות המאחדות, כפי שצוינו על-ידי התובעים בכתבי הטענות שהוגשו מטעמם. מובהר, כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה המוערכת על-ידי החברה, שכן המדובר בהערכות מטעם התובעים אשר דינן להתברר במסגרת ההליך המשפטי.

סוג	כמות תביעות	הסכום הנתבע באלפי ש"ח
<u>תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	5	930,365
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	1	225,000
לא צוין סכום התביעה	1	
<u>בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	30	4,482,932
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	9	10,719,789
לא צוין סכום התביעה	9	
<u>תביעות מהותיות אחרות</u>	1	15,605

הטבלה אינה כוללת את התביעה ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת, כמפורט בסעיף ב(2) להלן (התחייבויות תלויות אחרות), אשר לא צוין בה סכום תביעה ספציפי כלפי החברה.

סכום ההפרשה הכולל עבור התביעות שהוגשו כנגד החברה כמפורט לעיל מסתכם בכ- 67 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015 כ- 48 מיליוני ש"ח).

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות אחרות

1. בחודש יוני 2004 הוגשה תביעה בבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת כנגד החברה המאוחדת, ידידים הולדינג וניהול (1984) בע"מ (להלן: ידידים), יושב הראש לשעבר ומנכ"ל ידידים לשעבר וכנגד חברה מאוחדת נוספת, הראל שירותי ניהול קרנות פנסיה (1987) בע"מ, שהינה בעלת שליטה בידידים (להלן: "הנתבעים"), על ידי בעלי מניות המיעוט בלעתידי חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ, חברת בת של ידידים (להלן: לעתיד) בסכום של 15,605 אלפי ש"ח. עניינה של התביעה הינו פיצוי עתידית קופת פנסיה בע"מ (להלן: עתידית), קרן פנסיה בניהול לעתיד, בגין שימוש במשאבים שונים של עתידית, כגון: שימוש בתשתית התפעול ובמוניטין, שימוש בקניינה של עתידית, בגין נטילת קרן פנסיה ממשיכה ואובדן רווחים. בנוסף תובעים התובעים תמלוגים בסך של 3,177 אלפי ש"ח במסגרת התביעה האישית שלהם. ביום 29 ביולי 2010 לאחר שנערכו חקירות והוגשו סיכומים בכתב במסגרת הבקשה לאישור התביעה הנגזרת, נתקבלה על-ידי בית המשפט וניתנה לתובעים האפשרות לתבוע את הנתבעים בשם לעתיד בגין זכויות שלטענתם זכאית להן לעתיד. ביום 24 באוגוסט 2015 דחה בית המשפט את טענות התובעים בעניין התביעה הנגזרת וקבע כי הם מנועים מלטעון לעניין הזכויות הנובעות מהקמת קרן הפנסיה החדשה וכי לעתיד איננה זכאית לפיצוי בגין שימוש במשאביה של עתידית לצורך הקמת הקרן החדשה. בית המשפט קיבל את תביעתם האישית של התובעים לקבלת תמלוגים. במהלך החודשים ספטמבר-דצמבר 2015 העבירה לעתיד לתובעים את הסכומים המשקפים להערכתה את מלוא הסכום אותו היא חייבת לתובעים בהתאם להוראות פסק הדין, אולם התובעים טוענים כי הסכום שהועבר אינו מהווה את הסך הסופי לו הם זכאים בהתאם לפסק הדין. בהתאם לכך, מונה מומחה מטעם בית המשפט לצורך הכרעה בסוגיות הכספיות שבמחלוקת. עיקר המחלוקת שבין הצדדים הינה לעניין הריביות שיש להוסיף על סכום הקרן. במסגרת פגישה שהתקיימה עם המומחה שמונה נתגלו מחלוקות נוספות בין הצדדים. בהתאם לכך הוגשה בקשה לבית המשפט מטעם התובעים במסגרתה ביקשו כי המומחה יתייחס גם לסוגיות העמלות בגינה קיימות מחלוקת. לאחר שהתקיים דיון בעניין הגיעו הצדדים להסכמה לפיה המומחה יבדוק גם את עניין העמלות ובעניין הריבית התבקש בית המשפט ליתן החלטה במחלוקת שבין הצדדים. ביום 22 באוגוסט 2016 ניתנה החלטת בית המשפט, המקבלת את עמדת הנתבעים, כי הריבית לפיה יבצע המומחה את הבדיקה ויערוך את תחשיב התמלוגים היא הריבית בגין איחור בהעברת כספים מהמערכת הבנקאית בנוסף, ביום 28 באוקטובר 2015 הגישו התובעים לבית המשפט העליון הודעת ערעור על פסק הדין בתביעה הנגזרת, במסגרתה מבקשים התובעים לבטל את פסק הדין ולקבל את התביעה הנגזרת ולחילופין להשיב את התיק לבית המשפט המחוזי על מנת שידון בשאלת גובה הנזק. טרם ניתנה החלטה בעניין על ידי בית המשפט העליון.

2. בחודש פברואר 2014 הוגשה לבית משפט המחוזי - המחלקה הכלכלית בתל אביב תביעה ובקשה לאישורה כתביעה נגזרת נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, נגד ארבע חברות ביטוח נוספות ונגד שירותי בריאות כללית אשר הדיון בה אוחד עם תביעה ובקשה באותו עניין, אשר הוגשה בחודש מרס 2014 נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח, נגד ארבע חברות ביטוח נוספות ונגד מכבי שירותי בריאות (שירותי בריאות כללית ומכבי שירותי בריאות, להלן - "קופות החולים"). הבקשות להכיר בתובענות כתביעות נגזרות, לאחר שתוקנו בהתאם לבקשה, אשר נתקבלה על-ידי בית המשפט הינן בטענה שקופות החולים נמנעו, כביכול, מלמצות את זכות ההשתתפות העומדות להן מכוח הדין, כלפי חברות הביטוח בגין הוצאות שהוציאו במסגרת תוכנית שירותי הבריאות הנוספים ("שב"ן"), ביחס לאותם מקרים בהם קיימת, כביכול, חפיפת חבויות בין השב"ן לבין פוליסות ביטוחי הבריאות הנמכרות על ידי חברות הביטוח וכן בגין הוצאות שהוציאו קופות החולים במסגרת השירותים שניתנו על ידן מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994 ("הסל הבסיסי"), ביחס לאותם מקרים בהם קיימת, כביכול, חפיפת חבויות בין הסל הבסיסי לבין פוליסות ביטוחי הבריאות הנמכרות על ידי חברות הביטוח. לטענת התובעים עיקר החפיפה הינה בגין ביצוע ניתוחים (בחירת מנתח וכל העלויות הנלוות לכך) וכן בגין ייעוץ רפואי. הבקשות הוגשו לאחר שקופות החולים הבהירו לתובעים, בעקבות פנייתם אליהן, כי הן מסרבות להגיש תובענה כאמור נגד חברות הביטוח, לאחר שהסבירו לתובעים, כי אין יסוד לתובענה הן מבחינת הוראות הדין והן מבחינת אחרות, ולכן כל עוד לא שונו הוראות הדין הקיימות אין מקום לתובענה. התובעים מעריכים את סכום התביעה נגד כלל חברות הביטוח הנתבעות בסך של כ- 5.2 מיליארדי ש"ח. להערכת הנהלת הראל ביטוח, בהתבסס על חוות דעת של יועצי המשפטיים, סיכויי הבקשה לאישור כנגזרת להידחות גבוהים מהסיכויים לקבלתה, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענה זו. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת היועץ המשפטי בסוגיות המועלות בבקשת האישור שתתייחס לעמדת משרד האוצר, הממונה על הביטוח ומשרד הבריאות. בחודש מרס 2016 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדתו בבקשה לאישור התביעה הנגזרת, לפיה, אין לשיטתו לחברי קופת חולים זכות להגיש תביעה נגזרת בשמה, וכי גם לגופם של דברים אין מקום לשיטתו לאשר את הבקשה להגשת תביעה נגזרת ממספר טעמים, ובהם העובדה שנוכח המורכבות הכרוכה בהגשתן וניהולן של תביעות השיבוב אין לומר שהחלטותיהן של קופות החולים שלא להגיש תביעות במקרים של כפל ביטוח הינן החלטות לא סבירות מבחינה כלכלית, ציבורית ומשפטית, קל וחומר בנסיבות שבהן הממשלה בוחנת אפשרות לקבוע, במידת הצורך, וככל שימצא, לאחר גיבוש התשתית העובדתית הנדרשת, כי יש לכך הצדקה, הסדר שיבוב סטאטוטורי. עוד מבהיר היועץ המשפטי לממשלה בעמדתו, כי בכל מקרה, אין מקום לדעת המדינה לשקול יצירת הסדר שיבוב בין הסל הציבורי לבין הביטוח המסחרי או בינו לבין השב"ן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח

1. בחודש יולי 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בפתח תקווה תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה היה בטענה, כי בפוליסות ביטוח בריאות בהן נקבע, כי הפרמיה תשתנה אחת לחמש שנים, הראל ביטוח מעלה את הפרמיות במועד בו הגיעו המבוטחים לגיל 65, וזאת אף בטרם שחלפו חמש שנים ממועד רכישת הפוליסה על ידם. התובע טען כי הדבר מהווה, כביכול, הפרת הסכם, הטעייה ועשיית עושר ולא במשפט. ביום 16 לאוקטובר 2013 הוגשה בקשה לאישור הסדר פשרה מטעם הצדדים. בית המשפט קבע, כי יש לתקן את הגדרת הקבוצה בהסדר. ביום 24 לנובמבר 2013 הוגשה לבית המשפט בקשה מתוקנת לאישור הסדר פשרה. בהתאם להחלטת בית המשפט הוגשה חוות דעת בודק שמונה לבדיקת הסדר הפשרה, ובעקבותיה ובהתאם להחלטות בית המשפט הוגש לבית המשפט, בחודש אוקטובר 2015, הסכם פשרה מתוקן. בחודש ינואר 2016 ניתן תוקף של פסק דין להסדר פשרה בתובענה ובבקשה. במסגרת הסכם הפשרה התחייבה הראל ביטוח לשלוח למבוטחים הפעילים הרלבנטיים הבהרה ביחס לתנאי הפוליסה נשוא התובענה ובקשת האישור, לתקן את נוסחיהן של פוליסות עתידיות הכוללות מנגנון העלאת פרמיה דומה, וכן ליתן הטבה למבוטחים בני 65 ומעלה, אשר יצהירו כי טעו בהבנתה של התנייה הרלבנטית בפוליסת הביטוח שברשותם. כמו כן, נפסקו לתובע ולבא כוחו גמול ושכר טרחה בסכומים שאינם מהותיים.
2. בחודש אפריל 2006 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עילת התביעה היתה כי הנתבעות גבו דמי ביטוח מהמבוטחים, עבור פוליסת אובדן כושר עבודה בעבור שלושת החודשים האחרונים של תקופת הביטוח על-פי הפוליסה, למרות שבגין תקופה זו לא היו התובעים זכאים לקבלת תגמולי ביטוח אף אם היה נגרם להם אובדן כושר עבודה (בשל תקופת ההמתנה שנקבעה בפוליסה) וכי הנתבעות לא מסרו למבוטחים מידע על כי בכוונתן לגבות את דמי הביטוח עבור שלושת החודשים האחרונים של תקופת הביטוח על פי הפוליסה. ביום 3 בפברואר 2009 אישר בית המשפט את התובענה כייצוגית. הראל ביטוח הגישה בקשת רשות ערעור על החלטה זו. ביום 11 באפריל 2013 קיבל בית המשפט את בקשת רשות הערעור והשיב את הדיון בתובענה לבית המשפט המחוזי לצורך הכרעה בשאלה האם יש מקום לנהל את התובענה כתובענה ייצוגית, האם התשלום במהלך שלושת החודשים האחרונים של הפוליסה הוא תמורת שירות שהמבוטחים לא יהיו זכאים לקבל לעולם או שמא מדובר בפריסת תשלומים פרי חישוב אקטוארי, האם הפרו הנתבעות את חובת הגילוי הנאות והאם חלה התיישנות בנסיבות המקרה דנן. על יסוד בקשת התובעים להסתלק מבקשת האישור, אשר הובאה בפני בית המשפט במסגרת דיון שהתנהל בפניו בחודש פברואר 2016, אישר בית המשפט המחוזי בתל-אביב את הסתלקות התובעים מבקשת האישור, והורה על דחייתה ועל דחיית התביעות האישיות של המבקשים.
3. בחודש אוקטובר 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה כי החברה משיבה, כביכול, ללקוחותיה סכומים שגבתה ביתר בערכם הנומינלי, ללא הוספת ריבית והצמדה ו/או ללא תוספת תשלום בשל הוצאות הצרכן כמוגדר בחוק הגנת הצרכן תשמ"א - 1981, ובכך, כביכול, החברה מתעשרת שלא כדין ופועלת בניגוד להוראות הדין. בחודש ינואר 2016 הוגשה לבית המשפט בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשת מבקשת האישור, למחיקת בקשת האישור ולדחיית תביעתה האישית של המבקשת. בחודש פברואר 2016 אישר בית המשפט המחוזי בתל-אביב את הבקשה המוסכמת להסתלקות התובעת מבקשת האישור, והורה על מחיקתה של בקשת האישור ועל דחיית תביעתה האישית של המבקשת.
4. בחודש מאי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה היה בטענה, כי הראל ביטוח מבטחת את עובדי המדינה, המבוטחים בביטוח רכב אצל הראל ביטוח, גם בפוליסה לביטוח חיים ונכות הכוללת, לכאורה, תנאים שונים מתנאי הפוליסה כפי שנקבעו במסגרת מכרז שפרסמה מדינת ישראל, באמצעות החשב הכללי ("המכרז"). כתוצאה מכך, הראל ביטוח, חישבה, כביכול, את תגמולי הביטוח באופן שונה מזה שבו היתה אמורה לחשב, כביכול, בהתאם לתנאי המכרז. בחודש דצמבר 2015 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה, במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הראל ביטוח תשלח למבוטחיה בפוליסה בשנים 2009 עד 2013 נוסח מתוקן של הפוליסה, כי ככל שיוגשו תביעות לקבלת תגמולי ביטוח על-פי הפוליסה לאחר המשלוח כאמור, תבחן הראל ביטוח תביעות אלו בהתאם להוראות הקבועות בהסכם הפשרה, ובמידת הצורך תשלם את תגמולי הביטוח למבוטחים שיימצאו זכאים לפיה, כי הראל ביטוח תבדוק האם קיימים מבוטחים אשר קיבלו תגמולי ביטוח בחסר, וטרם הושלמו להם תגמולי הביטוח, ותשלם להם את תגמולי הביטוח על פי הנחיות המכרז, כי הראל ביטוח תשלם תוספת תגמולי ביטוח למבוטחים שאחוזי הנכות שלהם נקבעו על יסוד קביעת רופא חברה בניגוד, כביכול, להוראות המכרז, וכי הראל ביטוח תשלם פיצוי מיוחד למבוטחים, אשר קיבלו תגמולי ביטוח מופחתים שלא בהתאם להוראות המכרז. בחודש מרס 2016 הוגשה עמדת היועץ המשפטי לממשלה והמפקח על הביטוח במסגרתה ביקשו כי יבוצעו בהסכם הפשרה מספר תיקונים שאינם מהותיים. בחודש מאי 2016, ולאחר הגשתו של הסכם פשרה מתוקן לאישורו של בית המשפט, ניתן על ידי בית המשפט המחוזי בירושלים תוקף של פסק דין להסכם הפשרה המתוקן.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח (המשך)

5. בחודש אפריל 2007 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד בנק הפועלים בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק דיסקונט לישראל בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן: הבנקים), כלל פיננסים בטוחה ניהול השקעות בע"מ, החברה המרכזית לשרותי בורסה (נ.ע.) בע"מ והראל בית השקעות (שלושת האחרונים ייקראו להלן: מנהלי הקרנות). עילת התובענה היתה להחזיר עמלות ברוקראז' אשר שולמו, כביכול, על-ידי התובעים מתחילת שנת 2004, בקשר עם החזקתם ביחידות של קרנות נאמנות שונות כמפורט בכתב התביעה, וזאת בגין חיוב בעמלות ברוקראז' ועמלות הקשורות במסחר במט"ח בשיעור גבוה מזה שהיה, כביכול, על הנתבעות לגבות. לטענת התובע, משנת 2004 גבו הנתבעים ממספר גופים פרטיים עמלות בשיעורים פחותים מאלו שנגבו ביחס לקרנות הנאמנות שהיו בשליטת הבנקים. על פי כתב התביעה, התקופה הרלוונטית להראל בית השקעות היתה מיום 15 בנובמבר 2006 ועד לסוף מרס 2007. כמו כן נטען, כי במסגרת מכירת שליטת הבנקים בקרנות הנאמנות למנהלי קרנות הנאמנות, נקבע, כי הבנקים ימשיכו, כביכול, לספק למנהלי הקרנות את שירותי המסחר בבורסת תל-אביב ו/או שירותי בנקאות (רכישת/קניית מט"ח) ולגבות את אותה עמלה גבוהה שגבו עד למכירה, כאשר הדבר בא לידי ביטוי, כביכול, במחיר מופחת ששולם תמורת רכישת השליטה בקרנות הנאמנות על חשבון מניעת רווחים של מנהלי קרנות הנאמנות. בחודש מאי 2016 דחה בית המשפט המחוזי בתל-אביב את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

6. בחודש מרס 2015 הוגשה לבית משפט השלום בראשון לציון תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה היה בטענה, כי הראל ביטוח אינה מכסה בפוליסת ביטוח תאונות אישיות לספורטאים נכות אסתטית, וזאת, כביכול, בניגוד להוראות חוק הספורט, תשמ"ח - 1988 ותקנות הספורט (ביטוח) תשנ"ה - 1994. בחודש מאי 2016 נתן בית המשפט תוקף של החלטה להסכמת הצדדים למחיקת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש יולי 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה היה בטענה, כי הראל ביטוח מפצה, כביכול, את מבוטחיה במקרה של אובדן, גניבה או נזק, שנגרם לתכשיט שבטוח על ידה במסגרת פוליסת ביטוח דירה, בדרך של מתן שובר לקניית תכשיט באחת מחנויות ההסדר ו/או משלמת להם תשלום בחסר עבור התכשיט. בכך, מפרה הראל ביטוח, לטענת התובע, את תנאי הפוליסה התקנית לביטוח דירה ותכולתה, את הוראות חוק הפיקוח על הביטוח, התשמ"א - 1981 וכן את הוראות פוליסת ביטוח הדירה המונפקת ומשווקת על ידי הראל ביטוח. בחודש יולי 2016 אישר בית משפט המחוזי במחוז מרכז את הבקשה המוסכמת להסתלקות התובע מבקשת האישור, הורה על מחיקתה של בקשת האישור ועל דחיית תביעתו האישית של התובע.

7. בחודש מאי 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת דקלה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות ונגד שלוש קופות חולים (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות סירבו לבטח, במסגרת הביטוח הסייעדי הקבוצתי ללקוחות קופות חולים, לקוחות בעלי מוגבלויות, וזאת לכאורה, בניגוד להוראות הדין הקבועות בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות, תשנ"ח - 1998 (להלן: "חוק"), תוך כדי הפליה ופגיעה בכבוד ובזכות לשוויון. בחודש אפריל 2016 הגישו המבקשים לבית המשפט בקשה להסתלקות מבקשת האישור. בקשת ההסתלקות כפופה לאישור בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016, אישר בית משפט את הסתלקות התובעים מבקשת האישור, והורה על מחיקת בקשת האישור ותביעותיהם האישיות של התובעים.

8. בחודש מאי 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד החברה המאוחדת דקלה ביטוח ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות וסוכנות ביטוח אחת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות סירבו, כביכול, לבטח לקוחות בעלי מוגבלויות בביטוחי פרט כגון ביטוחי בריאות, נסיעות, פנסיה, תאונות אישיות, חיים, סיעודי ואובדן כושר עבודה ("ביטוחי הפרט"), וזאת בניגוד, כביכול, להוראות הדין שקבועות בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות, תשנ"ח - 1998 ("החוק"), תוך כדי הפליה ופגיעה בכבוד ובזכות לשוויון. בחודש אפריל 2016 הגישו המבקשים לבית המשפט בקשה להסתלקות מבקשת האישור. בקשת ההסתלקות כפופה לאישור בית המשפט. בחודש ספטמבר 2016, אישר בית משפט את הסתלקות התובעים מבקשת האישור, והורה על מחיקת בקשת האישור ותביעותיהם האישיות של התובעים.

9. בחודש אפריל 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד פלאפון תקשורת בע"מ. עניינה של התובענה היה בטענה, כי הראל ביטוח, מפלה, כביכול, הפליה אסורה על רקע מגדר ונטיות מיניות בין גברים שאינם בזוגיות עם אישה לבין גברים המצויים בזוגיות עם אישה ולבין נשים בכל הקשור במתן כיסוי ביטוחי להיריון ולידה במסגרת פוליסות ביטוח בריאות. בחודש אוגוסט 2016 הוגשה לבית המשפט בקשה מוסכמת להסתלקות המבקש מבקשת האישור, ולדחיית תביעתו האישית. בחודש ספטמבר 2016 אישר בית המשפט את הבקשה המוסכמת להסתלקות המבקש מבקשת האישור, והורה על דחיית תביעתו האישית.

באור 7 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)**ג. תביעות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח (המשך)**

10. בחודש אוקטובר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות מפצות, כביכול, מבוטחים, אשר רכבם נפגע בתאונת דרכים ואשר נערכה להם הצעת תיקון ו/או שומה על ידי שמאי מרשימת שמאי החוץ של הנתבעות, בדרך של תיקון הרכב, תשלום תגמולי ביטוח או בכל דרך אחרת, תוך שינוי והפחתה משמעותית מהצעת התיקון ו/או השומה שערך שמאי החוץ, תוך הסתמכות על חוות דעת שנתן שמאי מטעמן. זאת, מבלי שפנו למנגנון הערעור בפני שמאי מכריע. בהתנהלות זו פועלות הנתבעות, לטענת התובעים, בניגוד להוראות חוזר המפקח על הביטוח בעניין זה, עושות עושר ולא במשפט, מפרות חובה חקוקה ומפרות את חובת תום הלב. עוד טוענים התובעים, כי במקרים בהם נדרשו המבוטחים לחתום על כתבי וויתור כתנאי לקבלת פיצוי, הפרו הנתבעות את חוק החוזים האחדים ואת חובת תום הלב וכרתו חוזה פסול, וכי החתימה על טפסים אלו מהווה משום עושה של חברי הקבוצה. בחודש ספטמבר 2016 אישר בית המשפט את הבקשה המוסכמת להסתלקות המבקשים מבקשת האישור.

11. בחודש מאי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מחוז מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. עניינה של התובענה היה בטענה כי הראל ביטוח משלמת תגמולי ביטוח למבוטחים בפוליסות כיסוי של נכות מתאונה, בגין מקרי ביטוח שעניינם נכות באיבר שאינו מוזכר באופן מפורש בפוליסה, על פי מנגנון חישוב שלכאורה, אינו כלול בפוליסה ובכך, פועלת, כביכול, בניגוד להוראות הדין. בחודש ספטמבר 2016 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד את הודעות ההסתלקות של המבקשים, אשר ניתנו במהלך דיון שהתקיים בפניו, הורה על דחיית תביעותיהם האישיות ועל מחיקת הבקשה לאישור.

12. בחודש אוקטובר 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי - מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי במקרים בהם הצירוף לביטוח נעשה בתחילת החודש שבו רכש המבוטח את הפוליסה, הנתבעות מעדכנות, כביכול, את פרמיית הביטוח הן בשל הצמדה למדד והן בשל שינוי גיל בפוליסות ביטוח חיים ובריאות בעלות פרמיה משתנה, במועד מוקדם מהמועד שיש לעדכן ומצמידות את הפרמיה למדד שהינו מוקדם למדד שאליו יש להצמיד. בפסק דינו מחודש ספטמבר 2016 דחה בית המשפט המחוזי מרכז-לוד את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית לאחר שקבע, כי אין אפשרות סבירה שאחת מעילותיה תוכרע בתובענה לטובת הקבוצה.

13. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי במקרים בהם הראל ביטוח מוכרת יחד עם ביטוח רכב רכוש, הכולל כיסוי לנהגים צעירים, כתב שירות שכולל רכב חלופי, אין באפשרות הנהג הצעיר ליהנות מכתב השירות, שכן ספק השירות אינו מאפשר נהיגה לנהג צעיר ברכב החלופי. התובעים טוענים, כי לא נכלל סייג מספק לפיו אין אפשרות לנהג צעיר לנהוג ברכב החלופי. לפי טענת התובעים, בכך הנתבעות מטעות את מבוטחיהן ופועלות בניגוד להוראות הדין לעניין חובת מבטח להבליט הגבלות החלות על כיסוי ביטוחי. בחודש מרס 2016 הגיש המפקח על הביטוח את עמדתו לפיה תכלית המפרט להציג למבוטח את עיקרי הכיסוי שרכש בתמצית, ולכן אין חובה לציין במפרט גם את כל החריגים של הפוליסה ושל כתבי השירות. בחודש ספטמבר 2016 אישר בית המשפט את הבקשה המוסכמת להסתלקות המבקש מבקשת האישור נגד הראל ביטוח בתנאים המפורטים בבקשת ההסתלקות, והורה על דחיית תביעתו האישית של המבקש נגדה.

תביעות שהגיעו לסיומן לאחר תקופת הדוח

14. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז - לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח. תובענה זו הוגשה על דרך תיקון בקשה לאישור תובענה כייצוגית תלויה ועומדת שהוגשה כנגד 4 חברות ביטוח נוספות בעילות דומות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בביטוח רכב חובה שהנפיקו הנתבעות לתובעים, מצוין מועד תחילת הביטוח כתאריך נקוב בתעודה עם הסתייגות, כי הפוליסה לא תכנס לתוקף לפני מועד תשלום התעודה בפועל. לטענת התובעים, במקרה שבו מבוטח משלם את תעודת החובה באיחור, לאחר המועד הנקוב בתעודת הביטוח, הוא אינו מזוכה בגין הימים שחלפו מהמועד הנקוב בתעודה ועד מועד התשלום בפועל. בחודש אפריל 2016 דחה בית המשפט המחוזי מרכז-לוד את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש יוני 2016 הוגש על-ידי התובעים, לבית המשפט העליון, ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי במסגרתו נדחתה בקשת האישור. בחודש אוקטובר 2016 קיבלו התובעים את המלצת בית המשפט העליון, חזרו בהם מן הערעור, והערעור נמחק על-ידי בית המשפט העליון.

15. בחודש יולי 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה המאוחדת הראל ביטוח ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות אינן מתחשבות, כביכול, בבואן לקבוע את דמי הביטוח בביטוח רכב מקיף, בנתונים היסטוריים סובייקטיביים של הרכב המבוטח המשפיעים על שווי, אך מתחשבות בנתונים אלו בבואן לחשב את גובה הפיצוי לו זכאי המבוטח בגין אירוע מזכה בהתאם לפוליסת הביטוח, וכן אינן מציינות בפוליסת הביטוח את שווי הרכב כבסיס לחישוב גובה הפיצוי בקרות אירוע מזכה. בכך, מפרות הנתבעות, לטענת התובעים, את הוראות הדין, ופוגעות באינטרס הוודאות וההסתמכות של חברי הקבוצה. בחודש נובמבר 2016 הורה בית המשפט על מחיקת התובענה.

באור 8 - ניהול ודרישות הון

1. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של החברות הבנות שהינן חברות ביטוח בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח) התשנ"ח-1998 (להלן: "תקנות ההון") והנחיות המפקח:

ליום 31 בדצמבר 2015			ליום 30 בספטמבר 2016		
EMI	דקלה	הראל ביטוח	EMI	הראל ביטוח	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
101,327	578,390	5,537,624	83,366	5,566,311	
446,037	673,681	3,953,922	435,226	3,837,221	
-	-	350,517	-	350,483	
446,037	673,681	4,304,439	435,226	4,187,704	
-	-	200,543	-	145,490	
-	99,902	1,517,606	-	1,828,710	
-	99,902	1,718,149	-	1,974,200	
-	-	745,097	-	743,537	
-	99,902	2,463,246	-	2,717,737	
446,037	773,583	6,767,685	435,226	6,905,441	
344,710	195,193	1,230,061	351,860	1,339,130	
-	-	(30,274)	-	-	
(18,000)	-	(210,000)	-	-	
-	(195,193)	180,000	-	-	
326,710	-	1,169,787	351,860	1,339,130	

הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות המפקח (א)
הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:
הון ראשוני

הון ראשוני בסיסי
הון ראשוני מורכב
סה"כ הון ראשוני

הון משני
הון משני נחות (ב)
הון משני מורכב (ג)
סה"כ הון משני
הון שלישוני מורכב

סך ההון הקיים המחושב על פי תקנות ההון
עודף ליום הדוח

אירועים לאחר תאריך המאזן

התכלות הון משני
חלוקת דיבידנד (לפרטים נוספים ראה סעיפים 9,10)
מיזוג דקלה (לפרטים נוספים ראה באור 9(13))
עודף בהתחשב באירועים לאחר תאריך הדוח*

ליום 31 בדצמבר 2015			ליום 30 בספטמבר 2016		
EMI	דקלה	הראל ביטוח	EMI	הראל ביטוח	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
98,852	89,375	655,218	83,366	722,163	
-	239,908	92,477	-	333,198	
-	-	43,125	-	43,989	
-	45,155	1,257,335	-	1,375,768	
-	-	79,728	-	81,458	
-	52,061	293,531	-	308,736	
-	137,197	1,389,550	-	1,609,250	
-	-	1,501,916	-	842,985	
-	-	(198,295)	-	(195,223)	
-	12,635	363,577	-	399,874	
2,475	2,059	59,462	-	44,113	
101,327	578,390	5,537,624	83,366	5,566,311	

א. הסכום הנדרש כולל, בין היתר, דרישות הון בגין:
פעילות בביטוח כללי
פעילות בביטוח סיעודי
דרישות הון בגין תוכניות מבטיחות תשואה
נכסי השקעה ונכסים אחרים (ד)
סיכוני קטסטרופה בביטוח כללי
סיכונים תפעוליים
הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות ואשפוז
השקעה בחברות מנהלות מאוחדות, מבטחים וערבויות
הקלה בדרישות ההון בגין עלות רכישת קופות גמל
סיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים (ה)
נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון (ו)
סך כל הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות**

* התוספת, הנכללת בחישוב ההון הנדרש מהראל ביטוח בשל יתרת ההפרש המקורי המיוחס לחברות המנהלות וקופות הגמל, לצורך חלוקת דיבידנד, מסתכמת ליום 30 בספטמבר 2016 לסך של כ- 97 מיליוני ש"ח.

** הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות ליום 30 בספטמבר 2016 בהראל ביטוח מחושב באופן הכולל את מיזוג דקלה. ראה גם באור 9(13).

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

1. (המשך)
 - ב. כולל כתבי התחייבות נדחים בסך של 262,059 אלפי ש"ח שהונפקו עד ליום 31 בדצמבר 2006 והמהווים הון משני נחות.
 - ג. לעניין הנפקת אגרות חוב אשר תמורתן משמשת כהון מורכב של החברה, ראה באור 9.
 - ד. לעניין אישור המפקח לשימוש במודל פנימי לדירוג אשראי ראה באור 31 לדוחות השנתיים. האישור כאמור הקטין את דרישות ההון של הראל ביטוח ליום 31 בדצמבר 2015 בסך של כ-57 מיליוני ש"ח.
 - ה. דרישת הון בשיעור של 0.17% מהסכום בסיכון בשייר עצמי, אך לא פחות מהדרישה ביום ההעברה. דרישת ההון בהראל ביטוח הינה בסכום שלא יפחת מ-190 מיליוני ש"ח.
 - ו. כולל נכס לא מוכר בסכום זניח בגין חריגה פאסיבית מתקנות השקעה.
2. בהתאם להיות לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה במבטחים ובחברות המנהלות, התחייבה החברה להשלים בכל עת את ההון העצמי של חברות הביטוח הנמנות על הגופים המוסדיים שבשליטתה, לרבות בססח, לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן וכן להשלים בכל עת את ההון העצמי של החברות המנהלות של קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבשליטתה, לסכום הקבוע בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ה-1965 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים.
3. ביום 10 באוקטובר 2016 פורסם ברשומות תזכיר חוק לתיקון חוק השקעות משותפות בנאמנות. על פי התיקון המוצע, תעודות הסל יחדלו להתקיים כנכס מתחייב ויהפכו לקרנות נאמנות מחקות סגורות, כלומר קרנות מחקות נסחרות ויחולו עליהן הוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, בשינויים המתחייבים מאופיין הייחודי של קרנות אלו וכן הסדרים ייחודיים שייקבעו בתקנות או בהוראות של רשות ניירות ערך, לגבי קרנות סל. תחילתו של החוק תהיה ביום כניסתו לתוקף של התקנות שיוקנו מכוח החוק, או ביום 1 באוקטובר 2017, לפי המאוחר.
- ההשפעות של מהלך זה על מצבה הכספי ותוצאותיה הכספיות של הראל סל אינן ניתנות לכימות בשלב זה.
4. בחודש מרס 2012 פרסמה רשות ני"ע את טיוטת תקנות השקעות משותפות בנאמנות (חשבון מגבה) התשע"ב - 2012 (להלן: "תקנות חשבון מגבה"). המסדירה את הסכום שיידרש מנהל תעודת סל להפקיד ככרית בחשבון מגבה לעמידה בהתחייבויותיו למחזיקי תעודות הסל, לפי רכיבי הסיכון בפועל של מנהל תעודות הסל ובהתאם להגדרות שנקבעו בתקנות החשבון המגבה. תקנות החשבון המגבה צפויות להיות מאושרות ולהיכנס לתוקף ביחד עם תיקון החקיקה שיוזמת רשות ני"ע להסדרת שוק תעודות הסל במסגרת חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד - 1994. בשלב זה לא ניתן להעריך מתי יושלמו וייכנסו לתוקף תיקון החקיקה ותקנות החשבון המגבה.
- נכון למועד הדוחות הכספיים עומדות החברות המנפיקות תעודות סל (הראל סל בע"מ והראל סל מטבעות בע"מ) בדרישות טיוטת תקנות חשבון מגבה כאמור לעיל.
5. הראל השקעות העמידה מסגרת אשראי להראל מוצרים פיננסיים, בסך של 25 מיליוני ש"ח, וזאת על מנת לתמוך בדרישות ההון של הראל סל ופקדון. הצורך בהגדלת ההון בהראל סל ופקדון נובע מהגידול בהיקף הפעילות והוראות הרשות לניירות ערך בדבר חשבון מגבה. נכון למועד הדוחות הכספיים הראל סל אינה מנצלת את המסגרת שהועמדה על-ידי הראל השקעות.
6. חברות מאוחדות המנהלות קרנות נאמנות ותיקי השקעות מחויבות בהון מזערי בהתאם להנחיות הרשות לניירות ערך. החברות פועלות באופן שוטף לעמידה בדרישה זאת. נכון ליום 30 בספטמבר 2016, עומדות החברות המאוחדות בדרישות אלו.
7. ביום 27 בנובמבר 2016 אישר דירקטוריון הראל פנסיה וגמל בע"מ חלוקת דיבידנד בסך של 50 מיליוני ש"ח. החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות, סכום העודפים הראויים לחלוקה, נבחנו עודפי ההון ועמידה בהוראות תקנות הפיקוח בדבר הון עצמי המזערי הנדרש של הראל פנסיה וגמל בע"מ לאור השינוי המבני המפורט בבאור 9(12).
8. ביום 16 באוגוסט 2016 אישר דירקטוריון EMI חלוקת דיבידנד בסך של 14 מיליוני ש"ח, במסלול הירוק (חלוקה ללא צורך באישור מראש מאת הפיקוח, בהתאם להנחיות הפיקוח בנושא חלוקת דיבידנדים על ידי מבטח). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של EMI ליום 30 ביוני 2016, הוצג סכום העודפים הראויים לחלוקה של EMI ליום 30 ביוני 2016, ונבחנו עודפי ההון וצרכי ההון של EMI, בהתאם למדיניות ניהול ההון של EMI. דירקטוריון EMI בחן את עמידת EMI במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את עמידת EMI במבחן החלוקה. הדיבידנד שולם ביום 18 באוגוסט 2016.
9. ביום 23 במרס 2016 אישר דירקטוריון הראל ביטוח חלוקת דיבידנד במזומן בסך של 210 מיליוני ש"ח, במסלול הירוק (חלוקה ללא צורך באישור מראש מאת הפיקוח, בהתאם להנחיות הפיקוח בנושא חלוקת דיבידנדים על ידי מבטח). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של הראל ביטוח ליום 31 בדצמבר 2015, הוצג סכום העודפים הראויים לחלוקה של הראל ביטוח ליום 31 בדצמבר 2015, ונבחנו עודפי ההון וצרכי ההון של הראל ביטוח, בהתאם למדיניות ניהול ההון של הראל ביטוח ובהתחשב באימוץ הצפוי של סולבנסי 2. הדיבידנד שולם ביום 10 באפריל 2016.

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

10. ביום 21 במרס 2016 אישר דירקטוריון EMI חלוקת דיבידנד בסך של 18 מיליוני ש"ח, במסלול הירוק (חלוקה ללא צורך באישור מראש מאת הפיקוח, בהתאם להנחיות הפיקוח בנושא חלוקת דיבידנדים על ידי מבטח). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של EMI ליום 31 בדצמבר 2015, הוצג סכום העודפים הראויים לחלוקה של EMI ליום 31 בדצמבר 2015, ונבחנו עודפי ההון וצרכי ההון של EMI, בהתאם למדיניות ניהול ההון של EMI. הדיבידנד חולק בעין (באמצעות העברת ניירות ערך) ביום 22 במרס 2016.

11. ביום 1 בינואר 2016, כחלק ממיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה להראל ביטוח, הועברו מניות דקלה חברה לביטוח בע"מ מהראל ביטוח לידי החברה, ללא תמורה. סכום ההון העצמי של דקלה במועד המעבר, בסך כולל של 30 מיליוני ש"ח, חולק כדיבידנד בעין. לפרטים נוספים ראה באור 9.

12. לשם עמידת החברות הבנות של הראל ביטוח שהינן חברות מנהלות של קרנות פנסיה בדרישות הנכסים הנזילים הקבועות בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת של קופת גמל או קרן פנסיה), התשע"ב - 2012, אושר בדירקטוריון הראל ביטוח ביום 17 ביוני 2014 העמדת הלוואה בסך של 10 מיליוני ש"ח להראל פנסיה. בנוסף אושרה מסגרת אשראי אשר תהא בתוקף עד לסוף שנת 2014, בסך של 20 מיליוני ש"ח. ביום 15 בדצמבר 2014 חודש הסכם המסגרת לשנה נוספת אשר תהא בתוקף עד לסוף שנת 2015. במהלך חודש ינואר 2016, פרעה הראל פנסיה את שתי ההלוואות הנ"ל בתוספת הריבית שנצברה בגינם.

13. לשם עמידת Turk Nippon בדרישת תקנות ההון כמבטח הפועל בטורקיה, אישר דירקטוריון החברה ביום 26 בינואר 2015 מסגרת הזרמת הון לשנת 2015 בסך של כ- 8 מיליוני לירות טורקיות (כ- 11 מיליוני ש"ח). בעקבות עדכון הוראות חישוב ההון הנדרש ממבטח בטורקיה ועל מנת לעמוד בדרישות ההון לתום השנה, אישר דירקטוריון החברה ביום 18 באוקטובר 2015, מסגרת הזרמת הון נוספת בסך של 2 מיליוני לירות טורקיות (כ- 2.7 מיליוני ש"ח) לצורך עמידת Turk Nippon בדרישות ההון. הזרמת ההון בהתאם למסגרות כאמור, בוצעה ביום 1 בדצמבר 2015. ביום 26 בדצמבר 2015 אישר דירקטוריון החברה מסגרת הזרמת הון לשנת 2016 בסך של כ- 10 מיליוני לירות טורקיות (כ- 13 מיליוני ש"ח).

14. פרטים בדבר התקדמות ההיערכות ליישום Solvency II

בחודש יולי 2015 פרסם המפקח מכתב למנהלי חברות הביטוח בדבר הוראות מעבר ליישום Solvency II, המבוססות על הדירקטיבה האירופאית ואשר מאפשרות תקופת התאמה שבמהלכה יוכל המבטח לפעול לכיסוי חוסר בהון החל מיום 1 בינואר 2017 מועד היישום לראשונה, ועד ליום 31 בדצמבר 2018. כמו כן, קובעות הוראות המעבר, פריסה של חלק מדרישת ההון בגין אחזקה במניות למשך תקופה של שבע שנים החל ממועד היישום לראשונה.

להנחיות כאמור, ככל שיתגבשו להוראות סופיות, צפויה להיות השפעה על עודפי ההון העצמי לצורך חישוב דרישת ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה. החברה ממשיכה להיערך ליישום הדרישות הכלולות במסגרת הנדבך השני של ההוראה, המתמקד בשרדוג מערך ניהול הסיכונים, הבקורות והממשל התאגידי.

ביום 21 באפריל 2016 פרסם הפיקוח הנחיה לביצוע תרגיל לשנת 2015 (IQIS5), אשר מבוסס על ההנחיות המעודכנות מאירופה עם התאמות לשוק המקומי. בהנחיה כתב הפיקוח כי חישוב IQIS5, המהווה את הסקר הכמותי האחרון לפני יישום משטר כושר פרעון חדש מבוסס Solvency II, יתרום להיערכות חברות הביטוח ולגיבוש ההנחיות הסופיות.

בהתאם לתוצאות תרגיל ה-IQIS5, ובהתחשב בהוראות המעבר כאמור לעיל, להראל ביטוח, לבסס ול-EMI קיימים עודפי הון משמעותיים. עודף ההון של הראל ליום 31 בדצמבר 2015, על בסיס מאוחד, ובהתחשב בהוראות המעבר, הנו בדומה לתוצאות ההגשה הקודמת ומסתכם לסך העולה על מיליארד ש"ח. יודגש כי למודל במתכונתו הנוכחית רגישות גבוהה מאוד לשינויים במשתני שוק ואחרים ולפיכך דרישות ההון ועודפי ההון המשתקפים ממנו עשויים להיות שונים במועד היישום בפועל.

תוצאות התרגיל המעודכן הוצגו לדירקטוריון החברה ביום 23 באוגוסט 2016 והוגשו לפיקוח במועד זה. בספטמבר 2016 עדכן הפיקוח את לוחות הזמנים לעמידה בהוראות משטר כושר פירעון החדש כדלקמן:

(א) ב- 1 בינואר 2017 יהא ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח 60% מההון הנדרש לכושר פירעון על פי ההנחיות ליישום משטר כושר פירעון חדש (להלן - "SCR").

(ב) ב- 31 בדצמבר 2017 ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח יהא 80% מה-SCR.

(ג) ב- 31 בדצמבר 2018 ההון הנדרש לכושר פירעון של חברת ביטוח יהא SCR.

באור 8 - ניהול ודרישות הון (המשך)

14. פרטים בדבר התקדמות ההיערכות ליישום Solvency II (המשך)

כמו כן, פרסם הפיקוח מתווה ליישום משטר כושר הפירעון מבוסס Solvency II הכולל התייחסות לנושאים הבאים:

(א) חברות הביטוח תדרשנה לתת גילוי אודות ההון הכלכלי ואודות דרישות ההון ליום 31 בדצמבר 2016 בדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2017.

(ב) חברות הביטוח תדרשנה לדווח לפיקוח אודות חישוב יחס כושר הפירעון על גבי קבצי דיווח ייעודיים החל מהדיווח בשנת 2017

(ג) MCR יהיה שווה לסכום הנדרש לפי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים ואולם:

1. אם הסכום הנדרש לפי תקנות ההון הנוכחיות גבוה מ-60% מה-SCR, ה-MCR יהיה שווה ל-60% מה-SCR.

2. אם הסכום הנדרש לפי תקנות ההון הנוכחיות נמוך מ-40% מה-SCR, ה-MCR יהיה שווה ל-40% מה-SCR.

15. בחודש דצמבר 2011 פרסם המפקח מכתב בדבר הארכת תוקף הקריטריונים לחלוקת דיבידנד, בהתאם למפורט להלן: מבטח רשאי להגיש למפקח בקשה לאישור חלוקת דיבידנד בכפוף לכך שלחברה יחס הון עצמי מוכר לאחר חלוקת הדיבידנד להון עצמי נדרש בשיעור של 105% לפחות.

מבטח שיחס ההון העצמי המוכר שלו לאחר חלוקת הדיבידנד להון העצמי הנדרש הינו בשיעור של 115% לפחות, רשאי לחלק דיבידנד ללא צורך בקבלת אישור מראש מהמפקח, ובלבד שמסר הודעה מראש למפקח ואת המסמכים המפורטים במכתב. לדרישת ההון לצורך חלוקת דיבידנדים, תתווסף ההפחתה של ההון המזערי הנדרש בשל יתרת ההפרש המקורי המיוחס לחברות המנהלות וקופות הגמל (להלן - 'התוספת להון הנדרש') (ראה גם סעיף 1 לעיל).

המסמכים המפורטים שיוגשו למפקח יכללו תחזית רווח שנתית לשנתיים עוקבות, תכנית שירות חוב מאושרת על ידי דירקטוריון חברת הביטוח וחברת ההחזקות של חברת הביטוח, תוכנית פעולה להשלמת הון והעתק פרוטוקול ישיבת הדירקטוריון בה אושרה החלוקה.

בחודש אוגוסט 2016 פרסם המפקח מכתב למנהלי חברות הביטוח ("המכתב") ובו עדכון לעמדתו בנוגע לחלוקת דיבידנד במסגרת היערכות ליישום משטר כושר פירעון מבוסס Solvency II ("סולבנסי 2"). בהתאם למכתב, חברת ביטוח לא רשאית לחלק דיבידנד אלא אם מתקיימים לגביה שני התנאים כדלקמן -

(א) לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס הון עצמי מוכר להון העצמי הנדרש בשיעור של 115% לפחות, לפי תקנות ההון הקיימות. בחישוב דרישת ההון תתווסף ההפחתה של ההון המזערי הנדרש בשל יתרת ההפרש המקורי המיוחס לחברות המנהלות וקופות הגמל (להלן - 'התוספת להון הנדרש')

(ב) אם לאחר ביצוע החלוקה, יחס כושר הפירעון של החברה בהתאם להוראות סולבנסי 2 הינו לפחות בשיעור כדלקמן:

תקופה	יחס כושר פירעון
עד וכולל הדוחות הכספיים בגין 31 בדצמבר 2017	115%
עד וכולל הדוחות הכספיים בגין 31 בדצמבר 2018	120%
החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרס 2019	130%

בחינת יחס כושר הפירעון בהתאם לסולבנסי 2 הנה בהתאם לתרגיל ההערכה הכמותי המעודכן ליישום משטר כושר פירעון חדש (IQIS5), או לפי הנחיות ליישום הנדבך הראשון במשטר כושר פירעון חדש, לפי העניין, כשהוא מחושב ללא הוראות המעבר.

כמו כן, במסגרת המסמכים המפורטים במכתב, ימסור המבטח תכנית ניהול הון הכוללת התייחסות נרחבת לאופן היערכות המבטח למשטר כושר פירעון חדש.

תרגיל IQIS5 משקף להראל ביטוח, יחס כושר פירעון ליום 31 בדצמבר 2015, בשיעור של כ-122% כשהוא מחושב כולל הוראות מעבר ויחס כושר פירעון כשהוא מחושב ללא הוראות מעבר בשיעור של כ-113%.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח

1. עסקאות עם צדדים קשורים

א. התקשרות בעסקה עם Noble Energy Mediterranean Ltd.

הראל ביטוח, וגופים מוסדיים נוספים בבעלותה, ביחד עם שותפות מקבוצת קרן תשתיות לישראל (תש"ל), התקשרו עם Noble Energy Mediterranean Ltd. ("נובל"), לרכישת שלושה אחוזים מהזכויות בחזקת הגז "תמר", לרבות אופציה לרכישת עד אחוז נוסף בחזקה. סכום התמורה הבסיסי נקבע ל- 369 מיליוני דולר נכון ליום 1.1.2016, כאשר סכום זה כפוף להתאמות (הפחתות) בגין התחשבות מיום 1 בינואר ועד למועד הקלוזינג. סכום התמורה עבור האופציה הינו כ-123 מיליוני דולר, בכפוף להתאמות כאמור. עוד קובע ההסכם כי, ככל שיחתמו הסכמים לייצוא גז אל או דרך מצרים עד לתום שנת 2016, תהא נובל זכאית לתמלוגים מהתקבולים שיתקבלו אצל הרוכשים. הרכישה תבוצע באמצעות שותפות מוגבלת שהוקמה לצורך העסקה, ואשר קבוצת הראל מחזיקה בכ- 62% מהזכויות בה ותש"י מחזיקה ביתרה (כ- 38%). מחצית מתמורת הרכישה תמומן מהשקעת השותפים המוגבלים לפי חלקם כאמור והמחצית השניה בהלוואה שתועמד לשותפות כאמור ע"י גופים מקבוצת הראל. נכון למועד פרסום הדוח, התקבל אישור עקרוני של הממונה על ענייני הנפט במשרד התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים, וכן הסכמות נדרשות של צדדים שלישיים. הצדדים פועלים להשלמת התנאים המתלים הנדרשים לצורך השלמת העסקה.

ב. אישור השקעה והקמה של שותפות תש"י 3

בחודש יולי 2016 חברות בנות של החברה, שהינן גופים מוסדיים ("החברות הבנות"), התקשרו בעסקה להשקעה בקרן תש"י 3, קרן תשתיות שלישית שנמצאת בשלב סופי של גיוס. מבנה ההשקעה יהיה דומה למבנה ההשקעה הקיים בתש"י 1 ובתש"י 2 כאשר הראל השקעות תחזיק 40% מהשותף הכללי והראל ביטוח והגופים המוסדיים בקבוצה יחזיקו באחוזים מהקרן.

ג. אישור העמדת אשראי - קבוצת עזריאלי

בחודש מאי 2016 חברות בנות של החברה, שהינן גופים מוסדיים התקשרו בעסקה להעמדת הלוואת גישור לקבוצת עזריאלי בסך של 395 מיליוני ש"ח, לתקופה של שישה חודשים וזאת לאחר שבחנו כי תנאי ההלוואה עומדים בתנאי שוק. מר יוסף צ'חנובר, מכהן כדירקטור בחברה והינו דירקטור גם בקבוצת עזריאלי.

ד. התקשרות עם אדריכל

ביום 31 בדצמבר 2015 וביום 25 בינואר 2016 אישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה בהתאמה, לאחר שבחנו כי תנאי ההתקשרות עומדים בתנאי שוק, הארכה בשנתיים (עד ליום 31 בדצמבר 2017) של הסכם ההתקשרות לקבלת שירותי אדריכלות מאת מר מיקי קורנהויזר. במסגרת ההסכם זכאי מר קורנהויזר לסך של 70,000 ש"ח בחודש, בגין מתן השירותים כאמור. מר מיקי קורנהויזר הינו אחיה של אשתו של מר יאיר המבורגר, בעל השליטה ויו"ר דירקטוריון החברה. מובהר, כי ההוראה בהסכם המאפשרת לכל צד לסיימו בהתראה מראש של 60 יום, נותרה בעינה. יתר תנאי ההסכם הינם ללא שינוי.

2. פרעון מוקדם של הלוואה מבנק על ידי חברה בת של החברה

בחודש אוגוסט 2016 פרעה הראל פיא, חברה בת בבעלות מלאה של החברה, בפרעון מוקדם הלוואה מבנק, שנטלה ביום 17 ביוני 2013. יתרת ההלוואה נכון למועד הפרעון המוקדם הסתכמה לסך של כ-25.2 מיליוני ש"ח. הפרעון המוקדם כאמור נעשה ממקורותיה העצמאיים של הראל פיננסיים.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

3. החלפת כתבי התחייבות סדרות ב'-ג'

ביום 25 ביולי 2016 הוחלפו חלק מכתבי ההתחייבויות של סדרות ב'-ג' שהונפקו על-ידי הראל ביטוח מימון והנפקות, חברה בת בבעלות מלאה של הראל ביטוח, בחודש מאי 2010 ("כתבי התחייבות") בשתי סדרות של כתבי התחייבות סחירים, סדרה יב' וסדרה יג'. לסדרות כאמור אושר בחודש יולי 2016 דירוג ilAA- על ידי Standard & Poors Maalot (להלן: "מעלות") בסך כולל של עד 320 מיליוני ש"ח ע.ג. שערך בספרי החברה הנו כ- 261 מיליוני ש"ח וזאת לאחר שהתקבל אישור המפקח לכך שתמורת ההנפקה תשמש כהון משני מורכב בידי הראל ביטוח.

ההחלפה בוצעה בדרך של הצעת רכש חליפין מלאה על פי דוח הצעת מדף של הראל הנפקות מיום 6 ביולי 2016 שתוקן ביום 11 ביולי 2016 ומכוח תשקיף מדף של הראל הנפקות מיום 12 בפברואר 2014, כפי שתוקן ביום 22 בדצמבר 2014 ושתוקפו הוארך ביום 31 בדצמבר 2015 עד ליום 11 בפברואר 2017.

במסגרת ההחלפה האמורה, הוחלפו סך של 126,695 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ב') המהוות כ- 84.4% מסך אגרות החוב (סדרה ב') שבמחזור, בסך של 65,248 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה יב' ו- 65,248 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה יג'. הסדרות החדשות ישמשו כהון משני מורכב בהראל ביטוח וכן הוחלפו סך של 134,588 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ג') המהוות כ- 89.7% מסך אגרות החוב (סדרה ג') שבמחזור, בסך של 69,649 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה יב' ו- 69,649 אלפי ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה יג'. הסדרות החדשות ישמשו כהון משני מורכב בהראל ביטוח.

סדרה יב': אינה צמודה למדד או למטבע כלשהו ונושאת ריבית קבועה בשיעור של 3.95%. הריבית תשולם בתשלומים חצי שנתיים. הקרן תשולם ביום 31 בדצמבר 2031, שהינו מועד הפירעון הסופי של הסדרה.

סדרה יג': אינה צמודה למדד או למטבע כלשהו ונושאת ריבית קבועה בשיעור של 3.95%. הריבית תשולם בתשלומים חצי שנתיים. הקרן תשולם ביום 31 בדצמבר 2032, שהינו מועד הפירעון הסופי של הסדרה.

יחס ההחלפה שנקבע הינו: בגין כל 1 ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ב'), הנפיקה החברה 0.515 ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה יב' ו- 0.515 ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה יג'. בגין כל 1 ש"ח ע.ג. אגרות חוב (סדרה ג'), הנפיקה החברה 0.5175 ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה יב' ו- 0.5175 ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה יג'.

ההחלפה המתוארת לעיל טופלה כהחלפת מכשירי חוב בעלי תנאים שאינם מהותית, ולכן לא הייתה השפעה על הרווח והפסד. הריבית האפקטיבית להראל ביטוח בגין כתבי ההתחייבות סדרה יב' ו-יג' הנה 4.4% ו- 4.3% בהתאמה.

אגרות החוב כוללות תנאי לפיו רשאית החברה, שלוש שנים לפני מועד הפירעון הסופי של כל סדרה, לפרוע את הסדרה, או חלק ממנה, בפירעון מוקדם. הפעלת זכות זו כפופה לקבלת אישור המפקח. כמו כן, תהיה רשאית החברה, ללא מתן זכות בחירה למחזיקים באגרות החוב או לנאמן, לפדות את אגרות החוב בפדיון מוקדם, מלא או חלקי, לאחר חמש שנים ממועד הנפקתם כמפורט בתנאי התשקיף.

4. מענק לה"ה יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ויואב מנור בגין שנת 2015

ביום 22 ביוני 2016 אישר דירקטוריון החברה (בהחלטה שבה לא השתתפו נושאי המשרה שהינם בעלי השליטה) את תוצאות חישוב המענק בגין שנת 2015. בהתאם לחישוב שנערך שולם למר יאיר המבורגר מענק בסך של 676 אלפי ש"ח; למר גדעון המבורגר מענק בסך של 402 אלפי ש"ח; ולמר יואב מנור מענק בסך של 402 אלפי ש"ח.

5. מענק בגין שנת 2015 לנושאי משרה בכירים אחרים

ביום 22 ביוני 2016 אושרו המענקים הסופיים לנושאי המשרה בחברה ולנושאי המשרה הנכללים בתוכנית התגמול כמפורט בבאור 38 לדוחות השנתיים, וזאת על בסיס הנתונים הסופיים שפורסמו על ידי החברות בקבוצת ההשוואה. לא חלו שינויים מהותיים בין הסכומים שנכללו כאומדן במסגרת הדוחות הכספיים לשנת 2015 לבין הסכומים הסופיים שאושרו.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

6. ירידת ערך פיננסיים

בהמשך לירידות השערים בשוק ההון ולהיקפי הפדיונות הגבוהים בענף קרנות הנאמנות בחודשים האחרונים שהביאו לירידה בהיקף נכסי קרנות הנאמנות המנוהלים על-ידי הראל פיא, חברה בבעלות הראל פיננסיים, בחנו הראל פיננסיים והחברה את ערך הנכס הבלתי מוחשי הרשום בספרי החברה בגין פעילות קרנות הנאמנות.

בהתאם להערכת שווי, שבוצעה על ידי מעריך שווי חיצוני ליום 30 ביוני 2016 לבחינת הסכום בר השבה בגין פעילות קרנות הנאמנות, הפחיתה החברה את שווי פעילות קרנות הנאמנות בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח לפני מס וסך של כ- 18 מיליוני ש"ח לאחר מס. בהתאם, הופחתה יתרת שווי המוניטין בגין פעילות קרנות הנאמנות הרשומה בספרי הראל פיננסיים בסכומים כאמור. בעקבות הירידה בריבית חסרת סיכון עדכנה החברה את שיעור הניכיון הריאלי אחרי מס המשמש בהיוון תזרימי המזומנים לחישוב סכום בר השבה משיעור של 10.8% לשיעור של 10.2%. יתר ההנחות המשמשות בחישוב, הן ללא שינוי ביחס להערכה שבוצעה בדצמבר 2015.

7. אסיפה כללית שנתית

ביום 12 באפריל 2016 התקיימה אסיפה כללית שנתית, שעל סדר יומה היו הנושאים הבאים: (א) דיון בדוח התקופתי לשנת 2015; (ב) מינוי מחדש של רואה החשבון המבקר של החברה; (ג) מינוי מחדש של חברי הדירקטוריון, אשר אינם דירקטורים חיצוניים, להמשך כהונה כדירקטורים בחברה: מר יאיר המבורגר (יו"ר הדירקטוריון), מר גדעון המבורגר, מר יואב מנור, מר יוסף צ'חנובר ומר דורון כהן; (ד) אישור תנאי העסקה של מר רונן אגסי המכהן כמנכ"ל של החברה; (ה) אישור תגמול למר דורון כהן עבור כהונתו כיו"ר דירקטוריון בחברה הנכדה - אי אמ אי עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ. האסיפה אישרה את כל הנושאים שהיו על סדר היום. לעניין עדכון תנאי העסקתו של מר רונן אגסי, המכהן כמנכ"ל החברה, במסגרת האסיפה הכללית שהתקיימה ביום 31 באוקטובר 2016, ראה סעיף 25 להלן.

8. הנפקת הון משני מורכב (סדרות יב'-יג') באמצעות הראל מימון והנפקות

בחודש אפריל 2016 הנפיקה הראל ביטוח, באמצעות הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ (להלן "הראל הנפקות"), חברה שבשליטתה שהינה חברה חד תכליתית (SPC) בבעלות מלאה של הראל ביטוח, כתבי התחייבות בהיקף של כ- 210 מיליוני ש"ח, אשר ישמשו כהון משני מורכב בהראל ביטוח. ההנפקה בוצעה מכח תשקיף מדף של הראל הנפקות מיום 12 בפברואר 2014, כפי שתוקן ביום 22 בדצמבר 2014 ושתוקפו הוארך ביום 31 בדצמבר 2015 עד ליום 11 בפברואר 2017.

ההנפקה בוצעה באמצעות שתי סדרות של אגרות חוב כמפורט להלן:

סדרה יב': בהיקף של כ- 105 מיליוני ש"ח, אינה צמודה למדד או למטבע כלשהו ונושאת ריבית קבועה בשיעור של 3.95%. הריבית תשולם בתשלומים חצי שנתיים. הקרן תשולם ביום 31 בדצמבר 2031, שהינו המועד הפרעון הסופי של הסדרה.

סדרה יג': בהיקף של כ- 105 מיליוני ש"ח, אינה צמודה למדד או למטבע כלשהו ונושאת ריבית קבועה בשיעור של 3.95%. הריבית תשולם בתשלומים חצי שנתיים. הקרן תשולם ביום 31 בדצמבר 2032, שהינו המועד הפרעון הסופי של הסדרה.

להראל הנפקות זכות לפרעון מוקדם, מלא או חלקי, של כתבי ההתחייבות כעבור חמש שנים ממועד ההנפקה או שלוש שנים לפני מועד הפרעון הסופי של כל סדרה. הפעלת זכות זו כפופה לקבלת אישור המפקח.

לכתבי ההתחייבות הנדחים התקבל דירוג ilAA מאת מעלות.

שיעורי הריבית האפקטיבית, לאחר הוצאות הנפקה, של כתבי ההתחייבות סדרות יב' ו-יג' הינם 4.087% ו-3.963%, בהתאמה.

9. הסכם שיתוף פעולה עם בנק לאומי לישראל בע"מ- העמדת הלוואות לדיוור

ביום 28 בפברואר 2016 התקשרו הגופים המוסדיים בקבוצה ("קבוצת הראל ביטוח") בהסכם לשנים 2016 ו- 2017, עם בנק לאומי לישראל בע"מ ("הבנק"), וזאת לאחר שביום 14 בפברואר 2016 אישרו הדירקטוריונים של קבוצת הראל ביטוח ושל הבנק את ההתקשרות, לפיה הבנק וקבוצת הראל ביטוח ישתפו פעולה ביניהם, באופן שהצדדים יעמידו במשותף הלוואות לדיוור, המובטחות, בין היתר, במשכנתאות ומשכונות על זכויות חוזיות בקשר למקרקעין. שיעור ההשתתפות של קבוצת הראל ביטוח בכל הלוואה משותפת עם הבנק כאמור לא יעלה על 50%.

העמדת ההלוואות המשותפות כאמור וקביעת תנאי אישור הבקשות והתקשרות במסמכי האשראי, ייעשו על ידי הבנק לפי שיקול דעתו הבלעדי, בכפוף להוראות הדין ולתנאי סף שהוסכמו בין הצדדים. הבנק ינהל עבור הצדדים את ההלוואות המשותפות, ובתמורה תשלם קבוצת הראל ביטוח לבנק עמלת ניהול חודשית.

שיתוף הפעולה בין הצדדים נכנס לתוקף, בחודש יוני 2016, לאחר התקיימות התנאים המתלים. בהתאם להסכם, בכפוף לשיעור ההשתתפות של קבוצת הראל בכל הלוואה כמצוין לעיל, צפוי חלקה לעמוד על סך של כ- 1.2 מיליארד ש"ח בשנת 2016 ועל סך של כ- 2.5 מיליארד ש"ח בשנת 2017, כאשר מרבית הסכום יועמד על ידי נכסי העמיתים של קבוצת הראל ביטוח.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

10. ביום 1 בינואר 2016 הושלם השינוי המבני בחברות הגמל בקבוצת הראל אשר במסגרתו מוזגה הראל עתידית קופות גמל בע"מ להראל גמל והשתלמות בע"מ ומוזגו קופות הגמל שבניהול של הראל עתידית לקופות הגמל שבניהול הראל גמל. לפרטים נוספים ראה באור 8 בדוחות השנתיים.

11. ביום 1 בינואר 2016 הושלם השינוי המבני בחברות הפנסיה בקבוצת הראל אשר במסגרתו מוזגה מנוף ניהול קרנות פנסיה בע"מ להראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ ומוזגה קרן הפנסיה הראל מנוף שבניהול מנוף פנסיה לקרן הפנסיה הראל גילעד שבניהול הראל פנסיה. לפרטים נוספים ראה באור 8 בדוחות השנתיים.

12. בהמשך לאישור הדירקטוריונים של הראל גמל והשתלמות בע"מ ושל הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ מיום 22 במרס 2016 ולאחר קבלת כל האישורים הנדרשים, לרבות אישור המפקח, בוצע החל מתחילת חודש אוקטובר מיזוג במסגרתו מוזגה הראל גמל והשתלמות בע"מ לתוך הראל פנסיה וגמל בע"מ (לשעבר הראל ניהול קרנות פנסיה בע"מ) וחוסלה ללא פירוק (המיזוג אושר ביום 5 באוקטובר 2016 שהוא יום העסקים הראשון בחודש אוקטובר). קופות הגמל שבניהול של הראל גמל והשתלמות בע"מ הועברו לניהול הראל פנסיה וגמל בע"מ. בחודש יולי 2016 הוגשה בקשה לרשות המיסים לקבלת אישור למיזוג בהתאם להוראות סעיף 103 לפקודת מס הכנסה, בתוקף למפרע מיום 30 בספטמבר 2016. האישור התקבל ביום 17 בנובמבר 2016.

13. מיזוג הפעילות הביטוחית של דקלה

החל מיום 1 בינואר 2016, מוזגה הפעילות הביטוחית של דקלה לתוך הראל ביטוח. החל מאותו מועד, חדלה דקלה מלהיות מבטח, שינתה את שמה לשם דקלה סוכנות לביטוח כללי בע"מ והיא פועלת בהתאם לרשיון סוכנות ביטוח.

החל ממועד זה, חדלה דקלה מלהיות מבטח ובהתאם לא קיימות לה דרישות הון. למיזוג כאמור, השפעה חיובית על דרישות ההון של הראל ביטוח בסך של כ- 80 מיליוני ש"ח. בנוסף לאמור, כחלק מהעברת הפעילות הביטוחית של דקלה להראל ביטוח, הועבר להראל ביטוח כתב התחייבות נדחה בסך של כ- 100 מיליוני ש"ח, אשר משמש כהון משני מורכב בידי הראל ביטוח. בהתאם, קטנו דרישות ההון וגדל ההון המוכר של הראל ביטוח בסכומים כאמור.

ביום 1 בינואר 2016 חילקה דיקלה דיבידנד בסך של כ- 644 מיליוני ש"ח ובאותו המועד הועברו כלל ההתחייבויות הביטוחיות והנכסים העומדים כנגדן להראל ביטוח.

14. התקשרות בין הראל ביטוח לדקלה סוכנות לביטוח למתן שירותים

הראל ביטוח התקשרה עם דקלה סוכנות לביטוח כללי בע"מ להענקת שירותים על-ידי דקלה החל מיום 1 בינואר 2016 ולמשך תקופה בת 24 חודשים, כדלקמן: (א) שירותי יישוב תביעות ושרות לקוחות עבור מבטחי סיעודי מושלם וקולקטיב עובדי וגימלאי קופת חולים; (ב) שירותי צירוף מבטחים לתוכנית סיעודי מושלם (ג) שירותי יישוב תביעות בקשר עם כל הפוליסות בהם דקלה שימשה כמבטח עובר להעברת הפעילות הביטוחית ו/או פוליסות נוספות של הראל (ד) שירותי שיווק ומכירה של פוליסות ביטוח של הראל. ההתקשרות אושרה על-ידי ועדת הביקורת ודירקטוריון הראל ביטוח.

בהתאם להסכם, תשלם הראל ביטוח לדקלה בגין שירותים אלה את עלות השירות לדקלה בתוספת מרווח. הסכם זה יוארך מאליו לתקופות נוספות בנות 24 חודשים בכל פעם אלא אם הודיע מי מהצדדים על אי חידוש או הפסקת ההסכם בהודעה מראש ובכתב.

15. ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

בהמשך למפורט בבאור 38(13) בדוחות הכספיים של החברה ליום 31 בדצמבר 2015, בדבר ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה, ביום 20 ביולי 2016 וביום 22 בספטמבר 2016, אישרו ועדת התגמול של החברה וכן דירקטוריון החברה, בהתאמה, את חידוש התקשרות החברה עם הראל ביטוח, החל מיום 1 באוקטובר 2016 למשך שנה, בהסכם לביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה בחברה וביתר החברות בקבוצת הראל, ובהם מי שעשוי להיחשב כבעל שליטה בחברה, כך שסכום הביטוח יעמוד על 180 מיליוני דולר ארה"ב וסכום הפרמיה לא יעלה על 1 מיליוני דולר ארה"ב.

16. פוליסת סיעוד קבוצתי לחברי שירותי בריאות כללית

הראל ביטוח והכללית חתמו על הסכם להארכת תקופת הביטוח הסיעודי הקבוצתי לתקופה של עד ליום 30 ביוני 2017 ("תקופת ההארכה הראשונה"). בתום תקופת ההארכה הראשונה, בכפוף לקבלת היתר מאת המפקח על הביטוח, תוארך תקופת ההתקשרות מאליה לתקופה נוספת - עד ליום 31 בדצמבר 2018, אלא אם הודיע מי מהצדדים 60 יום לפני תום תקופת הארכה הראשונה על רצונו בהפסקת ההתקשרות. ביום 22 במאי 2016 התקבל מאת המפקח על הביטוח היתר להפעלת תכנית הביטוח הסיעודי שתוקפו עד ליום 30 ביוני 2017.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

17. חלוקת דיבידנד על ידי הראל השקעות

ביום 23 באוגוסט 2016 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד במזומן בסך של כ- 64 מיליוני ש"ח (0.3 ש"ח למניה). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של החברה למחצית הראשונה של שנת 2016. בפני הדירקטוריון הוצגו הרווחים הראויים לחלוקה, עודפי ההון בחברות הבנות של החברה וצרכי המזומנים של הקבוצה, בתרחיש שונים. הדירקטוריון בחן את עמידת החברה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את עמידת החברה במבחן החלוקה. הדיבידנד שולם ביום 8 בספטמבר 2016.

ביום 23 במרס 2016 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד במזומן בסך של כ- 107 מיליוני ש"ח (0.5 ש"ח למניה). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של החברה לשנת 2015. בפני הדירקטוריון הוצגו הרווחים הראויים לחלוקה, עודפי ההון בחברות הבנות של החברה, צרכי המזומנים של הקבוצה, בתרחיש שונים. הדירקטוריון בחן את עמידת החברה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את עמידת החברה במבחן החלוקה. הדיבידנד שולם ביום 12 באפריל 2016.

18. לעניין חלוקות דיבידנד על-ידי הראל ביטוח ו-EMI ראה באור 8.

19. עדכון הריביות להיוון המשמשות בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

בשל הירידה בריבית חסרת הסיכון המשמשת לבחינת נאותות העתודות, הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-149 מיליוני ש"ח לפני מס, וסך של כ-96 מיליוני ש"ח לאחר מס, והקטינה את הרווח ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור בתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ב- 30 בספטמבר 2016. בתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ-3 מיליוני ש"ח לפני מס, וסך של כ-2 מיליוני ש"ח לאחר מס, והקטינה את הרווח ואת הרווח הכולל לפני מס בסכום האמור.

20. חילופי נושאי משרה

ביום 17 ביולי 2016 הודיע מר אמיר הסל, המכהן כמנהל השקעות ראשי של החברה וכן כמנהל חטיבת ההשקעות של הגופים המוסדיים בקבוצה, על התפטרותו מתפקידו בקבוצת הראל. מר הסל צפוי לסיים את כהונתו בסוף חודש נובמבר 2016.

ביום 19 ביולי 2016 הודיעה החברה, כי מר סמי בבקוב, המכהן כמנכ"ל הראל פיננסים והראל פיא, ימונה במקומו של מר אמיר הסל כמנהל השקעות ראשי של החברה וכן מנהל חטיבת ההשקעות של הגופים המוסדיים בקבוצה. מר בבקוב צפוי להתחיל את תפקידו ביום 1 בדצמבר 2016.

ביום 22 בנובמבר 2016 הודיעה החברה על מינויו של מר טל קדם למנכ"ל הראל פיננסים. המינוי ייכנס לתוקף ביום 1 במרס 2017.

21. חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים

ביום 12 באפריל 2016 פורסם חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ("חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים"), במסגרתו נקבע, כי התקשרות של גוף פיננסי (גוף מוסדי, מנהל קרן השקעות משותפות בנאמנות, חברה שיעודה הנפקת מוצרי מדדים, מנהל תיקים, תאגיד בנקאי או גוף אחר המספק שירותים פיננסיים שקבע שר האוצר) או של תאגיד שליטה של גוף פיננסי ("תאגיד פיננסי") עם נושא משרה בכירה או עובד, באשר לתנאי כהונתו או העסקתו, הכוללים מתן תגמול שההוצאה החזויה בשלו צפויה לעלות על 2.5 מיליוני ש"ח בשנה, טעונה אישורם של ועדת התגמול, הדירקטוריון (ברוב של הדירקטורים החיצוניים או הבלתי תלויים, ככל שקיימת חובה למנות כאלו) והאסיפה הכללית (בתנאים הקבועים בחוק החברות לעניין אישור מדיניות תגמול נושאי משרה), וכי התקשרות כאמור תאושר רק אם היחס שבין ההוצאה החזויה בשל התגמול, לבין ההוצאה בשל התגמול הנמוך ביותר ששילם התאגיד הפיננסי לעובד התאגיד, לרבות עובד קבלן שהגוף הפיננסי הינו המעסיק בפועל שלו, בשנה שקדמה למועד ההתקשרות, קטן מ-35. כמו כן, תוקנה פקודת מס הכנסה ונקבע בה, כי ככל ששולם על-ידי תאגיד פיננסי, לנושא משרה בכירה או לעובד, שכר שעלותו עולה על 2.5 מיליוני ש"ח, לא תותר בניכוי, לצורך חישוב הכנסתו החייבת של התאגיד הפיננסי, עלות שכר בסכום השווה לפעמיים ההפרש בין עלות השכר של העובד לבין 2.5 מיליוני ש"ח. הוראות החוק חלות על התקשרויות שיאושרו החל ממועד פרסום החוק, ולגבי התקשרות שאושרה לפני יום הפרסום, יחולו הוראות החוק בתום תקופה של שישה חודשים ממועד פרסום החוק.

החברה פעלה להתאמת ההסכמים אשר התאמתם נדרשת נוכח הוראות החוק, כמו גם לעדכון מדיניות התגמול של החברה ומדיניות התגמול של הגופים המוסדיים. לפרטים ראה סעיפים 22, 23, 24, 25, 26 לבאור זה להלן.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

22. מדיניות תגמול הראל השקעות

בהמשך לזימון האסיפה הכללית מיום 22 בספטמבר 2016 (אסמכתא: 2016-01-127792), כפי שעודכן ביום 20 באוקטובר 2016 (אסמכתא: 2016-01-066243), ביום 31 באוקטובר 2016, אישרה האסיפה הכללית של החברה, לאחר שאישרו זאת דירקטוריון החברה וועדת התגמול של החברה, את מדיניות התגמול המעודכנת של הראל השקעות, זאת בהתאם להוראות חוק החברות, המחייבות אישור מחדש של מדיניות התגמול אחת לשלוש שנים.

עיקר השינויים שבוצעו במדיניות התגמול המעודכנת של הראל השקעות, לעומת מדיניות התגמול הקודמת, הינם כדלקמן:

א. קביעת תקרה לעלות ההעסקה השנתית החזויה של נושאי משרה בחברה.

בהתאם לחוק תגמול נושאי משרה, נקבעה במדיניות התגמול עלות העסקה שנתית חזויה מקסימלית לבעלי תפקידים מרכזיים:

ביחס למנכ"ל הראל השקעות עלות ההעסקה השנתית החזויה (בהתבסס על מענק נורמטיבי) לא תעלה על הנמוך מבין: (א) עלות העסקה אשר ההוצאה השנתית החזויה בגינה, לפי עלות משרה מלאה, שווה ליחס של פי 35 מההוצאה השנתית החזויה בשל התגמול הנמוך ביותר, לפי עלות משרה מלאה, ששולם לעובד החברה, בשנה הקלנדרית הקודמת לשנה שעברה מחושבת עלות ההעסקה החזויה של המנכ"ל; (ב) 3.5 מיליוני ש"ח (עלות הכוללת פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד).

יובהר, כי מגבלת עלות ההעסקה המקסימלית של מנכ"ל הראל השקעות תחול רק במקרה בו עלות העסקתו השנתית החזויה של מנכ"ל הראל השקעות, על פי עלות משרה מלאה, צפויה לעלות על 2.5 מיליוני ש"ח.

ככל שיהיה זכאי מנכ"ל הראל השקעות, על פי תנאי העסקתו כפי שפורט בסעיף 25 להלן, ובהתאם למגבלת עלות ההעסקה המקסימלית של מנכ"ל הראל השקעות, לעלות העסקה שנתית (כולל פיצויי פיטורין על פי דין וכן תגמולי מעביד) העולה על הסכומים שפורטו בדוח זימון האסיפה ועד לתקרה של 3.5 מיליוני ש"ח (ובכלל זה קביעת חלק המענק השנתי אשר ישולם למנכ"ל הראל השקעות, בהתאם למנגנון "הקטימה" כאמור להלן), תאושר כל תוספת כאמור על ידי ועדת התגמול של הראל השקעות ושל הראל ביטוח.

הראל ביטוח תישא בעלות המס הנובעת מ"ההוצאה העודפת" מעל עלות שכר שנתית בסך של 2.5 מיליוני ש"ח (קרי, מכך ש"ההוצאה העודפת" לא תותר בניכוי לצרכי מס לחברה) כאמור בסעיף 4 לחוק תגמול נושאי משרה.

ביחס ליו"ר הדירקטוריון, בהתאם להודעת הויתור שהעביר מר יאיר המבורגר לחברה (כמפורט בסעיף 26 להלן), עלות העסקתו השנתית החזויה של יו"ר דירקטוריון החברה אינה עולה על 2.5 מיליוני ש"ח, כאשר עלות זו אינה כוללת פיצויי פיטורין על פי דין וכן תגמולי מעביד.

ביחס ליתר נושאי המשרה והעובדים בקבוצה נקבע במדיניות התגמול כי עלות העסקתם השנתית החזויה לא תעלה על 2.5 מיליוני ש"ח, וזאת אלא אם יאשרו זאת ועדת התגמול והדירקטוריון מנימוקים מיוחדים. הקבוצה תישא בעלות המס הנובעת מההוצאה העודפת (ככל שעלות ההעסקה השנתית החזויה, לרבות פיצויי פיטורין על פי דין וכן תגמולי מעביד יעלו על 2.5 מיליוני ש"ח).

ב. בוטלה האפשרות לעדכון השכר של המנכ"ל בשיעור של 3% בשנה.

ג. קביעת מנגנון "קטימה" למענק השנתי של מנכ"ל החברה כמפורט בסעיף 25 להלן.

ד. קביעת הוראות בנוגע לאופן חישוב המענק השנתי במקרה של התחלת העסקה בקבוצה ובמקרה של סיום העסקה במהלך שנה קלנדרית.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

23. עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה

בהתאם להמלצת ועדת התגמול, בחודשים פברואר ומרס 2016 אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים את התאמת מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים להוראות החוזר המתוקן וכן עריכת מספר עדכונים נוספים.

העדכונים העיקריים למדיניות התגמול הינם: (1) הוספת התייחסות לתגמול לדירקטור וליו"ר הדירקטוריון, שאינו מאפשר תגמול משתנה, כולל לתקופות המעבר הקבועות בחוזר; (2) הוספת התייחסות ליחס ההכפלה הראוי לשכר יו"ר הדירקטוריון, ביחס לשכר דח"צ; (3) הוספת התייחסות לשכר דירקטור, שיהיה בהתאם לתקנות הגמול לדירקטורים, בהתאם לקבוע בהוראות החוזר המתוקן; (4) הוספת סעיפים המאפשרים לחברה לתבוע השבה של סכומים מתוך התגמול המשתנה ששולם לבעל תפקיד מרכזי, במקרים חריגים הכלולים בחוזר המתוקן; (5) הוספת התייחסות לחוזר המתוקן בסעיפים המחייבים גוף מוסדי לשאת בהוצאותיו עבור העסקת נושאי משרה ודירקטורים בו.

בהתאם לעדכונים כאמור, ולתקופות המעבר שנקבעו בחוזר, החברה תפעל להתאמת התגמול של יו"ר הדירקטוריון ולדירקטורים הנוספים שנדרשת התאמה של תגמולם בהתאם לחוזר, עד לתקופות ההתאמה הקבועות בחוזר.

בנוסף על האמור, נכללו מספר עדכונים כלליים למדיניות התגמול של החברה כלהלן: (1) הוספת התייחסות בפרמטרים של התגמול, לבעל תפקיד מרכזי שהינו מנכ"ל הראל השקעות; (2) הוספת התייחסות עדכנית לתזכיר חוק הגבלת שכר נושאי משרה בכירים בגופים פיננסיים; (3) עדכון מדדי התגמול המשתנה של בעלי התפקיד המרכזי בחטיבת ההשקעות.

בנוסף, ביום 22 בספטמבר, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לאחר שאישרו זאת ועדות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, זאת בעקבות הוראות חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים וכן במקביל למדיניות התגמול לנושאי המשרה שאומצה על ידי הראל השקעות.

השינויים העיקריים במדיניות התגמול של הגופים המוסדיים, לעומת זו שהיתה בתוקף קודם לכן, הינם: (א) הוספת התייחסות למגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי המשרה של הגופים המוסדיים בקבוצה, בהתאם להוראות חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים; (ב) שינוי מבנה השכר של מנכ"ל הראל ביטוח, אשר שכרו יכלול רכיבים קבועים בלבד; (ג) קטימת המענק למנכ"ל הראל השקעות ככל שיידרש בהתאם למגבלת עלות העסקה מקסימלית כאמור.

במסגרת מגבלת העלות המקסימלית, בין היתר כדלקמן:

(1) מגבלת עלות העסקה המקסימלית של מנכ"ל הראל ביטוח

(א) עלות העסקתו השנתית החזויה של מנכ"ל הראל ביטוח לא תעלה על עלות העסקה אשר ההוצאה השנתית החזויה בגינה, לפי עלות משרה מלאה, שווה ליחס של פי 35 מההוצאה השנתית החזויה בשל התגמול הנמוך ביותר, לפי עלות משרה מלאה, ששולם לעובד הקבוצה, בשנה הקלנדרית הקודמת לשנה שעברה מחושבת עלות ההעסקה החזויה של מנכ"ל הראל ביטוח ("מגבלת עלות ההעסקה המקסימלית של מנכ"ל הראל ביטוח"). יובהר, כי מגבלת עלות ההעסקה המקסימלית של מנכ"ל הראל ביטוח תחול רק במקרה בו עלות העסקתו השנתית החזויה של מנכ"ל הראל ביטוח, על פי עלות משרה מלאה, צפויה לעלות על 2.5 מיליוני ש"ח.

(ב) בשל העלאת שכר מינימום לעובדי הראל (לרבות עובדי הקבלן) לשכר חודשי של 6,000 ש"ח, שבוצעה החל מספטמבר 2016, צפויה עלות ההעסקה השנתית של מנכ"ל הראל ביטוח על פי עלות משרה מלאה, לעמוד על סך של כ- 3 מיליוני ש"ח לשנת 2017 (סך של כ- 3.3 מיליוני ש"ח כולל פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד) ועל סך של כ- 3.5 מיליוני ש"ח לשנת 2018 (סך של כ- 4.3 מיליוני ש"ח כולל פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד). עלויות אלו כוללות עלות השלמת ותק.

(ג) ככל שיהיה זכאי מנכ"ל הראל ביטוח, על פי תנאי העסקתו ובהתאם למגבלת עלות ההעסקה המקסימלית של מנכ"ל הראל ביטוח, לעלות העסקה שנתית (כולל פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד) העולה על הסכומים האמורים לעיל, תאושר כל תוספת כאמור על ידי ועדת התגמול של החברה.

הראל ביטוח תישא בעלות המס הנובעת מ"ההוצאה העודפת" (ככל שעלות ההעסקה השנתית החזויה, לרבות פיצויי פיטורין על פי דין וכן תגמולי מעביד יעלו על 2.5 מיליוני ש"ח).

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

23. עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה (המשך)

(2) מגבלת עלות העסקתו המקסימלית של מנכ"ל הראל השקעות (שהינו גם בעל תפקיד מרכזי בהראל ביטוח) - בהתאם למפורט בסעיף 22 (א) לעיל.

(3) עלות ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון של הראל השקעות והראל ביטוח

בהתאם להודעת הויתור שהעביר מר יאיר המבורגר לחברה, כמפורט בסעיף 26 להלן, עלות העסקתו השנתית החזויה של יו"ר דירקטוריון החברה אינה עולה על 2.5 מיליוני ש"ח בשנה ללא פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד. בהתאם, העלות השנתית החזויה, כולל פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד, הינה בסך של כ- 2.8 מיליוני ש"ח. החברה תישא בעלות המס הנובעת מ"ההוצאה העודפת" (קרי, מכך ש"ההוצאה העודפת" לא תותר בניכוי לצרכי מס לחברה) כאמור בסעיף 4 לחוק תגמול נושאי משרה.

(4) עלות ההעסקה של יתר נושאי המשרה והעובדים בקבוצה

עלות ההעסקה השנתית החזויה של יתר נושאי המשרה והעובדים בקבוצה, לא תעלה על 2.5 מיליוני ש"ח בשנה, וזאת אלא אם יאשרו זאת ועדת התגמול והדירקטוריון מנימוקים מיוחדים. הסכמי ההעסקה של נושאי המשרה הותאמו למגבלה כאמור.

(5) ככל שיתוקן חוק תגמול נושאי משרה, במישורין או בעקיפין, או שתתקבל החלטה שיפוטית, אשר לפיהם ניתן יהיה לשלם לנושאי משרה תגמול העולה על זה המותר כיום בחוק תגמול נושאי משרה, ניתן יהיה לאשר לבעלי התפקידים האמורים לעיל (מנכ"ל הראל ביטוח, מנכ"ל הראל השקעות ויו"ר הדירקטוריון), תגמול העולה על מגבלת עלות התגמול המקסימלית הקבועה במדיניות התגמול של הגופים המוסדיים (ביחס לכל נושא משרה או עובד, לפי העניין), והדבר לא ייחשב לחריגה ממדיניות התגמול.

24. עדכון הסכם ההעסקה של מנכ"ל הראל ביטוח עקב אישור מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים בקבוצה

בעקבות עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, עודכן הסכם ההעסקה של מנכ"ל הראל ביטוח מיום 25 באוגוסט 2013 ("ההסכם המקורי"), באופן התואם את מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים ואת הוראות חוק תגמול לנושאי משרה בגופים פיננסיים. עדכון הסכם ההעסקה חל החל מיום 12 באוקטובר 2016 ("מועד העדכון").

במסגרת העדכון כאמור, בתוקף מיום 12 באוקטובר 2016, בוטלה הזכאות של מנכ"ל הראל ביטוח למענק משתנה ולתגמול קבוע שאינו מזכה בסוציאליות, שהיו קבועים בהסכם המקורי, ומשכורתו החודשית עומדת, החל ממועד העדכון, על סך של כ- 203 אלפי ש"ח, והיא תתעדכן החל מינואר 2017 לסך של כ- 216 אלפי ש"ח והחל מינואר 2018 לסך של כ- 248 אלפי ש"ח (כל הסכומים לעיל - כשהם צמודים למדד).

זכאותו של מנכ"ל הראל ביטוח לתנאים סוציאליים ותנאים נלווים מקובלים אחרים, נותרה כפי שהיתה בהסכם המקורי, אולם ההפרשות לקרן השתלמות, החל מיום 12 באוקטובר 2016 יוגבלו לתקרה הקבועה בהוראות הדין. מנכ"ל הראל ביטוח יהיה זכאי ל- 35 ימי חופשה בשנה (במקום 24 ימי חופשה בהסכם המקורי). מנכ"ל הראל ביטוח יהיה רשאי, בכל עת, לקבל מהראל ביטוח רכב לשימוש, כמקובל לגבי מנכ"ל החברה. במקרה שיבחר מנכ"ל הראל ביטוח לקבל רכב כאמור לשימוש, שווי הרכב ייזקף במסגרת המשכורת השוטפת ויהווה חלק מהבסיס להפרשות לפי הוראות הסכם ההעסקה.

במסגרת העדכון כאמור בוטלה זכאותו של מנכ"ל הראל ביטוח, החל ממועד העדכון, לפיצויי פיטורין בגובה העולה על 100% משכרו השוטף האחרון. זכויותיו של מנכ"ל הראל ביטוח לקבלת פיצויים בגובה 200% (100% מעל הפיצויים לפי דין) משכרו השוטף האחרון כפי שנקבע בהסכם המקורי, בגין התקופה שחלה החל ביום 1 באוגוסט 2009 ועד למועד העדכון, וכן לקבלת פיצויים בגובה 150% (50% מעל הפיצויים לפי דין) משכרו השוטף האחרון כפי שנקבע בהסכם המקורי, בגין התקופה שהחל מתחילת העסקתו בחברה ועד ליום 31 ביולי 2009, נשמרה. תקופת ההודעה המוקדמת בסיום ההעסקה הועמדה על שישה חודשים (במקום שלושה חודשים בהסכם המקורי). כמו כן, נשמרה זכאותו של מנכ"ל הראל ביטוח להמשך תשלום שכרו ויתר התנאים הנלווים כאילו הוא ממשיך להיות מועסק בהראל ביטוח במשך תקופה של שמונה חודשים מתום תקופת ההודעה המוקדמת, וזאת בהתאם לתנאי העסקתו עובר למועד העדכון ("דמי הסתגלות").

יתר תנאי העסקת מנכ"ל הראל ביטוח, לרבות התחייבותו לתקופת אי תחרות, בתמורה שנקבעה בהסכם המקורי, נותרו ללא שינוי. זכויות העבר של מנכ"ל הראל ביטוח, שנצברו והופרשו בעבר בדוחות הכספיים של הראל ביטוח, בגין סכום הפיצויים המוגדלים שיגיעו למנכ"ל הראל ביטוח עד למועד העדכון וכן דמי ההסתגלות, הופקדו בנאמנות לטובת מנכ"ל הראל ביטוח בפוליסות חסכון, והם ישוחררו למנכ"ל הראל ביטוח בהתקיים הזכאות לקבלת הכספים כאמור בסיום העסקתו בהראל ביטוח. הראל ביטוח הופטרה במועד ההפקדה מכל התחייבויותיה כלפי מנכ"ל הראל ביטוח בקשר עם סכומים אלו, בהגיע מועד סיום העסקתו של מנכ"ל הראל ביטוח.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

25. תנאי העסקה מנכ"ל הראל השקעות

ביום 24 בנובמבר 2015, אושר בדירקטוריון החברה מינויו של מר רונן אגסי, המכהן כמנהל הכספים של החברה, כמשנה למנכ"ל הראל ביטוח וכמנהל חטיבת כספים ומשאבים בהראל ביטוח, למנכ"ל החברה, החל מיום 1 בינואר 2016. מר אגסי ממשיך לכהן בתפקידו הנוכחיים כאמור גם לאחר מינויו למנכ"ל החברה.

תנאי העסקה מר רונן אגסי

בהתאם לאישור תנאי העסקה על ידי ועדת התגמול, הדירקטוריון והאסיפה הכללית של החברה, חלות הוראות הסכם ההעסקה של מר אגסי כמנכ"ל החברה ("ההסכם") החל מיום 1 בינואר 2016, לתקופה בלתי קצובה. כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של שישה חודשים מראש.

תמורת כהונתו כמנכ"ל החברה וכן כהונתו ביתר תפקידיו, כאמור, בחברה, בהראל ביטוח ובחברות נוספות בקבוצה, זכאי מר אגסי למשכורת חודשית (כוללת) בסך 150,000 ש"ח ("השכר השוטף"). השכר השוטף יעודכן מדי חודש, בהתאם לשינוי במדד המחירים לצרכן.

מר אגסי זכאי למענק שנתי מותנה ביצועים בהתאם ובכפוף לתנאי הסף שנקבעו בתוכנית התגמול ולפרמטרים שנקבעו בתוכנית התגמול. המענק השנתי הנורמטיבי הינו בהיקף של 6 פעמים השכר השוטף (המקסימאלי הינו בהיקף של 7.2 פעמים השכר השוטף). כחלק מהמענק השנתי כאמור, מר אגסי זכאי למענק שנתי מובטח בהיקף של 2.5 פעמים השכר השוטף.

בסיום ההסכם זכאי מר אגסי לתקופת הסתגלות בת שלושה חודשים בה ישולם שכרו ויתר התנאים הנלווים כאילו הוא ממשיך להיות מועסק בחברה כעובד לכל דבר ועניין, וזאת החל מתום תקופת ההודעה המוקדמת של שישה חודשים.

מר אגסי זכאי לפיצויי פיטורין בשיעור של 125% (25% מעל הפיצויים על פי דין) משכרו השוטף, בכפוף לכך שבתום חודש נובמבר 2016 יתקיימו יחסי עובד מעביד בין החברה (או חברה אחרת בקבוצת הראל) לבין מר אגסי. מר אגסי יהיה זכאי לפיצויי פיטורין בשיעור של 150% (50% מעל הפיצויים על פי דין) משכרו השוטף האחרון בכפוף לכך שבתום חודש דצמבר 2018 יתקיימו יחסי עובד מעביד בין החברה (או חברה אחרת בקבוצת הראל) לבין מר אגסי.

מר אגסי זכאי לתנאים נלווים, הכוללים: העמדת רכב כמקובל לגבי מנכ"ל החברה, כאשר עלות החזקת הרכב לרבות המס הנוסף בגין השימוש ברכב ישולמו על ידי הראל ביטוח; החזר הוצאות סבירות שהוציא במסגרת מילוי תפקידו; ביטוח אחריות מקצועית; בדיקות סקר תקופתיות; פוליסות ביטוח כמקובל לגבי בכירים בקבוצת הראל; השתתפות בהשתלמויות ונסיעות תמרוץ לסוכנים (כולל בן/ת זוג); פעילויות רווחה כמקובל בקבוצת הראל (כגון: שי לחג, נופש, ארוחות, ימי גיבוש וכיוצא"ב); רכישת מוצרי ביטוח של קבוצת הראל בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה; הפרשות סוציאליות, ימי חופשה, מחלה והבראה כמקובל לגבי בכירים בקבוצת הראל.

למר אגסי הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות קבוצת הראל כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 ובחודש מרס 2012.

בהמשך לאישורו של חוק תגמול נושאי משרה בכנסת, פורסם על ידי החברה, ביום 22 בספטמבר 2016, דוח זימון אסיפה כללית ("דוח זימון האסיפה הכללית"), במסגרתו הובא לאישור האסיפה הכללית של החברה תיקון להסכם ההעסקה של מר אגסי, שאושר כאמור על ידי האסיפה הכללית באפריל 2016, אשר עיקרו הינו קביעת עלות העסקה מקסימלית לתגמולו של מר אגסי (כמפורט בסעיף 22(א) לעיל ובהתאם להוראות חוק תגמול נושאי משרה) ולצורך כך קביעת מנגנון "קטימה" של המענק השנתי לו זכאי מר אגסי (כמפורט בסעיף ב' להלן), הכל בהתאם ובכפוף לאמור בדוח זימון האסיפה הכללית ("תנאי העסקה המותאמים").

במסגרת זו נקבעו בתנאי העסקה המותאמים, השינויים העיקריים הבאים לעומת תנאי העסקה שקדמו לכך:

א. מגבלת עלות העסקה מקסימלית

(1) נקבעו הוראות לעניין עלות העסקה מקסימלית חזויה, בהתאם למפורט בסעיף 22(א) לעיל.

(2) בשל העלאת שכר מינימום לעובדי הראל (לרבות עובדי הקבלן), שבוצעה החל מספטמבר 2016, צפויה עלות העסקה השנתית ללא פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד של מר אגסי על פי עלות משרה מלאה (לרבות מנגנון הקטימה של המענק השנתי, כאמור בסעיף ב' להלן), לעמוד על כ- 2.7 מיליוני ש"ח לשנת 2017 (כ- 2.9 מיליוני ש"ח, כולל פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד) ועל כ- 3 מיליוני ש"ח לשנת 2018 (כ- 3.3 מיליוני ש"ח, כולל פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד). עלות זו אינה עולה על יחס של פי 35 מעלות העסקה השנתית הנמוכה ביותר שצפויה להיות משולמת לעובד הקבוצה (במידת שנה קלנדרית אחרונה), על פי עלות משרה מלאה.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

25. תנאי העסקה מנכ"ל הראל השקעות (המשך)

א. מגבלת עלות העסקה מקסימלית (המשך)

(3) ככל שיהיה זכאי מר אגסי, על פי תנאי ההעסקה המפורטים בדוח זה ובהתאם למגבלת עלות ההעסקה המקסימלית, לעלות העסקה שנתית ובמונחים משותפים (עבור שנת 2016) (כולל פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד) העולה על 2.8 / 2.9 / 3.3 מיליוני ש"ח (לפי העניין, בהתאם לשנה הקלנדרית הרלוונטית) ועד לתקרה של 3.5 מיליוני ש"ח (ובכלל זה קביעת חלק המענק השנתי אשר ישולם למר אגסי, בהתאם למנגנון "הקטימה"), תאושר כל תוספת כאמור על ידי ועדת התגמול של החברה.

(4) הראל ביטוח תישא בעלות המס הנובעת מ"ההוצאה העודפת" (קרי, מכך ש"ההוצאה העודפת" לא תותר בניכוי לצרכי מס להראל ביטוח) כאמור בסעיף 4 לחוק תגמול נושאי משרה.

ב. מנגנון "קטימה" למענק השנתי

(1) ככל שעלות העסקתו השנתית החזויה של מר אגסי תעלה על מגבלת עלות ההעסקה המקסימלית, יופעל מנגנון "קטימה" למענק השנתי בנוגע ל"עודף העלות", כך שלאחר מנגנון "הקטימה" כאמור, עלות העסקתו השנתית החזויה של מר אגסי, לרבות חלק המענק השנתי שלא ייקטס, לא תעלה על מגבלת עלות ההעסקה המקסימלית. בהפעלת מנגנון "הקטימה", ייקטס ראשית חלק המענק השנתי אשר הינו מענק מותנה ביצועים, ולאחר מכן, אם וככל שיהיה צורך, ייקטס החלק המהווה את המענק המובטח (בהתאם, מענק שנתי, לאחר מנגנון הקטימה האמור, בגובה של עד 2.5 פעמים השכר שוטף ייחשב כמענק מובטח).

(2) מנגנון "הקטימה" כאמור יופעל על ידי ועדת התגמול ביחס לתגמול השנתי בגין אותה שנת מענק.

(3) המענק השנתי של מר אגסי לשנת 2017 צפוי להיקטס ל- 2.4 משכורות חודשיות (הנחשב כמענק מובטח). יובהר, כי "הקטימה" הסופית של המענק השנתי ביחס לשנת 2017 תהא בחודש מרס 2017, וייתכן כי תהא שונה מהאמור לעיל. המענק השנתי של מר אגסי לשנת 2018 צפוי להיקטס לכ- 5 משכורות חודשיות (מתוכן 2.5 משכורות, הנחשבות, כאמור בסעיף 1 לעיל, כמענק מובטח). יובהר, כי "הקטימה" הסופית של המענק השנתי ביחס לשנת 2018 תהא בחודש מרס 2018, וייתכן כי תהא שונה מהאמור לעיל.

האסיפה הכללית של החברה אישרה ביום 31 באוקטובר 2016 את תנאי ההעסקה המותאמים של מר אגסי.

26. הודעת בעלי השליטה בחברה בדבר ויתור על רכיבי שכר

ביום 22 בספטמבר 2016, התקבלו אצל החברה הודעות ויתור מאת מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר ומר יואב מנור, בעלי השליטה בחברה, כי לאור חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים, הם מוותרים על המענק השנתי להם הם זכאים בהתאם לתנאי העסקתם, וכן על זכותם לגילום מלא של עלות החזקת רכב, וזאת החל מיום 12 באוקטובר 2016 ("המועד הקובע"), כך שהחל מהמועד הקובע עלות העסקתו השנתית החזויה של מר יאיר המבורגר לא תעלה על 2.5 מיליוני ש"ח בשנה (ללא פיצויי פיטורין על פי דין ותגמולי מעביד) ועלות העסקתם השנתית החזויה של כל אחד מה"ה גדעון המבורגר ויואב מנור, לא תעלה על 80% מעלות העסקתו השנתית החזויה של מר יאיר המבורגר.

27. סיום כהונה של המנכ"לים המשותפים בהראל השקעות

ביום 24 בנובמבר 2015, אושר בדירקטוריון החברה רה ארגון פנימי בחברה במסגרתו :

מר שמעון אלקבץ, אשר כיהן כמנכ"ל משותף של החברה, סיים את כהונתו כמנכ"ל משותף של החברה ביום 31 בדצמבר 2015, וזאת בהתאם להודעתו לחברה בדבר הגעתו למיצוי עצמי בתפקידו, לאחר כחמש שנים שבהן כיהן מר אלקבץ כמנכ"ל משותף של החברה. מר אלקבץ ממשיך לכהן כיו"ר דירקטוריון הראל פיננסיים והראל פיא, גם לאחר סיום כהונתו כמנכ"ל משותף של החברה. במסגרת סיום תפקידו כמנכ"ל משותף בחברה, סיים מר אלקבץ את כהונתו גם בתפקידיו כיו"ר דירקטוריון אי. אמ. אי וכדירקטור של הראל הנפקות. תנאי סיום כהונתו של מר אלקבץ הינם בהתאם להסכם העסקתו, אשר אושר על ידי האסיפה הכללית של החברה ביום 22 באוגוסט 2013.

מר מישל סיבוני, אשר כיהן כמנכ"ל משותף של החברה וכמנכ"ל הראל ביטוח, סיים את כהונתו כמנכ"ל משותף של החברה ביום 31 בדצמבר 2015, וממשיך לכהן בתפקידו המרכזי כמנכ"ל הראל ביטוח, זאת בשל האתגרים ההולכים וגדלים בתחום פעילותה של הראל ביטוח, הן מבחינה עסקית והן מבחינה רגולטורית. מר סיבוני מתרכז בתפקידו המרכזי כמנכ"ל הראל ביטוח ובתפקידיו הנוספים בקבוצה, הנלווים לתפקידו המרכזי כמנכ"ל הראל ביטוח. יצוין, כי ביום 10 בפברואר 2016 וביום 14 בפברואר 2016, בהתאמה, אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון החברה, כי תנאי העסקתו של מר סיבוני ימשיכו לחול ללא שינוי, גם לאחר סיום כהונתו כמנכ"ל החברה.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

28. חילופי נושאי משרה בכירה בחברות בנות

ביום 25 בינואר 2016, אושרו דירקטוריונים של חברות הבת הרלוונטיות של החברה, שינויים בכהונת מנכ"לים ויו"רים של חברות בנות עיקריות בקבוצה, כדלקמן:

א. מר דוד מילגרום, מנכ"ל בססח - החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ ("בססח"), חברה כלולה המוחזקת ב-50% על ידי החברה, סיים את תפקידו כמנכ"ל בססח בתוקף מיום 31 במרס 2016, בהתאם להודעתו לבססח, וזאת לאחר 13 שנים בהם שימש כמנכ"ל החברה. מר מילגרום סיים בתוקף מאותו מועד גם את תפקידו כיו"ר דירקטוריון דקלה סוכנות לביטוח כללי בע"מ (שהיתה עד ליום 31 בדצמבר 2015 דקלה חברה לביטוח בע"מ).

ב. הגב' חגית ציטיאט לוי, המכהנת בתשע השנים האחרונות כמנכ"לית החברה המנהלת של קופות הגמל וההשתלמות בקבוצת הראל ("הראל גמל והשתלמות"), סיימה את תפקידה כמנכ"לית הראל גמל והשתלמות, בתוקף מיום 31 במרס 2016, ומונתה החל מיום 1 באפריל 2016 כמנכ"לית בססח.

ג. מר דודי לייזנר, המכהן כמנכ"ל החברה המנהלת של קופות הפנסיה בקבוצת הראל ("הראל פנסיה"), מונה בנוסף על תפקידו כמנכ"ל הראל פנסיה, גם כמנכ"ל הראל גמל והשתלמות, בתוקף מיום 1 באפריל 2016.

ד. מר אבי קלר, אשר כיהן בקבוצת הראל בתפקידים שונים ומגוונים, וכיהן בעשר השנים האחרונות כמנכ"ל דקלה חברה לביטוח בע"מ (כיום - דקלה סוכנות לביטוח כללי בע"מ), עד למועד מיזוג פעילותה הביטוחית לתוך הראל חברה לביטוח בע"מ, סיים את תפקידו ויפרוש מהקבוצה במהלך 2016.

29. הגדרת עסקה זניחה

ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה קבעו ביום 17 במרס 2016 וביום 23 במרס 2016, בהתאמה, כי עסקת בעל שליטה, תחשב כעסקה זניחה, אם יתקיימו בה כל התנאים הבאים:

- א. היא איננה עסקה חריגה (כמשמעות המונח בחוק החברות).
 - ב. לגבי עסקאות ביטוח, חסכון ארוך טווח ופיננסים: הן נעשו תחת אותם כללי הטבות שניתנים לכלל עובדי הקבוצה, כפי שאושרו ביום 21 בינואר 2014 ע"י דירקטוריון החברה.
 - ג. סכום הביטוח בשייר עצמי של החברה בכל פוליסה אינו עולה על 10 מיליוני ש"ח (1.6% מהרווח הנורמטיבי), וסכום הביטוח בכל פוליסה אינו עולה על 50 מיליוני ש"ח. המגבלה האמורה לא תחול על פוליסות חיסכון.
 - ד. התקשרויות אחרות שעלותן השנתית המצטברת לקבוצה אינה עולה על 100,000 ש"ח.
- מובהר בזאת, כי כל עסקה למתן שירותים על ידי בעל שליטה או קרובו, לא תסווג כעסקה זניחה. עוד יובהר, כי עסקאות נפרדות, אשר מתקיימת ביניהן תלות, כך שבפועל הינן חלק מאותה התקשרות, יבחנו כעסקה אחת. עסקאות שתעמודנה בפרמטרים של זניחות כאמור לא תידרשנה לאישורים מיוחדים.

30. דורון כהן

ביום 12 באפריל 2016 אישרה האסיפה הכללית של החברה, אישור תגמול חודשי קבוע למר דורון כהן, בסך כולל של 15,000 ש"ח בתוספת מע"מ, צמוד למדד המחירים לצרכן, עבור כהונתו כיו"ר דירקטוריון אי.אמ.איי.

מר דורון כהן מכהן כדירקטור בחברה, בהראל ביטוח ובהראל פיננסים וכן חבר בוועדות דירקטוריוניות של החברה ושל הגופים המוסדיים של הקבוצה.

בגין תפקידיו כאמור, זכאי מר דורון כהן לגמול בהתאם לתקנות הגמול ובכפוף לתקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה), תשס"ז-2006.

החל מיום 1 במרס 2016 לא זכאי מר כהן לתגמול חודשי בסך 50 אלפי ש"ח כפי שאושר לו באסיפה הכללית מיום 30 בינואר 2013.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

31. חתימה על צו מוסכם לפי סעיף 50 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988

ביום 20 באוקטובר 2015, נחתם על ידי החברה הבת, הראל ביטוח, צו מוסכם לפי סעיף 50 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 ("חוק ההגבלים העסקיים"). עניינו של הצו המוסכם הינו הסכם מיום 15 בנובמבר 2009 ("ההסכם"), בין הראל ביטוח לבין מדנס סוכנות לביטוח בע"מ, שהינה סוכנות אשר החברה מחזיקה 24.73% בזכויות בה ("מדנס"), המסדיר שיתוף פעולה בין הצדדים בתחום ביטוחי הרשלנות הרפואית בישראל.

במסגרת הצו המוסכם התחייבו הראל ביטוח ומדנס:

(1) לבטל לאלתר את כל ההוראות בהסכם הנוגעות לבלעדיות ואי תחרות בין הצדדים בתחום ביטוחי הרשלנות הרפואית. יצוין, כי ביום 26 באוגוסט 2015 נחתם הסכם בין הראל ביטוח לבין מדנס, המבטל את ההוראות כאמור בהסכם בין הצדדים.

(2) הראל ביטוח תשלם 4 מיליוני ש"ח לאוצר המדינה.

(3) מדנס תשלם 2.4 מיליוני ש"ח לאוצר המדינה.

כן הוסכם במסגרת הצו המוסכם, כי בכפוף לאישור הצו המוסכם על ידי בית הדין להגבלים עסקיים, ולקיום התחייבויות הראל ביטוח ומדנס כאמור לעיל, הממונה על הגבלים עסקיים לא ינקוט צעדי אכיפה נגד הראל ביטוח, מדנס או כל אדם קשור למי מהן או מי מטעמן, לרבות נושאי משרה בהן, יועצים, עובדים, מנהלים ובעלי הזכויות בהן, בגין הוראות המפרות לכאורה את חוק ההגבלים העסקיים, במשך התקופה שעד לתום תקופת ההסכם הנוכחית, דהיינו עד ליום 15 בנובמבר 2019. עוד נכתב במסגרת הצו המוסכם, כי אין בהסכמות בו משום הודאה או הסכמה מטעם הראל ביטוח, מדנס או מטעמן, לרבות נושאי משרה בהן, כי הפרו את חוק ההגבלים העסקיים באופן כלשהו. ביום 7 במרס 2016 אישר בית הדין להגבלים עסקיים את נוסח הצו המוסכם כאמור.

32. עדכון הסכמי ניהול ותפעול - הראל פנסיה

ביום 23 במרס 2016 וביום 22 במרס 2016 אישרו הדירקטוריונים של הראל ביטוח ושל הראל פנסיה, בהתאמה, את עדכון הסכם ההתקשרות שבין הראל ביטוח להראל פנסיה לשירותי הניהול והתפעול שמעניקה הראל ביטוח להראל פנסיה. בהתאם לעדכון ההתקשרות כאמור, דמי הניהול והתפעול יקבעו בהתבסס על הוצאות בפועל בהן עמדה הראל ביטוח בגין השירותים כאמור. הסכם הניהול החדש כולל הקצאה של הוצאות ישירות והעמסה של הוצאות עקיפות בהתאם לשיעור מסוים מהיקף הנכסים המנוהלים. ההסכם יושם באופן רטרואקטיבי מחודש ינואר 2016.

עד למועד זה שילמה הראל פנסיה להראל ביטוח דמי תפעול בשיעור שנתי של 0.1% מנכסי קרנות הפנסיה, למעט נכסי עמיתים שלגביהם חל ההסדר הפנסיוני עם צה"ל, כל עוד הינם עמיתים פעילים במסגרת ההסדר כאמור וזכאים לדמי הניהול הקבועים בו. שינוי ההסכם כאמור מביא להקצאת הוצאות סבירה יותר עבור כל שנת התקשרות. יחד עם זאת, אין לשינוי ההסכם השפעה מהותית בטווח הארוך.

בהתאם לכל האמור, ההוצאות בתחום פעילות הפנסיה, צפויות לגדול בכ- 20 מיליוני ש"ח החל משנת 2016 ובהתאמה יקטן הרווח בתחום פעילות זה. ההוצאות והרווח בתחום ביטוח חיים ישתנו בהתאם.

ליישום ההסכם לא צפויה להיות השפעה על תוצאות הפעילות של הקבוצה.

ההסכם שבין הראל פנסיה לבין החברה, לפיו משלמת הראל פנסיה לחברה דמי ניהול בשיעור שנתי של 0.5% מדמי הגמולים השנתיים שיתקבלו אצל קרנות הפנסיה שבניהולה של הראל פנסיה, למעט דמי גמולים שיתקבלו מצה"ל, ממשיך בתוקפו בהתאם לתנאיו. במסגרת אישור ההתקשרות כאמור, נקבעה לדמי הניהול שמשלמת הראל פנסיה לחברה, תקרה בסך של 50 מיליוני ש"ח לשנה. בשלב זה דמי הניהול נמוכים מהתקרה כאמור.

33. הסכם שכירות - הראל פיננסים ובססח

ביום 23 במרס 2016 אישר דירקטוריון הראל ביטוח התקשרות עם הראל פיננסים ובססח שהנן חברות אחיות של הראל ביטוח, לפיה תתקשר הראל ביטוח עם בססח והראל פיננסים בהסכמי שכר דירה להשכרת שטחי משרד וחניות בבית המ.א.ה, נכס הנמצא בבעלות הראל ביטוח.

באור 9 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח (המשך)

34. המלצות ועדת וינוגרד

בהמשך לפרסום המלצות הועדה הבין משרדית בראשות ד"ר אליהו וינוגרד בעניין טבלאות תוחלת החיים ושיעור הריבית המשמשת להיוון גמלאות בגין פגיעה בעבודה על פי תקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח - 1978 ולנוסח התקנות בעניין זה, נקבע ששיעור הריבית יעמוד על 2% במקום השיעור הנוכחי העומד על 3% וכן כי לוחות התמורה ושיעורי היוון הקצבאות יעודכנו שוב ב- 1 בינואר 2020 ובכל ארבע שנים שלאחר מועד זה. בהתאם הגדילה הראל ביטוח את ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 במרס 2016, בסך של כ- 150 מיליוני ש"ח ובסך של כ- 25 מיליוני ש"ח נוספים ליום 30 ביוני 2016 (ובסה"כ בסך של 175 מיליוני ש"ח), וזאת על מנת לשקף אומדן עדכני של ההחזרים הצפויים שיהיה על החברה לשלם בגין תביעות בביטוחי חובה וחבויות (לרבות מל"ל). יודגש כי, לאור האמור לעיל, בשלב זה קיימת אי ודאות בקשר להשפעת העדכון האמור, אם בכלל, על התחייבויות החברה ולפיכך, יתכן שהתפתחות התביעות בעתיד תהיה שונה משמעותית מהערכות החברה ויידרש עדכון נוסף של האומדנים בהמשך.

בחודש ספטמבר 2016 פורסם ברשומות הכנסת כי התקנות לא יבוטלו אך יישומן ידחה בשנה. לאור ההשפעה העתידית הצפויה, עם כניסת התקנות לתוקף, החברה לא שינתה את אומדן ההתחייבויות הביטוחיות כאמור, בדוחות הכספיים.

באור 10 - אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

1. בסמוך למועד פרסום הדוח, החלו להשתולל שריפות ברחבי הארץ, בעיקר באזור חיפה, זיכרון יעקב וירושלים, שגרמו וגורמות לנזקי רכוש רבים. ככל שתתקבל החלטת ממשלה, כי מדובר בנזקים שאירוע כתוצאה מפעילות פח"ע/טרור, הרי שזקים כאמור אינם מכוסים בפוליסות הביטוח של החברה, והפיצוי על נזקים כאמור, אם וככל שיגיע, אמור להשתלם מקופת המדינה באמצעות מס רכוש.

2. בחודש אוקטובר 2016 חברות בנות של החברה, שהינן גופים מוסדיים, התקשרו בעסקה להענקת הלוואה בסך של עד 100 מיליוני ש"ח לקיסריה אלקטרוניקה רפואית החזקות (2000) בע"מ כנגד שעבוד מניות בחברת דרך ארץ, דליה אנרגיות ומניות בכורה בחברת דליה אנרגיות, וזאת לאחר שבחנו כי תנאי הלוואה עומדים בתנאי שוק. הראל ביטוח ושותפות קרן תשתיות לישראל ("תש"י") (בה מחזיקים הראל ביטוח והגופים המוסדיים בקבוצה) מחזיקות במניות בחברות אשר מניותיהן ישועבדו כאמור והראל ביטוח מלווה בחוב הבכיר לחברות כאמור.

3. לעניין חלוקת דיבידנד על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ לאחר תקופת הדוח ראה באור 8.

4. לעניין אישור האסיפה הכללית של החברה את מדיניות התגמול של החברה לאחר תקופת הדוח ראה באור 9(22).

5. לעניין אישור האסיפה הכללית של החברה את תנאי ההעסקה של מנכ"ל החברה לאחר תקופת הדוח ראה באור 9(25).

**הראל השקעות בביטוח
ושירותים פיננסיים בע"מ**

נספחים לתמצית דוחות כספיים ביניים מאוחדים

נספח א - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה

א. פירוט השקעות פיננסיות אחרות

ליום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)					
מסוערים בשווי הון דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
458,153	6,594,099	290,044	-	7,342,296	נכסי חוב סחירים (1א)
312	-	-	11,517,942	11,518,254	נכסי חוב שאינם סחירים (*)
-	766,903	-	-	766,903	מניות (2א)
200,927	1,853,019	-	-	2,053,946	אחרות (3א)
<u>659,392</u>	<u>9,214,021</u>	<u>290,044</u>	<u>11,517,942</u>	<u>21,681,399</u>	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

ליום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)					
מסוערים בשווי הון דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
647,103	6,582,936	320,078	-	7,550,117	נכסי חוב סחירים (1א)
326	-	-	10,490,647	10,490,973	נכסי חוב שאינם סחירים (*)
-	736,171	-	-	736,171	מניות (2א)
193,792	1,614,460	-	-	1,808,252	אחרות (3א)
<u>841,221</u>	<u>8,933,567</u>	<u>320,078</u>	<u>10,490,647</u>	<u>20,585,513</u>	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)					
מסוערים בשווי הון דרך רווח והפסד	זמינים למכירה	מוחזקים לפידיון	הלוואות וחייבים	סך הכל	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
591,566	6,579,578	307,199	-	7,478,343	נכסי חוב סחירים (1א)
311	-	-	10,781,616	10,781,927	נכסי חוב שאינם סחירים (*)
-	818,184	-	-	818,184	מניות (2א)
183,086	1,644,783	-	-	1,827,869	אחרות (3א)
<u>774,963</u>	<u>9,042,545</u>	<u>307,199</u>	<u>10,781,616</u>	<u>20,906,323</u>	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות

(*) לפירוט הרכב נכסי חוב שאינם סחירים ברמת הדוחות המאוחדים של הראל השקעות ראה באור 6ב "מכשירים פיננסיים".

נספח א - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה (המשך)

1. נכסי חוב סחירים

עלות מופחתת			הערך בספרים		
ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר
2015	2015	2016	2015	2015	2016
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
2,009,282	1,950,538	2,052,727	2,081,721	2,025,287	2,130,642
5,290,189	5,417,930	5,052,720	5,392,548	5,519,144	5,208,413
3,703	4,750	3,008	4,074	5,686	3,241
7,303,174	7,373,218	7,108,455	7,478,343	7,550,117	7,342,296
			2,357	2,063	1,710

אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים

להמרה

נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד
(במצטבר)

2. מניות

עלות מופחתת			הערך בספרים		
ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר
2015	2015	2016	2015	2015	2016
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
637,021	558,068	611,107	741,186	656,269	695,140
57,158	58,060	54,274	76,998	79,902	71,763
694,179	616,128	665,381	818,184	736,171	766,903
			56,995	53,572	69,016

מניות סחירות

מניות שאינן סחירות

סך כל המניות

ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד
(במצטבר)

נספח א - פירוט נכסים עבור השקעות פיננסיות אחרות בחברות ביטוח בקבוצה (המשך)

א3. השקעות פיננסיות אחרות

עלות מופחתת			הערך בספרים		
ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר
2015	2015	2016	2015	2015	2016
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
509,326	500,991	573,781	538,540	516,189	627,244
1,021,882	1,023,401	1,099,366	1,289,329	1,292,063	1,426,702
1,531,208	1,524,392	1,673,147	1,827,869	1,808,252	2,053,946
			107,458	93,534	121,072
			616,518	639,022	615,566

השקעות פיננסיות סחירות
השקעות פיננסיות שאינן סחירות
סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)
מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

**הראל השקעות בביטוח
ושירותים פיננסיים בע"מ**

**נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים
המיוחסים לחברה עצמה**

ליום 30 בספטמבר 2016

לכבוד

בעלי המניות של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

הנדון: דוח מיוחד של רואי החשבון המבקרים על מידע כספי ביניים נפרד לפי תקנה 38' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970

מבוא

סקרנו את המידע הכספי הביניים הנפרד המובא לפי תקנה 38' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970 של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "החברה"), ליום 30 בספטמבר 2016 ולתקופות של תשעה ושלשה חודשים שהסתיימו באותו תאריך. המידע הכספי הביניים הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא להביע מסקנה על המידע הכספי הביניים הנפרד לתקופות ביניים אלו בהתבסס על סקירתנו.

לא סקרנו את המידע הכספי הביניים הנפרד מתוך הדוחות הכספיים של חברות מוחזקות אשר סך ההשקעות בהן הסתכם לסך של כ- 725,462 אלפי ש"ח ליום 30 בספטמבר 2016 ואשר הרווח מחברות מוחזקות אלה הסתכם לסך של כ- 37,685 אלפי ש"ח וכ- 23,331 אלפי ש"ח לתקופות של תשעה ושלשה חודשים שהסתיימו באותו תאריך, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות נסקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו ומסקנתנו, ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים בגין אותן חברות, מבוססת על דוחות הסקירה של רואי החשבון האחרים.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות". סקירה של מידע כספי נפרד לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומישום של נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניוודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו ועל דוחות הסקירה של רואי חשבון אחרים, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הביניים הנפרד הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם להוראות תקנה 38' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970.

סומך חייקין

רואי חשבון

28 בנובמבר 2016

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על המצב הכספי ליום

31 בדצמבר	30 בספטמבר		
2015	2015	2016	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
נכסים			
2,639	2,846	1,365	נכסי מיסים נדחים
1,574	1,640	1,666	רכוש קבוע
4,823,099	4,691,459	4,762,671	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
350,517	350,681	350,483	הלוואות לחברות מוחזקות
19,310	19,310	19,758	נדל"ן להשקעה
5,212	24,076	11,390	חייבים ויתרות חובה
השקעות פיננסיות אחרות			
8,157	23,220	3,032	נכסי חוב שאינם סחירים
256,812	166,948	301,418	אחרות
264,969	190,168	304,450	סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
41,827	83,628	59,123	מזומנים ושווי מזומנים
5,509,147	5,363,808	5,510,906	סך כל הנכסים
הון			
341,832	335,098	346,574	הון מניות ופרמיה על מניות
(161,077)	(159,762)	(159,274)	מניות באוצר
364,340	376,465	405,584	קרנות הון
4,361,663	4,192,893	4,351,115	עודפים
4,906,758	4,744,694	4,943,999	סך כל ההון
התחייבויות			
22,293	23,072	16,484	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
33,232	22,747	33,961	זכאים ויתרות זכות
4,287	6,636	2,074	התחייבויות מסים שוטפים
542,577	566,659	514,388	התחייבויות פיננסיות
602,389	619,114	566,907	סך כל ההתחייבויות
5,509,147	5,363,808	5,510,906	סך כל ההתחייבויות וההון

רוגן אגסי
מנהל הכספים

רוגן אגסי
מנהל כללי

יאיר המבורגר
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים : 28 בנובמבר 2016

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על הרווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		
2015	2015	2016	2015	2016	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
27,291	2,138	4,913	20,176	12,079	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
88,062	21,501	23,617	65,711	68,494	הכנסות מדמי ניהול
115,353	23,639	28,530	85,887	80,573	סך כל ההכנסות
24,085	5,078	4,971	18,129	14,234	הוצאות הנהלה וכלליות
19,656	5,411	5,107	15,262	14,408	הוצאות מימון
43,741	10,489	10,078	33,391	28,642	סך כל ההוצאות
403,283	(205,916)	147,765	183,713	118,600	חלק החברה ברווחי (בהפסדי) חברות מוחזקות
474,895	(192,766)	166,217	236,209	170,531	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
19,309	4,035	2,621	13,928	11,004	מסים על הכנסה
455,586	(196,801)	163,596	222,281	159,527	רווח (הפסד) לתקופה המיוחס לבעלים של החברה

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על הרווח הכולל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	
2015	2015	2016	2015	2016	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
455,586	(196,801)	163,596	222,281	159,527	רווח (הפסד) לתקופה
					פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(1,263)	135	(29)	132	(1,650)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(2,171)	-	3	(2,171)	(20)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
-	-	-	-	808	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(15,732)	(1,612)	(3,702)	(14,127)	(3,932)	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
(57,143)	68,974	3,067	(56,203)	49,152	חלק הקבוצה ברווח (הפסד) כולל של חברות מוחזקות
910	(36)	11	540	233	הטבת מס (מסים על הכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(75,399)	67,461	(650)	(71,829)	44,591	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
1,317	(774)	564	(108)	1,185	פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
(349)	206	(141)	29	(296)	מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
968	(568)	423	(79)	889	הטבת מס (מסים על הכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
(74,431)	66,893	(227)	(71,908)	45,480	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
381,155	(129,908)	163,369	150,373	205,007	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, נטו ממס
					סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה המיוחס לבעלים של החברה

המידע הנוסף המצורף לתמצית המידע הכספי הנפרד ביניים מהווה חלק בלתי נפרד ממנו.

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על השינויים בהון (המשך)

הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2016 (בלתי מבוקר)								
יתרה ליום 1 ביולי 2016	346,802	342,840	(53,607)	9,807	(161,141)	(48,908)	160,807	4,843,176
סך הרווח (ההפסד) הכולל	-	-	-	-	-	-	-	163,596
רווח לתקופה	-	11,328	(17,127)	-	-	-	444	5,128
סך רווח (הפסד) כולל אחר	-	11,328	(17,127)	-	-	-	444	168,724
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה	-	11,328	(17,127)	-	-	-	444	163,369
עסקאות עם בעלים שנוקפו ישירות להון								
דיבידנד ששולם	-	-	-	-	-	-	-	(64,185)
רכישת מניות באוצר	-	-	-	-	(1,366)	-	-	(1,366)
הנפקה מחדש של מניות באוצר	(228)	-	-	-	3,233	-	-	3,005
יתרה ליום 30 בספטמבר 2016	346,574	354,168	(70,734)	9,807	(159,274)	(48,908)	161,251	4,943,999

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על השינויים בהון (המשך)

הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	מניות באוצר	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)										
338,849	437,951	3,475	20,040	(173,231)	(48,908)	39,313	4,100,371	4,717,860	יתרה ליום 1 בינואר 2015	
סך הרווח (ההפסד) הכולל										
-	-	-	-	-	-	-	222,281	222,281	רווח לתקופה	
-	(149,781)	(28,989)	-	-	-	108,439	(1,577)	(71,908)	סך רווח (הפסד) כולל אחר	
-	(149,781)	(28,989)	-	-	-	108,439	220,704	150,373	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה	
עסקאות עם בעלים שנוקפו ישירות להון										
-	-	-	-	-	-	-	(128,182)	(128,182)	דיבידנד ששולם	
-	-	-	(20)	-	-	-	-	(20)	תשלום מבוסס מניות	
109	-	-	-	-	-	-	-	109	הנפקת מניות	
-	-	-	-	(7,317)	-	-	-	(7,317)	רכישת מניות באוצר	
(8,915)	-	-	-	20,786	-	-	-	11,871	הנפקה מחדש של מניות באוצר	
5,055	-	-	(5,055)	-	-	-	-	-	מימוש אופציות	
335,098	288,170	(25,514)	14,965	(159,762)	(48,908)	147,752	4,192,893	4,744,694	יתרה ליום 30 בספטמבר 2015	

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על השינויים בהון (המשך)

	הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	מניות באוצר	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינו מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר 2015 (בלתי מבוקר)									
יתרה ליום 1 ביולי 2015	335,866	347,296	(48,795)	15,861	(161,615)	(48,908)	39,313	4,395,395	4,874,413
סך הרווח (ההפסד) הכולל	-	-	-	-	-	-	-	(196,801)	(196,801)
הפסד לתקופה	-	-	-	-	-	-	-	(5,701)	66,893
סך רווח (הפסד) כולל אחר	-	(59,126)	23,281	-	-	-	108,439	(5,701)	66,893
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה	-	(59,126)	23,281	-	-	-	108,439	(202,502)	(129,908)
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון									
תשלום מבוסס מניות	-	-	-	87	-	-	-	-	87
רכישת מניות באוצר	-	-	-	-	(1,930)	-	-	-	(1,930)
הנפקה מחדש של מניות באוצר	(1,751)	-	-	-	3,783	-	-	-	2,032
מימוש אופציות	983	-	-	(983)	-	-	-	-	-
יתרה ליום 30 בספטמבר 2015	335,098	288,170	(25,514)	14,965	(159,762)	(48,908)	147,752	4,192,893	4,744,694

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על השינויים בהון (המשך)

הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	קרן תרגום של פעילויות חוץ	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	קרן הון בגין שיערוך רכוש קבוע	יתרת עודפים	סך הכל
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 (מבוקר)							
יתרה ליום 1 בינואר 2015	338,849	437,951	3,475	20,040	(173,231)	39,313	4,717,860
סך הרווח (ההפסד) הכולל	-	-	-	-	-	-	455,586
רווח לתקופה	-	-	-	-	-	-	455,586
סך רווח (הפסד) כולל אחר	-	(141,996)	(47,947)	-	-	109,420	(74,431)
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה	-	(141,996)	(47,947)	-	-	109,420	381,155
השפעה מצטברת ליום 31 בדצמבר, 2015 של ביטול רישום הצבירה ויישום לראשונה של הנוהג המיטבי בביטוח כללי	-	-	-	-	-	-	34,697
עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון							
דיבידנד ששולם	-	-	-	-	-	-	(235,083)
תשלום מבוסס מניות	-	-	-	68	-	-	68
הנפקת מניות	109	-	-	-	-	-	109
רכישת מניות באוצר	-	-	-	-	(9,520)	-	(9,520)
הנפקה מחדש של מניות באוצר	(4,202)	-	-	-	21,674	-	17,472
מימוש אופציות	7,076	-	-	(7,076)	-	-	-
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	341,832	295,955	(44,472)	13,032	(161,077)	148,733	4,906,758

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על תזרימי המזומנים

לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר
2016	2015	2016	2015	2015
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
נספח				
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת				
א	40,096	27,777	26,062	9,240
	(9,500)	(12,574)	(2,993)	(4,671)
	30,596	15,203	23,069	4,569
מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת				
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה				
	-	-	-	-
	-	210	-	-
	(707)	(146)	(700)	(49)
	380	286	380	286
	211,812	116,381	-	16,381
	(40,383)	53,256	50,074	(1,939)
	14,436	22,845	1,903	5,745
	185,538	192,832	51,657	20,424
מזומנים נטו שנבעו מפעילות השקעה				
תזרימי מזומנים מפעילות מימון				
	(171,086)	(128,182)	(64,185)	-
	(27,752)	(26,296)	-	-
	(198,838)	(154,478)	(64,185)	-
	17,296	53,557	10,541	24,993
	41,827	30,071	48,582	58,635
	59,123	83,628	59,123	83,628
מזומנים ושווי מזומנים לתקופה				
מזומנים ושווי מזומנים לסוף תקופה				

* מוין מחדש.

נתונים כספיים מתוך תמצית דוחות הביניים המאוחדים על תזרימי המזומנים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר	לתקופה של תשעה חודשים שהסתיימה ביום 30 בספטמבר
2015	2015	2016	2015	2016
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
455,586	(196,801)	163,596	222,281	159,527
נספח א - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה				
רווח (הפסד) לתקופה המיוחס לבעלי המניות של החברה				
פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים				
חלק החברה בהפסדי (רווחי) חברות מוחזקות המטופלות בשיטת השווי המאזני				
(403,283)	205,916	(147,765)	(183,713)	(118,600)
הפסדים (רווחים), נטו מהשקעות פיננסיות				
(10,331)	2,431	(1,112)	(6,769)	39
הפסד (רווח) מממוש רכוש קבוע				
15	-	(40)	-	(40)
שינוי בשווי הוגן של נדל"ן להשקעה				
(1,035)	-	-	(1,035)	(448)
הכנסות מימון, נטו				
(1,647)	(3,463)	(4,089)	(5,846)	(5,688)
מיסים על הכנסה				
19,309	4,035	2,621	13,928	11,004
פחת והפחתות				
421	68	88	292	275
תשלום מבוסס מניות				
181	87	-	(20)	34
שינויים בסעיפים מאזניים אחרים				
חייבים ויתרות חובה				
13,883	(13,294)	687	(3,855)	(6,178)
זכאים ויתרות זכות				
(1,655)	9,380	14,552	(8,430)	5,980
התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו				
165	881	(2,476)	944	(5,809)
סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת				
(383,977)	206,041	(137,534)	(194,504)	(119,431)
סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה				
71,609	9,240	26,062	27,777	40,096

באור 1 - אופן עריכת הנתונים הכספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה המיוחסים לחברה עצמה

א. כללי

להלן תמצית נתונים כספיים מתוך תמצית הדוחות הכספיים ביניים המאוחדים של הקבוצה ליום 30 בספטמבר 2016 (להלן – "דוחות מאוחדים") המפורסמים במסגרת הדוחות התקופתיים, המיוחסים לחברה עצמה (להלן – "תמצית מידע כספי נפרד ביניים"), אשר מוצגים בהתאם להוראות תקנה 38ד' (להלן – "התקנה") והתוספת העשירית לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 (להלן – "התוספת העשירית") בעניין תמצית המידע הכספי הנפרד ביניים של התאגיד. יש לקרוא את תמצית מידע כספי נפרד ביניים זה ביחד עם המידע הכספי הנפרד ליום 31 בדצמבר 2015 וביחד עם הדוחות המאוחדים.

ב. הגדרות

- החברה הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.
- חברות מאוחדות/ חברות, לרבות שותפויות, שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה. חברות בנות
- חברות מאוחדות וחברות, לרבות שותפויות, שהשקעת החברה בהן כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.
- חברות מוחזקות
- תאריך הדוח על המצב הכספי. תאריך הדוח

ג. אופן עריכת הנתונים הכספיים

למעט המידע המפורט בבאור 3 לדוחות הכספיים המאוחדים, המידע הכספי הנפרד נערך בהתאם למדיניות החשבונאית המפורטת בבאור 1 לדוחות הכספיים הנפרדים השנתיים של החברה.

באור 2 - קשרים, התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות

1. בהתאם להיתר לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה במבטחים ובחברות המנהלות, התחייבה החברה להשלים בכל עת את ההון העצמי של חברות הביטוח הנמנות על הגופים המוסדיים שבשליטתה, לרבות בססח, לסכום הקבוע בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן וכן להשלים בכל עת את ההון העצמי של החברות המנהלות של קופות הגמל וקרנות הפנסיה שבשליטתה, לסכום הקבוע בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ה-1965 או כל תקנה או דין אחר שיבואו במקומן. התחייבות זו היא בלתי הדירה, ותהיה תקפה כל עוד החברה שולטת במישרין או בעקיפין בגופים המוסדיים.
2. במהלך שנת 2015 בוצעו פירעונות חלקיים משטר ההון שהעמידה החברה להראל פיא בשנת 2007 בסך כולל של 20 מיליוני ש"ח. ביום 10 במרס, 2016, אישר דירקטוריון חברה מאוחדת פירעון חלקי נוסף של שטר ההון להראל השקעות, בגובה של 4 מיליוני ש"ח.
3. לעניין חלוקת דיבידנד לחברה על ידי הראל ביטוח ראה באור 8 בדוחות המאוחדים.
4. לעניין חלוקת דיבידנד בעין לחברה על ידי הראל ביטוח ראה באור 8 בדוחות המאוחדים.
5. לעניין חלוקת דיבידנד להראל ביטוח על ידי הראל פנסיה וגמל בע"מ ראה באור 8 בדוחות המאוחדים.
6. לעניין חלוקת דיבידנד להראל ביטוח על ידי EMI ראה באור 8 בדוחות המאוחדים.

באור 3 - אירועים מהותיים בתקופת הדוח

1. שטרי הון לחברות מוחזקות
ביום 16 במאי 2016, אישר דירקטוריון הראל פיא, חברה מאוחדת, פירעון חלקי משטר ההון שהעמידה החברה להראל פיא בשנת 2007, בסך 3 מיליוני ש"ח. הפירעון בוצע ביום 18 במאי 2016.
2. חלוקת דיבידנד
ביום 23 באוגוסט 2016 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד במזומן בסך של כ- 64 מיליוני ש"ח (0.3 ש"ח למניה). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של החברה למחצית הראשונה של שנת 2016. בפני הדירקטוריון הוצגו הרווחים הראויים לחלוקה, עודפי ההון בחברות הבנות של החברה וצרכי המזומנים של הקבוצה. הדירקטוריון בחן את עמידת החברה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את עמידת החברה במבחן החלוקה. הדיבידנד שולם ביום 8 בספטמבר 2016.
ביום 23 במרס 2016 אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד במזומן בסך של כ- 107 מיליוני ש"ח (0.5 ש"ח למניה). החלטת הדירקטוריון התקבלה לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של החברה לשנת 2015. בפני הדירקטוריון הוצגו הרווחים הראויים לחלוקה, עודפי ההון בחברות הבנות של החברה, צרכי המזומנים של הקבוצה, בתרחישים שונים. הדירקטוריון בחן את עמידת החברה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות. לאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון את עמידת החברה במבחן החלוקה. הדיבידנד שולם ביום 12 באפריל 2016.
3. לעניין מענק לה"ה יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ויואב מנור בגין שנת 2015, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
4. לעניין מענק לנושאי משרה בכירים אחרים, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
5. לעניין אסיפה כללית שנתית שהתקיימה ביום 12 באפריל 2016, ראה באור 9 בדוחות המאוחדים.
6. לעניין חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
7. לעניין מדיניות התגמול של החברה, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
8. לעניין עדכון מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
9. לעניין סיום כהונה של המנכ"לים המשותפים בהראל השקעות, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
10. לעניין אישור תנאי העסקה מנכ"ל הראל השקעות, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
11. לעניין הודעת בעלי השליטה בחברה בדבר ויתור על רכיבי שכר, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
12. לעניין התקשרות עם אדריכל, ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.
13. לעניין עדכון הסכם ההעסקה של מנכ"ל הראל ביטוח ראה באור 9 לדוחות הכספיים המאוחדים.

הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ

**דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית
על הדיווח הכספי ועל הגילוי**

דוח רבעוני בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי לפי תקנה 38ג(א):
ההנהלה, בפקוח הדירקטוריון של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - התאגיד), אחראית לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד.

לעניין זה, חברי ההנהלה הם:

- א. מר רונן אגסי – מנכ"ל התאגיד, סמנכ"ל הכספים של התאגיד, דירקטור באי.אמ.אי עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת כספים ומשאבים של הראל חברה לביטוח בע"מ.
- ב. מר מישל סיבוני - מנכ"ל הראל חברה לביטוח בע"מ ויו"ר הדירקטוריון של חברות בנות בקבוצה שהינן גופים מוסדיים.
- ג. מר סמי בבקוב - מנכ"ל הראל פיננסיים אחזקות ומנכ"ל הראל פיא קרנות נאמנות בע"מ.
- ד. גבי נטלי משען-זכאי, יועצת משפטית של התאגיד ושל חברות בקבוצה, משנה למנכ"ל הראל חברה לביטוח בע"מ.
- ה. מר אמיר הסל, סמנכ"ל בתאגיד ומנהל תחום ההשקעות בקבוצה, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת השקעות בהראל חברה לביטוח בע"מ.
- ו. גבי אסנת מנור זיסמן, מבקרת הפנים של התאגיד ושל חברות בקבוצה.

בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי כוללת בקרות ונהלים הקיימים בתאגיד, אשר תוכננו בידי המנהל הכללי ונושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או תחת פיקוחם, או בידי מי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, בפקוח דירקטוריון התאגיד ואשר נועדו לספק ביטחון סביר בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי ולהכנת הדוחות בהתאם להוראות הדין, ולהבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין.

הבקרה הפנימית כוללת, בין השאר, בקרות ונהלים שתוכננו להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלותו כאמור, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד, לרבות למנהל הכללי ולנושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או למי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, וזאת כדי לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישת הגילוי.

בשל המגבלות המבניות שלה, בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אינה מיועדת לספק ביטחון מוחלט שהצגה מוטעית או השמטת מידע בדוחות תימנע או תתגלה.

הראל חברה לביטוח בע"מ וחברות בנות של התאגיד, הינן גופים מוסדיים אשר חלות עליהם הוראות הממונה על אגף שוק הון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, בדבר הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

בהתייחס לבקרה הפנימית בחברות הבנות האמורות, מיישם התאגיד את ההוראות האלה:

- חוזר גופים מוסדיים 2010-9-7 חוזר מנובמבר 2010 "בקרה פנימית על דיווח כספי - הצהרות, דוחות וגילויים";
- חוזר גופים מוסדיים 2010-9-6 חוזר מנובמבר 2010 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי - תיקון" (תיקון לחוזר גופים מוסדיים 2009-9-10);
- חוזר גופים מוסדיים 2009-9-10, חוזר מיוני 2009 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי".

בדוח הרבעוני בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אשר צורף לדוח הרבעוני לתקופה שנתיימה ביום 30 ביוני 2016 (להלן - הדוח הרבעוני בדבר הבקרה הפנימית האחרון), נמצאה הבקרה הפנימית כאפקטיבית;

עד למועד הדוח, לא הובא לידיעת הדירקטוריון וההנהלה כל אירוע או עניין שיש בהם כדי לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית, כפי שנמצאה בדוח הרבעוני בדבר הבקרה הפנימית האחרון;

למועד הדוח, בהתבסס על האמור בדוח הרבעוני בדבר הבקרה הפנימית האחרון, ובהתבסס על מידע שהובא לידיעת ההנהלה והדירקטוריון כאמור לעיל הבקרה הפנימית היא אפקטיבית.

הצהרה

אני, רונן אגסי, מצהיר כי:

1. בחנתי את הדוח הרבעוני של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - התאגיד) לרבעון השלישי של שנת 2016 (להלן - הדוחות);
 2. לפי ידיעתי, הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;
 3. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;
 4. גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:
- א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן -
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;
5. אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד:
- א. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן -
 - ב. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים;
 - ג. לא הובא לידיעתי כל אירוע או עניין שחל במהלך התקופה שבין מועד הדוח האחרון (רבעוני או תקופתי, לפי העניין) לבין מועד דוח זה, אשר יש בו כדי לשנות את מסקנת הדירקטוריון וההנהלה בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי של התאגיד.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

רונן אגסי
מנכ"ל

28 בנובמבר 2016

הצהרה

אני, רונן אגסי, מצהיר כי:

1. בחנתי את הדוחות הכספיים ביניים ואת המידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן - התאגיד) לרבעון השלישי של שנת 2016 (להלן - "הדוחות" או "הדוחות לתקופת הביניים");

2. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ביניים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;

3. לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ביניים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;

4. גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:

א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים ביניים ולמידע הכספי האחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים, העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן -

ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;

5. אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד:

א. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן -

ב. קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם תחת פיקוחי של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים;

ג. לא הובא לידיעתי כל אירוע או עניין שחל במהלך התקופה שבין מועד הדוח האחרון (רבעוני או תקופתי, לפי העניין) לבין מועד דוח זה, המתייחס לדוחות הכספיים ביניים ולכל מידע כספי אחר הכלול בדוחות לתקופת הביניים, אשר יש בו כדי לשנות, להערכתי את מסקנת הדירקטוריון וההנהלה בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי של התאגיד.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

רונן אגסי
סמנכ"ל כספים

28 בנובמבר 2016